EL TEMPS

5/11 març 1990

Any VII - No. 298 - Setmanari d'informació general - 250 Ptes.

EL TEMPS recorre la nit de la 'Gran Poma'

Discoteques de Nova York

TGV o avió

A Europa es deferma la lluita per la velocitat

Postcomunisme

¿Significa el fracàs dels estats socialistes la fi del marxisme?

PRODUCTES PER A LA JUBILACIÓ

Per afrontar el futur amb confiança, actuï avui.

Per afrontar el futur amb tranquil·litat i seguretat plena, pensi i actuï avui. Ara ho té molt fàcil: Caixa de Catalunya li ofereix tres solucions per planificar el seu futur:

- Pla de Pensions.
- Pla de Jubilació Garantit.
- Llibreta Previsió.

Com avanç, li recordem alguns consells bàsics per a una bona elecció:

— Informi-se'n bé. Actuï amb coneixement i convenciment; el millor pla, a la seva mida, només és un.

— No es deixi portar per previsions massa optimistes.

— Consideri el seu Pla de Pensions com un complement de la seva pensió de jubilació de la Seguretat Social.

— Determini vostè mateix com i quant vol estalviar sense deixar-se influir exclusivament pels avantatges fiscals.

Pensi-s'ho bé. La seva jubilació és important. Li oferim els 560 punts d'informació de Caixa de Catalunya.

Amb tota confiança

CAIXA DE CATALUNYA

EL 298 TEMPS

5/11 març 1990

Any VII - No. 298 - Setmanari d'informació general - 250 Ptes

sumari

PAÍS

8. Vidal Quadras, president del Grup Popular al Parlament de Catalunya: "No vull fer d'una contingència la raó de la meva actuació pública". *Pilar Rahola.*
13. La lenta cessió de l´ordre públic. *Sílvia Monfort i J. Mateache.*
16. Estats versus regions, la gran contradicció europea. *Albert Punsola.*
19. Carles, Guix, Tena, només en queden tres. *E. Company.*
22. La fundació Jaume Bofill publica un treball que analitza el període comprès entre el 1977 i el 1988 a Catalunya. *Xavier Ferré.*

ESTAT

26. La ruta de l'heroïna. Marbella, centre de les activitats del narcotràfic a l'estat espanyol. *Julio Trujillo.*

INTERNACIONAL

30. Gerry Adams, president de Sinn Fein, trenca el silenci: L´última colònia. *Ronan Killeen.*
34. URSS, l´autodeterminació com a laberint. *Llibert Ferri.*
35. La reunificació d´Alemanya pas a pas. Les 20 etapes que fan falta per a un matrimoni feliç. ***Samuel Britain. Financial Times.***

TEMPS OBERT

40 . El nucli antic de Palma, un barri de gats i canonges. *Maria de la Pau Janer.*
43. Montserrat Caballé, més enllà del mite. *Francesc Bueno.*
46. Rodatges: ***La Teranyna,*** d´Antoni Verdaguer. *Blanca Lucas.*
48. Carles Alfaro, l´hàbit del teatre. *Rodolf Sirera.*
51. Elegits per a la glòria. EL TEMPS visita les discoteques més importants de Nova York. *Isabel Olesti.*
56. ***Copy Art,*** l´art de la reproducció. *Glòria Fleischman.*
57. L´oasi artístic lleidatà. *Pau Echauz.*

LA CRITICA

63. Art: Salvador Victoria, entre els espais i les formes. *R. de la Calle.*
64. Música: Paata Burxuladze, el perfecte basso cantante. *Francisco Bueno.*
Disseny: Treballs periodístics, ***La Vanguardia,El País*** i l´***ABC.*** *Enric Satué.*

Teatre: ***Woza Albert!***, dos actors amb un món a les mans. *Josep Lluís Sirera* 65
Televisió: ***Viva el espectáculo***: Conchita ens estima. *Ramon Miravitllas.* 66

CULTURA

Adolf Beltran: "S´han de fer novel.les curtes". *Xulio Ricardo Trigo.* 68
El postcomunisme. ***Santiago Cucurella*** assegura que el fracàs dels estats socialistes no significa la fi del marxisme. 71

LLIBRES

El llibre de la setmana: Obertura catalana i defensa siciliana, per *Josep Iborra.* 76
Seduccions. Diagnòstic:Encefalograma quasi pla. *Josep Maria Lluró.* 78.
Crítiques: *El cavaller i la mort*, per Marc Soler. *No digues adéu*, per ***Josep Iborra.*** *La cassa Rússia*, per *Josep Maria Lluró.* 79
Vicent Berenguer, premi ciutat de València de poesia. *Xulio Ricardo Trigo.* 81
Barcelones, una visió diferent de Barcelona. *X.R. T..* 82

CIENCIA

A la recerca del successor del Concorde: un somni travessa els aires. *Xavier Duran.* 83

ECONOMIA

Trens d´alta velocitat i avions es disputen el transport de passatgers a Europa.Vol Ras. *Albert Vicent.* 88
Anna Birulés: "Cal Saber com s´exporta". *Sílvia Monfort.* 92
Traure suc al suc, creixement espectacular de la indústria transformadora de fruites. *Frederic Rovira.* 94

Edicions del País Valencià, S.A. Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13a. 46001-València. Tel. (96) 352 48 69. Telefax: 352 09 83. Redacció de Barcelona: Carrer de Casanova, 46, 4-2, 08011-Barcelona. Tel. (93) 323 00 71. President del Consell d'Administració: Rafael Mansanet. Editor: Eliseu Climent. Subdirector: Josep Ma. Pasqual. Cap de redacció: Antoni Robles. Redacció València: Miquel Alberola, Xulio Ricardo Trigo, Jordi Sebastià, Nel.lo Pellicer, Albert Vicent, Ismael L. Belda. Col.laboradors:Carles Gàmez, Ronan Killeen, Toni Picazo, Josep Franco, Joan Sorribes. Redacció Barcelona: Redacció: Eduard Company, Sílvia Montfort, Blanca Lucas. Col.laboradors: Lluís Bonada, Òscar Monferrer, Xavier Duran, Andreu Sotorra, Joan Vila, Vicent Partal, Albert Punsola . Secretària de redacció: Mercè Montoliu. Corresponsalia Alacant: Francesc Manel Anton. Corresponsalia Castelló: Teresa Violeta. Corresponsalia Mallorca: Miquel Payeras. Corresponsalia Andorra: M. Carme Grau Ribot. Corresponsa-lia Madrid: J. M. Sanmartí. Fotò-grafs: Rafa Gil (València), Domènec Umbert (Barcelona), Xesc Amen-gual (Mallorca), Carlos Serrano (Madrid). Documentació: Ma. J. Castellote. Arxiu fotogràfic: Jesús Prats. Disseny: Enric Satué. Maquetació: L. Casanovas. Carto-grafia: Alonso. Correcció lingüística: Francesc Sellés, Faust Ripoll. Promoció i publicitat: Jordi Enguix. Subscripcions: Begonya Pardo. Edició: Eloi Casanovas. Impressió: Tip. Artística Puertes, S. L. Palleter, 47. Telèfon (96) 325 06 77. 46008-València. Col.laboradors: Joan Fuster, Ramon Barnils, A. Solé, Joan F. Mira, Manuel Vázquez Montalban, Joan de Sagarra, Joan de Segarra, Oriol Domingo, Josep V. Marqués, Quim Monzó, Ignasi Riera, Antoni Serra, Valentí Puig, Max Cahner, Ferran Torrent, J. J. Pérez Benlloch, Toni Mollà, Ricard Calvo, Equip d'Estudis Urbanístics, Francesc Signes, Manuel de Pedrolo, Vicent Partal, Rafael Alemany, Jaume Lorés, Vicenç Villatoro, Baltasar Porcel, Biel Mesquida, Antoni Castell, Antoni Reig, Josep Mprell, Llibert Ferri, Juan m. J'ativa, Enric Llobregat, Enric Satué, Jaume Comelles, Daniel Giralt Miracle, Adolf Beltran, Francesc caballero, Josep Lluís Sirera, José Luis Guarner, Joan Ollé. Direcció, redacció, administració, publicitat i subscripcions: Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001-València. Telèfon (96) 352 48 69. Depòsit legal: V. 853-1984.

Seguretat privada, inseguretat col.lectiva

He llegit en el número 297 de la seua revista l'article sobre la formació de xarxes d'ultradreta a la ciutat de València. En llegir-lo he recordat un reportatge semblant que també aparegué en EL TEMPS fa alguns anys. També s'hi parlava de com els grups d'ultradreta organitzen empreses de *seguretat* privades, que en el fons no són sinó d'inseguretat per a la societat. Em pregunte ara, fins a quin punt serveix que els periodistes d'un mitjà de comunicació investiguen i traguen a la llum aquestes conxorxes, i fins i tot us vegeu amenaçats com és el cas dels redactors d'EL TEMPS, si després no prenen cap mesura les autoritats corresponents. Ara tots sabem quina mena de gent té al seu abast armes, i són els mateixos que ja va denunciar EL TEMPS en números anteriors. I res no ha canviat.

Agraesc, en qualsevol cas, a la seua revista que continue informant-nos sobre aquesta *gent* per tal de tenir bona cura a l'hora de contractar empreses de seguretat. Si més no, tindrem una idea exacta de quina mena de gent és la que volem que ens protegesca.

Jaume Peris
Rocafort (l'Horta)

Televisió: ¿medium zero?

En el darrer número de la seua revista apareix un article de H. Magnus Enzensberger, en el qual mitjançat un raonament no massa científic, l'autor ens diu que l'espectador no és en absolut una víctima i que, fins i tot amb la possibilitat de canviar de canal, podia premiar o castigar les diferents emissores. Francament, em sembla que aquesta mena de conclusions és massa precipitada, ja que l'autor, malgrat suggerir-ho, no diu clarament quin és l'autèntic missatge de la televisió.

En absolut la televisió és un *medium zero* i molt menys les ridícules maniobres d'aquells que la controlen. La televisió no té un altre objectiu que la publicitat, de l'empresa privada en uns països, del règim corresponent en altres. Quan l'espectador tria un canal o l´altre, no està castigant ni fugint, perquè en el fons totes les televisions són iguals. Missatges fragmentats de publicitat on, de tant en tant, hi ha miratges de programes, com diu Enzensberger, que tracten de donar un sentit al torrent de color i so. Considere molt oportuna la publicació d'aquesta mena de temes que donen peu a la discussió sobre la comunicació, un tema que un setmanari no pot defugir.

Antoni Castells.
Xàtiva (la Costera).

La crida, nou partit polític

Acabo d'assabentar-me per la premsa que la Crida vol convertir-se en partit polític. Ho lamento molt perquè, si hem de resignar-nos que, com a tots els països del món, hi hagi una força moderada (representada per ERC), una força de centre (Catalunya Lliure) i una de radical (MDT), resulta que la Crida, en lloc de reforçar-ne una d'elles, esdevindrà *la quarta en discòrdia*, la qual cosa vol dir que a les eleccions els vots independentistes es dividiran per quatre.

És trista la nostra situació, perquè no dubto de les bones intencions de tothom, però en lloc de millorar, ens estem posant bastons a les nostres pròpies rodes. ¿No deu ser que vosaltres també haureu caigut en el vell parany de "les ànsies de figurar d'un o

altre líder", que és un mal que acostuma a viciar la política independentista catalana?

Josep M. Giralt i Joan
El Poble Nou (el Barcelonès)

Llei protectora d'animals

¿Per què l'estat espanyol no té una llei protectora d´animals?

S'omplen la boca parlant que són membres de la Comunitat Europea, però, de fet, en moltes coses, entrebanquen l'evolució dels costums populars, donant suport als abusos cruels del passat. Possiblement l'estat espanyol és l'únic estat europeu que encara no té una llei protectora dels animals. La falsa tradició cultural espanyola confon la cultura amb els costums sanguinaris. Com si torturar els toros fos tan cultural com llegir el *Quixot*, no s'adonen que no existeix el dret de torturar els animals sinó l'obligació moral de tractar-los correctament. I aquest estat espanyol que presumeix de progressista continua presoner dels abusos medievals de l'oligarquia feudal castellano-andalusa que distreia el populatxo torturant els animals i cremant els heretges per celebrar una festa i espantar els que volen rebel.lar-se contra els abusos. I la cultura

és amor i respecte a la vida. La resta és l'agressió camuflada, la crueltat disfressada, la repressió vestida de cultura. ¿En els nostres dies, es pot ser socialista sense fer respectar els drets dels animals?

Mentrestant, la llei protectora dels animals del Parlament de Catalunya no es pot aplicar perquè el govern de la Generalitat viu políticament segrestat pel govern central i són molt poderosos els interessos econòmics del món dels toros. I no és que vulgui exculpar la Generalitat de les seves responsabilitats de govern. Crec que amb fermesa i sense por podien haver recorregut els entrebancs centralistes i reaccionaris als tribunals europeus perquè és pronunciessin si la llei de protecció dels animals del Parlament de Catalunya i la que ha de dictar el Parlament de Madrid si volen ser progressistes, és compatible amb la crueltat de les corrides i annexes regionals.

Ramon Ballaró
Vic (Osona).

Fe d'errors

Eulàlia Solé, autora de l'article "¿Sexe fred?", que apareixia en el sumari del número 297 com a sexòloga, és en realitat sociòloga.

Josep Pont Sanz, autor de l'article d'opinió: "L'autodeterminació, aquest escàndol", aparegut en el darrer número, és a més de batlle de Bellpuig, president de la Comissió de Cultura de la Diputació de Lleida.

Solucions passatemps nº 297

PROBLEMA DE LÒGICA
El guanyador del concurs es diu Miquel, anava disfressat de llar de foc, li va costar 8.800 ptes i va treure 88 punts. El segon es diu Jaume, anava disfressat de llibre, li va costar 4.300 ptes i va treure 87 punts. El tercer es diu Jordi, anava transvestit de dona, li va costar 6.300 ptes la disfressa i va treure 79 punts. El quart es diu Joan, anava disfressat de telèfon, li costà 4.500 ptes i va treure 72 punts. El cinquè i darrer es diu Ferran, anava d'ordinador, li costà 7.500 ptes i va treure 70 punts.

ENCREUAT NEGRE Nº 297

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	D	E	V	O	R	A	D	O	R
2	E	V	A	S	I	V	A	■	A
3	C	O	R	■	V	I	R	A	R
4	A	C	I	D	A	■	G	R	A
5	P	A	■	O	L	I	A	R	■
6	I	R	O	N	I	C	■	U	U
7	T	■	C	A	T	O	L	I	C
8	A	R	A	■	A	R	E	N	A
9	R	O	S	A	T	■	S	O	S

PAS DE RATLLA

Ramon Barnils

Residus i paraules

L'escriptor de Mr. Mortimer al *Financial Times*, que presenta l'Europa de l'any 2020 amb lleó i ovelles jaient plegats i en bella harmonia, diu que llavors, d'aquí a trenta anys, Catalunya serà independent. Per a Mr. Mortimer Catalunya és el Principat. No se li pot demanar més, i de fet té raó: al pas que anem, Catalunya és només el Principat.

El verbalisme és la causa que hi hagi dues veritats igualment certes: la de Mr. Mortimer i la més absoluta de les majories d'europeus i l'absoluta majoria dels nostres conciutadans, que constaten que la nostra nació la forma només el Principat; i la dels que pensem que el Principat és només una part de la nació.

Parlem massa i fem massa poc. Batallem per les paraules —pels noms, per les banderes, pel fons de l'estel.lada, per l'ecologia com a essència de l'independentisme (Catalunya serà ecològica o no serà)— i, guanyada una batalla verbal, ens disposem a pair la victòria, esperant la propera ocasió. Verbal.

Prenem l'exemple del mullader de l'autodeterminació: efectivament, ha estat una meravellosa oportunitat que, efectivament, no hem deixat escapar. Quan el règim ja estava segur, i la seva ciutadania convençuda, que amb l'Estat de les autonomies, les mateixes autonomies i la materialització que se'n feia estaven satisfetes les aspiracions essencials dels països súbdits de l'Estat, la discussió sobre què és l'autodeterminació, què significa i, sobretot, el que representa reivindicar-ne el dret ha desenganyat règim, monarca, exèrcit, partits espanyols i ciutadania en general: ara ja saben o, més ben dit, tornem a saber que la Constitució, els Estatuts i la materialització que se'n feia eren només un pas al qual aspirem que en segueixin d'altres.

Pocs dies després d'encesa la il.luminadora polèmica, esclata un altre afer, molt material, dels que exigeixen dedicació diària, fosca, constant, tossuda, estudiada: l'afer del Pla de Residus de la Generalitat d'Amunt. I ens agafa tots nus de pèl a pèl: contra el molt ben pensat, molt ben estudiat, molt ben elaborat (nota necessària: bé no vol dir bo) pla del govern pujolista, els partits i organitzacions progressistes no han estat capaços de presentar-hi un altre pla, un pla alternatiu, un projecte sobre els residus industrials que originen i que, necessàriament, hem de saber com neutralitzar. Un paper que fos tan ben pensat, tan ben estudiat, tan ben elaborat i, ja que es tracta de partits i organitzacions més progressistes que no pas el que governa el Principat, molt més bo per als ciutadans i el país. Tot el que han sabut fer és dir "no" i, passada la primera sorpresa, posar-se al davant dels ciutadans de les comarques afectades que, sense més organització que la nascuda de la pròpia necessitat, van alçar la llebre, han posat i posen en dificultats tot un govern i tot un partit majoritari i, d'afegitó, han fet propostes potser parcials, però constructives més enllà, doncs, del simple "no".

Sembla com si la ciutadania anés més endavant i tingués més clar què és fer política, que no pas els partits i organitzacions que en el sistema parlamentari vigent han d'enquadrar els ciutadans. En un paradís polític, això seria admirable. Ara i aquí, a més d'admirable és preocupant.

DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA

IVAECM

GENERALITAT VALENCIANA

CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

La sospita permanent

Tot fa pensar que allò que no havia aconseguit l'oposició amb les seues crítiques, ni la premsa amb les seues revelacions, ho està aconseguint el mateix govern i el seu partit: cada vegada hi ha més gent convençuda que, efectivament, la *corrupció* és una malaltia que ha arribat a infectar tot el cos polític del país. A força de magnificar escàndols grossos o petits, d'acusar-se uns i altres mútuament de les mateixes coses, de destapar afers amb proves o sense proves, de provocar entre tots un estat de sospites mai resoltes, la societat està a punt d'arribar a un estat en què la presumpció de culpabilitat substitueix progressivament la presumpció d'innocència.

La realitat mateixa de les coses és la primera causa del creixement de la desconfiança. Hi ha massa casos, coneguts i comprovats, des de les altes esferes del govern fins als ajuntaments més petits, que demostren cada dia en concret allò mateix que després es vol negar *en general*. Els organismes públics, l'administració i els seus annexos, estan plens de càrrecs ben remunerats ocupats per persones que tenen com a principal mèrit la fidelitat política, l'amistat o el parentiu. Els centres de poder esdevenen massa sovint centres per on circulen les influències, la informació privilegiada, els favors, les concessions, i on els criteris *subjectius* dominen per damunt de l'interès col.lectiu. Estranyes empreses, diners de fosca procedència i de més fosca destinació, apareixen i desapareixen amb facilitat excessiva. I així podríem continuar.

Que això afecta només una minoria de la *classe política*, no es pot negar. Però alhora *infecta* tota la resta: tots els que consenten, saben, callen. Més encara tots els qui, arribat el cas, neguen la veritat de coses que saben que no poden honestament negar. Perquè aquesta és la segona causa, i potser la més important, de la difusió de la sospita: la negació sistemàtica. I ací el govern socialista, i el PSOE en tots els seus nivells i administracions que controla, té la més gran responsabilitat: ha permès al seu interior i al seu voltant un cert grau de corrupció (ni massa gran per a ser *general*, ni massa petit per a ser insignificant o un invent dels enemics), i en comptes de combatre'l, el nega iradament. La brutícia és relativa (i no exclusiva del PSOE), però l'única manera de netejar-la és voler-la veure. Però no la volen veure: tanquen els ulls, criden, amenacen i es proclamen víctimes innocents i netes de tot pecat.

Enmig d'un míting a Sevilla, penós i poc triomfal, Alfonso Guerra ha dit que "si volen catarsi, n'hi haurà per a tots".

Seria massa bonic: netejar primer la pròpia casa, netejar-la *de veritat*, i demanar la mateixa netedat als altres. Però no hi ha perill: no ho faran. Cridaran a *cerrar filas* o a la defensa de *cien años de honradez*. Qualsevol cosa. I en la societat s'escamparà encara la sospita permanent. Segurament, cada vegada amb més raó.

LA DERROTA SANDINISTA

En el moment de tancar aquesta edició d'EL TEMPS, arriben els primers resultats de les eleccions a Nicaragua: la UNO (Unión Nacional Opositora) de Violeta Chamorro ha assolit una victòria contundent: el 59% dels vots, contra el 41% del Frente Sandinista. Daniel Ortega ha reconegut la derrota. Nicaragua, ara, s'enfronta a una difícil etapa, en la qual sembla que els dos adversaris, per primera vegada, coincideixen en els objectius essencials: reconciliació, pacificació, reconstrucció. El poble de Nicaragua, per error dels uns i interferència escandalosa dels altres, ha patit ja massa. Els sandinistes, ara, hauran de demostrar que des de l'oposició també es pot treballar pels interessos populars. Els vencedors hauran de demostrar que no són titelles de ningú, i que eren mereixedors de l'ampli suport que han rebut dels electors.

PAÍS

Aleix Vidal Quadras, president del Grup Popular al Parlament de Catalunya

"No vull fer d'una contingència la raó de la meva actuació pública"

"Catalunya és un soci fundador d'Espanya —diu Vidal Quadras—, per això comparar la situació que viu el Principat amb l'opressió en què han viscut i viuen alguns països de l'Est és deformar la realitat històrica"

Sou un polític que es defineix com a no nacionalista, però alhora militeu de manera destacada en un partit que s'ha significat pel seu nacionalisme contundent, fins i tot agressiu. En molts aspectes ha simbolitzat el nacionalisme més ridiculitzable. ¿Com resoleu aquesta lleugera contradicció?

—No existeix aquesta contradicció perquè el Partit Popular és un partit on hi ha persones amb un fort component que es podria qualificar de nacionalista espanyol. Però el partit, com a tal, no és un partit que s'autodefineixi com a nacionalista. És a dir, aquest terme no figura ni en la seva doctrina oficial. Per tant, en aquest sentit no és un partit nacionalista perquè no fa del nacionalisme la seva raó de ser o el seu eix d'actuació, com passa en altres partits, com passa a Catalunya amb CiU o al País Basc amb el PNB. Són partits que en els seus estatuts i en la seva definició, no ja programàtica, sinó definitòria, hi figura el nacionalisme com a element constituent bàsic. El PP no té aquesta característica. És un partit d'abast estatal, espanyol, que en la seva definició programàtica s'amoïna d'altres qüestions. Té elements liberals, conservadors, d'humanisme cristià, però no té aquest aspecte. Ara bé, és cert que a vegades en el llenguatge o els comportaments d'alguns militants destacats apareixen elements que podríem qualificar d'un cert nacionalisme espanyol. No és, però, el meu cas.

—¿De l'actuació significativa del PP referent a Espanya en dieu "un cert nacionalisme espanyol."...?

—No és el meu cas. Jo no em considero nacionalista, ni català, ni espanyol. Em considero català i espanyol i estic molt content i molt orgullós de totes dues condicions, però no sóc nacionalista. Considero que les nacions i els estats són contingències. I jo no vull fer d'una contingència la raó de la meva actuació pública.

—Això no obstant, és un fet que en tota l'actuació del PP hi ha hagut sempre un compromís profund per enaltir i per consolidar allò que ells en diuen la "nació espanyola", una cosa que molts creiem que no existeix, però que d'altres defensen. ¿Voleu dir, doncs, si he entès bé la vostra primera resposta, que treballareu dins del partit en contra d'aquesta tendència que considere u obsoleta contra la voluntat d'enaltir i consolidar la nació espanyola?

—No, en absolut. No. Cal distingir, perquè és sovint font de confusió, entre l'amor i la fidelitat al país, Catalunya, Espanya, i el que és fer de la condició de català o espanyol la raó fonamental de l'actuació política. Sempre m'ha cridat l'atenció una frase del president Pujol quan diu "jo no sóc res més que un nacionalista".

—Home, voldria recordar allò del senyor Fraga, "Espanya, la único importante".

—Sí, sí, clar. Tampoc em sembla recomanable. Una cosa així indica que es fa del fet de pertànyer a un determinat àmbit cultural i ètnic una qüestió essencial, definitòria, determinant. I certament, la frase de Fraga té connotacions d'aquest tipus. Insisteixo, a mi em sembla que això conceptualment no és correcte. Tots pertanyem a una certa cultura, una certa llengua, un cert paisatge, una certa religió que hi creu, però tot això no és una manera d'explicar el món. Per tant, insisteixo, per a mi el defecte del nacionalisme com a doctrina política és fer d'una contingència alguna cosa d'essencial. Ho veig metodològicament incorrecte i la meva raó per a no ser nacionalista és aquesta. No és una raó de tipus passional o sentimental, sinó que és d'ordre racional.

—Sembla, però, que el luxe dels essencialismes i l'emmirallament en un mateix se'l poden permetre bàsicament els nacionalismes d'estat, que no han de perdre temps defensant-se. En canvi, sembla que els nacionalismes defensius prou feina tenen per a reconstruir una identitat amenaçada. ¿També esteu en contra d'aquest concepte defensiu?

—Són dos aspectes d'un mateix fenomen. Els nacionalismes dominadors utilitzen el mateix tipus de plantejament com a eina de dominació, i els nacionalismes defensius o resistents, basats en el mateix principi, el que fan, perquè normalment han estat en situació desfavorable, el que fan és intentar guanyar

posicions o recuperar espais de domini i d'actuació contra un nacionalisme que pot ser dominador. Però el principi polític és el mateix. És a dir, ¿el nacionalismes què és? És la doctrina política que diu que entre les fronteres culturals i lingüístiques i ètniques, i les polítiques ha d'haver-hi absoluta congruència. Per a un nacionalista, el principi que dóna sentit a la seva vida política i pública és violat quan entre les fronteres polítiques i les culturals no hi ha aquesta congruència. En aquest moment se sent frustrat i lluita contra això. És, doncs, un fenomen que pot actuar en les dues direccions, tant cap al nacionalisme que es vol imposar, com cap al que vol recuperar espais d'actuació. Per tant, ¿quina és la solució? Des del meu punt de vista la solució és que, com que de fet no hi ha nacions sinó cultures, i a més barrejades d'una manera molt complexa per causes històriques, el que cal fer és procurar una convivència harmònica, pacífica entre les cultures. L'Espanya de les autonomies, per exemple, és la manera en què l'Espanya moderna i democràtica intenta donar solució a aquest problema. Aquesta és l'única via raonable.

—Però, de fet, l'únic objectiu de molts nacionalistes és el de recuperar el dret de decidir en allò que pertoca cada nació. ¿Vós esteu en contra d'aquest dret a decidir en sobirania?

—Jo estic a favor de les realitats històriques. I els nacionalistes fervorosos obliden les realitats històriques i volen tornar a coordenades històriques ja passades o fins i tot inexistents que només existeixen en el seu desig. I si bé canviar coses és molt humà, en política la realitat s'ha d'imposar. Si la política ignora la realitat, cau en el desastre. Catalunya és una realitat dins la realitat espanyola. Això ho ha fet la història. Molts segles de tasca comuna, d'esforç comú, i això és irreversible. Per tant, pretendre, com pretenen alguns sectors del nacionalisme, que Catalunya exerceixi la seva sobirania, per exemple, a través del dret a l'autodeterminació, és una pretensió que no és coherent amb la realitat històrica actual, a part de ser impossible amb la present constitució espanyola.

—Segons aquest plantejament, doncs, vós sou dels que no haurien defensat el dret de Txecoslovàquia a tenir un estat en els cent cinquanta anys en què va ser el que en dieu "una realitat històrica" sotmesa a un altre país. O el cas de Bulgària, durant cinc-cents anys

Vidal Quadras: català, espanyol, i molt orgullós de totes dues condicions.

sota domini turc. ¿Creieu, doncs, que els mapes han de ser decisius?

—Estem parlant de situacions polítiques i geogràfiques diferents.

—¡Home! ¡Això no val!

—Sí, però és que el nacionalisme català extrem oblida un fet fonamental a causa del qual aquestes analogies no són possibles, i és que Catalunya és un soci fundador d'Espanya. Quan Espanya naix com a estat modern, que per cert, no és un dels primers, sinó el primer d'Europa, naix fruit de la unió de dos regnes, de manera voluntària i desitjada pels dos. Catalunya no és violentament annexionada, sinó que, com a poble, com a col.lectiu, participa de manera lliure i entusiasta en la construcció d'aquest estat modern que és Espanya. Qualsevol tipus d'analogia entre això i algunes situacions europees, en les quals un país és annexionat o conquerit de manera violenta contra la seva voluntat, és deformar de tal forma la realitat històrica que se'm fa difícil creure que algú ho faci.

—I en aquesta relació idíl.lica que presenteu, ¿com hi encaixeu el petit detall de la història referent a la pèrdua dels drets catalans "por derecho de conquista", després de la guerra de 1714?

—No hi ha possibles analogies, repeteixo. Catalunya ha tingut relacions amb el conjunt d'Espanya al llarg de la seva història, més fluïdes, més difícils, però això també ha passat en altres parts d'Espanya, que han tingut moments en què la relació amb l'estat central era més difícil. Aragó, per exemple, que a l'època dels Àustries va tenir problemes. El cas de la guerra de 1714 no serveix, perquè no va ser una guerra per separar-se. Catalunya va lluitar perquè volia fer una altra Espanya diferent. Catalunya lluitava per un altre concepte d'Espanya, però no per no ser espanyola.

—Si em permeteu deixar de banda per un moment la història, o les històries diverses, segons les òptiques, retornaré al tema simbòlic. Ja que gaudiu de l'estatus, francament envejable, de ciutadà del món i us pronuncieu obertament contra la idolatria dels símbols, ¿deveu considerar molt irrisòria la devoció a la bandera espanyola que es practica des del poder i també i especialment, des del vostre partit?

—Bé. Tot i que crec que practicar la idolatria respecte a determinats símbols en general és un error, sí que entenc el respecte i la devoció, sempre que no es considerin com a ídols. S'han de respectar com a representants d'un col.lectiu, d'una tradició, d'una història i d'una voluntat de fer coses junts. Jo crec que és bo i respectable.

—Fernández-Díaz havia optat sempre per una política de consens i no havia estat mai bel.ligerant amb el tema nacional. Ben al contrari, s'havia mogut per aquest terreny amb respecte. En canvi, vós representeu una escalada dialèctica. D'alguna manera sou la persona que trau la bandera antinacional i en fa dels discurs en contra una certa militància. ¿Aquest fet es pot considerar com a significatiu d'un canvi del PP pel que fa a a la nació catalana?

—En primer lloc, no accepto el qualificatiu d'antires. El que passa és que el PP representa un cert concepte de Catalunya que entra en conflicte amb el concepte, per exemple, de l'actual coalició governant. Potser jo he posat en evidència aquesta circumstància amb més claredat del que es feia fins ara. Però aquest fet no vol dir que el partit no pensés així, sinó que potser no es deia tant. En aquest sentit no hi ha disconformitat brusca o canvi d'orientació, el que hi ha és potser una exposició més nítida de determinats plantejaments. A més, cal dir que en els últims mesos aquestes qüestions s'han aguditzat a Catalunya, jo diria que des dels fets de l'estadi, i no per culpa del PP, sinó per culpa d'altres partits. Si algú tesa la corda obliga els altres a parlar amb claredat.

—I, demanant com demaneu absoluta claredat, ¿com és que el vostre partit va cometre el petit lapsus d'abstenir-se en el tema de l'autodeterminació?

—No. No ens vam abstenir. Senzillament no érem presents.

—Jo tenia entès que hi havia un representant del vostre partit, però que es va aixecar en veure la tendència de vot...

—Sí, sí. El que passa és que aquesta proposició de llei es va presentar d'una manera molt..., ¿com t'ho diria?, molt en secret. I ningú no creia que la majoria votaria a favor, és a dir, que CiU faria el que nosaltres vèiem com un disbarat segons s'ha demostrat després per les conseqüències desestabilitzadores que ha tingut. Aleshores, com que ningú va preveure el que passaria, els caps de fila estaven preparant el discurs del dia següent, que era el de la commemoració solemne de l'estatut, i a aquesta comissió vam enviar un substitut. Era el diputat Antonio Perea, que acabava d'entrar, perquè substituïa Jorge Fernández-Díaz, o sigui que era un diputat que feia res que era diputat, dies. I clar, quan va veure que la majoria anava a votar a favor,

"Els nacionalistes fervorosos obliden les realitats històriques".

va interpretar, cosa que és discutible, que, donat el caràcter dubtosament constitucional de la qüestió, la seva simple presència es podia interpretar com una connivència. No ens vam abstenir, doncs, ens vam retirar.

—Segurament, alguns companys ja li deuen haver donat lliçons acceleradades... Bé, canviant una mica de tema, va sortir un curiós article de Miquel Roca a La Vanguardia *en què deia que vós pertanyeu a un col.lectiu excels, però segurament minoritari, que se sent incòmode de ser català, un col.lectiu que s'incomoda, recordo que deia, davant l'austeritat del romànic, i s'agrada més de retòriques gongorianes i drames militars. ¿Us identifiqueu amb aquesta afirmació?*

—Miquel Roca responia a un article meu que jo vaig contestar més tard. Ell parlava de la incomoditat de ser català i ell sabrà en què s'està còmode i en què no. Per a mi ser català és una cosa tan natural que ni me la plantejo, no és qüestió d'incomoditat o comoditat. Ser català és una qüestió instrínseca, no és una cosa que el senyor Roca pugui decidir.

—Això no obstant, i si em permeteu, algunes de les vostres reaccions, com ara la que vau tenir amb el regal de les JNC, sí que van re cordar un cert gust pel dramatisme i el sentit de l'honor una mica a la castellana.

—No. No. Jo crec que en aquest cas vaig reaccionar de manera normal. Quan t'insulten d'una manera greu i sobretot falsa, és normal que et molestis. Home, també pots aspirar a la santedat, però si t'insulten i t'injurien, és ben normal que et molestis.

—¿Voleu ser alcalde de Barcelona?

—En absolut, no. Hi ha una persona dins del partit que és el candidat perfecte per a aquest càrrec.

—¿Què significa per a vós el terme Països Catalans?

—Pot ser utilitzat en diferents accepcions. Però el que hi ha ara és una sèrie de comunitats autònomes, de territoris que formen part d'Espanya però que, en el seu moment, van formar part de la corona d'Aragó i que es caracteritzen per unes certes afinitats culturals. Concretament, totes aquestes comunitats parlen el català en diferents accepcions. Hi ha una història comuna prèvia quan, en un cert moment, tots aquests territoris formaven part d'un estat que era la corona d'Aragó. I hi ha el tema cultural de la llengua. En aquest sentit es pot parlar de Països Catalans. Ara bé, si s'utilitza el terme en un sentit pancatalanista, d'una possible entitat política independent, aquest és un plantejament que malauradament no té massa viabilitat ni massa sentit avui dia.

—¿Es pot deduir, doncs, de la vostra resposta, que certes actituds de membres del vostre partit al País Valencià, contràris a la unitat del català, no són del vostre grat?

—Totes les llengües evolucionades tendeixen a la normalització. Quan una llengua és el suport d'una cultura desenvolupada tecnològicament, necessita ser normalitzada. I el català pateix d'això, de necessitat de normalitzar-se, com a suport que és d'una cultura avançada. El seu procés de normalització és relativament recent, dels anys 30, potser anterior amb Fabra, però jo diria que és la necessitat de qualsevol llengua, normalitzar-se. Perquè si no, la seva missió de suport d'una cultura i d'un sistema educatiu eficaç queda dificultada. Aquesta normalització és un imperatiu de la societat industrial moderna. Ara, aquí es barregen qüestions de tipus sentimental i polític.

—Francament, tinc l'estranya sensació que no heu respost a la meva pregunta. Us en faré una d'encara més concreta. ¿Esteu a favor del dret a l'autodeterminació de les repúbliques bàltiques i del poble alemany?

—El dret a l'autodeterminació és el dret que té un poble a escollir lliurement la seva condició política i en aquest sentit, les repúbliques bàltiques, que van ser objecte d'una annexió violenta, fruit d'un pacte entre dos estats totalitaris, tenen dret sens dubte a autodeterminar-se. Pel que fa a Alemanya, tenim un cas clar de violació del principi nacionalista: una mateixa nació dividida en dos estats. Això també és producte d'una guerra, d'una imposició violenta sobre un poble. En aquest sentit, estic d'acord que siguin ara un sol estat.

—¿Res a veure amb el dret dels catalans a l'autodeterminació?

—Res a veure, Catalunya no ha viscut aquestes circumstàncies. No és una situació de cap manera anàloga.¿No hem parlat massa de nacionalisme? Ha estat una mica monotemàtic.

—Però si aquest és el vostre tema preferit. Si justament us heu significat políticament sobretot pel vostre discurs antinacionalista. És, en certa manera, el vostre capital.

—Bé, però m'hauria agradat parlar d'altres coses. M'agrada parlar de moltes altres coses.

—Ho anoto.

Pilar Rahola

EL TERMÒMETRE

Fiscalia d'Alacant

Puja com l'escuma la Fiscalia d'Alacant que a partir d'ara utilitzarà el valencià en la realització de dictàmens i qualificacions internes, segons ha confirmat el fiscal en cap, Ricard Cabedo. Amb el suport de fiscals de prestigi, com ara Miquel Gutiérrez, la fiscalia d'Alacant és la primera al País Valencià que pren aquest tipus d'iniciatives. La decisió finalitza un procés que ja havien iniciat tant el fiscal en cap, com altres membres d'aquesta insititució que defenien l'ús del valencià, dins la fiscalia i en les relacions amb els mitjans de comunicació.

Ma. Antònia Munar

Calor per a la Conselleria de Cultura del Govern Balear, dirigida per Ma. Antònia Munar, que ha duplicat el pressupost destinat a investigació científica i tecnològica que serà de 160 milions per a l'any 90, davant els 88 de l'any passat. Entre els projectes, hi ha previst la construcció d'un observatori astronòmic, d'un laboratori d'anàlisi i d'un altre d'electrònica, a més de la dotació de diverses beques d'investigació.

A.O.C.

Amunt, amunt l'Associació d'Objectors de Consciència, a la qual li ha estat admès un recurs contenciós administratiu en el Tribunal Suprem que demana l'anul.lació del reglament que legisla l'objecció de consciència. Ara l'administració té el termini de tres mesos per a recòrrer la resolució presa pel Tribunal Suprem i mentrestant tots els objectors que actualment estan fent la Prestació Social Substitutòria hauran de tornar cap a casa, els insubmisos que tenien algun contenciós legal pendent queden absolts i els més de 10.000 objectors que havien d'incorporar-se aquest any a la prestació hauran d'esperar a saber quina és la resposta de l'Administració Central..

CAEB

Molt de fred per a l'estiu proper, turísticament parlant, si es confirmen els negres núvols que s'acosten. Una reconversió hotelera que pot costar alguns milers de llocs de feina, un anunciat descens bastant important del turisme britànic i , ara, l'anunci de la Confederació d'Associacions Empresarials de Balears (CAEB) que no pot acceptar la petició sindical d'augment d'un 9% a l'hostaleria, "perquè això representaria tancar molts d'hotels".

Dalt, la Cambra dels Diputats , baix , Alícia Boado i Ma. Antònia Muner.

Alícia Boado

Boira espessíssima per a la regidora del CDS a l'Ajuntament de València, Alícia Boado. La senyora Boado ha plantejat al ple de l'Ajuntament la transcendental qüestió del que ella considera la "plaga" dels estornells. Els estornells ocupen des del mes d'octubre molts jardins de la ciutat i causen segons la regidora centrista "danys irreparables amb els seus excrements en els jardins i les estàtues i, el que és més greu , fan por al ciutadà quan tornen a la ciutat al vespre amb els seus crits i revolotejos". Segons diu, caldria elaborar un pla per traslladar-los a un altre lloc. Cridarem Hitchcock.

Congrés dels Diputats

Que els Déus propiciïn una forta tempesta sobre la Cambra Baixa, que la setmana passada va rebutjar una proposició de llei orgànica del règim electoral per tal d'establir circumscripcions electorals d'àmbit autonòmic en les eleccions al Parlament Europeu. I que del temperi només se'n lliurin Convergència i Unió i el Grup Mixt, els únics que van votar a favor.

La lenta cessió de l´ordre públic

Els acords entre el Ministeri de l'Interior i Catalunya i Euskadi referits al desplegament de les policies autonòmiques marquen nous avanços en el desenvolupament de l'autogovern.

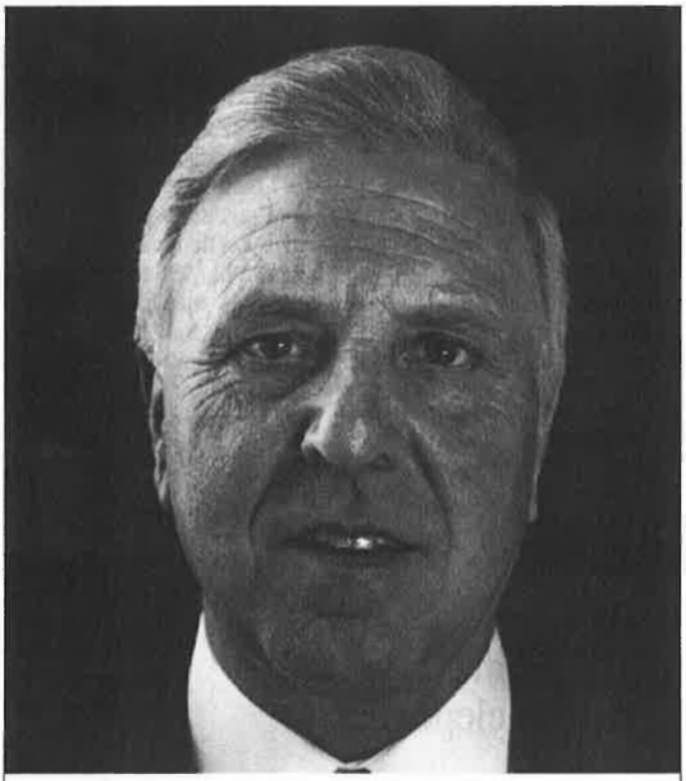
La setmana passada el ministre de l'Interior, José Luis Corcuera, i el conseller de Governació de la Generalitat de Catalunya, Josep Gomis, arribaven a un acord pel futur desplegament dels Mossos d'Esquadra.

D'altra banda, el ministre de l'Interior manifestava ja fa tres setmanes davant de la Comissió de Justícia del Congrés dels Diputats que no pensava presentar cap Pla d'Adequació de l'Ertzaintza. Aquestes declaracions van ser contestades pel conseller d'Interior basc, Juan lasa, dient que aquest era un dels punts de l'acord del pacte de govern entre el PNB i el PSE. Un parell de dies més tard Lasa aconseguia reunir-se amb Corcuera per a tractar el tema i proposar la convocatòria de la Junta de Seguretat Basca.

El cert és que el tema de la policia autonòmica basca i catalana suscita recels per part del govern central.

El terrorisme a Euskadi, els Jocs Olímpics a Catalunya i l'autodeterminació en les dues nacionalitats semblen ser algunes de les raons atribuïdes a l'hora de negar la possibilitat d'aquest desplegament complet i integral. Ara bé, a Catalunya mateix falten 3.000 membres dels cossos de seguretat (2.000 policies nacional i 1.000 guàrdies civils). Per tant, la reducció de 600 agents no és tal sinó que deixaran d'ocupar-se aquestes places i això no vol dir que siguin substituïts per mossos d'esquadra.

Al País Basc, el problema de l'*adequació* per part del govern de Madrid s'ha centrat en què faran amb els agents del FCSE que abandonin Euskadi en els propers quatre anys.

Josep Gomis, conseller de Governació de la Generalitat de Catalunya.

	Mosos d'Esquadra	Ertzaintza
Dotació actual:	580 agents (+ 240 el juny)	4.153 agents
Desplegament previst:	1992: 1.400 agents	1996: 9.500 agents
Mitjana desplegament:	300 agents/any	600 agents/any
Nombre polícies nac.	5.700 agents	7.000 agents
Nombre guàrdies civ.:	6.200 agents	----------
Reducció FCSE:	600 agents	2.800 agents
Noves funcions:	Seguretat ciutada Policia administrativa Policia judicial	Per determinar en la futura reunió de la Junta de Seguretat Basca.
Finançament:	Per criteris de substitució	Per concert
Definició:	Ordinària i integral	Integral

En l'actualitat el cos policial basc actua en tres àrees: la Seguretat Ciutada, la d'Investigació Criminal i l'Àrea Tècnica auxiliar i Administrativa, com també la competència en qüestions de trànsit.

De moment, l'única funció policial exclusiva que se'ls ha atorgat als *mossos* a partir del nou acord signat és la vigilància exterior de les presons i el trasllat de presos d'un centre penitenciari a un altre dins de Catalunya, però cadascuna de les funcions atorgades de nou s'han de basar en la llei orgànica de les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat (FCSE), que prima la supremacia d'aquest sobre totes les altres forces.

Per tant, aquests nous acords presos entre el Ministeri de l'Interior i la Conselleria de Governació, hi ha qui els considera més una qüestió d'imatge que no de realitat per tal de tallar qualsevol possibilitat de creació d'una policia autonòmica amb plenes competències, contràriament al que passa a Euskadi on, pel problema del terrorisme, l'Ertzaintza és, realment, un cos policial.

Encara que l'Estatut d'Autonomia valencià reconeix el dret dels valencians a tenir una policia autonòmica, el tema sols ha estat tractat a la Cambra autonòmica una vegada i de forma indirecta, arran d'una proposta d'Esquerra Unida.

El Grup Socialista s'ha manifestat en contra de tenir una policia autonòmica per considerar que resulta més econòmic contractar empreses privades que crear un cos de policia que, per llei, hauria de tenir un mínim de 220 membres.

La situació a les Illes Balears és diferent ja que no té competències en aquesta matèria. En aquest sentit el govern balear no ha pogut ni traure endavant una llei per tal de poder coordinar la policia local de la Mancomunitat del Pla de Mallorca.

Sílvia Monfort (Barcelona) i José Miquel Garcia Mateache (Bilbao).

CAFÉ DEL TEMPS

Miquel Alberola

L'informe tenia un preu

La faeneta que *su sordolencia* el president de les Corts valencianes, **Antoni García Miralles**, va sol.licitar al Consell Valencià de Cultura, aquella reunió d'amigatxos de sopor solidària, sobre la procedència o no de la Generalitat catalana d'investir **Felipín** com a príncep de Girona, va acabar com les previsions indicaven.

Es a dir: tretze dictaminants, per trenta bitllets per barba, igual a tres-centes noranta mil pessetes; quatre-centes vint mil, si arriba a assistir el membre que faltava. Dormir com un rei, en qualsevol hotel de luxe sense control, és més econòmic i contribueix a pal.liar la desocupació.

Una cosa que ni es veu ni es nota

Josep Gregori, l'amo eficaç d'Edicions Bromera, empresa de realitzacions magnífiques, ha fet aparèixer una revista *de lletres*, de difusió gratis i de formes exquisides, amb el nom de *L'illa*. En aquest primer número **Enric Sòria**, periodista sabàtic que no es mama el dit, ha entrevistat **Toni Mollà**, que supervisa lingüísticament TVV a base de bé.

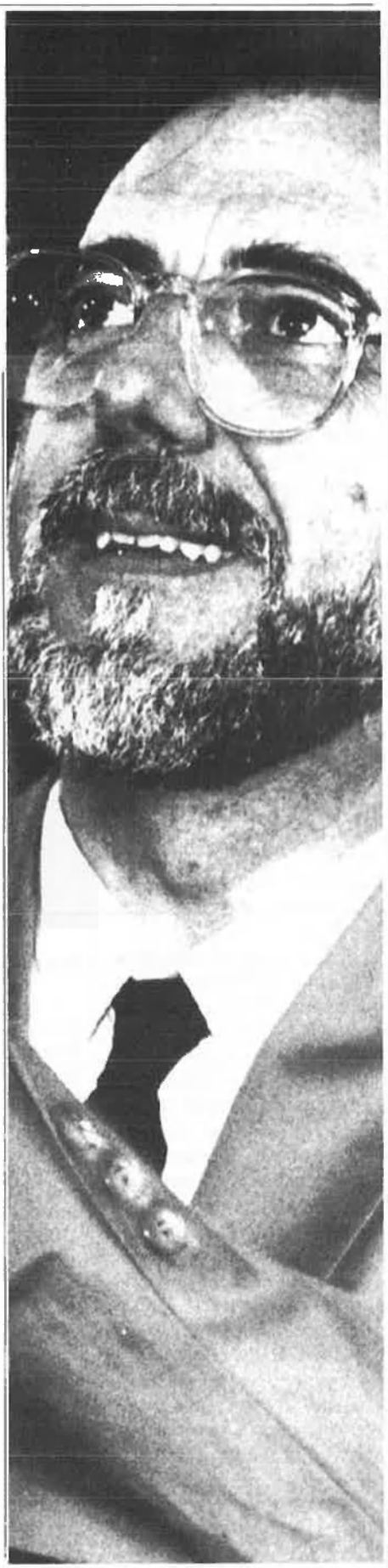
Instat pels criteris que ha fet servir per a tal causa, Mollà diu que podia fer un parell de coses: o decidir-se per un model totèmic o triar-ne un d'invisible. La primera opció, segons el responsable de la llengua, és aquella que "busca que els confrares puguen sentir-se com en missa —que no és en eco— i puguen dir amén cada volta que senten un *tanmateix* o un *nogensmenys*...". I la segona, aquella on la llengua és simplement un "instrument per a transmetre continguts", i en el qual la televisió és vista perquè està ben feta.

I Mollà es va decidir pel model laic, pel que no va a missa, per aquell que no es nota. L'únic inconvenient, a pesar dels seus esforços, és que la factura de la televisió no és la prevista i l'idioma, posat en boques que no saben què es roseguen, balla el *khazastxokh*. La llengua, per absència o per deficiència, és el *show* . Canta a quilòmetres —el valencià serà flagrant o no serà. Amb les salvetats que pertoquen, resulta més important el vehicle que allò que hauria de vehicular. El detallet anul.la el model i fa tant de bé com fan els ultraalmogàvers que fan docència immoderada. ¿Les conseqüències? El docudrama de producció pròpia.

Rimes contra la cleptomania

Al periodista radiofònic **Antoni Mestre**, ànima del mític *De dalt a baix*, que actualment efectua un programa amb el nom *Vaixell de llibres* li'n passen, com diria mossèn **Cinto**, de l'alçada d'un campanar. El conductor de ràdio regala llibres als oients que participen en el seu programa, però quan els deixa empaquetats en una habitació tancada amb clau i pany per a enviar-los als seus destinataris, misteriosament i repetitivament, desapareixen. En conseqüència, el receptor se sent estafat i l'emissor, fotut.

A pesar d'haver parlat amb tots els que havia de parlar, i demanar-los una miqueta de seriositat, la cosa continua passant totes les setmanes. I ja desesperat, i després d'arribar a greus dubtes sobre els mòbils que impulsen a la rateria, si la fam de cultura si la síndrome Fahrenheit, ha fabricat uns versos denúncia i els ha penjat al taulell d'anuncis de Ràdio 4. Encara que ací no publiquem habitualment versos —o no en publiquem massa—, com que tenen gràcia i estem

Antoni García Miralles.

damunt de Sant Josep, ens hem inclinat per la lírica. Fan així:

> "La gent, que ací o al Japó,
> ja siga mascle o femella,
> agafa el que no és d'ella,
> ni té ni tindrà raó;
> si és dona i fa la faena
> se li pot dir lladregota;
> i si és home qui la pota
> clava en propietat aliena
> se li diu lladre i cabró:
> així de clar i redó".

Això.

La transformació del Senat

El passat 16 de febrer una comissió de parlamentaris catalans, integrada per la totalitat d'opcions polítiques amb representació, va elaborar el redactat de la proposició no de llei sobre la pluralitat lingüística del Senat. Aquesta proposició, que tot apunta que serà aprovada per unanimitat, tindrà, amb tota seguretat, els seus efectes durant aquesta legislatura.

Per tant, el català s'utilitzarà, de moment, en la Comissió d'Autonomies, la qual farà com de banc de proves i marcarà el model de funcionament posterior al Senat. Si en sentir parlar en català veuen que no es fonen les bombetes ni volen els papers, es farà la reforma del reglament per a la pròxima legislatura. La cosa rodarà així perquè el PSOE és favorable a aquesta innovació que desencadenarà una reforma —la primera— de la Constitució.

El Senat deixarà de ser una sala de segones lectures i la seua funció específica serà l'aplicació de les lleis sobre el territori. Les eleccions de senadors se suprimiran —s'ha acabat el senador més votat— i serà competència dels parlaments autonòmics decidir la configuració del Senat. L'actual cambra alta, en conseqüència, adquirirà els traços característics d'un senat d'aquells que tenen els estats federals.

Fa la impressió que els socialistes han reprès sense vergonya ni sentiments culpables la bandera del federalisme, i que el futur es perfila com l'explicava **Edward Mortimer** des del *Financial Times* i des d'aquest setmanari: el corder i el lleó en el mateix llit. El sarcasme és que ja no hi serem per veure com s'ho fan.

El divorci municipal

Un total de 135 ajuntaments catalans, probablement algun més, cinc consells comarcals, dues diputacions i tres universitats s'han adherit, de moment, a la resolució del Parlament sobre el dret a l'autodeterminació del 12 de desembre del 89. Entre aquest saldo provisional hi ha números amb una certa curiositat.

Anem a pams. 724 responsables municipals de CiU han votat favorablement, 4 han dit no i 12 ho han deixat córrer. Del PSC, partit que va votar en contra de la proposta no de llei al Parlament, 139 s'han mostrat contraris, 87 han optat per l'abstenció i 73 han dit que sí. Entre ells, **Josep Vicente**, **Salvador Sunyer**, **Lluís Segura**, **Ignasi Moreno**, **Miquel Aguilà** i **Pau Nuet**, respectivament alcaldes de les localitats de Sant Feliu de Guíxols, Salt, Sant Just Desvern, Arenys de Mar, Balaguer i Valls.

Els d'IC, 93 que sí i una abstenció. Els del CDS, per no trencar la tradició, 2 afirmatius, 2 negatius i 2 abstencions. I els del PP, ai, que van abandonar el Parlament a l'hora de votar-se la resolució, 2 abstinguts, 17 contraris i 14 favorables, entre els quals l'alcalde del Pinell de Brai, **Josep Ros**.

Les xifres resulten de molta utilitat de cara a la geografia íntima, sobretot perquè confirmen que encara queda gent que pensa i decideix per ella mateixa.

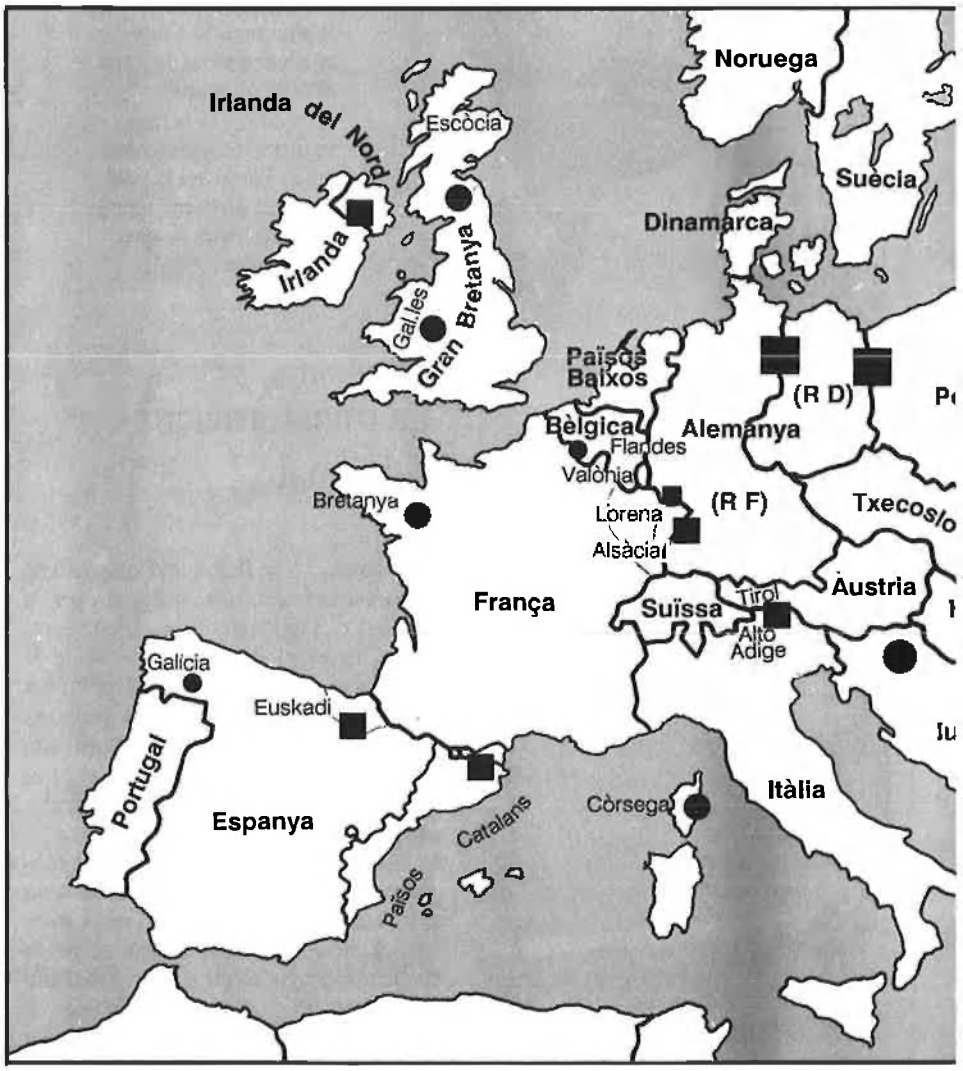
Estats contra regions

La gran contradicció europea

Mentre els economistes discuteixen sobre les euroregions com a peces fonamentals del nou continent, l´Europa política del futur s´està dissenyant des dels estats i per als estats.

La unió econòmica comunitària del 1992 serà probablement el primer graó de la unitat política. Però si la unitat econòmica sembla ja ben definida, la unitat política no té encara una forma definitiva. Europa, tot i ser conscient de la importància d´aquesta unitat, no ha sabut encara dibuixar ni els límits geogràfics de la futura unió política, ni la forma d´associació de les parts. De moment, tan sols sembla clara una cosa: l´estat-nació, que ha estat l´actor de la integració europea fins ara, continuarà tenint el mateix protagonisme en el futur. Europa es veu així abocada a una gran contradicció. D´una banda, s´afirma que les regions seran peces fonamentals del continent en el futur, de l´altra, els estats, les entitats polítiques que més han impedit en el passat no recent la unió europea, podrien ara retardar-la a fi de construir una unitat formal que en faci còmoda la pervivència .

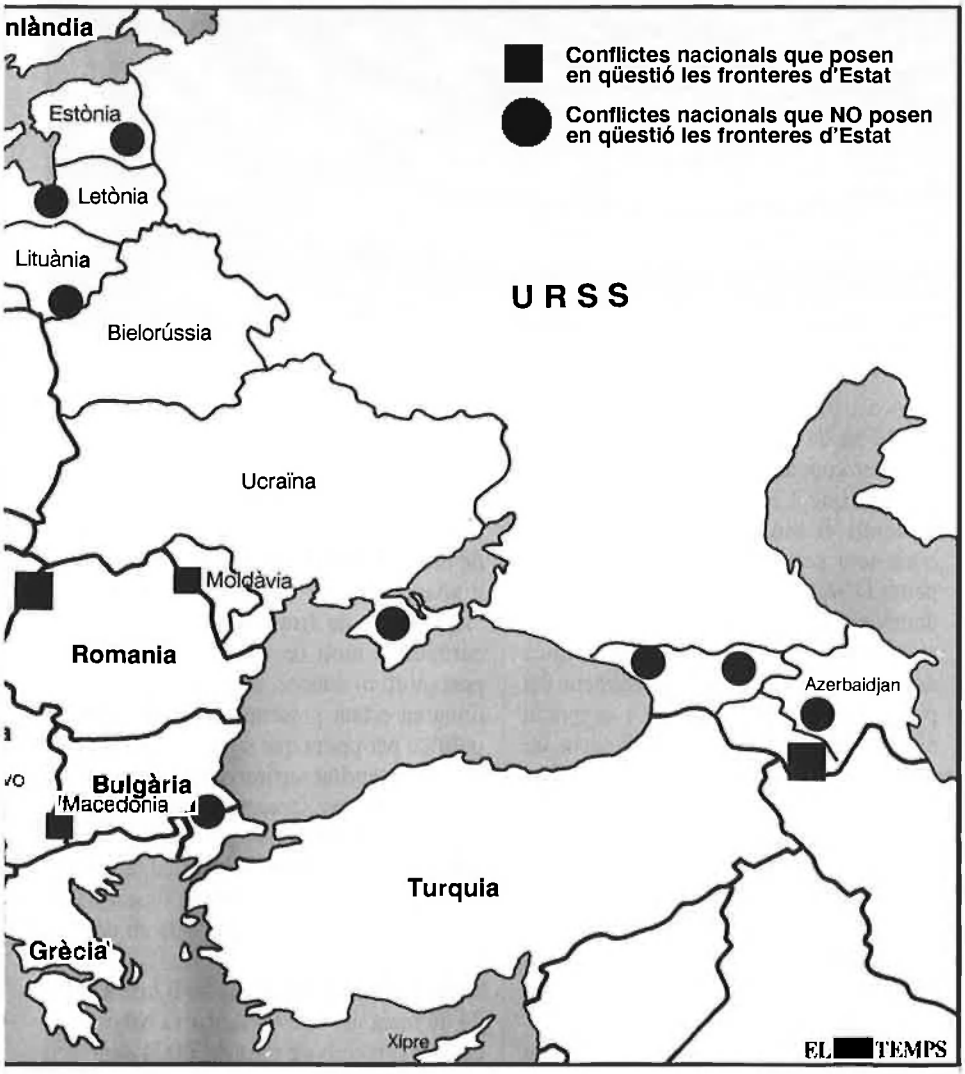
Aquesta tesi es basa en esdeveniments i opinions que es manifesten ara i que permeten preveure el futur del nostre continent, i són: les dificultats de les entitats polítiques inferiors a l´estat per aconseguir un paper decisiu en la construcció política d´Europa, la plena vigència i vitalitat de molts estats i la idea majoritària expressada a través dels mitjans de comunicació més influents que la modificiació de fronteres equival a desestabilització.

L´ EUROPA DE LES REGIONS

Les institucions europees començaren a preocupar-se per les regions el 1975 amb la creació del Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER). Però no va ser fins al 1985 quan les mateixes regions es van organitzar per activar la seva presència en la presa de decisions a través de la creació del Consell de les Regions d´Europa, anomenat actualment Assemblea de les Regions d´Europa (ARE). L´assemblea, que reuneix actualment 45 regions europees indepedentment del seu grau d´autonomia, té dos objectius: el primer, la cooperació i el segon, aconseguir que les regions estiguin representades en les institucions europees. Això és encara un objectiu perquè, tot i la proliferació d´organismes i comissions, el poder de les regions és insuficient. L´ARE es finança amb les cotitzacions de les regions membres que són proporcionals al seu nombre d´habitants (així per exemple Catalunya paga 100.000 francs anuals per tenir una població superior als 3.700.000 habitants).

Per a Jaume Giné, director executiu del Patronat Català pro- Europa, el moment decisiu "vindrà quan es creïn les noves institucions polítiques europees, és a dir, quan tinguem constitució europea, un executiu i una cambra que legisli, aleshores s´haurà de plantejar el gran tema de crear una cambra de les regions, reproduint a escala europea el que alguns estats federals ja tenen". Així s´observa que la institucionalització de les regions és un projecte ple de bons desitjos però

llunyà de l´Europa que Mitterrand, Kohl i, especialment, Margaret Thatcher volen. Els grans líders dels estats europeus contemplen la construcció del continent basant-se en la cessió de sobirania dels seus respectius estats a un poder suprem europeu i, fins i tot això, amb gran cautela. Les regions, com és obvi, no tenen sobirania i per aquest motiu la seva capacitat política és limitada. Una Europa de les regions autèntica hauria de partir d´un factor utòpic: la cessió de sobirania per part dels estats a unes entitats inferiors que en molts casos són merament de caràcter tècnic. L´assumpte regional és per als estats un tema secundari i els més comprensius per la pròpia estructura del seu estat —el cas de Kohl i el sistema federal alemany— ho veuen com un tema complementari i mai fonamental. El canceller federal, per exemple, està ara absorbit pel projecte de reunificació alemanya, que no serà res més que construir un nou estat.

Els arguments principals dels partidaris de l´Europa de les regions són la rellevància d´aquestes en els processos microeconòmics, la flexibilització de les fronteres i, sobretot —recorda Jaume Giné— "la progressiva substitució del concepte de sobirania pel d´interrelació". Tot això és viable. Ara bé, també és igualment cert que l´existència d´àrees econòmiques a cavall entre les fronteres, no farà que la jurisdicció dels estats reculi en aquestes arees. La professora de relacions internacionals a la Universitat Autònoma de Barcelona, Caterina Garcia, opina que "és un error creure que l´àmbit econòmic que determinaran les regions coincidirà amb els àmbits polítics". El mateix Jaume Giné, partidari de l´Europa de les regions, afirma que "no crec que desapareguin els estats. La nova Europa tindrà diversos nivells, el local, el regional —en el nostre cas, equivalent al nacional—, estatal i supraestatal. I afegeix que "avui, cada estat decideix quina és la relació que poden tenir les seves regions amb la CEE, depèn del seu dret constitucional".

Si els estats estan construint l´Europa d´avui, ¿què pot fer pensar que deixarà de fer-ho en el futur? Molts pensen que perdran competències a favor de Brussel.les i així es debilitaran. Segons Jaume Giné, "això no és del tot exacte. Cal pensar que jurídicament la Generalitat també és estat espanyol i si aquest cedeix competències a Brussel.les, Catalunya també en pot perdre com ha passat en el cas de l´agricultura".

PERVIVÈNCIA DE L'ESTAT-NACIÓ

Diversos factors poden determinar aquesta pervivència. D´una banda, les diferències entre els estats, en el sentit que no tots són multinacionals i, per tant, tenen una gran raó d´existir. Grècia, Portugal, Països Baixos, i els països escandinaus, entre altres, mostren una identificació quasi perfecta entre nació i estat i és inqüestionable per a ells desfer-se de les estructures que els ajuden a preservar les seves respectives identitats. Per a alguns estats més grans, la unitat —que no s´ha de confondre amb centralisme— va associada per la seva història particular a progrés i modernitat. Seria aquest el cas d´Itàlia.

Es cert que a Europa hi ha algunes nacions amb consciència de ser-ho que no tenen estat, però si observem el mapa dels conflictes nacionals del continent veurem que aquest no és el cas més comú , el més freqüent és la no coincidència de fronteres estatals amb les de nacionalitats. Formulat amb un exemple, a

Alguns creuen que la cessió de sobirania dels estats europeus a Brussel.les provocarà l'afebliment d'aquests.

Europa hi ha molt poques Bretanyes i moltes Alsàcies. Alsàcia no seria entitat nacional per ella mateixa sinó com a part del món germànic. Aquesta desadequació de fronteres arriba al seu paroxisme a l´est.

Segons Domènec Romera, eurodiputat del Partit Popular, "moure fronteres seria perillós " i afageix que "no hi ha dubte que els estats construiran Europa. No vull dir que es contradigui amb l´Europa de les regions, aquesta és possible. Ara bé, la participació de les regions a les institucions europees vindrà coordinada pels estats. Per a Domènec Romera és una qüestió de praxi: "Si 12 estats no es posen d´acord, ¿com esperar que s´hi posin 200 regions?". Domènec Romera assegura que l´altre gran obstacle per a les regions és la seva manca d´homogeneïtat en competències, "no té res a veure un *land* alemany, amb una regió francesa i aquest amb una comunitat com Catalunya".

ALEMANYA I LES FRONTERES

La ja anomenada *revolució del 1989* ha obert un nou debat a la Comunitat Europea, el debat dels *deepeners* contra els *wideners*-(aprofundidors contra ampliadors). Els primers —entre els quals destaquen la mateixa comissió europea, França i Itàlia— sostenen que l´Europa dels12 ha de continuar el seu procés integrador com a prioritat. Els segons consideren que l´Europa comunitària ha d'alentir el seu procés integrador per obrir-se a països del Nord i l´est europeus. D´aquesta manera les transicions democràtiques de l´Est podrien forçar un retard en el procés d´integració política dels 12 i per tant a un manteniment del poder polític dels estats. La urgència alemanya en la reunificació seria un símptoma clar d´aquest interès prioritari per l´àmbit estatal quan el futur nacional està en joc, per més que els polítics de Bonn exclamin retòricament que no obliden el marc continental. La professora Caterina Garcia opina que "el retard de la unió europea a causa dels processos de l´est és inevitable, però això no ha de tenir un matís necessàriament negatiu ja que quan estigui clar quins seran els vincles de la CEE amb aquests països, el procés d´unitat recomençarà, encara que no podem preveure'n la forma".

D´altra banda, el fet que els problemes de minories ètniques i fronteres sigui un dels més importants a l´Europa oriental, sumat al fet que els *ampliadors* contemplin aquests països com a futurs integrants de la comunitat, ha fet que, des dels principals mitjans es comenci a generar el discurs de la inamovibilitat de fronteres com a garantia de seguretat. Això condueix a defensar implícitament i també explícita la importància del manteniment dels estats-nacions sorgits de les dues guerres mundials i també els d´abans. Segons la professora Garcia, "la caiguda de fronteres amb la unitat europea té molt de simbòlic, no caldrà passaport, ni duanes, però els estats continuaran estant presents. Tota comunitat política per petita que sigui vol mantenir la seva integritat territorial perquè forma part del seu ser (fixem-nos en els conflictes intermunicipals; pel que fa a estats no cal ni parlar). Ningú cedirà res a ningú; és l´oportunitat que té l´estat-nació per refermar-se ara que està en crisi, i així ho farà".

Una anècdota recent ens ho il.lustra. El 24 de maig del 1989, França va haver de cedir a Luxemburg més de 7.000 metres quadrats del seu territori. Un diplomàtic francès va declarar entorn del tema al diari progressista *Libération*: "És creença general que les fronteres se suprimiran amb el Mercat únic. Tot el contrari, les duanes no hi seran, però farà falta intensificar els controls per evitar els tràfics il.legals i, per això, és essencial assenyalar estrictament els límits dels nostres estats".

Albert Punsola

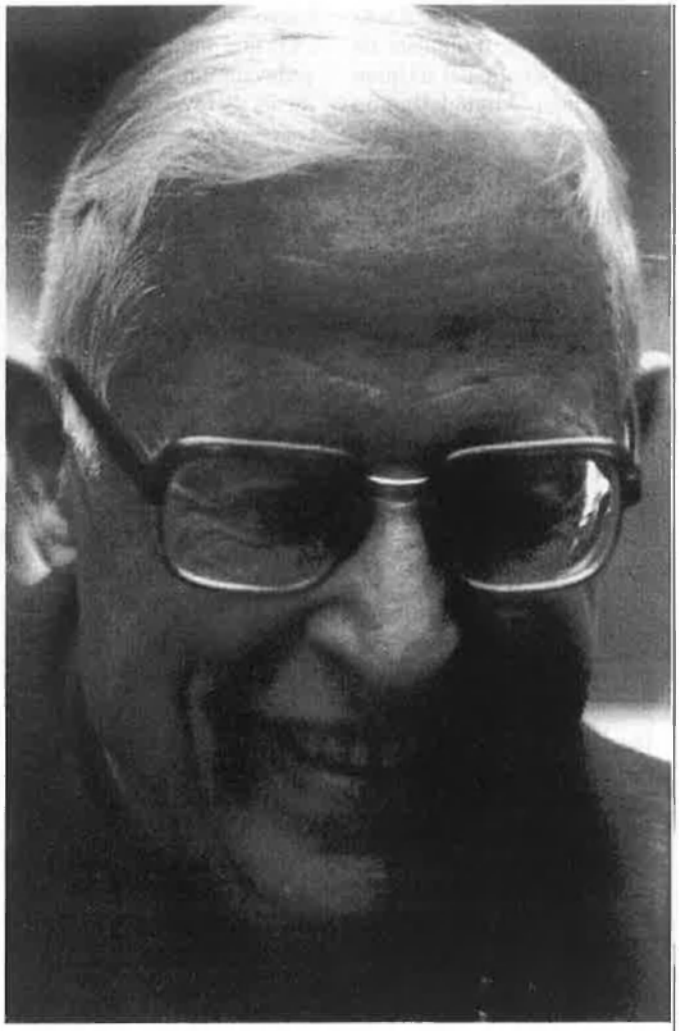
Carles-Guix-Tena, en queden tres

Mentre la successió del cardenal Narcís Jubany en l'arxidiòcesi de Barcelona sembla que encara es farà esperar, ja són només tres els candidats que es perfilen: Ricard Maria Carles, Josep Maria Guix i Pere Tena.

Afirmen fonts eclesiàstiques que hi ha dues institucions a l'Estat Espanyol que, en relació al seu centralisme, no han evolucionat tot el que s'hauria d'esperar en gairebé quinze anys de democràcia: l'aparell judicial i l'Església. Sols sota aquest supòsit pot entendre's la tenacitat de la Conferència Episcopal Espanyola, CEE, en recolzar el bisbe de Tortosa Ricard Ma. Carles per succeir Narcís Jubany a l'arxidiòcesi de Barcelona. En les passades eleccions de la CEE, ara fa una setmana, Ricard Ma. Carles fou escollit per formar part del consell executiu de la Conferència Episcopal, distinció que s'interpreta com una presa de posició dels membres més influents d'aquest organisme --encapçalats pel president, i arquebisbe de Madrid, Angel Suquía, conservador i espanyolista-- de cara a la decisió del Vaticà a l'hora de succeir Jubany.

Curiosament, la CEE persisteix a donar suport un candidat, Ricard Ma. Carles, que no vol accedir a l'arxidiòcesi de Barcelona. Així ho va declarar ell mateix, el novembre passat, en afirmar que desitjava continuar la tradició de tres segles consistent en morir sent titular de la seu de Tortosa. No és cap secret que el bisbe Carles sent un gran respecte per l'arxidiòcesi de Barcelona, caracteritzada per la seva conflictivitat i dificultat; respecte que molt bé podria anomenar-se por.

Amb raó. L'arquebisbat de Barcelona és, de fet, un arquebisbat d'"honor". Això es deu a que no té diòcesis sufragànies, és a dir, bisbats depenents de l'arquebisbat. Fer-ne la fragmentació és la tasca que haurà d'assumir el successor de Jubany. I la complexitat d'aquest procés, al marge del sempitern "problema catalán", justifica amb exactitut la por de Ricard Ma. Carles. Alhora, inclús entre els seus partidaris, es reconeix la idoneïtat per a la successió de Jubany de Josep Ma. Guix, bisbe de Vic, el segon candidat en discòrdia. 27

Narcís Jubany, una successió polèmica.

Es dóna la circumstància, però, que Josep Ma. Guix té una característica que no acaba d'agradar a la CEE: és català, i catalanista --Ricard Ma. Carles és valencià castellanoparlant i d'actuació espanyolista--. I una segona: és el candidat de Narcís Jubany per a la pròpia successió, i Jubany no gaudeix de les simpaties de la Conferència Episcopal. Aquest fet ve donat perquè Jubany, de línia independent, manté excel.lents relacions amb el secretari d'estat del Vaticà, cardenal Casaroli, que no combrega gaire amb la línia del nunci papal, Mario Tagliaferri -- i per tant amb la plana major de la CEE.

Així les coses, pel que sembla, les candidatures a la successió de Jubany a l'arxidiòcesi de Barcelona es redueixen a dues tendències, la catalanista i l'espanyolista, encarnades per Josep Ma. Guix i Ricard Ma. Carles. Guix vol ser-ho; Carles no. I amb aquest dilema, la decisió de Joan Pau II es fa difícil. Tant, que si bé fa dos anys va incloure, segons s'apunta, per pròpia voluntat, el català en les felicitacions nadalenques, l'any passat el nostre idioma va ser-hi absent. Es demostra, per tant, les pressions i contradiccions existents dins del mateix Vaticà respecte a l'arxidiòcesi barcelonina, una de les "grans" de l'Europa Occidental, i també de les conflictives. Per això, un cert consens entre les dues línies eclesiàstiques en litigi podria establir-se al voltant de la figura de Pere Tena, subsecretari de la Sagrada Congregació per al Culte Diví a Roma. Pere Tena, que no és bisbe, va nàixer a l'Hospitalet de Llobregat i va passar diversos anys impartint classes de Teologia a Barcelona. Mentrestant, continuen els dubtes i les conjectures, que es diu que van per llarg.

Eduard Company

Una bona partida per a Mr. Lacroix

LA SETMANA

1 Amb 50 milions de pessetes de capital social i seu al carrer de Miguel Ángel, 1, de Madrid, al luxós barri de Salamanca, Ciudad Marina de València, SA, dedicada a la "promoció, construcció i explotació de centres comercial i turístics", va ser fundada el novembre de 1987 davant notari per homes del poderós *holding* francès Carrefour. Immediatament, José Antonio de Juan Carrasco, militant del PSPV-PSOE tant sols des de set mesos abans i company del taller d'arquitectura del també socialista i president del col.legi d'aparelladors de València, Juan Manuel Chuliá Campos, registrava a l'Ajuntament de la ciutat un projecte d'urbanització en terrenys propietat de la importantíssima societat agro-alimentària, situats a les partides de Rafalell i Vistabella, al municipi de València. Jacques Lacroix, el ja famós promotor immobiliari del socialisme francès a l'Horta, va donar-li els poders. Les parcel.les de Rafalell i Vistabella, una petita partida que els municipis veïns, Massamagrell i Massalfassar, reclamen eternament a l'Ajuntament del Túria, estan profundament repartits entre propietaris habitants dels dos pobles, i altres tres grans posseïdors que tenen l'esperança de la seua requalificació urbanística: els arximilionaris de la porcellana, germans Lladró, braç econòmic d'Unión Valenciana, els accionistes de Carrefour –capital majoritari socialista gal–, i Fernando Alvarez Osorio, president de l'anquilosada Casa de València a Madrid, íntim amic del President Joan Lerma, davant de qui, segons fonts de l'executiva del PSPV, va exposar en moltes ocasions l´ interès per urbanitzar aprofitosament la seua terreta.

Carrefour va comprar els magnífics terrenys, enclavats en una costa valuosíssima, a Hipermercados Valencianos, SA, una societat de capital igualment francès, de la qual era representant i president François Mas. Aquesta els va adquirir a un preu ridícul sota l'últim alcalde franquista de València i ex-diputat d'Unión Valenciana, Miguel Ramón Izquierdo. La intenció de Carrefour era, en principi, construir un dels seus grans magatzems. Però, més tard, va canviar el seu projecte inicial per una fantàstica ciutat lacustre de luxe, imitant Port Grimand a Niça.

Qualificada pel PGOU de la Gran València, aprovat el 28 de novembre de 1988, amb l'ajuda de les Normes Metropolitanes, com a sòl no urbanitzable, i protegit com a espai natural, no obstant això, la Conselleria d'Obres Públiques, COPUT, va ordenar-ne la requalificació com a terrenys urbanitzables. El Consell Metropolità de l'Horta, CMH, reunit el 9 de maig passat, emetia ja aquesta valoració, només pendent del cognom "programat o no programat". Si els dos petits municipis obtingueren la segregació, seua seria la darrera paraula sobre la requalificació de l'àrea i, evidentment, seus els sucosos beneficis –10 per cent sobre el conjunt urbanitzable, contribució urbana, taxes pel fem, i, sobretot, la incidència turística i comercial per als dos pobles– que la gallina dels ous d'or de Ciudad Marina-Lacroix-Carrefour aportaria.

Els dos municipis continuen endavant amb els seus expedients de reversió de la partida limítrofa. En diverses sessions i èpoques, l'Ajuntament de Massalfasar n'ha reclamat al Cap i Casal l'agregació. Llorenç Fenollosa Margaix, alcalde socialista, no veu una solució ràpida: "el tema de retornar-nos els terrenys es troba aturat a la Conselleria, encara que l'administració ha mostrat voluntat per desbloquejar-ho". Per a Fenollosa, Carrefour i la Ciutat Marina, representada per Lacroix, "són els que han complicat la història". Lacroix i el seu grup intentaren gestar primer la seua maravellosa ciutat a través dels dos municipis i no de l'Ajuntament de València. I es van sumar a reclamació-segregació de la partida. L'alcalde recorda: "no en conec cap d'ells, però fa uns anys, quan l'expedient, tingueren una relació amb la companyia per a signar gestions i es mostraren favorables a la reversió. Necessitaven moltes firmes. Després –rememora l'alcalde–, quan es va veure que era impossible, es van posar en contra i acudiren directament a l'Ajuntament de València".

L'altre alcalde, Vicent Campos Oltra, socialista de Massamagrell, vice-president segon del CMH, ha recomanat la requalificació urbanitzable de la zona. El 28 de juliol de 1988, en escrit d'al.legació sobre el PGOU inicialment aprovat, Campos apostava davant de l'Ajuntament de Clementina Ródenas pel "fet urbanístic ja consolidat". Vicent Campos, antic funcionari de la COPUT amb Vicent Llombart i Rafael Blasco i ex-membre de la direcció confederal de CCOO, ja ha aprovat un pla d'urbanització dins dels terrenys de Rafa-Vista, pel seu compte i al marge de l'Ajuntament capitalí. Una altra part fronterera comença a ser urbanitzada pels poderosos Lladró. Més enllà del PGOU i les normes metropolitanes, cadascú marxa pel seu compte. Campos diu: "el futur podria ser acabar en un urbanitzat continu"; i alerta, defensiu: "voler construir això no té per què significar gent enviscada".

Ismael L. Belda

El cavaller socialista Lacroix va intentar segregar Rafa-Vista per a Carrefour.

UM-PSOE, darrer enfrontament

2 La lluita política entre les dues forces majoritàries a les Illes, PP (coalitzat amb Unió Mallorquina) i PSOE, comença a prendre uns camins de duresa inusitada, amb judicis i amenaces de querelles quasi contínues.

El darrer enfrontament, i pot ser el més fort fins ara, remunta a l'any passat quan el PSOE, dirigit per Joan March, acusà de frau el batlle de Marratxí. El batlle, Guillem Vidal, és un dels homes forts d'UM. La querella seguí el seu curs i finalment, el Tribunal Superior de Justícia de Balears ha condemnat Vidal a sis anys d'inhabilitació per a ocupar funcions de regidor o de batlle. La resposta política de la dreta mallorquina a la caiguda en desgràcia d'un dels seus principals valors fou organitzar un multitudinari acte la passada setmana "d'homenatge i amistat" amb el condemnat. Amb una pàgina sencera de publicitat a cada un dels quatre diaris de Mallorca es cridava "el poble de Marratxí" a demostrar públicament el suport a Guillem Vidal. La bomba esclatà quan, a més del poble hi assistiren la plana major del PP i UM, entre els quals el Conseller d'Agricultura Pere J. Morey (UM) i el president del govern, Gabriel Cañellas, que va fer ús de la paraula per a demostrar a Vidal "l'amistat que li tenia", si bé anuncià que la seva presència era a títol personal.

Carles Marín i Tomàs Parra han quedat lliures abans d'acabar el cas.

El PSOE, un tant sorprès per la contundència del suport demostrat a Vidal, ha contraatacat. El Grup Parlamentari Socialista ha presentat una Proposició no de Llei perquè el Parlament "expresse el seu rebuig" a la presència de Canellas a l'acte de suport a Vidal. Els socialistes entenen que aquesta actitud del President "és una ofensa i un gest d'hostilitat respecte al Tribunal Superior de Justícia de Balears" i a més significa un intent "de deslegitimar la decisió de l'Alt Tribunal i un dur colp a l'harmonia de poders de la Comunitat Autònoma", per la qual cosa els socialistes creuen que el Parlament "no pot deixar de repudiar" l'actitud del President Canellas. Potser és la primera batalla de la llarga guerra de les autonòmiques del 91.

Miquel Payeras

L'obscur cas Ginetec

3 El fiscal d'Alacant, Ángel Alcázar, el qual va ordenar l'escorcoll de la clínica Ginetec sota acusació de presumpta realització d'avortaments il.legals i la requisa de quasi cinc-cents historials clínics, no ha pogut superar encara que un jutge d'instrucció arxive les diligències del cas i que el mateix fiscal general de l'estat, Leopoldo Torres, haja ordenat que no es presente recurs a l'acte del jutge. Ángel Alcázar, qui no ha amagat mai el seu conservadorisme, ha rebut un colp baix, que, d'altra banda, ha fet somriure els fiscals progressistes d'Alacant. El cas Ginetec ha finalitzat; no obstant, les conseqüències d'aquest afer encara no han conclòs. D'una banda, caldrà saber què és el que succeeix dins de la fiscalia d'Alacant. El fiscal en cap, Ricard Cabedo, membre de la Unió de Fiscals Progressistes i obertament partidari de la despenalització de l'avortament, no ha sabut enfrontar-se amb el cas Ginetec. Encara queda per saber què va motivar Cabedo a designar Ángel Alcázar perquè s'encarregara de les investigacions sobre la presumpta realització d'avortaments il.legals en Ginetec. Designar Alcázar era, segons els experts, fer més gran el que sols eren unes denúncies d'uns particulars. El temps va donar la raó a aquests experts i Alcázar va agafar per la mà l'espasa de l'antiavortisme per tal de castigar els metges de Ginetec. A més, el primer jutge encarregat del cas, Lino Rubio, era, per entendre-ho, un home que tampoc no veia amb bons ulls que dones embarassades decidiren lliurement sobre el seu cos. Prova d´això és que uns dies després, el jutge Lino Rubio ordenava acte de presó contra Carles Morín i Tomàs Parra, metges de Ginetec. El primer pas contra aquesta croada conservadora el va donar el president de l'Audiència d'Alacant, Faustino de Urquia, quan va ordenar l'alliberament dels metges. Alhora, els Jutges per la Democràcia i els Fiscals Progressistes feien un comunicat públic en el que demanaven la despenalització de l'avortament en les primeres dotze setmanes de l'embaràs i la reforma d'una llei que no es correspon amb la realitat social

Ara, un jutge, Luis Segovia, i el mateix fiscal general de l'estat, Leopoldo Torres, han considerat que les activitats de la clínica Ginetec no representaven delicte. És a dir, s'ha acabat una història fosca que ningú no sap ben bé per què es va iniciar. Per la fiscalia d'Alacant es comenta que des de Madrid han estat molt interessats perquè aquest cas finalitzara prompte. ¡Mai se sap! Potser tenim a tocar una modificació de la Llei de l'avortament per part del Partit Socialista.

Salva Enguix

Balanç d'una dècada

D'un temps, d'un país

La Fundació Jaume Bofill ha elaborat un treball —Catalunya 77/88— que vol ser un balanç sobre els canvis socials, polítics, econòmics i culturals de Catalunya entre els anys setanta i vuitanta. EL TEMPS n'ofereix els trets més significatius

Que les societats canvien no és cap secret per a ningú; ara, si els canvis es donen en un curt període de temps és quan es fa necessari un estudi aprofundit sobre els principals trets que els han pogut ocasionar. Aquest ha estat el cas de la Catalunya estricta entre els anys 1977 i 1988. Efectivament, per veure quina ha estat l'evolució general del país, la Fundació Jaume Bofill ha dut a terme un estudi, a manera de balanç, amb la col.laboració d'especialistes en el terreny de les més diverses disciplines socials (política, cultura, economia i societat).

UNA SOCIETAT CANVIANT

Una de les característiques més notòries d'aquest treball ha estat demostrar els canvis operats en la composició social del Principat. La progressiva terciarització (economia de serveis i turisme) entre la segona meitat dels setanta i vuitanta. D'aquesta manera —dirà el sociòleg Joaquim Cervera, redactor de la part dedicada a societat— el Principat ha experimentat un procés de fortes "transformacions socials", produint modificacions en l'estructura ocupacional. Així s'ha donat un significatiu augment del "personal administratiu de les empreses", que passaria, en el període citat, de l'1,4 al 3,5%. Aquest ascens del sector professional anomenat del coll blanc (professionals i tècnics), contrasta amb la disminució de població activa dedicada al sector industrial, amb un descens entre 1975 i 1986 de l'ordre de 250.000 persones, i amb la pèrdua de domini del món agrari, que disminuiria el seu potencial de població del 6,6 al 4,7. I és que ara Catalunya és menys rural i més urbana...

Però el fet que siguem més *moderns* no vol dir que augmenten les nostres cotes de solidaritat: actualment —segons aquest estudi, i tal com diu Joaquim Cervera— tenim al Principat unes bosses de marginació social que oscil.len entre un 10 i un 15%. Fet aplicable, segons aquest sociòleg, per "la introducció de les noves tecnologies, la nova distribució del treball mundial, la societat dual o dels dos terços", factors a tenir en compte per observar quina ha estat la dinàmica social als Països Catalans. Dimàmiques que s'han caracteritzat per la crisi econòmica i l'atur industrial.

Entre els anys més forts de la crisi (1975-1986), la població activa del Principat ha disminuït tot havent-s'hi donat un ascens de la població en edat de treballar: "L'augment de 300.000 individus en edats potencialment actives ha incrementat més el nombre total d'inactius (200.000) que d'actius (100.000), d'aquestes edats", panorama que contrasta amb una població desocupada en el bienni 1986-1988 de l'ordre de 369.471.

Els canvis en les professions i l'atur han tingut altres conseqüències. Segons Jordi Sabater —redactor del capítol sobre sindicalisme— el panorama sindical s'ha vist afectat per aquesta crisi econòmica en el grau d'afiliació, màxim entre els anys 1979-1982. Aquest fet —que no deixa de ser un símptoma— es dóna, segons Sabater, perquè "els grans sindicats estan molt circumscrits als sectors tradicionals, i tenen una escassa presència entre els nous i més puixants. Són uns sindicats fonamentalment de treballadors manuals de la indústria, i amb una gran incapacitat per superar aquests límits". Malgrat tot, però, aquests sindicats van organitzar els anys 1985 i 1988 dues vagues generals contra la política econòmica del govern socialdemòcrata espanyol: tot un exemple de cultura sindical...

Ara bé, el panorama de correlació de forces en el terreny del mateix sindicalisme canvia notòriament si pensem en la incidència dels sindicats en el fet nacional. Així, en aquest informe es recull la mínima representació de la Confederació Sindical de Catalunya. Però en canvi caldria valorar la voluntat d'arrelament de les CONC o de Comissions al País Valencià, com també les organitzacions sindicals independentistes —Obrers en Lluita (1976)— i la naixent Confederació Obrera i Sindical. És a dir, s'haurà de veure si els moviments nacionalistes que estan protagonitzant els últims canvis polítics arreu d'Europa de l'Est, fan pensar en la possibilitat d'articular un sindicalisme nacional...

UNA ECONOMIA SENSE ESTAT

Un apartat revelador d'aquest informe el porta a terme l'economista i reconegut nacionalista Francesc Cabana. L'autor del diari sobre Banca Catalana, planteja dues qüestions bàsiques: el procés d'espoliació econòmica —de "drenatge" i de "transvasament", per a aquest autor— i la depèndencia econòmica del país.

La dinàmica de la inversió pública de l'estat espanyol als Països Catalans és mínima comparada amb la participació que hi fa la nostra nació. Aquest intercanvi desigual entre el que aportem a l'estat i el que en rebem és el que els tècnics de política econòmica han qualificat com d'espoliació econòmica, i que, per exemple, historiadors com Jordi Moners i economistes com Enric Llarch, en l'obra *Creixement i dependència econòmica als Països Catalans* han apuntat repetidament.

Així el mateix Francesc Cabana esmenta que la contribució dels PPCC al conjunt de la inversió a l'estat espanyol és d'un 70% (Principat 48,5%, País Valencià 20,40% i les Illes amb un 0,33%). I és que mai ben dit allò dels comptes clars...

Però aquest panorama econòmic desigual es completa amb el paper que té la Generalitat en la planificació econòmica del país. Així, aquest economista re-

Els afiliats als grans sindicats se circumscriuen a sectors de treball tradicionals. DOMENEC UMBERT

marca que l'ens autonòmic "gestiona, sobretot, els diners rebuts" però que "no es pot parlar gairebé d'administració de recursos", cosa que posa en entredit l'autonomia financera i la "planificació de l'activitat econòmica de Catalunya", tal com preveu, per exemple, l'estatut d'autonomia.

Aquestes dades, doncs, poden fer-nos pensar en la situació que té Euskadi en relació al seu concert econòmic i en la peculiar manera que té l'estat espanyol d'aplicar la solidaritat en el Fons de Compensació Interterritorial.

En general la nostra economia es troba, com hem apuntat, en una situació clara de dependència econòmica, és a dir, de pèrdua de capacitat de decisió política en els afers de caire econòmic perquè "tant o més preocupant que la dependència de les multinacionals és la dependència de les empreses que tenen el centre de decisió a l'estat espanyol, fora de Catalunya. Perquè en el cas de les multinacionals, només hi ha un interès econòmic, però en aquestes hi pot haver un interès o una utilització política", dirà Francesc Cabana. L'economia al Principat —com en el conjunt dels Països Catalans— ha augmentat "aquesta dependència durant el període 1977-1988, perdent el control de dos sectors bàsics: el bancari i el de l'energia". No en va, doncs, la manifestació de l'11 de febrer passat per l'autodeterminació...

¿UN PAÍS SENSE POLÍTICA?

Les característiques socials i econòmiques dels PPCC —amb una posició intermèdia en l'Europa de les regions i dels estats, tal com es constata en l'informe de la Fundació Bofill— no tenen una correspondència en una política nacional. Així ho deixa entreveure Fèlix Martí, director de la UNESCO al Principat— quan es planteja que "els partits majoritaris han assumit una gestió política de tipus regionalista, que és el que ha resultat possible amb la interpretació que els poders establerts fan de l'autonomia catalana. Sembla que no es proposen altre objectiu que el millor funcionament de l'autonomia regionalista i la intervenció en la gestió de l'estat espanyol".

I aquest progressiu abandonament de grans principis per concepcions més pragmàtiques (regionalistes) és el que es desprèn, entre altres aspectes, de l'espai dedicat per l'historiador Joan B. Culla a parlar de la relació entre els partits polítics i la seva visió del fet nacional. En aquest sentit podem veure com els dos partits majoritaris del Principat han abandonat els vells somnis autodeterministes per abastar una política clarament autonomista i d'intervenció en el model polític de l'estat espanyol. Mentre que els convergents "no han rebutjat mai el referent espanyol —afirma J. Culla– ni la intervenció política en aquell escenari (l'estat)", els socialistes han passat de la reivindicació del dret a l'autodeterminació i la potenciació d'"un procés obert d'alliberament (tal com reivindicaven en el 1976 i 1978)" a situar la dinàmica del partit "en el marc de l'estat espanyol", fet que portarà el PSC a substituir, fins i tot, la paraula "nacionalisme" per "catalanisme". La tendència a la baixa, nacionalment parlant, és clara en aquests dos partits, i més quan el marc nacional s'ha vist substituït pel marc regional tant en CiU —"potenciar la col.laboració amb les comunitats autònomes, amb una preferent atenció vers aquelles amb les quals mantenim una unitat de llengua i cultura"— com en el PSC,

que ja no parla de Països Catalans, sinó de "la consolidació de Catalunya com a nació", en el marc legislatiu del Parlament, amb la qual cosa —segons els socialistes catalans— "culmina el procés de recuperació de les nostres llibertats nacionals".

Però no tots els partits parlamentaris pensen de la mateixa manera. Els republicans d'ERC, per exemple, tot i mantenir-se en "una pluralitat de registres, i de barreja molt poc sistemàtica de programes mínim i màxim, d'objectius a curt termini", han passat a proclamar-se independentistes perquè, tal com entenia en el seu XIV Congrés "l'actual Estat de les autonomies no és una eina adequada per a la recuperació nacional de Catalunya i dels Països Catalans". L'ideal que proclamava Macià d'una Catalunya políticament lliure continua estant present en les noves generacions d'aquest partit.

En un altre nivell se situa el PSUC. El veterà partit dels comunistes catalans fundat el 1936 és nacional i no nacionalista. Parteix que els Països Catalans —pensant al voltant de quin ha de ser el marc nacional— són "una realitat amb una comunitat de llengua, una determinada comunitat de cultura, un passat històric comú, etc. Però aquesta comunitat d'elements no es pot identificar avui amb l'existència d'una consciència nacional", i que el dret a l'autodeterminació és irrenunciable; però que s'ha de situar a partir de les possibilitats polítiques que dóna l'estatut.

Aquests mateixos principis polítics són els que articulen a partir del 1987 la federació Iniciativa per Catalunya, formada per Entesa dels Nacionalistes d'Esquerra —organització independentista— i el mateix PSUC.

Independentment, però, d'aquesta situació ideològica general, una característica comuna a l'estat del país ha estat la focalització del debat polític en termes de catalanisme-espanyolisme, desplaçant la polèmica dreta-esquerra que es va donar en la transició, així ho manifesta el professor de ciència política Francesc Pallarés en parlar de la sociologia electoral del Principat, a l'hora de dissenyar el mapa polític del Principat en les eleccions autonòmiques (1980, 1984 i 1988) i estatals (1977, 1979, 1982, 1986 i 1989).

Però la ideologia nacional no és un fet sense conseqüències. La política lingüística dels diferents partits i organitzacions culturals n´és un clar reflex. És el cas –tal com esmenta el professor Joan Culla– d´AP, que propugna un bilingüisme oficial o d´ERC que, en l'altre extrem de concepcions lingüístiques, planteja el monolingüisme territorial, tenint en el mig de la balança convergents, socialistes i comunistes, que aposten des d'un gradualisme lingüístic en el cas de les dues primeres formacions, fins a una cooficialitat territorial —marcada pel gran contingent d'immigració als PPCC— en el cas dels sociolingüistes del PSUC.

En l´aspecte institucional l'aprovació per unanimitat de la Llei de Normalització Lingüística pel Parlament de Catalunya el 1983 –com també les altres Lleis de la resta dels PPCC (País Valencià, 1983 i les Illes 1986)— ha portat a una aplicació molt desigual dels seus objectius en el nivell d'ús de la llengua. Al País Valencià, per exemple, s'han perdut en els últims deu anys 250.000 parlants en català. Aquesta situació irregular, d'altra banda, ja va ser exposada en un manifest elaborat per sociolingüistes de la Universitat de Barcelona *Una nació sense estat, un poble sense llengua* (1979), on es preveia un procés de bilingüisme substitutori del català per l'espanyol.

Aquest futur de la llengua no l'entenien de la mateixa manera els suposats 2.300 "intelectuales" que el mes de març del 1981 van signar un altre manifest —aparegut a *Diario 16*— on es parlava de situació discriminatòria vers la comunitat immigrada respecte als seus drets lingüístics.

Aquestes dades es poden llegir en el capítol que el sociòleg Salvador Cardús ha dedicat a la normalització lingüística. Per a aquest professor universitari el català ha seguit una trajectòria irregular, sobretot a les àrees de màxima industrialització: "a l'Antiga Àrea Metropolitana de Barcelona, el 61% dels individus emprarien habitualment l'espanyol i només el 34% el català", mentre que "en el 40% de les llars tots els membres parlarien castellà i nomes el 28% parlarien tots català". No ha d'estranyar, doncs, que un dels centres de debat sigui l'actitud lingüística dels immigrants als Països Catalans.

En aquest context, doncs, tenim que en aquests últims deu anys les posicions vers la normalització del català han oscil.lat entre els sectors que pensen que les lleis d'ús són insuficients per aturar el procés de subtitució lingüística, tal com proposaven els Grups de Defensa de la Llengua (1982) i la Crida a la Solidaritat i els que aposten

Dalt, Francesc Cabana, l´economia del Principat és, cada dia més, depenent tant de l´estat com de les inversions estrangeres. Baix, per a l´historiador Joan Culla, els dos partits majoritaris del Principat han abandonat els vells somnis autodeterministes.

—com és el cas d'Isidor Marí, sociolingüista de la Direcció General de Política Lingüística— per la normalitat de la llengua, és a dir, fer que el català sigui "clarament predominant, encara que no exclusiu".

Amb aquesta perspectiva política, econòmica i social de *Catalunya 77/88* —un excel.lent estat de la qüestió i d'anàlisi sobre la nostra realitat més pròxima— ens obliga a plantejar si en aquests deu anys d'aplicació de l'Estatut una nació pot organitzar la seva vida col.lectiva sense una estructura estatal, sobretot si tenim en compte que els partits polítics han substituït progressivament una concepció nacional sobirana per una lectura pragmàtica del país.

Xavier Ferré

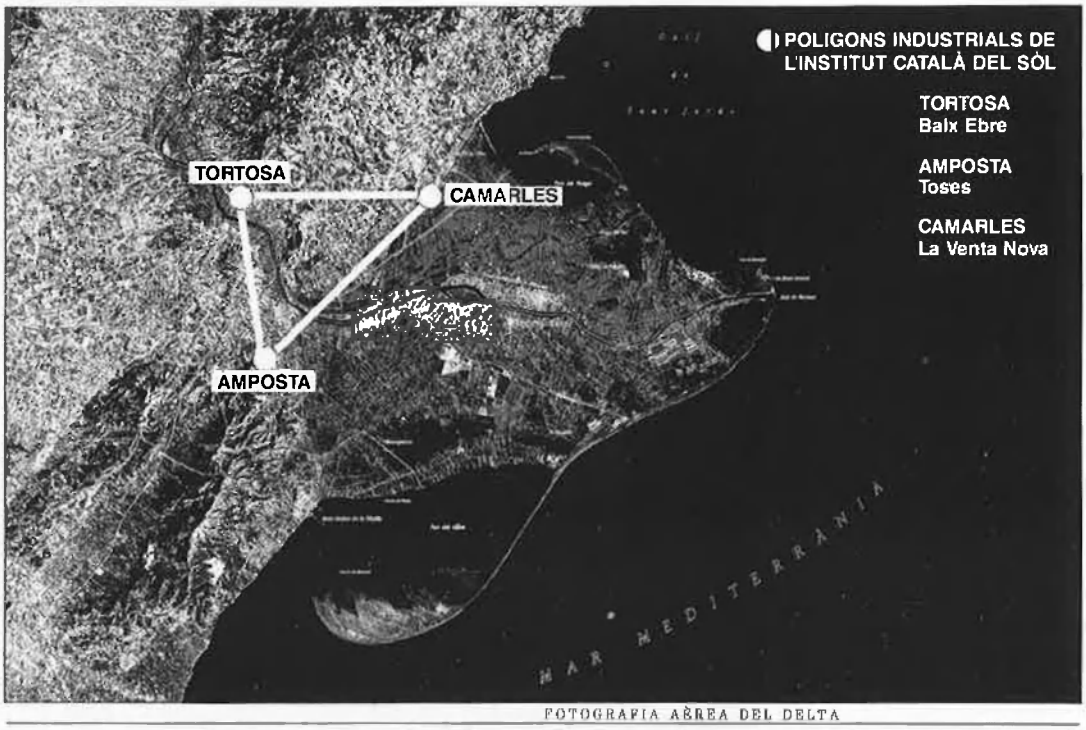
EL DELTA

TRIANGLE LOCATIU INDUSTRIAL

Deltes, deltes... amb molta aigua i energia,
grans, capaços de competir a escala internacional.
Catalunya té el de l'EBRE.

En un emplaçament singular i excepcional,
a Tortosa, Amposta i Camarles, la Generalitat
promou el triangle industrial de l'EBRE.

Per una Catalunya equilibrada i unes comarques
fortes.

FOTOGRAFIA AÈREA DEL DELTA

CATALUNYA MIL ANYS
Mil·lenari del naixement polític de Catalunya.

Generalitat de Catalunya
Departament de Política Territorial
i Obres Públiques
Institut Català del Sòl
Còrsega, 289, 6è 08008 BARCELONA Tel.: 237 79 00

PUBLICIDAD EJIE

ESTAT

Marbella, centre de les activitats del narcotràfic a l'estat espanyol

La ruta de l'heroïna

El paper de l'estat espanyol com a punt d'arribada i distribució d'heroïna i derivats de l'opi és fonamental per a les màfies del narcotràfic. Almenys, això és el que es desprèn de les últimes investigacions policials.

L'estat espanyol és un dels països més importants del món en recepció, reciclatge i distribució de droga. Aquesta conclusió, tantes vegades exhibida per algunes policies europees, i igualment negada per la policia espanyola i els diferents governs de Madrid, ha acabat imposant-se a la llum de les últimes operacions policials realitzades a l'estat espanyol en els últims sis mesos.

Hi ha diversos fets que expliquen aquest fenomen. En primer lloc, les connexions idiomàtiques i culturals amb els països que són els grans productors de cocaïna, Perú, Colòmbia i Bolívia, que faciliten la introducció en la societat espanyola dels components de les xarxes del narcotràfic procedents de la zona productora. En segon lloc, la facilitat d'entrada de mercaderies procedents dels països més importants en la producció d'opi i elaboració d'heroïna, Thailàndia, Birmània i Filipines i alguns països africans. En tercer lloc, l'existència prèvia d'una vella cultura d'acceptació del contraban notablement desenvolupada a Galícia i en determinades zones d'Andalusia, amb les corresponents xarxes clandestines. I finalment, en últim lloc però no el fet menys important, el gran desenvolupament econòmic espanyol dels últims anys, que ha coincidit amb la integració a Europa i la facilitat de moure capitals sense quasi control.

És veritat que, com afirmen els experts de la policia espanyola, no sembla que al voltant d'aquesta florent indústria no s'hagen establert a l'estat espanyol poderoses organitzacions internacionals prou conegudes.

Avui, encara que els experts sostenen que l'organització criminal italiana participa en el blanqueig dels diners de la

Incautació d´una partida d´opi a Lloret de Mar.

droga italiana a l'estat espanyol mitjançant negocis immobiliaris en la costa mediterrània que actualment són investigats, no hi ha res que indique que siga aquesta organització la que mou la cocaïna o l'heroïna per la península.

L'estat espanyol és la gran escala europea per a l'heroïna i els derivats de l'opi que, procedents de la zona de producció del sud-est asiàtic, es prepara per a inundar el mercat nord-americà, el més important del món. El descobriment recent d'alguns laboratoris de processament de l'heroïna fa pensar que el paper de l'estat espanyol està augmentant en aquest ram del tràfic de drogues.

L'heroïna, produïda al sud-est asiàtic com hem comentat, té dues rutes d'arribada a l'estat espanyol. Una, per carretera, després de ser traslladada en vaixell fins a Turquia, o directament per carretera a través d'Afganistan, l'URSS, o Iran també amb destinació a Turquia, normalment a bord de grans camions que la recullen, que van traslladant-la pels Balcans fins a Europa Central. En aquest punt, Holanda és la base important. Ací es converteix en dosis per al consum europeu o es traslladada en brut a l'estat espanyol per a ser reembarcada amb destinació a Amèrica del Nord, fonamentalment a Canadà, des d'on es distribueix a Estats Units.

ARXIU

ARMES I DROGA

Però, tot i que a l'estat espanyol no hi ha organitzacions internacionals com les màfies siciliana, nord-americana, o la Camorra napolitana, sí operen en teritori espanyol grans caps internacionals del narcotràfic que, per les seues condicions personals, han teixit una xarxa d'impunitat i de complicitats, amb gran participació dels interessos polítics i de raó d'estat que fan impossible actuar amb eficàcia contra ells.

El més important d'aquests personatges és el sirià Munzer Al Kassar, espia, terrorista, gran empresari del tràfic d'armes, protector de les faccions més radicals de l'OAP i protegit dels alemanys refugiats després de la derrota nazi de 1945 en la localitat brasilera de Blumenau, des d'on desenvolupen importants operacions financeres i que li han subministrat documentació brasilera a canvi d'altres comissions i de "prosseguir fins al final la lluita contra els jueus".

Munzer Al Kassar és íntim amic de Rifad El Assad, germà del president sirià i famós pels escàndols protagonitzats a Marbella, des d'on participa també en negocis poc clars, i és casat amb la germana petita d'Ali Issa Duba, cap de la Força Aèria Siriana, considerat per informes reservats de la CIA i el servei secret israelià, Mossad, cap dels serveis secrets sirians encarregat d'instruir, protegir, finançar i orientar els grups terroristes palestins defensors dels interessos sirians.

Aquest personatge tan peculiar ha viscut durant anys a Marbella i, encara que fa uns anys va ser expulsat pel ministre Barrionuevo, continua visitant les seues propietats malaguenyes sovint, compra immunitatt a canvi d'informes sobre el terrorisme àrab de grups rivals seus per als serveis secrets espanyols i europeus i manté relacions privilegiades amb la socialdemocràcia austríaca, a la qual ha facilitat operacions de mediació amb l'OAP.

Des del palau Mifadil, la seua residència a la urbanització Atalaya de Rio Verde a Marbella, ell o els seus socis dirigeixen la Marhaba Group, SA, de Inversiones, ubicada a Marbella i que, segons la policia espanyola, és la gran tapadora dels negocis de tràfic d'armes, organització de les activitats de bona part del terrorisme europeu i centre de decisió sobre la importació de cocaïna americana i de l'intercanvi d'aquesta per heroïna asiàtica.

NARCOTERRORISME

Però la llarga investigació sobre les activitats d'Al Kassar, que no han desembocat més que en un lleuger entorpiment de les seues activitats a l'estat espanyol, han permès a la policia desentranyar un altre negoci macabre: com determinats grups terroristes d'Orient Mitjà, sobretot l'Exèrcit d'Alliberament d'Armènia, ASALA, grups guerrillers kurds en lluita contra Iran, algunes faccions palestines i grups de l'oposició armada turca s'han estat servint del tràfic d'heroïna per a finançar-se, aconseguir armes i dur a cap accions terroristes contra els que consideren enemics de la seua lluita política.

Aquesta connexió entre terrorisme i droga, que fins fa poc havia estat explicada per grups radicals com un muntatge de la propaganda occidental, ha quedat provada a l'estat espanyol, on el recent desmantellament d'una organització turca que operava a Almeria, Madrid i Barcelona ha deixat la seua trama financera al descobert. *Julio Trujillo*

Josep M. Sanmartí

DES DEL RETIRO

El govern, contra la premsa

Més d'un hauria pagat uns quants duros per poder veure la cara del fiscal general de l'Estat, Leopoldo Torres, quan va obrir el sobre procedent de l'Audiència Nacional i va llegir que el jutge Carlos Divar no acceptava a tràmit la seva querella contra el diari madrileny *El Mundo*. Els juristes no recorden un cas semblant, en què un jutge rebutja d'entrada una denúncia del fiscal de l'Estat sense adduir defectes de forma, sinó inconsistència en el fons de la qüestió. A petició del govern central, el dia 12 el fiscal havia presentat una querella per calúmnies contra l'esmentat diari perquè aquest havia publicat una notícia el 31 de gener, segons la qual dos ministres havien comentat en una reunió del Consell de Ministres les relacions entre Juan Guerra, germà del vice-president Alfonso Guerra, i una empresa beneficiària d'una subvenció estatal. El president Felipe González i el fiscal van entendre que això significava un delicte de prevaricació i un altre de revelació de secrets i van tirar endavant la querella, en contra del parer dels seus assessors jurídics, que deien que tal com estava redactat l'article no hi havia matèria suficient per a querellar-se.

Possiblement el jutge Carlos Divar, de tendència conservadora, no va actuar amb molt bona educació amb el fiscal de l'Estat. Alguns experts han dit que per principi els jutges han d'acceptar les denúncies del fiscal de l'Estat sempre que estiguin ben redactades, però en aquesta ocasió el magistrat ha adduït una important raó de fons. El tribunals no han de servir per a dirimir les picabaralles polítiques que es poden resoldre a través d'altres mecanismes. Es veia venir aquesta mena de rebel.lió dels jutges que efectivament han de pronunciar-se sovint sobre qüestions amb més contingut polític que no legal. I el que perd (i a vegades tots) acata la sentència i a continuació posa verd el jutge o el tribunal corresponent. L'últim exemple rellevant són les quatre sentències del Tribunal Constitucional sobre els resultats electorals a Múrcia, a Pontevedra, a Melilla i a Àvila. Les sentències desautoritzen les anteriors dels Tribunals Superiors de Justícia de Múrcia i de Galícia i abonen la del d'Andalusia, que feia repetir les eleccions a tota la circumscripció de Melilla. La tesi del Tribunal Constitucional és que només s'han de repetir les eleccions quan la variable en discussió pot afectar el resultat final i només on aquelles meses on s'han detectat irregularitats, posem per cas a Cartagena i a Alcantarilla. IU-IC va posar el crit al cel, dient que el Tribunal Constitucional no pot entrar en la legalitat d'un acte, sinó solament en la seva constitucionalitat. Per tant, l'afer ja l'havien deixat tancat els Tribunals Superiors de Justícia, i el Tribunal Constitucional només havia de dir si les sentències eren adients amb la Constitució o no, i prou. La polèmica va decidir al govern a preparar uns retocs de la llei electoral, un dels quals farà que les reclamacions electorals s'esgotin en el Tribunal Suprem o en els mateixos Tribunals Superiors de Justícia. No cal dir que això ja es podia haver pensat abans sense esperar la polèmica i el desgast innecessari dels Tribunals Superiors desautoritzats i del Tribunal Constitucional, que es va haver de ficar allà on no el demanaven simplement perquè els partits no estaven d'acord i la llei és imperfecta.

Però tornant a la qüestió de la querella i la premsa, el refús judicial de tramitar aquesta última va tornar a deixar l'executiu i els mitjans de comunicació enfrontats directament. Llavors Txiqui Be-

Txiqui Benegas i Jordi Garcia Candau.

negas va llançar una mena de proposta que es pot resumir de la manera següent. Els polítics professionals (diputats i senadors) i els alts càrrecs de l'Administració accepten un seriós enduriment de la llei d'incompatibilitats i una regulació estricta del tràfic d'influències. A canvi, cal posar límits, si pot ser per mitjà de mètodes d'autoregulació, i si no, a través de normes legals, a la llibertat d'informació quan es consideri que aquesta voreja la calúmnia, la difamació o la injúria. Deixant de banda que el Codi Penal ja preveu aquests casos, el problema és que el suggeriment es fa en plena polèmica i després que el govern i el PSOE hagin rebut diverses revolcades des de la premsa durant les últimes setmanes. Tot això li dóna un caire de represàlia i de prova de força que desmunta qualsevol argument vàlid que pugui tenir l'executiu. Aquestes coses s'han de plantejar en un clima distès i com a resultat d'un debat serè, i no com a conseqüència d'una bronca en la qual s'ha dut la part pitjor.

Aquest enfrontament no és perquè sí, i té un rerefons que cal no perdre de vista. Per motius diversos, que van des de la ressaca pel referèndum de 1986 fins a greuges particulars, l'escàndol protagonitzat pels germans Juan i Alfonso Guerra va aglutinar pràcticament tota l'oposició política, sociològica i econòmica. Va ser com un nou 14-D, però canalitzat a través dels mitjans de comunicació en lloc de a través dels sindicats. El dia u de febrer la compareixença del vice-president Guerra davant del Congrés de Diputats havia de significar el relleu de l'oposició escrita pels partits parlamentaris. En aquell moment es va constatar la incapacitat de l'exposició parlamentària per a assumir el mateix paper aglutinador. Alfonso Guerra en va tenir prou amb un parell de trucs parlamentaris i amb una mica de flamenqueria (i d'això, li'n sobra) per fer palesa la migradesa de recursos i de poder del PP. En alguns cercles madrilenys es diu que després d'aquell debat es van reunir els directors d'alguns mitjans de comunicació madrilenys, tant escrits com àudio-visuals, per examinar la situació i que un d'ells va constatar que al PSOE no se'l pot fer fora a través de les eleccions i que ho hauria de fer la premsa. Certa o no, la història és indicativa del nou paper assumit per la premsa, que el mena directament a un enfrontament amb el govern. I aquest, esverat perquè té al davant un adversari molt més contundent, intenta posar límits a la seva capacitat d'actuació, ja que altrament es creu en inferioritat de condicions. El govern no té en compte, per exemple, que disposa d'un ministeri sencer (el del Portaveu del Govern) per a difondre les seves opinions i defensar els seus interessos informatius. I d'altra banda, la frontera entre el primer i el quart poders coincideix exactament amb la que hi ha entre la llibertat d'expressió i una premsa controlada. És aquest el joc en què els jutges refusen de participar.

En aquest context s'explica que el govern es negue a cedir ni un centímetre de la seva influència a RTVE. Ni pensa renunciar a l'hegemonia en el consell d'administració de l'ens, sobretot si el nou estatut reforça el seu paper, ni vol decantar-se per un director general neutral. El nomenament de Jordi Garcia Candau com a substitut de Luis Solana indica que la política del govern continua sent la de canviar peces gastades per altres de noves amb instruccions molt semblants. Jordi Garcia Candau és fill de Vila-real (Plana Baixa) i per tant catalanoparlant. Advocat i periodista, es formà professionalment a Radio Nacional, des d'on va passar a dirigir Radiocadena Española i des d'on va entrar al consell d'administració de RTVE, com a conseller del bloc socialista. Se'l considera un home acostat a l'ex-director general, José Ma. Calvino i a Alfonso Guerra, si bé la seva activitat pública ha estat fins ara escassa i més tècnica que política. En qualsevol cas, el seu nomenament és interpretat com un retorn a les figures de la casa i un abandonament de la política de personalitats, com Pilar Miró o Luis Solana, per dirigir l'ens. I és que el govern sap que els temps difícils per aquest costat no s'han acabat. Simultàniament a Galícia Manuel Fraga calcava la seva política envers la televisió pública regional a la del govern amb el nomenament de Ramon Villod, en contra del criteri del seu partit a Madrid.

INTERNACIONAL

Gerry Adams trenca el silenci

L'última colònia de l'Imperi

Gerry Adams (Belfast, 1948), president del Sinn Fein ("Nosaltres Sols"), partit que preconitza, des d'Irlanda del Nord, la reunificació de l'Eire. A pesar del mutisme que li ha imposat el govern britànic, parla en exclusiva per a EL TEMPS.

Com es pot resumir la situació a Irlanda del Nord?

—Des del punt de vista republicà, es una qüestió colonial que el govern britànic haja reclamat jurisdicció sobre aquest troç de territori, que haja establert un estat i que haja partit Irlanda. Des d'aquest moment ha hagut de mantenir això mitjançant la denegació de drets civils i humans per mitjà de la implantació d'un estat d'emergència i d'internament (sentència i empresonament sense judici).

—En aquesta situació, ¿quina és la posició del Sinn Fein?

—Sinn Fein és el partit polític més antic d'Irlanda: tots els principals partits no-unionistes d'Irlanda han sorgit a partir del Sinn Fein. El partit ateny la màxima popularitat el 1918. Tot seguit es parteix Irlanda i Sinn Fein entra en un període d'aïllament, sobretot a causa de l'immobilisme dels irlandesos. El partit torna a tenir importància a les darreries de 1960, quan es veu seriosament compromès en la lluita pels drets civils. En els últims 8 o 9 anys, el resultat de les eleccions ha situat el Sinn Fein en una posició prominent: el segon partit nacionalista d'Irlanda.

—¿Què opina del fet que el ministre d'Irlanda del Nord, Peter Brook, haja fet recentment unes declaracions radicals en què diu que l'IRA no pot ser vençut militarment i que les converses sobre la pau haurien de començar ara?

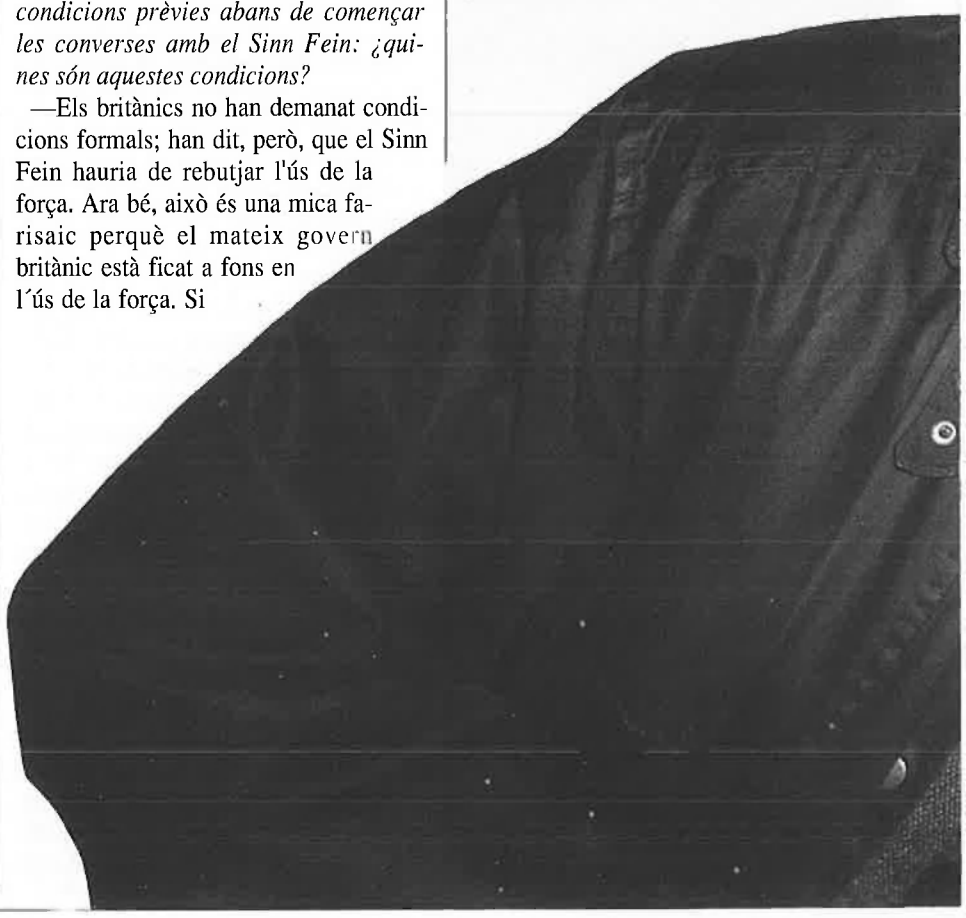
—El ministre només ha dit les mateixes coses que el Sinn Fein ha estat dient durant molt de temps. En el passat he tingut reunions amb diversos ministres britànics. El primer encontre fou amb Whitelaw el 1972 i tingué com a conseqüència una treva entre l'exèrcit britànic i l'IRA. També vaig mantenir converses amb el govern de Harold Wilson l'any 1975 i, recentment, amb Douglas Hard, ara ministre britànic de l'Interior. Així, doncs, el que diu el senyor Brook no és nou, és l'acceptació pública que el govern britànic acabarà parlant amb el Sinn Fein. Brook admet que no hi pot haver cap tipus de derrota militar de l'IRA: si és així, ¿per què lluitar contra ells? ¿Per què lluitar-hi, en una guerra, que segons el mateix ministre no pot ser guanyada?

CONDICIONS PRÈVIES

—El govern britànic ha demanat unes condicions prèvies abans de començar les converses amb el Sinn Fein: ¿quines són aquestes condicions?

—Els britànics no han demanat condicions formals; han dit, però, que el Sinn Fein hauria de rebutjar l'ús de la força. Ara bé, això és una mica farisaic perquè el mateix govern britànic està ficat a fons en l´ús de la força. Si aquesta és la condició del diàleg, no hi haurà converses perquè tots els partits polítics d'Irlanda estan implicats en l'ús de la força. El Sinn Fein pensa que mantindrem converses amb qui siga en qualsevol moment sense condicions prèvies: volem parlar de pau. No ens interessa perpetuar aquest conflicte o malgastar en aquest cicle de mort i destrucció les nostres vides. Volem seure amb ells i parlar de com construir una societat pacífica i justa i la millor manera de fer-ho és amb l'eixida dels britànics. No haurien d'estar ací, de cap manera.

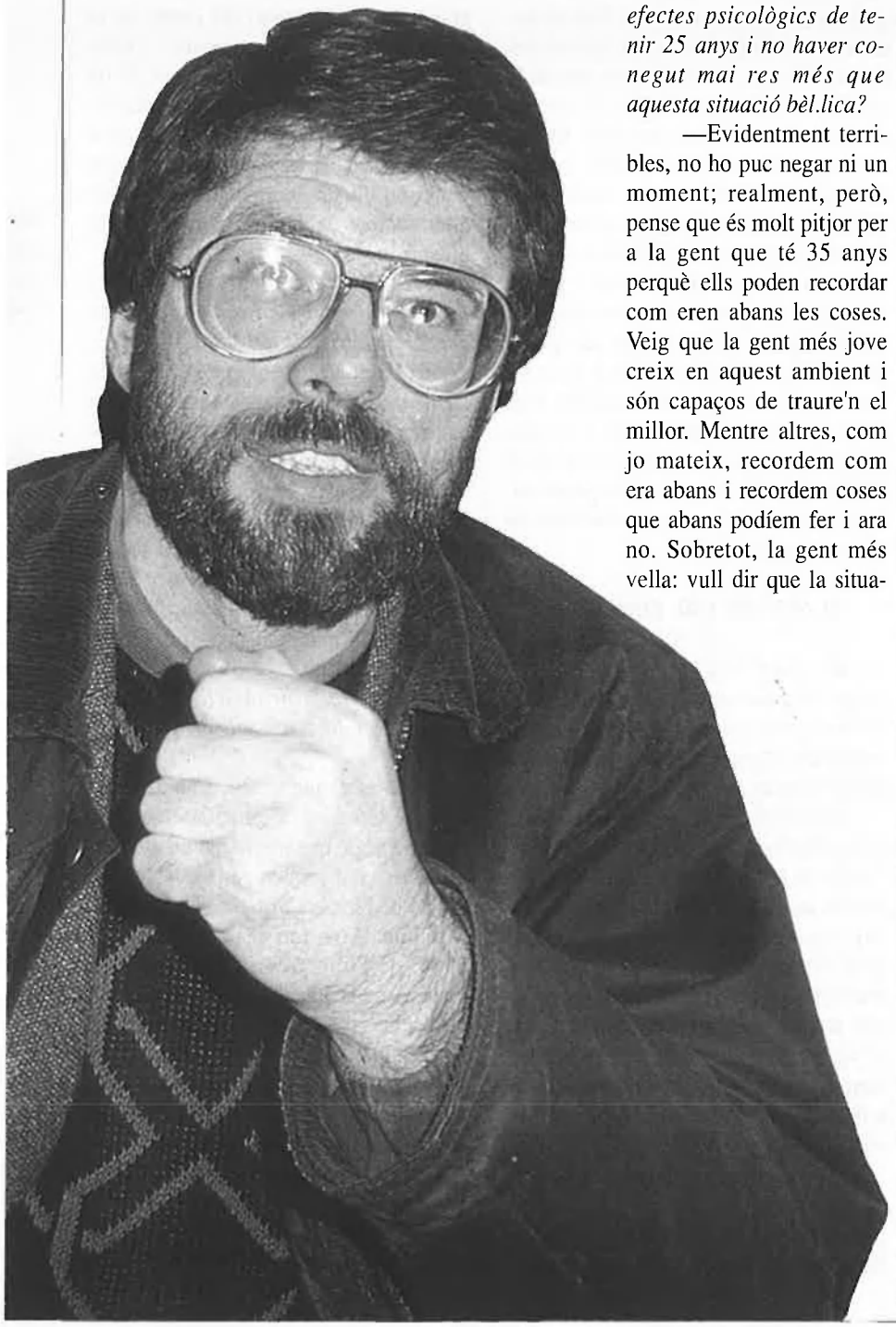
—La retirada de les colònies estrangeres ha implicat sovint l'estat de la

guerra civil.

—¿Una retirada britànica d'Irlanda del Nord implicaria aquesta situació?

—Diguem que els britànics se n'han d'anar sota unes condicions que deixaren darrere una Irlanda estable i pacífica. És com atrapar un lladre a ta casa, el deixaries marxar però sota les teues condicions. Em referesc al fet que potser vols que endrece abans d'anar-se'n el desordre que ha provocat. És igual amb els britànics. La gent ha dit que els britànics no poden retirar-se, però el fet és que s'han estat retirant de països de tot el món al llarg de tot aquest segle. Pensem que la idea de la guerra civil s'ha format per a crear la pretensió que la presència britànica ací, a Irlanda, és d'alguna manera un mitjà per a mantenir la pau, òbviament, no és així. Per tant, mantenim que els britànics se n'haurien d'anar i que la seua marxa pot ser arranjada de manera que es minimitze qualsevol contracolp violent per part dels legalistes.

—¿Quins són els efectes psicològics de tenir 25 anys i no haver conegut mai res més que aquesta situació bèl.lica?

—Evidentment terribles, no ho puc negar ni un moment; realment, però, pense que és molt pitjor per a la gent que té 35 anys perquè ells poden recordar com eren abans les coses. Veig que la gent més jove creix en aquest ambient i són capaços de traure'n el millor. Mentre altres, com jo mateix, recordem com era abans i recordem coses que abans podíem fer i ara no. Sobretot, la gent més vella: vull dir que la situació és un poc nostàlgica i sentimental.

—Vostè ha assumit la presidència del Sinn Fein: ¿quines en són les responsabilitats?

—Pense que tot el món té les seues responsabilitats. Això no vol dir que s'hagen de menystenir les responsabilitats individuals, incloent-hi les meues pròpies responsabilitats sobre alguna acció o alguna cosa que haja fet o dit. La situació ha sorgit de les condicions polítiques que hi havia. El que ocorregué és que la meua generació diu: "ja no cedim més". I pense que el que s'esdevingué fou que un grup de gent, alguns majors que jo i altres de la meua edat, foren en alguna mesura el receptors d'un sistema educatiu, la qual cosa significà que acabàrem amb una educació raonablement bona, però sense cap lloc on anar. I diguérem: ens pixem en això.

—Alguna vegada ¿ha pensat a deixar-ho tot?

—Sí; no crec, però, que cap persona puga estar embolicada en una lluita en la qual no hi ha cap guany monetari o financer, on no hi ha res que el motive sense sentir-se cansat alguna vegada. Em considere ben feliç d'haver arribat a l'edat de 41 anys; em pensava que no hi arribaria. He estat diverses vegades a la presó, han disparat sobre mi, per això pense que un deu estar absolutament foll si, en vint anys, no pensa moltes vegades a deixar-ho tot. Mai, però, no ho he fet. Es pot veure que és una cosa superior a mi i a qualsevol dels individus implicats.

—La religió, ¿és una barrera real o inventada?

—És una barrera inventada. La religió no té absolutament res a veure amb la situació a Irlanda. La base del problema és econòmica. Al Nord, ser protestant, de classe mitjana o de classe mitjana-alta és un avantatge. És com el *Deep South* dels EUA: els blancs inútils i els negres. La gentussa blanca només eren blancs pobres que moltes vegades eren pitjor que els negres, però ells se sentien sempre superiors en tots els aspectes. Molts protestants se senten lleugerament superiors. No és culpa d'ells. Pense que els republicans ho poden veure com a racisme, però solament és el resultat de la situació econòmica. També hi ha un

sistema d'*apartheid* religiós: els catòlics tenen el doble de possibilitats de no trobar un treball que els protestants. John Voster, l'anterior primer ministre de Sudàfrica, deia que deixaria de banda totes les lleis de l'*apartheid* a canvi d'una sola frase de l'Acta de Poders Especials per la qual aquella província era governada.

LA SITUACIÓ A L'EUROPA DE L'EST

—L'actual situació a Europa de l'Est, ¿dóna alguna esperança a Irlanda del Nord?.

—És fabulosa, de primera classe. El punt de partida fou, al meu parer, que el govern central de Rússia, el govern de Gorbatxov, decidí no donar suport a les distintes administracions dels estats de l'Est. Ara, el que han de decidir els britànics és deixar de donar suport als legalistes, no permetre la partició d'Irlanda. Un no pot evitar commoure's pel fet que diferents multituds de gents puguen fer caure i rebutjar administracions i règims. Això demostra que en aquests règims europeus de l'est, la gent, si més no, pot eixir pacíficament al carrer i ferhi campanya per un canvi real. Nosaltres no podem fer això: som objecte de colps, de trets, som gasejats i empresonats. Vull dir que la veritable tragèdia d'aquest estat de coses és que la fase actual comença arran de la demanda pel dret al vot a escala de govern local. Així començà tot: algú es va posar dempeus i va dir: "vull votar".

—Des del punt de vista personal o de l'organització, ¿què voldria dir sobre el atemptat de Josu Muguruza?

—Vaig enviar un missatge de solidaritat a Herri Batasuna. Vull dir que hi ha paral.lelismes. Nosaltres patim el mateix problema i, en aquest sentit, tenim una afinitat directa amb Herri Batasuna.

—Herri Batasuna ha decidit, per primera vegada ocupar els escons al Parlament, ¿veu aquesta decisió com a positiva?

—Això és cosa seua, és a dir, no podem fer-hi comentaris. Nosaltres pensem que el poble basc té dret a la seua pàtria i, en aquesta lluita, la gent implicada té dret a desenvolupar les seues pròpies tàctiques. El que és bo per a Irlanda no té per què ser bo per al País Basc, i viceversa. És important que la gent done suport no necessàriament als grups polítics implicats, sinó a les demandes polítiques que fan: la gent no ha de donar suport al Sinn Fein o a l'IRA, la gent ha de donar suport al dret a l'autodeterminació.

—Als Països Catalans, els catalans han lluitat econòmicament més que no militarment pel dret a l'autodeterminació.

—No conec prou la situació dels Països Catalans: és una llacuna que tinc, però sé que la gent té dret a l'autodeterminació nacional. No sols és un clar dret humà, sinó que, a més, forma part de la carta de les Nacions Unides. És part de la declaració subscrita per totes les nacions que formen part de l'ONU i, naturalment, països com ara els catalans tenen el dret de decidir el seu destí. Sinn Fein defensa el dret dels pobles a perfilar el seu futur social, econòmic i polític i a mantenir bones relacions amb els veïns. És un problema de les grans potències, és a dir, és molt fàcil per a les grans potències oblidar la cultura d'un poble, la identitat d'un poble i la seua llengua i, simplement, ofegar tot això: el món seria molt millor si les grans nacions i les menudes poguessen viure en mútua cooperació.

EL SUPORT DEL SINN FEIN

—Els grups de dreta han dit que els grups europeus com el Sinn Fein o Herri Batasuna tenen el suport d'alguns individus o governs: ¿què pensa d'aquesta idea de conspiració?

—Això és el que va escriure una periodista americana sobre aquest embolic de "xarxa de terror" fa uns quants anys. Jo només puc parlar pel Sinn Fein: no tenim cap altre tipus de suport més que la gent d'Irlanda. Obtenim el suport d'amics d'EUA, però també de la gent d'altres pobles, sobretot exiliats. No tenim el suport de cap govern del món, com tampoc de cap grup d'alliberament. Seria millor que en tinguésem, però no en tenim.

—¿Hi ha alguna manera justificable de definir una lluita nacional armada? ¿Hi ha algun lloc pel qual traçar una línea entre el que és moralment i èticament acceptable?

—Amb la nostra lluita ho hem intentat. La lluita armada és vàlida en les circumstàncies que hi ha en aquest estat. Se'ns està negant la independència i la sobirania a punta de pistola... Tenim un exèrcit d'uns 30.000 britànics en aquest estat i no pense que ningú puga personar els ferits i els morts. He criticat l'IRA en moltes ocasions en què, per error, han mort civils. No seria una mala definició de lluita justificable la teoria de la Guerra Justa Catòlica on la injustícia és gran, on es té el suport del poble, on hi ha la possibilitat de guanyar... i totes aquestes condicions es donen ací. El fet que l'IRA haja sobreviscut, probablement l'única organització que lluita en la zona ocupada, el fet que haja estat capaç de fer-ho durant 20 anys mostra que un gran nombre de gent té la mateixa opinió que jo.

—¿Hi ha alguna raó d'estratègia militar per la qual els britànics vulguen quedar-se a Irlanda del Nord?

—Hi ha moltes raons per la importància de la relació d´Irlanda amb l´OTAN i aquesta importància estratègica preocupa alguns militars. si estiguérem a 100 milles de Gran Bretanya, tindríem la independència des de 1970: a vegades pense que estem massa prop. Hi ha una espècie de por en l'*establishment* britànic perquè la independència d'Irlanda pot ser el fil que comencés a desembullar el Regne Unit.

—¿La retirada britànica implicaria un augment del nacionalisme escocès o gal.lès?

—Això és el que temen. S'ha de recordar que totes les revolucions mundials d'aquest segle que produïren un alliberament nacional formen part de la desintegració de l'Imperi Britànic. Tot començà a Dublín. Això fou el primer *crack*, el 1916, de l'Imperi Britànic: una nació molt menuda fou el gran estímul per a les nacions d'Àsia i Àfrica. Si pren qualsevol llibre d'història d'Anglaterra escrit fa 40 o 50 anys, veurà que l'*establishment* donava a Irlanda la culpa de la desintegració de l'Imperi.

—¿La Comunitat Europea ha dit alguna cosa sobre aquesta situació?

—S'han pronunciat sobre assumptes específics. Recentment, sobre el cas de

Veïns enfrontats: les seus socials de Sinn Fein (esquerra) i la Unionist Party (dreta), la sucursal d'Anglaterra. (baix) Maduració política precoç.

Birmingham Six i abans sobre temes de discriminació i sobre l´ús indiscriminat de les bales de plàstic. Però no han dit res sobre la situació general, consideren que és un assumpte intern del govern del Regne Unit.

—*¿Identifica algun grup governamental que puga tenir cap interès a perpetuar el conflicte?*

—A Irlanda no hi ha ningú que tinga interès a fer continuar el conflicte. Els britànics tenen interès a quedar-se i això fa que el conflicte es perpetue. Ells voldrien que no hi haguera cap, per a quedar-se ací. És la seua negativa a anar-se'n, la seua tossuderia, el que fa seguir el conflicte. Ningú no vol el conflicte, ni el unionistes. El poble vol pau i el govern britànic és el principal obstacle de la pau.

—*¿Quina Irlanda unida desitja?*

—Irlanda és el 17è país més ric del món. És un país ric, però un terç de la població viu en la pobresa. Tenim molta emigració:un de cada tres habitants que, des del 1920, s'han vist obligats a emigrar. Això ha de canviar. Necessitem que hi haja justícia social, igualtat entre homes i dones i redistribució de la riquesa. Sobre una base política és dret del poble decidir qui el representa. Cal que hi haja democràcia política, però també democràcia econòmica.

Ronan Killeen (Belfast)
Trad: Carme Martí Roig

L'autodeterminació com a laberint

A més d'un referèndum amb xifres de tres quarts de participació i dos terços de vots afirmatius, l'estat soviètic planteja que els territoris que es vulguin separar hauran d'esperar cinc anys. Les repúbliques bàltiques han rebutjat el projecte de llei i es refermen en la necessitat de negociació.

Més que un mecanisme legal per a solucionar els problemes nacionalistes, el projecte de llei sobre la secessió de repúbliques federades que estudia el Parlament soviètic sembla un autèntic laberint jurídic. Un plantejament enrevessat i lent que en lloc de suavitzar les tensions del Bàltic i del Caucas podria arribar a radicalitzar-les encara més. Quan la seva visita a Lituània, per intentar evitar la proclamació d'independència del Partit Comunista local, Mikhaïl Gorbatxov va prometre una llei que permetria la secessió de l'URSS de les repúbliques federades que ho plantegessin. A canvi el president soviètic va demanar paciència i serenitat per a no posar en perill el procés de reformes.

D'entrada, el text del projecte de llei reconeix que el referèndum és la via jurídica que permet la secessió. I aquest referèndum el podran proposar tant el Soviet Suprem local, és a dir, el Parlament de la república federada, com un terç dels ciutadans que resideixin permanentment al territori que vol separar-se. Però tot seguit el projecte de llei adverteix que el plebiscit no serà vàlid si no hi participen almenys les tres quartes parts dels ciutadans residents amb dret a vot: aquí es planteja la primera confrontació.

Tant a Estònia com a Lituània la població autòctona no arriba a ser el 75% dels residents al territori de les respectives repúbliques. Aleshores la població resident provinent d'altres comunitats de l'URSS —principalment

Mijail Gorvatxov.

russos— que s'oposen a la independència ho tindrien d'allò més senzill per a fer fracassar el referèndum: només haurien de quedar-se a casa, no anar a votar, per a evitar que el còmput de votants arribés a les tres quartes parts. I per si de cas s'hi arribés, el text del projecte avisa que el vots de les "minories nacionals compactes" residents al territori en qüestió seran "considerats a part"... Però sense aclarir quina mena de "consideració".

La decisió d'independència es donarà com a feta i jurídicament vàlida si els vots emesos a favor superen "no menys dels dos terços" dels ciutadans residents al territori de la república federada. Amb aquesta última premissa ni tan sols Lituània, on la població autòctona sobrepassa el 80%, podria accedir a la independència.

Però la tramitació no acaba amb el referèndum i els hipotètics resultats. En el cas afirmatiu, de vot generalitzat d'un territori per la seva separació de l'URSS, aquesta república en qüestió hauria d'esperar un període de cinc anys fins a constituir-se en estat independent. Cinc anys durant els quals, a més de la conformitat dels organismes legislatius centrals —Soviet Suprem, Congrés dels Diputats— caldria *escoltar* les opinions i puntualitzacions de les altres repúbliques de la Unió amb vista a la fixació de fronteres. Sense descartar la possibilitat que el territori que es vulgui separar hagi de *compensar* econòmicament la seva sortida de l'estructura federal soviètica.

Lògicament, les repúbliques bàltiques, les que tenen més pressa per conseguir la independència, han rebutjat de ple aquest projecte que, de fet, els tancaria qualsevol possibilitat d'aconseguir-la. El moviments nacionalistes d'Estònia, Letònia i Lituània —i fins tot els governs comunistes locals— es mantenen ferms en els seus principis: en cas de referèndum o de qualsevol altra consulta només podrien tenir dret a vot la població autòctona o els residents que hagin demostrat una voluntat d'integració; no cal fer cap referèndum per sortir de la Unió Soviètica perquè les tres repúbliques van ser annexionades per la força sense cap mena de consulta popular democràtica, i finalment, l'única manera de solucionar el problema és la negociació política entre les repúbliques i Moscou.

Els diputats bàltics als organismes legislatius centrals han amenaçat de boicotejar les sessions de comissió on es discuteixi el projecte. Per als sectors més radicals i democràtics de l'oposició russa aquesta proposta, ara com ara inacceptable per als nacionalistes, podria anar-se modificant fins a convertir-la en una eina per a la negociació. I aquest procés de modificació del projecte potser duraria prou mesos com per fer que els sectors més centralistes de l'URSS i del PCUS acabessin acceptant una realitat indefugible. *Llibert Ferri*

Vint etapes per a arribar a un matrimoni feliç

El procés d'unificació d'Alemanya

El passat novembre Helmut Kohl parlava d'una "vaga estructura confederada alemanya", però els 3.000 germano-orientals que emigren diàriament a l'Oest obliguen Kohl i Modrow a establir un pla de reunificació dramàticament urgent. Aquests poden ser els vint graons d'aquesta reuni-

1 Després del 18 de març, els alemanys occidentals pensaran que el nou Parlament d'Alemanya de l'Est hauria de votar ben aviat a favor de la unitat. L'opinió majoritària de l'Alemanya de l'Est es declararà a favor de la unitat, tot i que hi haurà diferències a l'hora d'establir com assolir-la. Per als alemanys de l'Oest només hi haurà un camí senzill per a afirmar que s'estaran unint amb la República Federal: la possible via de l'article 23 de la constitució d'Alemanya Occidental, que diu que tots els acords d'aquesta Constitució tenen automàticament vigència a l'Alemanya de l'Est. Aquesta seria la via mes ràpida i també podria arribar a ser la més realista, si bé a molts germano-orientals els semblaria una capitulació massa incondicional davant del gran germà de la porta veïna.

2. Quan els dos governs alemanys hagen acordat la manera d'unir-se, hauran d'exposar el seu plantejament als quatre aliats de la guerra mundial —Nord-amèrica, Rússia, Gran Bretanya i França—. Objectiu: un acord entre els sis abans de la tardor en el qual els aliats abandonen els drets residuals sobre Alemanya i resolguen l'assumpte de la línia Oder-Neisse com a frontera est amb Polònia. Els alemanys de l'Oest són partidaris d'emfasitzar que les Alemanyes han de

Porta de Brandenburg, símbol de la reunificació alemanya.

ser subjecte, no objecte, de tot aquest procés, per això promouen la fòrmula "dos més quatre" i no "quatre més dos".

3. Punt estratègic: la participació en l'aliança atlàntica. Els germano-occidentals afirmen que una alemanya unida pot estar a l'OTAN, però les forces d'aquesta OTAN no s'haurien de desplegar en el que ara és Alemanya de l'Est. Rússia preferiria que l'Alemanya unida fóra neutral.

4. L'acord dels *sis* hauria de presentar-se abans que acabe l'any a la Conferència de Seguretat i Cooperació a Europa de 35 nacions. El reconeixement seria suficient, diuen els alemanys de l'Oest —no tant l'aprovació formal en un tractat que n'allargaria i en malmetria el procés—.

5. Aquest programa implica que la unitat alemanya podria ser assolida per Nadal. Un *Bundesstaat Deutschland* (Estat Federal d'Alemanya) o —com alguns s'estimen més— una *Republik Deutschland (*República Alemanya) ha de tenir un únic seient a les Nacions Unides i (no obstant la quantitat de detalls per solucionar) esdevenir un sol membre de la Comunitat Europea.

6. Les eleccions generals d'Alemanya de l'Oest programades per al mes de desembre s'haurien de substituir per unes eleccions pangermàniques. Preciós, potser, per a Kohl, un demòcrata-cristià que pot fer la campanya com a arquitecte de la unitat alemanya.

Però des que Alemanya Oriental és profundament socialdemòcrata, Kohl podria ser arraconat en el moment del seu triomf, com Churchill a Gran Bretanya després del 1945.

7. Berlín hauria de ser la capital (malgrat les veus discordants dels crítics que pensen que seria un entrebanc més) amb un Parlament de tot Alemanya amb seu en el Reichstag. Bonn, l'actual i petita capital, ha d'aconseguir alguns premis de consolació, potser amb la inclusió del Bundesrat, la segona cambra del Parlament federal que representa els estats federals.

8. Mentre els polítics parlen, les dues alemanyes estaran formant una unió econòmica i monetària, que començarà amb una teràpia de xoc: la substitució del feble *ostmark* pel *D.M.* d'un dia a l'altre, dia que encara no s'ha decidit, però serà, probablement, d'ací a unes poques setmanes. Resultat: un trasbalsament més gran, possiblement, que la reforma monetària de 1948 a l'Alemanya Occidental.

9. Alemanya de l'Est entrarà en una economia de mercat. Entre altres tasques, haurà d'alliberar els preus, controlats ara per l'estat, retallar els subsidis i crear un mercat de capitals i un sistema bancari. Diversos bancs d'Alemanya occidental ja han obert oficines a l'Est; no poden fer, però, res més que donar consells fins que canvie la llei.

10. El Bundesbank serà el banc central de tot Alemanya i els contribuents germano-occidentals hauran d'afrontar les despeses durant un curt període de temps i el mateix s'esdevindrà amb el sistema de la seguretat social de l'Alemanya de l'Est. Els experts esperen que hi haja un descens de l'atur entre 100.000 i un milió de persones, mentre que les empreses no competitives es desprendran de mà d'obra. Els diners que pagaran tot això hauran de venir, si més no al principi, d'Alemanya Occidental.

11. Caldrà preparar un programa de xoc per a refer o reemplaçar les primitives plantes nuclears d'Alemanya de l'Est i per a equiparar-les a les ultrasegures d'Alemanya Occidental. Aquesta tasca serà el problema més seriós perquè la sobredependència de carbó que té el país (70% del consum d'energia primària) s'ha de retallar per a netejar l'aire de l'Europa de l'Est, que és un dels més pol.luïts.

Per a evitar les apagades, s'haurà de transmetre des de l'Oest molta més energia a l'Est.

12. Centenars d'edificis ennegrits, ruïnosos, necessiten amb urgència una restauració. A Leipzig, per exemple, més del 40% de les cases s'han construït abans de 1918 i la majoria no fan l'efecte d'haver estat objecte de reparacions des d'aquella data.

13. El sistema telefònic d'Alemanya Oriental és tan antic que és més fàcil fer una trucada a Durban (Austràlia) que a Dresden. Els enginyers d'Alemanya Occidental ja estan ajudant amb equips i organització, de manera que a cap d'any el sistema serà capaç de mantenir com a mínim el doble de l'actual volum d´interalemany. Així i tot, les connexions encara seran insuficients.

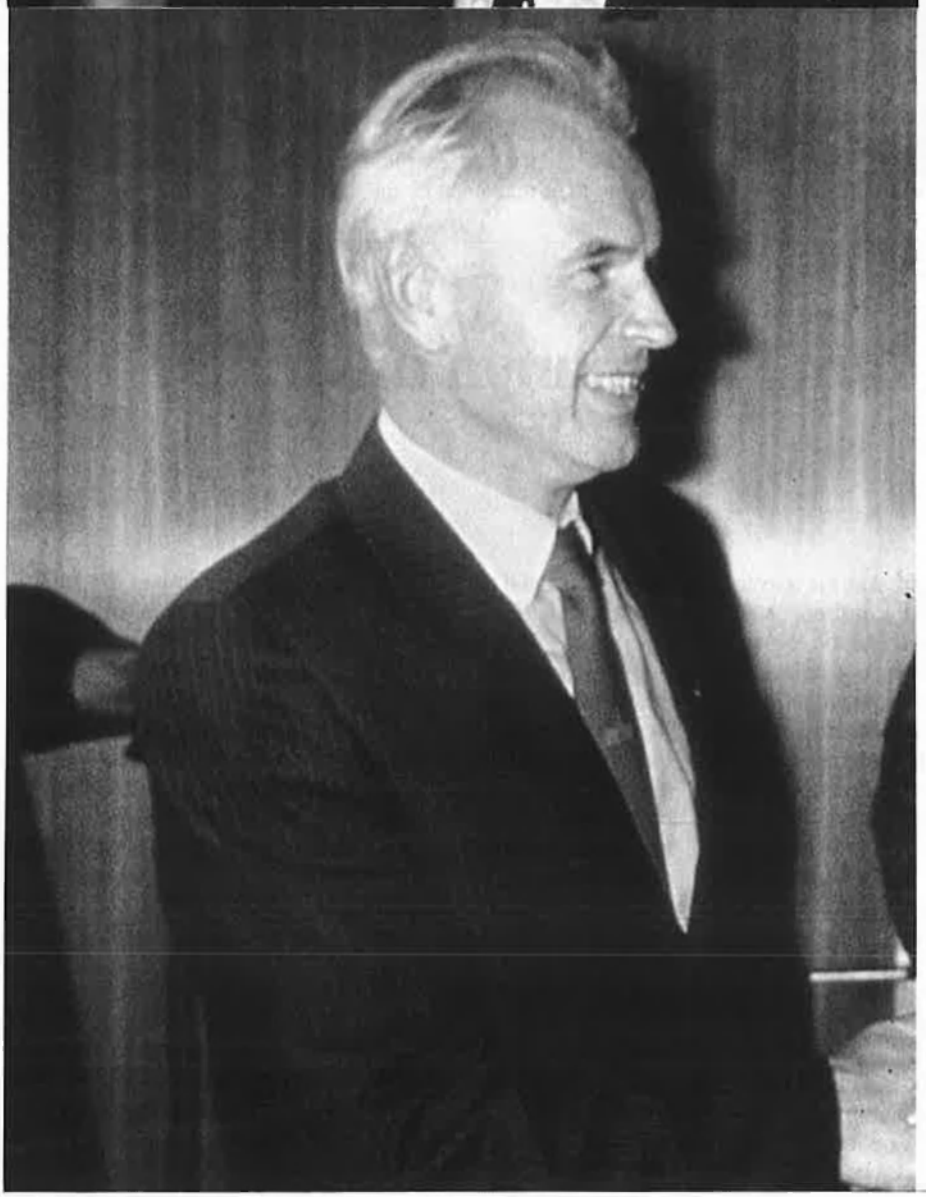
14. Ningú pot avançar una xifra exacta, però el cost d'enderrocar i renovar alemanya Oriental segurament arribarà a centenars de bilions de D.M. (marcs alemanys). Fins i tot suposant que la inversió privada tindrà un paper cabdal (probablement, només hi haja economia de mercat), els recursos públics hauran de ser ben explotats. L'oposició socialdemòcrata de Bonn ja demana amb urgència més impostos sobre el patrimoni i retallades en el pressupost de defensa per a abonar l'alça dels diners. El govern contesta amb evasives i diu que "la unitat no pot aconseguir-se de franc".

15. Això no obstant, una vegada superada la crisi, les recompenses seran superiors a les pèrdues. Una Alemanya unida serà tota una potència econòmica a l'Europa Central i contribuirà a generar un major creixement dels seus socis de l'Oest, mentre estén el seu paper en els mercats de l'Est. La labor més difícil, però, del Bundesbank és la de tractar de mantenir els preus per sota els nivells d'inflació que els alemanys consideren acceptables sense arriscar-se a un alça sobtada.

16. ¿Quant de temps costarà apropar Alemanya de l'Est a l'altura d'Alemanya de l'Oest? Els escèptics parlen d'un mínin d'una dècada. Els optimistes, recordant-se de l'esperit "es pot fer" dels anys del miracle econòmic d'Alemanya Occidental, pensen que es pot solucionar en cinc anys. Reconeixen, però, que atesa la rapidesa de la reforma, es poden assentar a Alemanya Oriental, només enguany, unes 100.000 noves empreses.

Helmut Kohl veu perillar, amb la reunificació, el seu futur polític.

Amb aquesta marxa, l'atur deixaria de ser un problema durant molt de temps.

17. Pel costat *light* , els clubs de futbol d'Alemanya Oriental competirien ben prompte en una lliga alemanya, si bé, pel que es pot veure actualment, no hi aportarien massa talent a l'equip nacional. Això no obstant, estan preparats per a sentir l'himne alemany —sovint tocat feixugament— quan els guanyadors olímpics pugen al pòdium en els pròxims jocs.

18. Els millors cabarets polítics d'Alemanya Oriental arrasaran els equivalents —més indigeribles i pesats— occidentals, llevat que, és clar, l'esfondrament del comunisme marcesca el talent oriental, esmolat per l'adversitat. Pagarà la pena parar l'orella a les excel.lents orquestres de l'Alemanya Oriental, com ara la Dresdner Staatskapelle: enorme competència en els concerts internacionals i en els negocis de gravació.

19. També tindran més feina els cartògrafs i els estadístics. Els nous mapes no solament deixaran de tenir frontera interalemanya, sinó també canvis de nom (per exemple Karl Marx-stadt tornarà a ser Chemnitz). I les noves estadístiques hauran d'ensenyar el PIB, la inflació i el comerç estranger d'una sola Alemanya, no de dues.

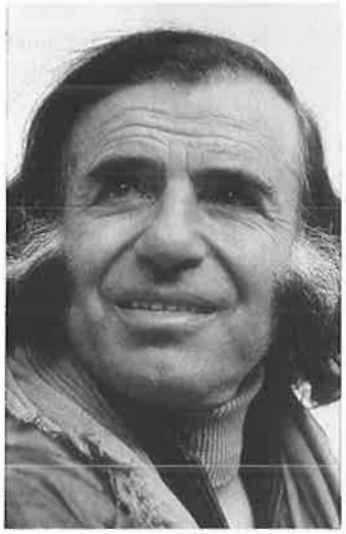
20. Més en general, els alemanys estaran molt més preocupats per Alemanya. A pesar de l'ampli coneixement de la televisió occidental, molts dels alemanys de l'Est que van en allau a l'oest semblen tan meravellats que fan la impressió de venir d'un altre planeta. Al seu torn, els alemanys de l'oest s'apressen a reservar viatges a una Alemanya que molts d'ells no han vist mai.

Hans Dietrich Genscher, sovint controvertit ministre d'Afers Estrangers d'Alemanya Occidental, té raó quan diu que, ara que les fronteres han desaparegut, "res tornarà a ser com abans, ni a l'Alemanya Occidental, ni a l'Oriental, ni als altres països d'Europa".

© Financial Times/Samuel Brittan
Traducció: Vicent Hernández Esteve.

Argentina, sota mínims

Argentina ha tornat a viure la *revolta de la fam* que ja tastà l'any passat, quan centenars de persones saquejaren els supermercats del cinturó industrial de Buenos Aires, Rosario i Córdoba. En aquesta ocasió, els disturbis més greus es produïren a Rosario, on foren assaltades diverses tendes i uns camions carregats amb aliments. Els incidents, que no deixaren morts, són l'expressió més crua d'una crisi econòmica que sembla no tenir solució immediata malgrat els canvis de ministre. Els militars no deixen d'estar inquiets davant

Menem, desbordat pels esdeveniments.

una degradació social que afavoreix l'esclat de revoltes espontànies. Els coneguts colpistes Aldo Rico i Alí Seineldin apareixen cada dia a la premsa amb missatges apocalíptics, que auguren un altre 1976. El president, Carlos Saúl Menem, sembla superat pels esdevenimets i ha arraconat el discurs populista-peronista en nom de les lleis de mercat. Els argentins, desconcertats davant la magnitud de la catàstrofe, fan cues als consolats amb l'esperança d'obtenir el visat per a l'Ítaca europea. El present és més dur que mai, malversat el capital polític de Menem obtingut en derrotar els radicals i amb una economia que fa aigües malgrat la dolarització.

El pessimisme dels tangos s'ha contagiat a la societat. El restabliment de relacions diplomàtiques amb Gran Bretanya, una mesura que Raúl Alfonsín no s'atreví a prendre, ja no ha sorprès ningú. Només fa un any, una notícia d'aquestes hauria revoltat la gent, que encara té a la memòria la derrota de les Malvines, en una de les guerres més inútils d'aquest segle, encara que disfressada de patriòtica. *Antoni Castel*

Polonia tem l'Alemanya unificada

La reunificació alemanya suscita molts problemes arreu dels estats, però els més importants sens dubte són dos: el futur dels pactes militars, i la readaptació després de la desaparició de la RFA i la RDA per donar pas a una Alemanya unificada, i el tema de les fronteres del nou estat, concretament la frontera oriental amb Polònia.

Quan la unificació ja s'està produint de fet i el procés es preveu que s'accelerarà a partir de les eleccions del 18 de març a la RDA, els neguits dels governs es fan públics. En aquest sentit recentment s'han expressat els governs de París i Londres, posant condicions. I també el govern de Varsòvia, que tem clarament el renaixement del nacionalisme alemany que a mitjà o llarg termini pot conduir a reclamar regions com Pomerània i Silèsia. Aquestes regions alemanyes van ser donades a Polònia, acabada la segona guerra mundial, com a compensació perquè l'URSS se li va quedar un enorme territori de la seva part oriental.

Vista la ràpida evolució dels esdeveniments, el primer ministre polonès, el demòcrata-cristià Mazowiecki, ha demanat la firma d'un tractat de pau amb la RFA i la RDA, que després seria ratificat per l'Alemanya unificada, que garanteixi i reconegui les actuals fronteres. També vol que Polònia participi en les negociacions de 4 més 2 sobre la reunificació alemanya (les quatre potències guanyadores de la segona guerra mundial, és a dir, Estats Units, Unió Soviètica, Gran Bretanya i França, més les dues Alemanyes actuals). El govern de Bonn ha donat una resposta negativa al de Varsòvia perquè considera que des del punt de vista del dret internacional, no haventhi un tractat de pau, les fronteres d'Alemanya en teoria són les de 1937 i sols una Alemanya unificada pot firmar un tractat de pau amb els seus vencedors de fa quaranta-cinc anys en el qual s'estableixin les noves fronteres internacionals. El fet és que molts polonesos no dormen tranquils perquè la seva situació geogràfica entre dos imperis expansionistes (Alemanya i Rússia) històricament els ha comportat un cúmul de desgràcies. D'aquí, l'esforç actual per obtenir garanties i reconeixements internacionals a les actuals fronteres. *Antoni Reig*

EL TEMPS

5-11 març 1990

Any VII - No. 298 - Setmanari d'informació general - 250 Ptes.

EL TEMA

PERSONES

Montserrat Caballé, més enllà del mite

CINEMA

'La teranyina' ambiciosa de Verdaguer

REPORTATGE

Els vells casals de Palma

Un barri de gats i canonges

Els vells casals de Palma mantenen tota una concepció del món. La ciutat antiga és un laberint de portals, patis i carrerons plens de silenci.

Dalt, patis dels carrers de Morey i Montesinos. Baix, patis del carrer de Sant Jaume.

El barri és venerable, noble i silenciós, amb carrers estrets i cases amples, que semblen deshabitades. Entre les volades dels casals, el cel fa vibrar el seu blau lluminós com una llançada. L'herba creix entre les pedres, amples com lloses. Rompen el silenci, de tard en tard, remors de campanes."(Llorenç Villalonga: *Mort de dama).*

Els carrers que volten el barri de la Seu constitueixen una de les zones més atractives de Palma. En aquesta època de l'any, quan els estrangers s'allunyen momentàniament de l'illa, la ciutat recupera el posat propi. Ja no hi ha grups de turistes que guaiten bocabadats els carrerons en silenci, ni s'hi senten veus que alterin el laberint dels portals i dels patis. Segurament ara és el moment d'endinsar-s'hi i descobrir, una altra vegada, la ciutat antiga.

A pocs metres de distància del passeig del Born, i no gaire lluny dels carrers de Sant Miquel i dels Oms, una de les principals artèries comercials de Palma, trobem un espai del tot diferent. Un lloc on el temps roman quasi immòbil, lluny del tràfec del món urbà.

La característica que més defineix el barri antic de Palma és la seva capacitat de sorprendre'ns. Rere l'austeritat d'un entorn on res no sembla sobrer, hi ha tota una profusió d'art i bellesa. Una profusió tan sols intuïda en recórrer els carrers d'edificis tancats a l'exterior.

Dalt, Palau Pivot. Baix, pati de la Casa Oleza. A la dreta, detall del pati d'aquesta ultima casa. FRANCESC

La característica que millor defineix el barri antic és la seva capacitat de sorprendre'ns. Rere l'austeritat d'un entorn on res no sembla sobrer, hi ha tota una profusió d'art i de bellesa. Una profusió tan sols intuïda en recórrer els carrers d'edificis tancats a l'exterior. Però la intuïció es converteix en certesa si veim, a través d'alguna entrada mig oberta, els patis que inicien els palaus.

Va ser a la primera meitat del segle divuit, l'època de la consagració de l'alta noblesa i dels grans comerciants, quan les cases adquireixen el caràcter definitiu de palau, encara que mai no se'ls ha donat aquesta denominació. Construccions que conserven encara trets dels primitius edificis gòtics, sotmesos a successives transformacions que ens aproximen a l'art del Renaixement. Els noms de Can Vivot, Can Cal.lar, Ca Dona Mira, Can Dameto de sa Quartera, Can Moragues des Racó, Can Granada, Can Fortuny, Can Rosselló, Can Fàbregues, Can Duzay, Ca N'Oleo, Can Quint... designen algunes de les cases on l'antiga noblesa mallorquina es va recloure. La majoria d'aquests casals, situats prop de la Seu o de les més anti-

Pati del carrer de l'Obispo. JUAN CELIA

gues parròquies, són avui testimonis mig enderrocats d'un altre temps: l'esplendor de les Nou Cases, tota una concepció de la vida i dels homes, quan els nobles de Ciutat estaven convençuts de ser el centre del món i no es resignaven a acceptar les transformacions que, a principis de segle, trasbalsaren l'illa. Avui, l'harmonia d'una arquitectura feta realitat al llarg de molts anys de remodelacions i afegits no amaga la decadència d'aquests edificis amb un cost excessivament elevat de manteniment.

JOAN SUREDA

Don Joan Sureda i Villalonga (1669-1752), primer marquès de Vivot, encarregà la construcció del pati d'honor de Can Vivot, amb una de les escales interiors més monumentals de Palma i que representa una ruptura definitiva amb la tradició gòtica mallorquina. Amb un seguit de sales decorades amb influències venecianes, Can Vivot és una de les cases més belles que actualment es conserven: una combinació d'objectes d'importació italiana, amb pintures murals a les parets, i elements tradicionals de Mallorca. La sala d'armes, l'alcova principal (les cortines del llit procedeixen d'un regal de Felip V al marquès de Vivot), la sala de música, i la biblioteca, plena de valuosos incunables i amb una vidriera del segle XVIII d'Antonio Soldati.

Can Cal.lar és una altra de les nostres joies arquitectòniques feta reformar, al segle XVI, per un membre de la família Dezcallar, Pere Abrí-Dezcallar, el senyor de la Bossa d'Or, un dels llinatges més antics de l'illa. L'arquitectura de l'edifici és una mescla de tradició gòtica, renaixentista i barroca: la sala vermella, l'alcova rococó, el despatx-biblioteca...

Potser és el pati la part més significativa d'aquests casals. Producte del segle disset mallorquí, es tracta d'un espai sobri, tot de calma. El de Ca Dona Mira, on es conserva l'atmosfera de la casa senyorial urbana, és ben representatiu. La seva austeritat contrasta amb la sumptuosa decoració dels interiors de Can Pueyo: els mobles italians i mallorquins, les catifes angleses, les làmpares de vidre de Murano, els tapissos signats per Raes, les importants col.leccions de pintura. Pertot arreu trobam esplèndides manifestacions de l'arquitectura civil. El palau dels Dameto, Can Dameto de sa Quartera, una de les famílies de l'antiga noblesa de Mallorca, originaris de Florència i establerts a l'illa des del segle XIV, n'és un altre exemple.

Casals que recorden un temps llunyà. El temps que Llorenç Villalonga va saber fixar en la seva obra, en crear uns personatges avui inexistents: els protagonistes perfectes del que ara és un escenari buit. Descendents de la conquesta de Mallorca, aïllats en un entorn sense estridències, els habitants dels vells casals iniciaven a principis de segle el camí de la pròpia decadència. Tota una concepció de la vida que anava desapareixent i de la qual Llorenç Villalonga esdevingué el cronista. El testimoni que es mou entre la tendresa i la ironia punyent; una veu avui només intuïda en recórrer les cases antigues. En un barri de gats i de canonges.

Maria de la Pau Janer

Més enllà del mite

La soprano Montserrat Caballé ha passat recentment per la ciutat de València per clausurar l'Obertura Lírica del 92, en un concert que va entusiasmar el món polític i cultural valencià.

La cantant catalana, que acaba d'eixir d'una forta pneumònia, va exhibir la seua tècnica dalt de l'escenari del Palau de la Música fruit d'un repertori operístic ampli. La reaparició a València va comptar amb un programa heterogeni format per obres de Massenet, Giordani i Turina, entre altres.

—*A vostè se l'ha classificada com una soprano lírico-spinto (és a dir, de més amplitud sonora i timbre més penetrant que la soprano lírica). ¿Creu que és una classificació estreta per al seu tipus de veu?*

—Sí, efectivament, diuen que jo sóc una soprano *lírico-spinto*. Jo pense que el meu tipus de veu correspon al que antigament es deia soprano lírico plena, amb una facilitat per a fer *fioriture*.

—*Es a dir, coloratura, ¿no?*

—Sí, exacte. Però coloratures no vol dir fer *quiquiriquiquí*, sinó coloratures cantades, de *bel canto*, com el cas de *Norma*, per exemple. Però no les coloratures inventades de la *Lucia di Lammermoor*, que no van ser escrites per Donizzetti, sinó les de debò, que dic jo. Aleshores, i tornant al tema de la meua veu, aquesta ha anat agafant una amplitud al llarg de la meua carrera, i això m'ha permès acostar-me a obres com *Manon Lescaut*, durant un cert període, i d'aquí crec jo que han tret la idea de *lírico-spinto*, sobretot a Itàlia. Però jo crec que sempre he estat una soprano lírica amb facilitat de coloratura.

Aquesta diferència entre soprano lírico amb coloratura i *lírico-spinto* ja no es contempla avui en dia; perquè les orquestres estan tan altes, sonen els instruments amb tanta potència, que aquesta diferència no es mira. Però, antigament, que podies cantar amb la veu que Déu t'havia donat, i no havies d'estirar el coll per aconseguir estar per damunt de l'orquestra, existien unes veus de debò, del tipus que vostè ha esmentat. Per això, avui han desaparegut les *contraltes*, perquè les orquestres estan molt altes. D'ací a poc, i si continuen així, desapareixeran els baixos.

"Necessite buscar, descobrir, deixar-me sorprendre pels compositors."

—*¿Creu vostè que la qüestió més difícil per a un cantant, des del punt de vista de la tècnica, és el pas de la veu d'una tessitura greu a una d'aguda; és a dir, de les notes de pit a les notes de cap?*

—Veritablement, aquesta és una pregunta i una qüestió molt interessant. Bé, actualment, no es fan notes de pit baix, en el registre greu. No existeixen. Una persona que té notes greus de manera natural no necessita fer notes de pit. Les notes greus són sostingudes amb l'aire que li dóna amplitud al so que una persona té de manera natural. Les notes de pit greus s'empraven molt en l'època verista, *belcantista*, de Verdi, per exemple, però no avui dia. Tot depèn de l'habilitat del so i de l'aire. L'ideal és que les veus tinguen una igualtat de baix a dalt; és a dir, del registre greu al registre agut, més o menys amplitud sonora. El que succeeix és que hi ha hagut alguna desvirtuació; i com que alguns cantants, an-

teriorment, donaven notes de pit greus de manera natural, molts joves —actualment— a causa de la inexperiència, creuen que és així.

—¿Quina utilitat tenen, per a vostè, les lliçons magistrals?

—Crec que poden ser molt interessants per als joves. Depèn de quines lliçons siguen. Jo no sabria ser docent perquè no estic preparada. El que sí que sé explicar és una forma de respirar perquè el so tingui una base sana. Quan es van fer les classes magistrals d'Espanya, a Madrid, que jo vaig tenir l'honor d'inaugurar, jo vaig parlar de l'arquitectura del so. Jo no volia parlar de cantar ni de cant; perquè pots caure en el defecte d'explicar el que tu fas, i cada cantant té el seu mètode i sent el cant a la seua manera. Però, això sí, la majoria dels cantants no tenen ni idea del cos humà, d'anatomia, no saben on estan col.locades les cordes vocals, ni per què es tanquen, ni saben com respirar.

—¿Està d'acord amb l'opinió del cantant Giuseppe Di Stefano, quan diu que no hi ha tècnica per a cantar bé, o pensa per contra que la tècnica és molt important?

—No, jo pense que la tècnica és molt important, és la base. És com un cotxe que té un bon motor o un mal motor. La base per a cantar és un bon motor. I, en aquest cas, un bon motor és tenir una bona tècnica de respiració per fer vibrar en la laringe els dos músculs que es diuen cordes vocals. Com es cantarà després, això depèn de la intel.ligència de cadascú; però la base és un bon motor de pit cap avall.

—L'òpera Medea, *de Cherubini, ha estat únicament cantada —en temps recents— per vostè i per Maria Callas. ¿Creu que al públic li interessa el rescat d'obres desconegudes, com* Medea, *per exemple?*

—Fa molts anys que canto un repertori repetitiu. Sempre he cantat les mateixes obres. Quan vaig cantar *Lucrezia Borgia*, em digueren que estava boja, per cantar una òpera desconeguda; que per què no debutava amb *La Traviata*... ¡Oh, *mon ami!* això va constituir el meu debut. Quan vaig debutar al Liceu de Barcelona, vaig cantar l'*Arabella*, de Strauss, el 1962, i també em digueren: "però, ¿què fas?" I així, successivament, ha estat sempre. L'any 1972 jo vaig cantar l'*Adriana Lecouvreur* per primera vegada, al Liceu també. Era una obra que havia estat molt maltractada, cantada a l'estil verista, i a més romàntica. I es desvirtuava bastant la línia del compositor, cansat d'escriure partitures molt dolces; i, clar, aquesta òpera no es pot interpretar d'una manera punyent perquè el compositor no l'ha escrita així. Aleshores, la meua versió va tenir molt d'èxit, no tan sols al Liceu, sinó també a l'estranger: Metropolitan, Viena, París...

I, de sobte, aquesta obra es constituí en una obra molt important, i totes les cantants volgueren cantar-la, i l'han cantada bé, des d'aquell moment. I, avui, l'*Adriana Lecouvreur* és L'*Adriana* de Cilea. És clar: tot això és important per a la música. I així com hi ha obres que no s'han de rescatar n'hi ha d'altres que sí. I la *Medea* és una d'elles. Si partim de la base que avui dia a ningú li importa allò que els compositors van assenyalar en les seves partitures i tothom ho fa al seu aire, aleshores potser sí que serà estrany que s'estrenen obres poc conegudes o desconegudes, obeint els matisos de la partitura i respectant el gust estilístic del compositor. D'altra banda, per a mi és una inquietud. Jo necessite fer-ho. Necessite buscar, descobrir, deixar-me sorprendre pels compositors en obres

noves. Jo he deprès molt dels compositors. I m'ha ajudat molt cantar obres d'estils molt diversos, de compositors molt distints; perquè —amb el mateix tipus de veu— has de conèixer molt bé cada compositor per a cantar obres tan diferents, i hi has d'amotllar la teva veu.

A més d'això, avui hi ha una gran ànsia del públic per conèixer obres noves. La gent desitja la novetat. El món és així.

—¿Per interpretar un text, d'unària, per exemple, fa falta saber què diu?

—Sí, fa falta saber-ho. Però hi ha una cosa aquí que jo discutiria molt, perquè potser jo no estic molt convençuda: quan jo agafo una partitura, inclús dels compositors més importants, el compositor ha expressat en aquesta partitura els seus sentiments d'una manera tan important a través de la frase que estàs dient, que has de ser molt ximple per a no saber el que diu.

—¿Una cantant pot triom-

"Penso que la tècnica és molt important, és la base... com es cantarà després, això depèn de la intel.ligència de cadascú".

"Els directors d'orquestra no eren simfònics frustrats, com avui és —per exemple— Ricardo Mutti, que vol fer simfonies pertot arreu".

far per ella mateixa, o, per contra, necessita alguna ajuda? ¿Creu vostè que els mitjans de comunicació són fonamentals en la carrera d'un artista?

—Una cantant o un músic pot —sense ajuda— sortir endavant. A mi m'han ajudat a estudiar, però no m'han ajudat a cantar. Però, de la mateixa manera que una fruita ha de madurar en l'arbre, un músic, també. No es pot fer, com molts cantants que estan començant ara, agafar grans papers tan aviat com es comença a cantar. Com *La Traviata,* per exemple. No es poden cantar aquests papers tan sensacionals d'entrada. Hi ha hagut cantants, molt bones, que per cantar aquests papers tan difícils, han cremat la seva veu i han estat estrelles fugaces. I, clar, fa molta pena, perquè han durat molt poc. Els empresaris del segle passat eren músics i no polítics, com els de l'actualitat. Cuidaven les veus, i anaven cuidant als músics partitures més difícils de manera escalonada.

Els directors d'orquestra no eren simfònics frustrats, com avui és —per exemple— Ricardo Mutti, per citar-ne un, que vol fer simfonies pertot arreu. Rebenta els cantants perquè no sap frenar el *tempo.* Per fortuna, en aquest segle s'han donat bons directors: Giulini, Abbado, Karajan, Kleiber, Böhm, cuiden les veus.

Francesc Bueno

Una teranyina molt ambiciosa

EL TEMPS ha assistit a una sessió del rodatge de *La teranyina*, pel.lícula dirigida per Antonio Verdaguer amb un pressupost de 160 milions. Anna Lizaran i Sergi Mateu són els protagonistes.

Acció"!

"¡Turmeda, mal parit"! En pocs segons Ramon Madaula, que interpreta el paper de Mercader, entra en escena, es desfà d'Anna Lizaran (Montserrat) tot sacsejant-la i abocant-la a terra. Venç, embalat, la distància d'uns quatre metres que el separen, des de l'entrada de la casa, d'un sorprès i no menys espantat Enric Turmeda (interpretat per Sergi Mateu), a qui fet i fet i navalla en mà Mercader amenaça amb intencions clarament homicides. "Talleu, talleu".

La sastressa aprofita el lapse de temps entre presa i presa per a retocar els desperfectes que la caiguda d'Anna Lizaran ha produït en el seu vestit. Mentrestant, el maquillador fa la seva amb el rostre de Sergi Mateu. Al mateix temps, tot un seguit d'especialistes, tant de l'equip tècnic com de l'artístic, es posen en moviment per reconstruir i, si cal, perfeccionar detalls del plató per a una nova presa. A més dels esmentats, maquinista, operadors, encarregat del focus, il.luminadors, els d'efectes especials, foto fixa, *script*, decoradors, figurinista, perruquera, i els auxiliars respectius, circulen d'un cantó a l'altre perfectament coordinats, malgrat l'aparent disbauxa.

"¡Acció"!

"¡Turmeda, mal parit!" La Lizaran cau a terra (no és veritat, no cau a terra, sinó en un matalàs oportunament disposat), el Madaula que s'embala... I així fins a la tercera presa, que es dóna per bona. I encara, una més de seguretat.

La teranyina es una de les produccions més ambicioses de la historia del cinema catala.

ESFORÇ DE LOCALITZACIÓ

Això succeeix a Can Matalonga (Terrassa), una casa modernista molt austera que reprodueix amb precisió l'ambient d'una ciutat tèxtil imaginària (Feixes), perfectament identificable amb la Terrassa de principis de segle.

És la tercera setmana de rodatge d'una pel.lícula que cal enllestir, per qüestions de pressupost, en vuit setmanes. Anteriorment s'ha rodat al Museu Casa Alegre de Sagrera, una gran casa del segle XIX que pertanyia a una família terratinent de Terrassa. Posteriorment es rodarà al Gran Casino, a la Torre de l'Àngel i en una fàbrica tèxtil del Bages que ha costat molt de localitzar. "Hem tingut molts problemes per trobar telers de principis de segle –explica Antoni Verdaguer, director de *La teranyina*– ja que amb la reconversió tots han estat destruïts".

Antoni Verdaguer, nascut a Terrassa fa 35 anys, és a més de director, guionista de l'adaptació cinematogràfica de la novel.la de Jaume Cabré, juntament amb el mateix Cabré i amb els escriptors Vicenç Villatoro i Jaume Fuster. Després d'una llarga trajectòria en el món cinematogràfic, Verdaguer ha estat especialment conegut per *L'escot*, gran èxit comercial del cinema català que va dirigir quan en realitat ja tenia al cap el projecte de *La teranyina*; ell n'ha estat l'autèntic impulsor. "Això és un salt qualitatiu i quantitatiu importantíssim per a mi —manifesta—, m'hi jugo moltes coses. És molt més fàcil d'amortitzar una pel.lícula barata, una comèdia eròtica feta amb quatre duros –tot referint-se a *L'escot*– que una pel.lícula que ja té una pàtina de producte cultural i que a més costa tres vegades més".

El pressupost de la pel.lícula és d'uns 160 milions de pessetes i està subvencionada pel Ministeri de Cultura (40 milions) i la Generalitat (20 milions). TV3, per la seva banda, n'ha comprat els drets d'antena.

La teranyina és una de les produccions més ambicioses de la història del cinema català, tant per les característiques del guió –una història d'intrigues familiars a l'entorn d'una fàbrica tèxtil ambientada en l'època de la Setmana Tràgica–, com pels mitjans tècnics disponibles –es roda amb una càmera de Panavision, el millor tipus de càmera existent, molt poc utilitzada a l´estat espanyol, i es treballarà, a més, amb *dolby stereo*–, i el potencial humà que formen l'equip tècnic i un bon repartiment: seixanta actors amb personatge, dels quals els principals (una dotzena) provenen del món del teatre, més un centenar de figurants. Tot plegat ens dóna idea de l'envergadura d'un projecte cinematogràfic sense precedents al nostre país.

Sergi Mateu i Anna Lizaran protagonitzen una història d'intrigues familiars a l'entorn d'una fàbrica tèxtil durant la Setmana Tràgica. LLUISA GARCIA

MELODRAMA I INTRIGA

A l'ambició del projecte cal afegir-hi la fórmula adoptada pels guionistes, que probablement garantirà el funcionament comercial de la pel.lícula. Tot respectant els fets històrics, prou rellevants en la novel.la de Cabré, els guionistes han optat per una fórmula on es barregen ambicions, poder, passions, traïcions, lluites familiars i socials, ideals, frustracions, amor i sexe, en una trama argumental complexa que anirà construint una autèntica teranyina d'imprevisible resolució. En definitiva, una pel.lícula entre la intriga i el melodrama, amb uns personatges d'època perfectament extrapolables al moment històric actual, si identifiquem l'industrial terrassenc amb el *yuppie* o el banquer dels nostres dies i si considerem l'ambició del poder com a tema de fons de tota la trama.

TOT ÉS MENTIDA

A més dels actors esmentats, en la pel.lícula intervenen Fernando Guillén, Amparo Soler Leal, Jordi Dauder, Ovidi Montllor, Montse Guallar, Francesc Luchetti, Joan Borràs i Feliu Formosa, entre altres. La productora, Floc-Cinema Vídeo, ha disposat de professionals com Macari Golferichs (director de fotografia) i Josep M. Espada (director artístic). Cal destacar el treball de Sandra Sánchez, encarregada del *casting*, per l´especial complexitat.

Tres excel.lents actors de teatre intervenen avui en la sessió que ha de rodar l´escena de l´assassinat del Turmeda pel Mercader. Una escena d'aproximadament minut i mig de durada a la qual caldrà dedicar unes sis hores de rodatge. Cal resoldre amb aquesta sessió les preses de l'ofuscada irrupció del Mercader (personatge positiu de la pel.lícula, enganyat i frustrat) a la casa, la intimidació d'aquest al Turmeda, l'assassinat i el xiscle final de la Montserrat, feina que s'allargarà fins a les 3 de la matinada. Mentrestant, un equip de sis cuiners treballen en la cuina de la casa a fi d'evitar la pèrdua de temps que representaria sortir a sopar fora.

Entre altres anècdotes cal destacar que aquesta és la primera sessió de Ramon Madaula, que s'incorpora al rodatge en la que serà una de les darreres escenes de la pel.lícula, precisament la de l'assassinat, especialment culminant i dificultosa. L'actor, navalla en mà tot el dia (evidentment inofensiva), confessa que fa molt de temps que practica aquesta acció de desplegar l'arma, que serà una qüestió de dècimes de segon a la pantalla. La falsedat en la progressió en el temps i en la trama argumental, com també l'esforç de precisió en el gest, són els aspectes més diferenciadors, segons els actors, entre l'escenari teatral i la càmera. Anna Lizaran ens ho explica tot dient: "El teatre t'ofereix uns recursos que no et dóna la càmera, aquí no pots enganyar. En teatre he buscat sempre la locomoció externa; en el cine et sents limitada pels espais i això determina una altra mena de tècnica en la qual l'economia del gest i la precisió són molt importants". El contacte immediat amb el rodatge, la capacitat de convicció d'uns bons actors, fan especialment evident allò que tots sabem: ¡però com ens enga nyen!

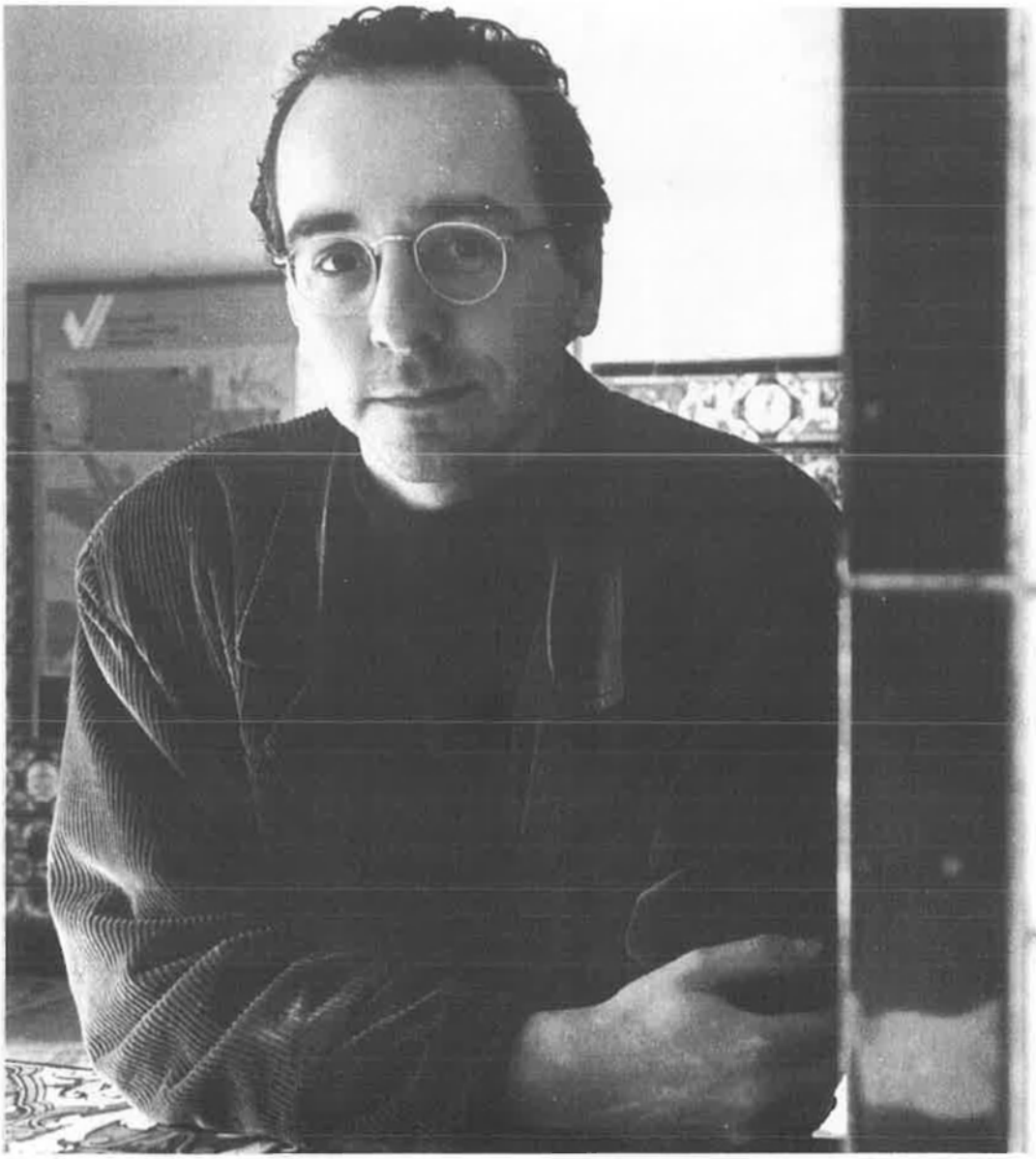
Ha estat especial voluntat del director disposar d'un determinat repartiment d'actors que, entre altres coses, fossin capaços de doblar-se ells mateixos. Una vegada finalitzat el rodatge, es preveu que les tasques de muntatge, sonorització i doblatge (en català i castellà) es puguin realitzar en dos o tres mesos, de manera que la difusió de la pel.lícula estarà enllestida després de l'estiu. Els promotors confien poder-la exhibir en algun dels importants festivals de cinema que es realitzen durant la tardor.

Blanca Lucas

L'hàbit del teatre

Forma part de la nova fornada de directors de teatre. Carles Alfaro (València, 1960) és un professional paradigmàtic de la generació que s'acostuma a anomenar més jove.

Quan es parla al País Valencià de directors de teatre s'acostuma a fer una visió generacional, una mica artificiosa pel que fa a la cronologia, però que no ho és tant si hi considerem altres factors de la trajectòria personal de cadascun; divisió que distribueix aquests directors en dos grups, els *grans* i els *joves*, tot i que, en molts casos, els *joves* i els *grans* directors tenen edats molt pròximes. Un exemple evident: entre Juli Leal i Carles Alfaro —representants ben significatius de tots dos grups— la diferència no arriba als catorze anys: ben poca cosa per a parlar de generacions des d'un punt de vista estrictament estadístic.

El director de teatre treballa ara en un nou i suggerent espectacle que es diu *Hàbitat*.

CLASSIFICACIÓ

El criteri, doncs, per a procedir a aquesta classificació no depèn tant de l'any del naixement com del moment en què es va començar a fer teatre. Així, per exemple, la major part dels directors avui acreditats s'inicien en el treball escènic a l'acabament de la dècada dels cinquanta (Josep Maria Morera), principis de la dels seixanta (Antonio Díaz Zamora) o ben entrada aquesta (Juli Leal), anys en què el teatre sobreviu, a la ciutat de València, en condicions cada vegada més precàries. Contràriament, el directors-*joves*, realitzen els seus primers muntatges en els setanta, en els anys immediatament anteriors o posteriors a la mort de Franco i fins i tot molts d'ells no han tingut cap contacte amb l'anomenat teatre independent, moviment que va caracteritzar el període final de la dictadura i els inicis de la transició a la democràcia. En altres paraules: els primers són anteriors a l'època dels teatres públics, tot i que una part de la seua carrera la faran —en alguns casos, però no sempre— dins d'aquest marc, mentre que els segons han viscut la seua fase de formació paralel.lament a la consolidació d'aquests teatres, sense els quals, d'altra banda, seria difícil que el treball d'algun d'ells s'hagueera donat mai a conèixer.

Carles Alfaro és, en aquest sentit, un director paradigmàtic de la generació que s'acostuma a anomenar *més jove*. Nascut a València el 1960 —està, doncs, a punt de com-

plir els trenta anys—, i fill de l'escultor Andreu Alfaro, presència i influència (i referència, també) inevitable, no manifestà de menut cap interès especial pel teatre. Com ell mateix confessa, després d'intentar sense massa èxit estudis de peritatge agrícola i de filologia, es matricula en l'acadèmia de preparació d'actors que dirigia Antonio Díaz Zamora (escola particular, anterior a la reforma dels estudis del conservatori) únicament perquè hi havia una alumna que li agradava molt. En qualsevol cas, més enllà de la pura anècdota, alguna altra cosa hi degué descobrir Carles Alfaro, perquè es quedà en aquella escola durant quatre anys, no sols aprenent a actuar, sinó dedicant-se, sobretot, a descobrir un món, una professió que aviat esdevindria per a ell totalitzadora, absolutament apassionant.

RAFA GIL

Als 21 anys acabats de complir, Carles Alfaro se n'anà a Madrid, a parlar amb José Luis Gómez, que era llavors director del Teatro Español. Gràcies a Gómez, Carles Alfaro féu cursos sobre el mètode i tallers de teatre clàssic i també participà, com a actor, a l'*Edipo*, muntatge que es representà durant l'estiu. En acabar, Carles Alfaro tornà a València, i els pocs diners que va estalviar d'aquesta experiència madrilenya, els va invertir en el seu primer muntatge, presentat com a Moma Teatre, nom amb què, a partir d'aquell moment, batejarà totes les iniciatives teatrals que protagonitze. Fou l'obra d'Ann Jellicoe,*The Knack*, dirigida per Martin Adjemian, i on Carles Alfaro participà d'actor i ajudant de direcció i que es presentà, el 1982, i durant tres setmanes, al teatre El Micalet de València. Dos anys després, va dirigir el seu primer muntatge, *El malalt imaginari*, de Molière, en versió de Juli Leal, i on interpretà també (no massa bé, per cert, perquè sembla que els problemes de direcció no li van deixar suficient per preparar el seu paper) el paper del jove enamorat. *El malalt imaginari*, el procés de muntatge del qual resultà llarg i accidentat, es representà el 1984 a la Sala Escalante, amb poc de públic i crítiques molt negatives. Després d'aquesta experiència tan poc gratificant, Carles Alfaro se n'anà a Londres per fer un curs intensiu de direcció, de sis mesos, a la British Theatre Association. Aquest curs, necessari per a obenir el carnet professional de director a la Gran Bretanya, acabà amb un examen on Carles Alfaro va obtenir la qualificació més alta. Tot seguit, durant un parell de mesos, com ell mateix diu, "escombra l'escenari" de la Royal Shakespeare a canvi que li permeteren assistir als assajos i conèixer per dins la vida de la companyia. Aquest període conclourà amb una estada a Oslo, on farà l'ajudantia de direcció d'un muntatge d'*El somni d'una nit d'estiu*.

Novament a València, Carles Alfaro realitzà un parell de muntatges de taller —és a dir, poques representacions, mitjans reduïts, públic minoritari—, participà en una altra ajudantia de direcció i va intervenir, com a actor, en l'espectacle d'Ananda Dansa *Crònica Civil*. El 1987 llogà els locals de Teatre a Banda i començà a desenvolupar les seues propostes teatrals i a donar-les a conèixer amb una certa regularitat: *Cel enllà tot són vinyes*, *Inèrcia* i una segona versió d'*El muntaplats*, de Pinter, amb Joaquín Hinojosa, que es representà durant uns dies a la Sala Moratín, del Centre Dramàtic, el 1989. Aquesta nova fase fou acollida amb un interès creixent, a la vista dels resultats de les seues propostes, i el treball de Carles Alfaro, malgrat els difícils inicis, començà a ser pres en consideració per la crítica.

Problemes econòmics han fet que abandonara recentment l'espai del Teatre a Banda, on havia treballat durant els dos últims anys, i substituir-lo per unes naus industrials, al barri de Sagunt, on desenvolupa actualment el procés de muntatge d'un nou i suggerent espectacle, encara no estrenat, que s'anomena *Hàbitat*. També, per al Centre Dramàtic de la Generalitat Valenciana, prepara la que serà la seua primera producció en un teatre públic: *Un lloc entre els porcs*, d'Athol Fugard. Amb la realització d'aquests projectes, la trajectòria professional de Carles Alfaro ha de rebre, sens dubte, una empenta considerable i si, com cal esperar, els resultats estan a l'altura de les espectatives, l'empenta esdevindrà confirmació de les possibilitats d'un dels directors sens dubte més interessants de la generació que abans anomenàvem la més jove.

Rodolf Sirera

Publicació en tres volums

Relaciones sobre el estado de las diócesis valencianas

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

Elegits per a la glòria

Per anar de discoteques per Nova York, poseu-vos un gall al cap i feu veure que coneixeu tothom. A partir d'aquest instant només queda que el porter es digni assenyalar-vos amb el dit i entrar.

Davant de cada discoteca de Nova York trobareu, quasi sempre, un grapat de gent darrere una tanca vigilada per guàrdies de seguretat amb aspecte de goril.les. Són els que esperen, faci fred o calor, que el porter es digni assenyalar-los amb el dit per poder entrar. Són una mena de gent avesada a la resignació, la majoria hispans, que saben que si no ets guapo, o com a mínim tens la gràcia d'aparentar-ho, trigaràs hores a ser elegit. A les discoteques que es deixa passar tothom no hi va ningú. Tenir un ramat d'hispans a la porta dóna color al local, i el que entra ho fa com si dins l'esperés la terra promesa. El porter es converteix, cada nit, en un déu que designa el destí de la gent. Són personatges estrafolaris, cínics, que saben el seu paper i el representen sense escrúpols, davant dels ulls de clemència dels que confien que, una hora o altra, també podran entrar a la glòria. Mentrestant, veuen com altres tenen la fortuna d'arribar en cotxe, obrir-se pas, dir el seu nom i entrar sense pagar. Són els que pertanyen a

A *Red Zone*, la més cèntrica, els que volen entrar són molts, els que esperen també.

Un devot potentat va fer erigir un temple en memòria de la seva filla difunta que ara és *Limelight*, una cosa ben diferent.

la *Guest list* una llista que el porter sempre du sota el braç i on hi ha apuntada tota la gent que prèviament ha trucat a una sèrie de números de telèfon i ha convençut el mànager que ell és un VIP i no té per què pagar.

UN LLOC PER A FER DE TOT

Les discoteques de Nova York estan pensades perquè es pugui fer, pràcticament, de tot. Pots ballar, sopar, emborratxar-te, dormir quan estàs cansat, veure vídeos, fer una exhibició dalt d'un escenari, fumar maria sense compliments, o anar a qualsevol racó a fer el que et sembli. També es pot llogar entre setmana per fer *private parties*, o pots anar a veure actuacions en directe, o fins i tot un combat de boxa. Naturalment cadascuna té el seu ambient i a ningú se li acut barrejar-se. Hi ha discoteques que a l'entrada deixen una americana a l'home que no en porta, com per exemple a *Regine's*, un local ple de miralls i llums daurades, i raïms de perles que pengen de tot arreu, amb parelles que freguen els cinquanta i amb Moët Chandon a 215 dòlars. O a *Stringfellow's*, on és difícil entrar si no et veuen arribar en *limousine*. Però qui vol passar una altra mena de nit no necessita americana. La majoria d'aquests llocs són locals aprofitats. Antics teatres: *Palladium* o *The World*; fàbriques abandonades: *Mars* o *Red Zone*; una església: *Limelight* ; una antiga estació de metro: *Tunnel*, o fins i tot un banc: *MK*. Encara que sempre n'hi ha una o dues de moda, els caps de setmana s'omplen totes. El nombre d'hispans davant de la porta dóna una idea de quina és la número u en aquests moments. El relleu passa aviat a una altra mà, però qui està a dalt de tot ho sap i se n'aprofita. *Mars*, *Red Zone*, *MK*, són les que ara es diuen *hot*, és a dir, allà on s'ha d'anar.

DESCARREGAR ADRENALINA

Mars, situada a la part sud-oest de Manhattan, s'omple cada nit de gent delerosa de *watts*. Els qui han d´esperar a fora, han de suportar la humitat del Hudson i la mirada perduda d'alguna rata que s'ha escapat del port. A *Mars* quasi tothom arriba en taxi. Al taxista, que també es hispà, no cal que li cantis l'adreça, se la sap de memòria. I mentre et passeja per carrers sòrdids, et fa una repassada de totes les discoteques de N.Y. i finalment acaba parlant d'Espanya i de la Costa del Sol.

Mars és una antiga fàbrica de productes càrnics. Quatre pisos i un munt de racons, a cada lloc una música diferent. Quan estàs esgotat pots anar a una sala plena de sofàs, cosa molt usual a totes les discoteques novaiorqueses, i on, al final de la nit, trobes gent dormint com si fossin a casa seva. Llums roges que il.luminen unes escales de maó, una col.lecció de verges penjades darrere la barra, estàtues al mig de la pista, làsers... Un terrat on pots anar a guaitar les misèries de l'entorn i un diumenge dedicat als gais, que és especialment distret.

Red Zone té l'avantatge, de ser més cèntrica. El porter, un gai de mirada extraviada, no para de controlar la *Guest list,* els que volen entrar són molts, els que esperen també. El local és una sala immensa amb un escenari per a actuacions. A les parets projecten diapositives de ramats de pingüins, que sembla una prolongació de la gent que es passeja per *Red Zone*. Unes escales et porten a una sala més petita: només hi fan cap els que el porter vol. L'ambient és més selecte, la música no tan enfadosa i si tens gana hi ha un reservat on pots sopar el que vulguis. Quan estàs avorrit de ser un senyor pots guaitar a una barana i veure el que fan els de sota. Centenars de novaiorquesos botant al costat dels pingüins, rotllanes de gent que bada amb algú que se li acut fer *break dance* però en versió moderna, o un travestí que llueix els seus encants dalt de l'escenari. Finalment acabes per baixar.

Palladium també és un d'aquells llocs que el taxista se sap de memòria. A *Palladium* organitzen combats de boxa, o porten qualsevol grup que pugui omplir. És una manera de fer clients i que tothom s'hi hagi acostat, com a mínim, una vegada. Els caps de setmana s'omple d'executius que van a descarregar l'adrenalina acumulada durant els dies de feina. La barra és plena d'homes que controlen el moviment de dones. El joc de mirades funciona i si bades una mica,

Tunnel és el paradís dels negres, omplen la pista i remouen els malucs en parella.

aviat tens al costat algú que et pregunta qualsevol bestiesa per lligar. Els executius ballen, evidentment, amb l'americana posada i les dones acostumen a anar amb sabates de taló, desmesuradament alts.

Palladium era un teatre que encara conserva pintures i baranes d'estil rococó i tot un pati de butaques al pis de dalt, on més d'un aprofita la confusió de cadires per rebolcar-s´hi. Monitors de televisió que pugen i baixen i un disseny de llums espectacular. Música bastant horrible i uns cambrers musculats que llueixen la samarreta de la casa i et preparen gin-tònics pel preu mòdic de sis dòlars i mig.

La portera de *Palladium*, per si sola, ja val una visita. És una dona amb veu de piula —com la majoria d'americanes— i aspecte de sonada. Du el cap trepat com una bruixa i quan et parla et mira com si no acabés de creure que hi ha algú al seu davant. Evidentment és la que controla qui entra i qui no. Abans de passar la barrera de goril.les et mira amb indiferència, però si descobreix el teu nom a la llista, immediatament canvia d'expressió, com si en traspassar la tanca entressis al seu món.

Una de les discoteques que vol anar a veure tothom quan arriba a N.Y. i va despistat és *Limelight*. Un devot potentat va fer erigir aquest temple en memòria de la seva filla difunta i per al futur ús de tots els creients. El que no sabia aquest senyor és que es convertiria en temple d'una cosa ben diferent. L'entrada podria recordar l´infern de Joyce, però quan ets a dins veus que tot és de mentida. Un homenet d'aspecte llòbrec ven bijuteria barata col.locada en una caixa de morts. Més endavant, una sala amb bancs d'església projecta vídeos de l'Elvis Presley. La pista de ball és el mateix terra de fusta, ple de bonys i estelles, on fa anys venien agenollar-se uns feligresos que res tenen a veure amb els d'ara. Ara, la majoria són japonesos que ballen tots igual una música que també sona igual. Al fons de la nau hi ha l'orgue i a un costat la trona, d'on de tant en tant surten ràfegues de fum per fer ambient, ja que els americans —i molt menys els japonesos— no fumen. Hi ha unes cambreres que volten per la pista amb la safata ben alçada, refregant el melic a la clientela.

Hi ha un campanar amb unes escales que arriben fins al cor. Al davant de la rosassa, les parelles es toquen a ritme de música-disco. Els que es volen exhibir ballen dalt de l'escenari i els que no volen que els vegin es tanquen en un reservat controlat per un porter. El que era la sagristia ara és un bar en forma de castell, on el sacerdot reparteix combinats als escolanets. Tot això barrejat amb una holografia que es conserva intacta i que és la gràcia del local. Sants i santes, verges, querubins, sacerdots... tots han de contemplar com el cel s'ha convertit en un infern que no acaba de ser.

TUNNEL: DORMIR COM SI FOSSIS A CASA

Tunnel és un laberint de corredors, sales, racons i més racons. Un túnel de metro convertit en la discoteca més gran de N. Y. *Tunnel* és el paradís dels negres, omplen la pista i remouen els malucs en parella.

Al fons, els rails de tren, il.luminats, condueixen no se sap on. Per tots els racons hi ha gent dormint, rebentada de tant ballar, de tant... Al soterrani, una sala que podria ser la de qualsevol casa, amb llar de foc, sofàs i butaques confortables, tauletes i molts coixins. També hi ha una pista petita per si, entre becaina i becaina, algu s'anima a ballar. Però no dóna resultat, a les tres de la matinada tothom dorm.

Tunnel fa olor a marihuana. Els negres es preparen els porros sense gaires miraments. Al lavabo de senyores hi ha una dona amb un davantal que controla que dins del wàter no hi entri més d'una persona. La porta no arriba a terra i quan veu més d'un parell de peus es posa a cridar fins que les de dins surten rient. A més a més té una paradeta muntada per si t'has descuidat alguna cosa a casa: tampax, perfums, agulla i fil, botons, imperdibles, tota mena de maquillatge, pintes, encenedors, mocadors..., però les negres són espavilades i l'únic que fan es comprovar que la dona es despisti per esquitllar-se dues dins del wàter. Entretant, els que dormen, esperen que la discoteca tanqui. Algú o altre ja els avisarà. *Pyramid*, *Ritz*, *The World* són al sud-est de Manhattan. Per arribar a *The World* has de travessar uns

La Llibreria de la Generalitat de Catalunya

ESPAI PER CONÈIXER

Un espai important per a Catalunya.
Al centre de Barcelona.
Obert a tot el món.
Per conèixer totes les publicaciones de la Generalitat —llibres, catàlegs, Diari Oficial (DOGC), cartells, etc— i les publicacions d'organismes internacionals com l'ONU, la UNESCO, etc.
Ofereix tots els serveis relacionats amb el DOGC: venda d'exemplars, contractació d'anuncis, etc.
Disposa de servei de vídeo i bancs de dades informatitzats tant del DOGC com de publicacions.

I posa al vostre abast mes de 800 títols.
El volum editorial de la nostra institució requeria un espai funcional propi.
Ara en té un a mida: la Llibreria de la Generalitat de Catalunya. Veniu a conèixer-la.

Horari Llibreria:
De dilluns a dissabte, de 9 a 14,30 i de 15,30 a 20 hores.

Horari contractació d'anuncis:
De dilluns a divendres de 9 a 13 hores.

Adreça:
Rambla dels Estudis, 118 (Palau Moja)
08002 Barcelona
Tels. 302 68 35 - 302 64 62

Generalitat de Catalunya
Llibreria

F&B Associats

Mars és una antiga fàbrica de productes càrnics.

carrers que no tothom hi està disposat. Gent tocada pel *crack* es posa a xisclar al mig del carrer i quan arribes a la porta t'atura un porter amb l'aspecte del goril.la més primari, cosa que no invita gaire a entrar-hi. Tot i així el local s'omple, perquè a N. Y. hi ha públic per a tot. *The World* era un teatre i més tard una sala dedicada a fer festes de casament. Els dimarts s'omple d'homosexuals que fan la seva orgia particular. El *dia gai* és un bon dia per anar de discoteca. Són gent sense manies, disposats a tot. El diumenge a *Mars*, el dilluns a *Limelight*, el dimarts a *The World*... Cada dia de la setmana tenen una discoteca assegurada. Jovenets –i no tant jovenets– es passegen amb tanga o ballen dalt d'una tarima i es deixen tocar si els col.loques un billet davant del sexe. Com més dòlars pengen del tanga, més s'animen els altres a fer el mateix. La pista de ball es converteix en una orgia on sempre és ben acceptada la dona que juga el seu joc.

TORNAR A CASA AMB LES BUTXAQUES PLENES

A l'entrada de cada discoteca es molt normal trobar una taula plena de papers de propaganda d'altres locals o targetes que et redueixen el preu d'entrada de la mateixa discoteca on ets. Quan ja és hora de plegar –les quatre o les cinc– ho fas amb les butxaques plenes de papers, però ningú llança res, d'una manera o d'altra, sempre t'orienta.

És la matinada i la vida de les discoteques s'acaba. N. Y. continua bullint. Fa molt de fred i ets lluny de casa. Intentes aturar un taxi –no sempre és fàcil–. Un altre hispà et torna a parlar de les mateixes coses que has sentit centenars de vegades. Ell té el cap més clar que tu i juga amb avantatge.

L'*Empire Dinner* pot ser un bon lloc per rematar la nit a N.Y. Un plat combinat i qualsevol cosa per beure. Després, un cafè exprés, que sempre és un luxe aquí. L'*Empire Dinner* és un local en blanc i negre, ple de vidrieres. Un cotxe –anys cinquanta– de color verd metal.litzat aparcat davant la porta, gent fent cua, gent que ve de qualsevol lloc, gent amb vestits llargs de lluentons i gent penjada. Un personatge vestit de vermell es dedica a fer massatges a preu de propina. Olor d'un munt de coses barrejades. Olor de nit. Fet i fet, una pel.lícula.

Tornes a agafar un taxi, o amb sort trobes un conegut amb cotxe propi. El porter de casa, que també és hispà, et diu bon dia perquè ja s'hi veu. A l'*Empire Dinner* continuen donant plats combinats i l'home de vermell no para de fer massatges. I és que N. Y. no s'ha fet per dormir.

Isabel Olesti
(Nova York)

L'art de la reproducció

El cafè *Lisboa* de València acull des del passat dijous dia 22 una peculiar exposició retrospectiva dedicada als fanzines editats a l´estat espanyol des de l´any 1978 fins a l´actualitat.

A questa mostra tan peculiar ha estat una iniciativa d´ Alain Manzano i Daniel Monzón, dos joves valencians que provenen del món àudio-visual i desenrotllen, actualment, la seua activitat en l´àmbit del *copy art*. A la cafeteria del carrer de Cavallers es pot veure, a més d´una important selecció de *fanzines* i publicacions marginals d´arreu de l´estat espanyol com *Kaka de Luxe*, *Malahierba* i altres, una mostra d´objectes procedents de diversos camps artístics: carpetes de discos, fotografies, etc.

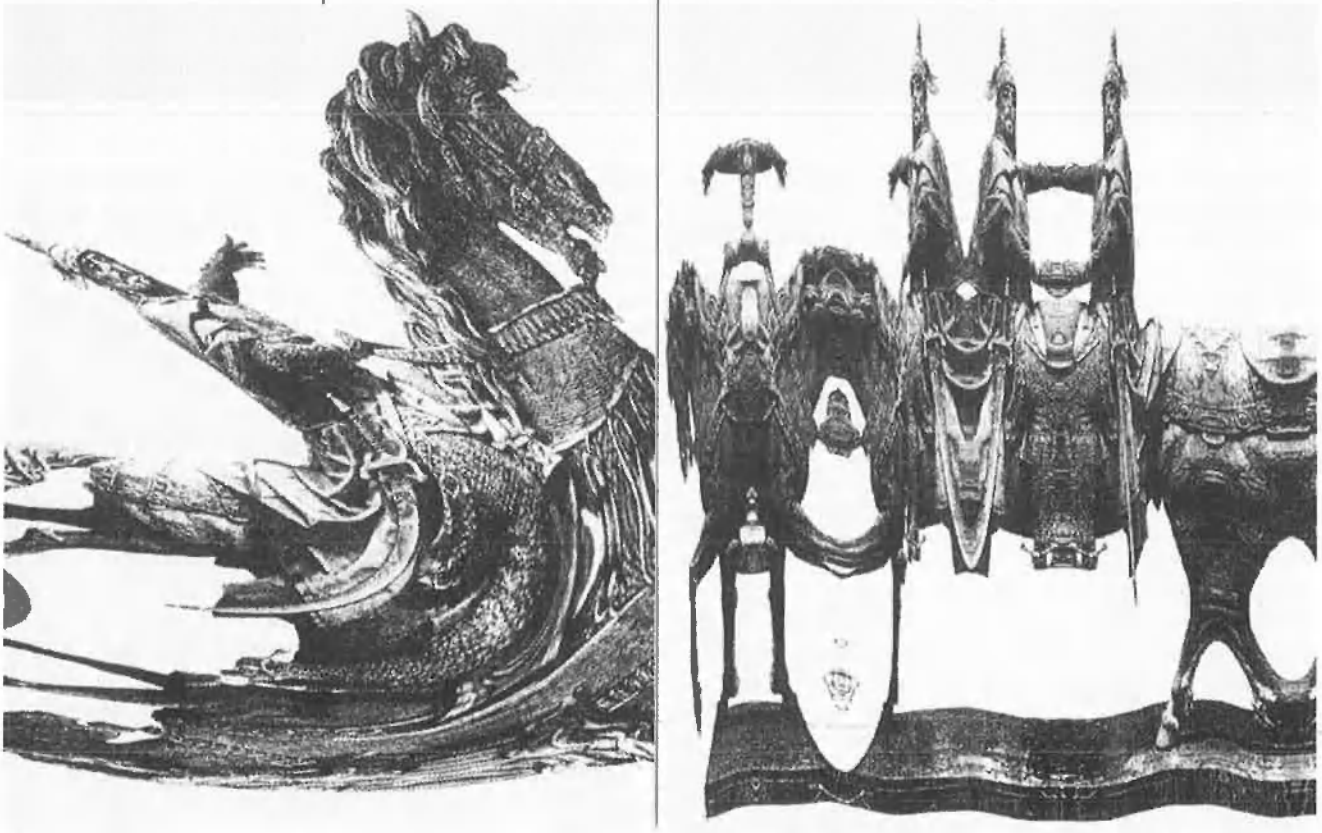
Els *fanzines* representaren, juntament amb les ràdios lliures, un dels fenòmens comunicatius més importants de la dècada dels setanta. Aquest tipus de publicacions es caracteritzaven per estar confeccionades amb pocs mitjans, impreses generalment en ciclostil, i per gaudir d´una pèssima qualitat en les seues reproduccions fotogràfiques. Servien, fonamentalment, per a canalitzar informacions procedents dels col.lectius més diversos. Fins i tot, algunes d´aquestes publicacions han arribat a influir en l´aspecte artístic de revistes més consolidades, principalment musicals.

UN 'FANZINE' PER ALS 90

Amb motiu d´aquesta exposició, Alain Monzón, que és com signen els seus treballs aquests dos joves artistes, han editat un *fanzine* amb el nom de *La naranja mecánica* on uneixen la tradicional publicació marginal amb les noves tècniques de creació àudio-visual. "La idea que dóna peu a aquest projecte —diuen ells— és lligar dues línies de comunicació que curiosament semblen ignorar-se: el *fanzine* i el *copy art*. El primer representa l´esperit de la guerrilla urbana, nascut de moviments com el *punk* i la *New Wave*, mentre que el segon fa referència a l´ús del grafisme mitjançant sistemes electrònics, és a dir l´electrografia o, per entendre´ns, la fotocopiadora. "Nosaltres, en aquest *fanzine*, hem reprès l´aspecte lúdic típic d´aquestes publicacions i l´hem passat per la fotocopiadora".

D´aquesta manera, les noves tendències artístiques aconsegueixen actualitzar aquestes publicacions urbanes i alternatives alhora. Per exemple, a Anglaterra, que és un del país d´on són originàries aquestes revistes, els *fanzines* han passat, en els darrers anys, de ser un mitjà especialment musical o de còmic, a encaixar perfectament en àmbits com el dels *supporters* de futbol, amb una estètica i una forma de fer pròpia.

Glòria Fleisschmann

Mostra de *copy art*. Jaume I manipulat electrogràficament.

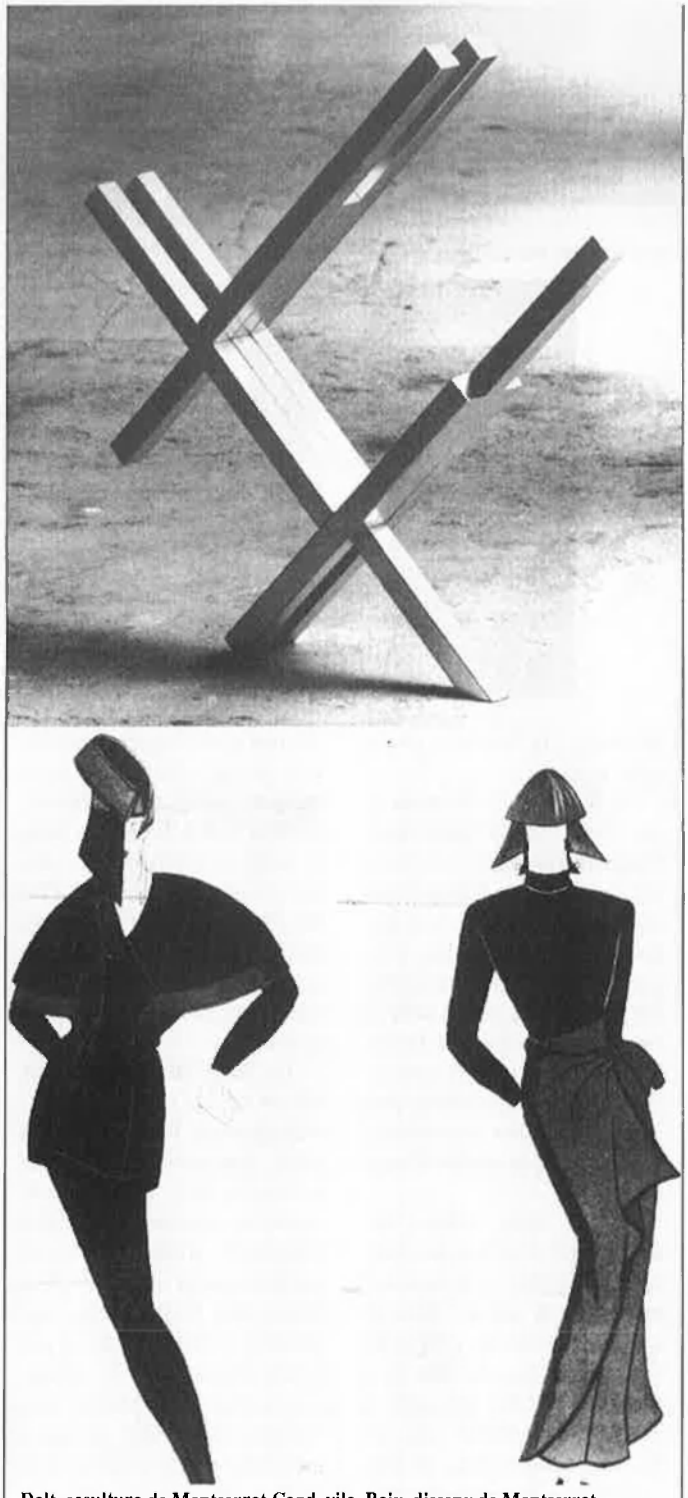
L'oasi artístic lleidatà

Segona Entrega, la mostra artística celebrada aquest mes de febrer, ha representat la consolidació de la tasca duta a terme per l'Escola Municipal de Belles Arts de Lleida.

"Segona Entrega" és la segona part d'una primera que va tenir lloc al Museu Morera —en el cor de la ciutat— l'any 1986. En aquesta ocasió s'han presentat les obres de gairebé 70 artistes lleidatans aplegats sota una marc generacional prou ampli —alguns dels expositors depassen els 30 anys— i en les més diverses matèries i disciplines: ceràmica, dibuix, disseny, moda, escultura, fotografia, gravat, il.lustració, muntatge, obra gràfica, pintura, tapís, cinema, vídeo, instal.lacions, etc. L'Escola Municipal de Belles Arts de Lleida és l'entitat organitzadora, conjuntament amb el Museu Morera i la Fundació Caixa de Barcelona. L'alcalde de Lleida, Antoni Siurana, ha definit l'exposició com "un objectiu que hem acomplert en la recerca de la identitat cultural lleidatana", mentre que el regidor de Cultura, Jaume Magre, deia que "és la gran oportunitat, la plataforma perquè els joves creadors exposin la seva obra, un marc perquè hi hagi intercanvi, la gran expressió del pluralisme creatiu".

TRENCAR UNA TRADICIÓ

Per a la crítica, que ha rebut la mostra amb el mateix entusiasme que la primera vegada, "Segona Entrega" ha trencat amb una mena de tradició que hi havia en l'art lleidatà, segons la qual els joves havien de ser modestos en les seves propostes. Josep Miquel Garcia, crític d'art i responsable del Servei d'Arts Plàstiques de la Generalitat, ha manifestat que "ara són els joves els que poden definir o no un futur per al nostre art contemporani". Per a Garcia, "la conclusió d'aquesta mostra col.lectiva ha de tenir la lectura optimista d'una nova generació que vol refermar-se en el terreny de la contemporaneïtat".

Dalt, escultura de Montserrat Capdevila. Baix, disseny de Montserrat

Segons la crítica, l'apartat amb més fermesa és l'escultura, una disciplina on l'Escola lleidatana ja ha donat mostra del seu bon quefer amb anteriors mostres o amb instal.lacions al carrer que han sorprès els vianants lleidatans. La ceràmica, com el dibuix, el disseny, la moda i la fotografia també hi són representats amb força originalitat. El terreny pictòric és el més nombrós, amb una obsessió per l'expressionisme o l'abstracció. Cal citar en el terreny de la il.lustració els treballs de José Luis Galiano, col.laborador de la revista *El Víbora,* i autor de reconeguts còmics com "Sarita", "Internas", i el lleidatà Josep Maria Cazares, tot un professional de la il.lustració, col.laborador de diversos mitjans de comunicació de Lleida.

Del *desert cultural* amb què alguns definien la capital de Ponent als anys 50 i 60, s'ha passat ara a tenir prop de 70 artistes que confirmen la nova sensibilitat lleidatana. Com ha dit l'alcalde de Lleida, Antoni Siurana, "Segona Entrega" ha estat la confirmació d'una recerca de la identitat cultural de la ciutat.

Pau Echauz

SANDOVAL & GÀMEZ

Dani Freixa junt amb Jaume Serra, director del Melià Sarrià, que és el del mostatxo, i la seva dona.

La festa d'en Marisco, benvolgut Xavier

Pedro Marín, ¿recorden?, al costat del seu soci, Sergio Crespo, la Natalie Mokeitu i Ramon Baeza, tot vestit de Lluís XV.

Xavier Mariscal, dit Marisco, ensenyant les corbates que li va portar Pasqual Maragall al pàrquing on va fer la festa d'aniversari.

Resulta que era el seu aniversari, el d'en **Mariscal** volem dir. Els amics li diem **Marisco**, per allò de ferho més curt tot plegat. I ell va tenir una idea genial, com totes les seves. Sort que no ens va demanar que anéssim vestits de paella, que això, ho té ben guardat per als Jocs Olímpics. Però ens va fer anar dins d'un pàrquing, com si això fos Nova York, i a la porta hi va posar un pakistanès, tot vestit de pakistanès, que feia de receptor oficial.

I allí anava arribant tothom, amb el regalet a la mà. Perquè la noia que feia la convidada, i que es diu **Raquel Torroella**, quan trucava ja deia allò d'"imprescindible, regalito", detall que no feia cap falta perquè tots els convidats eren gent ben educada. I, com que ens estimem el Marisco, l'hi hauríem portat igualment.

Un dels primers a arribar va ser l'alcalde de Barcelona, **Pasqual Maragall**, anomenat carinyosament **Pasqui** per aquells que l'estimen, i un plegat de coses pels altres, o sigui, els que no l´estimen gens. **En Pasqui** va venir amb el seu regalet: un assortit de corbates del millor gust, que esperem que en Marisco es posi quan hagi de fer la presentació oficial de la paella olímpica.

Hi vam veure tothom, des de models i dissenyadors (allò de ¿tu estudies o dissenyes? encara es fa servir), fins arquitectes i tot un plegat de professions liberals, que és el que es porta. Per exemple, hi era l'**Ignacio Salas**, que ara fa, des de Barcelona, un concurs televisiu per a nens (o sigui que l'han *importat* de Madrid perquè a Barcelona no hi ha gent capaç de fer treball tan fort i dur). Tot i amb això, el Salas és molt seriós, i deu ser perquè és cosí de **Madame Parés,** l'esposa de l'ex-director del Ritz, que es diu, de cognom, *Lamamié de Clairac*, i això sempre és molt dur de dur.

La **Júlia Otero**, que ja ha baixat de La Lluna, va anar amb **Ramon Pellicer**, el seu marit, que presenta els *Telenotícies* a TV3. La Júlia estava un xic desesperada, perquè estrenava sabates, de xarol vermell, que li tenien els peus destrossats. Com que era impossible arribar a la barra per agafar alguna cosa per beure, i més impossible encara trobar una cadira, se'n va anar a una altra festa dos carrers més avall. I allí, reconeguda i tot, va poder seure i prendre un *cubata*.

PEDRO, QUE EN AQUEST CAS NO VOL DIR PEDRA

¿Recorden vostès aquell xicot que va sortir per fer-li la competència a **Miguel Bosé**? Es diu **Pedro Marín** i el seu èxit, "Que no, que no", es veu que va ser premonitori, perquè després d'això no va fer res més. Ara es dedica a l'hostaleria i ha posat un bar en societat amb en **Sergio Crespo**. El lloc es diu *Yaba Daba Club*, com el punt de trobada dels Picapedra. Li l'ha fet la seva cunyada per part de germana, que es diu **Pilar Libano**, i vol recordar en un espai mínim un plegat de civilitzacions, de l'egípcia a l'asíria, passant per la que vulguin. El lloc té un encant especial, entre baixos

relleus, columnes, estàtues-làmpades i neons. I allà van fer una festeta, d'aquestes que es fan i es desfan. La van guarnir molt, amb lacais molt emperrucats que semblaven escapats de la *Belle Epoque* (el music-hall), i gent poc corrent. Hi era tothom, ja se sap que en aquests llocs hi acostuma a haver tothom, més per l'ambient que per les copes de franc, que els *fashions*, com són anomenats els habituals de la nit, no les paguen enlloc. Com a dada per la fotografia, i per si no han reconegut el Pedro Marín, ell és el més alt, al costat de la noia negra, que es diu **Natalie Mokeitu** i que, quan vostès llegeixin això, ja no hi serà al bar perquè els han posat una denúncia laboral, que guanyarà la casa, perquè, jo que ho sé, tenen raò.

ATENTS A LA JUGADA.

Hi ha físics que a la ciutat de Barcelona són imprescindibles. Un d'aquests és el de **Joan Guals**, que dirigeix els destins de *Distrito Distinto* i *Distrito Marítimo*, dues societats diferents, una quasi al final de la ciutat i l'altra al Moll de la Fusta, i que són cita puntual per a tots aquells que ens visiten. Amb motiu d'una de les mil festes que fa en Guals, que és el tipus del cabell blanc en punxa com si fos l'Otero, es van fer una fotografia junt amb **Ramon Ramis**, que fa vestits per a les noies modernes i val a dir que té un estil molt bo, la **Regina Dos Santos**, que és la brasilera que encara es fa ballar lambada i que té una marxa inigualable, i la **Cuca Abella**, que és la noia dels cabells rossos, molt curts, i que treballa com a relacions públiques d'una altra discoteca que es diu **Fibra Optica**, on es pot trobar qualsevol noctàmbul a primeres hores de la matinada, abans d'anar-se'n a l'*Ozono* o al *Sicodromo*, que són

Compte, que són molts. Ramón Ramis, el dissenyador, al costat de Joan Guals, la Regina dos Santos i la Cuca Abella, però no son parella cap d'ells.

Julio Alberto i Maria Jesús Ezquerra, una parella que vol deixar de ser-ho, malgrat que tots els amics ens entossudim que no. Al cap i a la fi, ells decidiran.

De dreta a esquerra, Cucó, Clementina, Segundo Bru i Mariví Lerma.

Consol Císcar i Teresa Blat (Quiti).

els llocs on, els caps de setmana solament, es pot ballar fins a migdia amb permís de l'autoritat competent. Però d'aquests espais ens ocuparem en una altra edició, perquè això, per avui, s'ha acabat.

JULIO ALBERTO, LES PILOTES I L'AMOR.

El futbolista **Julio Alberto**, que s'havia separat de la seva dona, la neboda de l'**Escámez** i que havia trobat l'amor en braços d'una xicota molt ferma que es diu **Maria Jesús Ezquerra** i que fa joies, sembla que vol recuperar la seva soledat, o sigui que vol tornar a viure sol. La parella està passant per uns moments un tant perillosos i, malgrat que ell ho nega i ella no surt enlloc, tot dóna a entendre que faran aigües d'aquí a res.

Algú ens ha dit que ell no vol trencar, que va ser una cosa passatgera i que vol recuperar la Maria Jesús, que val un potosí, però ara ella es tanca en banda, que és la millor manera de fer-se valer. I ens agradaria a tots els que els coneixem que tornessin a enrotllar-se, perquè, a més de fer bonic, ens semblava que havien trobat la felicitat, que com tots vostès saben vol dir l'absència del dolor.

LA DONA PUBLICA.

De vegades el calendari social aglutina en una mateixa setmana o en un mateix dia i a la mateixa hora diferents esdeveniments, tant que sembla obra d'alguna mà diabòlica o almenys exquisidament perversa. Més o menys com el passat dimecres, dia 21 de febrer, que a la ciutat de València coincidien el còctel-presentació de la joieria barcelonina Vasari i el premi de narrativa de dones "Una paraula altra". Per descomptat, la vetllada es presentava amb un marcat accent femení en totes les seues gammes: del visó menopàusic i el vestit Chanel

a la jupa vindicativa i sàfica. Mentre que al primer, al Saló Vinatea de l'Hotel Astoria un esperava que d'un moment a altre es despenjara algun Rififí en pla Topkapi, que posara el còctel les seues dosis d'emoció; al segon, que tenia lloc a sala de festes Covarrubias, amb decoració psiquedèlica del Tren de la Bruixa, el clímax s'alternava entre l'assemblea universitària 76-79 i el cineclub d'obediència feminista, tot i que aquesta paraula sembla haver desaparegut en forma d'esperit sant. L'escriptor **Jaume Pérez Montaner** es distingia per la seua barba poètica entre la clientela quasi exclusivament femenina que omplia el local.

Teresa Pàmies en la festa del premi de narrativa de dones "Una paraula altra".

Maria Reig Vasari.

Mari Carmen Barrero.

Menuda, rossa, impecablement vestida amb un vestit blau marí, i un cert aire beat, **Maria Reig** presentava per primera vegada la col.lecció de joies Vasari a la societat local valenciana. Vasari, nom italianitzant de la firma barcelonina, en poc menys de set anys s'ha col.locat en el *top* dels noms de la joieria internacional. Andorrana de soca i arrel, Maria Reig i Moles, a més de la seducció per les pedres precioses, posseeix la Tabacalera andorrana Reig i és també una defensora apassionada del ser andorrà sense lligams de cap tipus. Segur que a **Josep Guia** es deliria per tenir-la en el seu *staff* proclamant allò de "Ni França ni Espanya, Països Andorrans". A més, la xica és cosina de l'actual cap de govern andorrà. Casada amb l'empresari **Carlos Ensenat**, **Maria Reig Vasari** —com l'anomena el nostre Josep Sandoval—, va visitar l'IVAM i es va fer sòcia dels Amics de l'IVAM; a més, va prometre a la directora, **Carme Alborch,** aconseguir-li més "amics" per al seu museu. I Carme, per descomptat, encantada. I és que la xica —la Reig— sap ser seductora, tant com les seues joies, que les senyores que omplien el Saló Vinatea acaparaven ostentosament, i això que els preus eren de *thriller.*

Com a invitat especial, Maria va venir acompanyada del singular **Pitito**, que va fer les delícies amb els seus xafardejos principescos. **Marta Gual i Poppy Grijalbo**, de negocis d'alta costura, oficiaren d'introductores de Vasari a València. L'acte va comptar també amb la presència de **Mari Carmen Barbero,** barcelonina i dissenyadora exclusiva de la casa Vasari.

Mari Carmen, d'ascendència valenciana per part de mare, va fer els estudis a l'Escola Massana, i després d'un fugaç pas per Puig Doria, va començar a treballar amb Maria Reig. Una col.laboració reeixida que ha donat com a resultat una col.lecció de petites joies d'art de reminiscències bizantines, aràbigues, heràldiques o Art-Déco.

Amb un cert retard, quasi dues hores, arribava la guanyadora de la tercera convocatòria del premi "Una paraula altra". Després d'un accidentat viatge Madrid-Alacant-València, es presentava **Elisabet Bertran**, barcelonina de trenta-cinc anys, d'ascendència austríaca, marit novaiorquès de pel.lícula i residència madrilenya. La guanyadora, després de contestar algunes preguntes sobre la seua primera novel.la, *Nadie sabe* –un diàleg que animava l'escriptora **Teresa Pàmies**– se'n va anar a sopar amb les organitzadores del premi, la infatigable **Heide** de la llibreria Sal de Casa, que a manera de mestra de cerimònies havia presentat el premi.

No es podia tancar aquesta setmana sense notificar el recital que **Montserrat Caballé** va donar al Palau de la Música, com a tancament de l'Obertura Lírica del festival Música 92. El nom de la soprano catalana va convocar la plana major de la política valenciana, i mai millor dit: **de Joan Lerma** a **Felipe Guardiola,** per la classe socialista; l'alcaldessa **Clementina Ródenas**, i el seu marit, **Segundo Bru,** que de segur hauria preferit un espectacle de Los Molinos; hi era també **Pere Mayor** per la Unitat del Poble Valencià i **Rita Barberà**, del Partit Popular, que aplaudia quasi orgiàsticament. I la Caballé, a més de col.locar-se el públic a la butxaca, va regalar una sèrie de bisos, fins a cinc.

Felicitats, **Manolo.**

Josep Sandoval
Carles Gàmez

MESTRAL

Inseguretat ciutadana

Quan els mestres d'obres mallorquins es queixen, igual que tothom, de la poca seguretat ciutadana, ens fan una mica de rialles. Això era i no era que, en un bon dia, algú va decidir que la costa ja estava feta una porcada i que, tanmateix, només compareixien per Mallorca turistes poc exigents i pobres i que ja no quedava massa ensaïmada per repartir. Tenia raó, és clar. Però alguns constructors i la majoria d'especuladors immobiliaris van voler-se apuntar a l'últim any de permís per fer destrossa i aplicaren a la seva manera la llei, o el decret, que impedia construir més edificis monstre en paratges costaners verges. Com que aquest decret, o llei, donava un any de termini fins que fos aplicat o per si de cas, fa dos estius, poc més poc menys, hi va haver una autèntica febre constructora.

No és necessari descriure què és el furor per aixecar apartaments i hotels i centres comercials i macrocoses. El que interessa ara és admirar la profunditat i l'interès amb què s'aplicaren a aquesta tasca i l'esforç de l'home per superar l'adversitat. L'adversitat era que prest no es podrien disposar els espais naturals amb la mateixa delicada gràcia que fins aleshores i que s'havien d'afanyar per tenir-ho tot enllestit abans que sonàs la campana que anuncia que s'ha acabat el bròquil.

Mallorca és, diuen sempre, una terra rica, els habitants de la qual ens estimam més gaudir de la nostra il.limitada opulència fent feines de senyoreta que no es vol despintar les ungles, que fer quatre nusos al mocador, cenyir-nos la samarreta i enfilar-nos a un bastiment per pastar formigó i contribuir físicament al benestar de la majoria.

Per aquesta raó, per la manca de paletes especialitzats o sense especialitzar, els mestres d'obres més vius van importar una quantitat important de mà d'obra de la península. Procedien de zones més aviat pobres on mai no s'havien somiat segons quins sous i que davant la promesa de feina segura, i d'una paga principesca, no dubtaren a agafar els trastets i comparèixer aquí baix. El partit en el poder, davant la impossibilitat heretada del temps de Franco de moure un dit per contribuir al desenvolupament de regions deprimides, va saludar amb alegria aquesta nova modalitat del *Plan de Desarrollo*. Va defensar una vegada més l'article constitucional que garanteix la lliure circulació dels súbdits del rei de les Espanyes i beneí aquesta espècie d'eclosió urbanística.

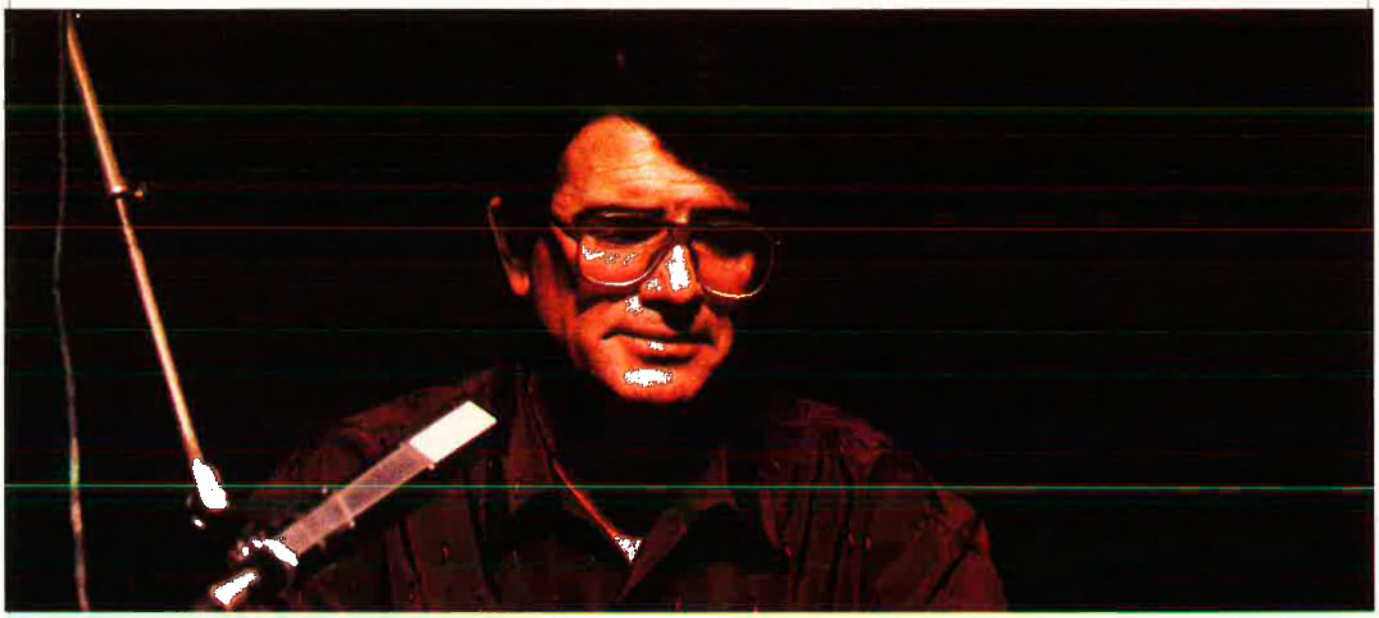
Es contaven casos de talls de picapedrers que guanyaven xifres impensables, fent feina dia i nit, diumenges i dies feiners, i de constructors amoïnats que compareixien a les obres amb camions per oferir més paga i millors condicions als que acceptassen deixar plantat el constructor primitiu per anar-se'n a fer un altre hotel tres-cents metres més enllà. Els paletes, encofradors i guixaires beneficiats per aquesta situació van veure que la terra d'El Dorado que cercaven els seus avantpassats espanyols era exactament Mallorca, i hi portaren les famílies, pagaren entrades de pisos i apuntaren els fills a col.legis d'aquí.

Després fou quan s'acabà el termini i, tot el que quedava per construir ja ple de quilòmetres de ciment, es trobaren que no hi havia feina. Però la majoria es quedaren i es van haver de dedicar a activitats no tan legals per pagar els terminis dels pisos i les factures dels col.legis. I aquí és quan els hotelers van començar a queixar-se de la manca de seguretat que, diuen, dóna tan mala imatge i condiciona que els turistes s'estimin més anar a Grècia, Tunísia o Turquia. I per això a nosaltres ens fan tantes rialles.

Gabriel Galmes

Música de la vida quotidiana

L´iranià Mohamad Shadjariane ha passat per Barcelona per mostrar el *râdif*, la música iraniana més culta. Aquesta és la primera vegada que s´acosta a un públic internacional.

"La música no té res a veure amb els governs, ni amb la política". JORDI MORERA

Mohamad Reza Shadjariane és nascut a l´Iran, a Mashad, capital de la Khorasan. Actualment té 50 anys. Mohamad procedeix d´una família de músics. I de cal.lígrafs, precisa. Això va fer que des de petit, Mohamad se sentís atret per la música. Primer es va interessar per la música popular i de seguida entrà en el *râdif*, la música iraniana més culta, sota la influència de mestres de la seva època i també dels ja desapareguts.

La música persa és sobretot melòdica i monòdica, però té una part molt important d´improvisació sense que això no privi que sigui també orquestral. La forma més rIgorosa d´interpretació necessita un cantor i un o més instruments que hi dialoguin. En aquest cas, Mohamed Reza, que interpreta poemes perses dels segles XII, XIII i XIV, ho fa amb quatre instruments peculiars: el *târ* i *setâr*, el *zarb*, i el *nay*. Una de les característiques més importants de la música tradicional de l´Iran és que l´instrumentista respon al cant repetint una frase després de l´altra. Una imitació que humanitza l´instrument.

Mohamad Reza insisteix a dir que només escoltant se´n poden treure conclusions.

—Es que la nostra és una música que té un camp més complet que la tradicional perquè la tradicional no té cançó. El cas és que una música que no té suport escrit, que s´aprèn directament del mestre i calen molts anys, més de deu, per poder interpretar-la i sobretot entendre-la.

—¿Com la definiria vostè mateix?

—Com la música pròpia de cada terra. El *râdif* explica coses de la vida quotidiana, de la gent, de les alegries, de les disorts, dels amors i de les tristeses.

—¿Vostè coneix músiques que li interessin i amb les quals se sent identificat?

—Avui dia, les músiques de tot el món reben i intercanvien moltes influències. M´agrada molt el flamenc, ens agrada a tots. Té una profunditat que l´apropa a la nostra.

—Vostès han actuat molt poc fora de l´Iran...

—Fins ara no havíem fet concerts fora, o només per a un públic iranià. És la primera vegada que ens apropem a un públic divers, internacional.

—¿Com reben vostès les sentències que es fan constantment des del seu país contra Salman Rushdie?

—Permeti que d´això no fem cap comentari.

—¿...?

—Veurà, volem separar la vida política de l´artística. La música ha de ser un fenomen que serveixi per a unir tot el món. La música no té res a veure amb els governs, ni amb la política...

—Però si no volen fer cap comentari sobre el cas de l´escriptor Salman Rushdie, deu ser per alguna cosa...

—Volem circular lliurement...Sense coaccions...Hem de tornar a l´Iran quan vulguem i sense problemes.

En persa, Mohamad Reza Shadjariane ha posat a l´escenari els poemes de Hafiz, Saadi Shirazi o Galal al-Din Rumi. La veu de fa més de sis segles s´ha fos amb els instruments tradicionals que el temps no ha permès eliminar. Mohamad Reza Shadjariane, considerat un dels més grans mestres de la història de la música iraniana, diu, assegut a terra, descalç amb les cames creuades, sobre una immensa catifa persa, tres micros com a testimoni de l´època moderna i un rellotge d´or per no passar-se del temps previst del concert, allò mateix que deia Hafiz al segle XIV: "Com m´han agradat aquelles paraules que cantava a l´aurora/ un cristià davant d´una taverna, amb el flabiol i el tambori/: 'Si l´islamisme és la religió que professa Hafiz,/ val més que aquest dia no sigui seguit d´un endemà".

Andreu Sotorra

CRÍTICA

Salvador Victoria, entre els espais i les formes

ART

Galeria Dávila.C/ Pérez Puchol, 10. València. Febrer-març 1990.

Feia massa temps que Salvador Victoria no exposava a València. Tal volta era un deute que calia saldar, la cancel.lació del qual ha tardat molt a portar-se a efecte. Es tracta almenys d´un *retorn*, tot i que només siga per un període de temps determinat i amb molt poca puntualitat.

Salvador Victoria va formar part de la promoció de Belles Arts de Sant Carles del 1947-1952, i és eloqüent el record que té d´aquella època: "No vaig tenir cap gran mestre destacat. Fou amb els mateixos companys amb qui més vaig aprendre".

En realitat, la clau del descobriment i total entrega a l´abstracció va tenir lloc a París. En aquest sentit, el 1956 representa per a ell un referent cronològic fonamental. El retorn i establiment a Madrid es produirà l´any 1964.

Durant l´estada a París va fundar el *Groupe Tempo* –juntament amb Gentry, Kaner, Nicolaus i Sornum– caracteritzat per l´empremta plenament abstracta. Juntament amb la resta de components del grup exposarà en tota una sèrie de centres europeus (Alemanya, Dinamarca, Suècia...).

Bé pot dir-se que tot i que des del 1956 Salvador Victoria sempre s´ha mantingut en el context de l´abstracció, pot assegurar-se que les seues inquietuds han sabut matisar-se a través de diverses adscripcions poètiques; sempre, però, sense eixir-se´n dels marges estilístics de l´abstracció.

Acrílic. 1990

Fins a mitjan dècada dels seixanta pot afirmar-se que Salvador Victoria –en un nou graó del seu itinerari artístic– s´adscriu a una sèrie de pràctiques creixentment geomètriques i de reorientació constructiva, en la qual amb criteris matisadament racionals s´entrega a l´elaboració d´un específic tipus de *collage*.

A poc a poc, segons ens acostem a la dècada dels setanta, descobrim un Salvador Victoria preocupat per un cert tipus de pintura espacialista. Mitjançant fons uniformes i subjectes a gradacions cromàtiques prenen forma determinats ambients còsmics, en els quals semblen disposar-se cossos celests de traçats circulars i el.líptics. Forma i color dialoguen l´unísón

Finalment, al llarg de la resta de l´època dels vuitanta, Salvador Victoria ha anat fragmentant els emblemàtics cercles, donant lloc a corones circulars o arcs de circumferència. Al mateix temps s´han accentuat les intensitats de les gammes cromàtiques, tot propiciant –en aquest sentit– un ampli joc de contrastos.

Podríem afirmar que –recursivament– sembla que en l´actualitat Salvador Victoria tendeix un tant a l´establiment de determinada síntesi que recupera certes fases seues precedents. Així, l´interès per la geometria ha servit per a reforçar simultàniament l´atenció al tema de l´espai, i en aquest tractament no deixa de descobrir-se una creixent renaixença de la gestualitat, encara que puntualment controlada.

Romà de la Calle

El perfecte 'basso-cantante'

MÚSICA

Paata Burxuladze. Palau de la Música. Dissabte 17 de febrer.

Hi ha dos tipus de veus masculina de registre greu: el baix i el barítion. Dins del primer tipus, n'hi ha dues classes, segons la tessitura i el timbre: el baix profund (o *basso profondo,* en italià) i el baix cantant (o *basso-cantante).* El baix cantant és la veu més agraïda, perquè és la de registre més ampli. Així, pot cantar papers molt diversos. Aquesta classe de baix ha de tenir solidesa en els greus, amplitud en el centre, i aguts més o menys fàcils.

El passat dissabte vam veure i vam escoltar al Palau de la Música de València el perfecte *basso cantante:* el soviètic Paata Burxuladze. Aquest cantant, nascut a Tiflis (Geòrgia), demostrà en tot moment que dominava tots els registres del baix cantant i del baix en general. Els seus aguts, potentíssims i sense caure en l'estridència, tenien alhora un lirisme madrigalesc. Els seus greus tenien una solidesa pròpia d'un *sarastro.* La seua veu fou rodona en tot moment, i sense perdre l'homogeneïtat, aspectes que també caracteritzen un bon *basso-cantante.* Fins i tot, quan cantava *sottovoce* en el registre agut, mantenia una veu empastada. Fou el cas de la segona cançó de Rakhmàninov, estructurada a patir d'un tema basat en un salt interval.lic de tercera menor.

Però, potser l'aspecte més interessant de Burxuladze és el fet que a més de cantar cançons, les interpreta de manera gestual. I ací és on demostrà la seua formació operística. Un gènere musical com la cançó o el *lied,* tan íntim, guanya —amb Burxuladze— una altra dimensió. I, així, les cançons

de Rakhmàninov i de Musorgskij que el cantant interpretà —respectivament— en la primera i segona part del recital, i malgrat que no coneguem la llengua russa, ens van transmetre uns sentiments i sensacions, transcendentals o humorístics, gràcies als gestos del cantant de Tiflis. I és que Paata Burxuladze amplià estudis de cant, durant molts anys, a la Scala de Milà i després es dedicà a cantar òperes d'estils tan diferents com puguen ser el *Don Giovanni* de Mozart o el *Boris Godunov,* de Musorgskij.

Bona prova de la seua formació italiana és el fet que —junt amb la gravetat de les cançons russes que interpretà— ens regalara una ària italiana plena d'humor, cosa que va rebre els majors aplaudiments per part del públic. Un públic, per cert, que no aconseguí omplir l'auditori. Tres factors hi poden haver influït, segons el meu criteri: l'escàs coneixement que el públic tenia i té d'aquest cantant, la severitat del repertori, i el fet de ser un baix, un tipus de veu que no rep tanta publicitat com el tenor o la soprano. Montserrat Caballé em deia, referent a això, que veus com la contralt o el baix estan cridats a desaparèixer, desgraciadament, per la manca d'aquesta publicitat.

Francesc Bueno

Dos actors amb un món a les mans

TEATRE

Woza Albert! Sala Rialto. 13 al 18 de febrer. Direcció: Michele Rozan i Peter Brook

Woza Albert!, de Percy Mtwa, Mbongeni Ngma i Barney Simon (versió francesa de Jean-Claude Carrière). Espectacle del *Centre Internacional de Creacions Teatrals;* escenificació de Peter Brook; intèrprets: Mamadou Dioumé i Bakari Sangaré.

La vertiginosa successió d'espectacles a què vol acostumar-nos el *Centre Dramàtic Valencià* té aquestes coses: al Rialto, en qüestió d'una setmana hi passem d'un de mim com *Starjob* (on es ridiculitza la figura de l'*executiu agressiu),* simplement correcte però amb prou gràcia per a interessar un públic ampli, a aquest *Woza Albert!* que ens transporta a la dura realitat dels negres sud-africans. Mentre al Principal assistim al pas gairebé fugaç d'un Mihura —*Maribel y la extrana familia*— que en bona lògica comercial podria haver-se sostingut més temps en cartellera...

Però, clar, això no té res a veure amb l'espectacle que m'interessa comentar. I fóra una llàstima oblidar-me'n, ja que es tracta d'una obra sòlida, ben construïda i millor interpretada. En efecte, per començar, ha sabut defugir dos grans perills que amenaçaven una peça dedicada a presentar-nos l'aberrant sistema de l'*apartheid:* el recurs al folclorisme (si preferiu, a l'etnologia) i la submissió del text a la intencionalitat política. Pel que fa a això darrer, és cert que, malgrat que el tema (l'arribada de Crist a Soweto) gairebé ho impose, es va més enllà de la simple denúncia pamfletària: l'humor i una ironia, que distancia les situacions, introdueixen elements que impedeixen una fàcil identificació emotiva i ens permeten fruir de la bona construcció dramàtica de situacions com la del magatzem de taulells o la recerca de treball vora la carretera.

És igualment evident que, tot i algunes concessions lingüístiques (molt escasses en la versió francesa, supose

que més abundants a l'original), alguns passos de dansa, i determinats recursos gestuals i rítmics, la tècnica dels actors, la concepció del muntatge en fi, és rigorosament occidental. L'obra ens parla amb el nostre propi llenguatge teatral; no hi ha cap possibilitat, doncs, que, en adoptar

posicions de paternalista superioritat davant d'un teatre qualificat d'exòtic, ens desentenguem d'allò que l'obra representa, i que ens toca més directament del que molts creuen .

No és això tot, naturalment. Perquè, a més, el muntatge té l'encert de recolzar en dos intèrprets que tenen l'admirable qualitat de fer que semble fàcil i senzill el que, en realitat, és tot el contrari. Així, la manipulació dels pocs objectes amb què treballen és, en aquest sentit, extraordinària. I és que, davant dels muntatges on la po-

bresa d'idees i les limitacions dels professionals s'amaguen sota un embolcall luxós, aquest espectacle, despullat de tot allò que és accessori, coherentment amb les teories de Peter Brook, és tota una lliçó de bon teatre.

Josep Lluís Sirera

Treballs periodístics

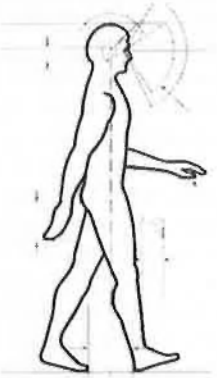
Dissenys de La Vanguardia, El País i ABC.

Sembla que la nova etapa de *La Vanguardia* té l'exit de mercat assegurat, ja que, segons rumors, només s'han donat de baixa dos subscriptors disconformes amb la nova maqueta (l'escriptor Vázquez Montalbán, en saber-ho, volgué conèixer la identitat dels dissidents per fer-ne una novel.la).

Al marge de la parella que ha impedit la unanimitat, aquesta renovació tècnica i formal ha estat un èxit qualitatiu que, amb un xic de generositat, caldria fer extensiu al disseny i a la premsa en general.

És un fet que el disseny ha ajudat a millorar la imatge trista (seriosa, en deien) que arrossegava *La Vanguardia,* i és un fet que el rotatiu barceloní ha estat el primer beneficiari de la reforma. Però no ha estat, ni de bon tros, l'únic. De retruc, i per al.lusions, també ho ha estat *El País,* perquè ha vist refermats els criteris gràfics que va introduir en solitari i que l'han convertit en model de referència inevitable en qualsevol operació de reforma (o contrareforma) de la premsa diària. Per exemple, la combinació de les tipografies Times i Futura, el color asalmonat del Quadern "Revista" o les fotografies en blanc i negre de la primera plana que *La Vanguardia* presenta com a novetats, són troballes que, cal reivindicar, si hem de ser justos, en l'actiu del diari madrileny.

I si *El País* se n'ha beneficiat per al.lusions, l'*ABC* se'n pot beneficiar per omissions. Gràcies a una renovació dràstica que ha renunciat, en el

cas del rotatiu barcelonès, als atributs tradicionals, l'*ABC* és a un pas de convertir-se en el diari més original del país, d'Europa i de més enllà i tot:

— Disposa, per exemple, d'un logotip suggestiu, construït amb tres lletres d'una rusticitat singular i d'una personalitat inqüestionable. Només cal redissenyar-les, com van fer en el seu dia amb el logotip de la Coca-Cola i amb tants d'altres.

— Manté, per exemple, un format originalíssim, únic en la premsa occidental —al qual tots els diaris han renunciat obeint estranyes lleis del màrqueting— llevat de la premsa esportiva, la qual, paradoxalment, és la més llegida malgrat el màrqueting.

— A la portada, per exemple, publica sovint grans caricatures polítiques d'actualitat. No en sé de cap altre que ho faci, i no cal dir que el mèrit no és d'*ABC*, sinó de la rutina i l'immobilisme del diari fundat per D. Torcuato Luca de Tena, fidel a les fórmules anacròniques del gloriós periodisme gràfic del segle XIX.

Tot això, convenientment adobat, representa un patrimoni gràfic d'una enorme originalitat que cal animar a considerar a la gent d'*ABC* perquè la renovació dels grans *dinosaures* de la premsa espanyola sigui completa.

I per a fer-ho a gust de tothom —també dels dissenyadors— cal que l'escollit no sigui estranger. Si pensem en *El País* i en *La Vanguardia*, també en això foren originals els d'*ABC*.

Enric Satué

Conchita ens estima

TELEVISIÓ

Viva el espectáculo. TVE-1, divendres 22.20. Quan Conchita Velasco (aquí s'ha de dir Conchita i no Concha) trau tota la seva cara somrient i beatífica de *chica de la Cruz Roja que en Madrid ha florecido* per a cridar un "viva el espectáculo", en realitat sembla que estigui entonant els *vivas de rigor* de l'antic règim franquista.

Que ens perdoni la presentadora, que a més de ser

trempada i una actriu acceptable és propietària d'un dels parells de cames més importants d'aquest Estat de les Autonomies, però la química àudio-visual mana i la química àudio-visual diu que la seva imatge a la pantalla petita es tradueix fatalment com antiga. Encara que la boqueta pintada de la Grace Jones surti mil vegades a l'escenari de Conchita Velasco, *Viva el espectáculo*, el programa de varietats dels divendres a TVE, continua fent olor de naftalina, Seat 600 amb el motor fumant i carnet de família nombrosa.

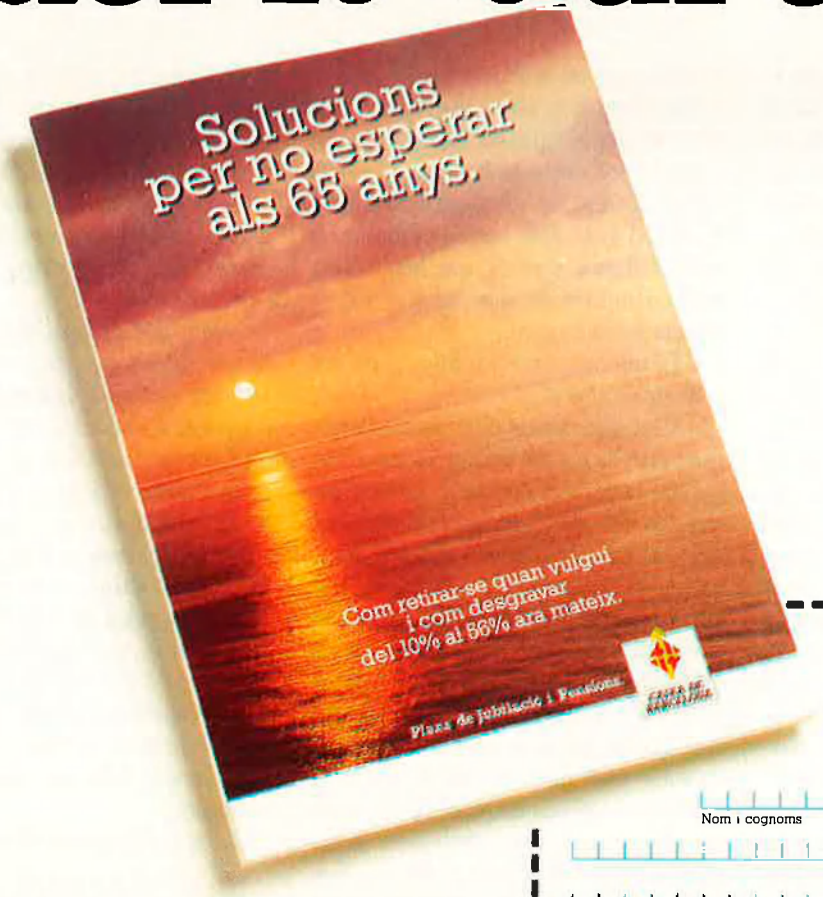
Els signes d'identitat *camp* de Conchita Velasco no acaben aquí, perquè ella utilitza contínuament un to empalagós per dirigir-se als personatges del públic de la sala; un to artificiós, oliós. "Us estimo", "t'estimo molt", "t'estimo", "com t'estimo" i "com us estimo" són quasibé totes les variants sentimentals de la presentadora, amb una veu grandiloqüent que vol ser també convincent. Aquesta filosofia tan *retro* del *Viva la gente* (un altre *viva de rigor)* o de *Tó er mundo é güeno* falseja les relacions humanes i cobreix de madrilenyisme vacu els minuts d'emissió que podrien ser informatius o simplement anecdòtics arran els diferents tipus de públic. L'únic que ens queda clar és que Conchita ens estima. Molt. A tots. Però, com ella mateixa sap perfectament, l'amor no és etern, com tampoc no ho eren els principis immutables del franquisme, ni els del leninisme. I quan se'n vagi l'amor, ¿què ens quedarà? Si ara ella ens regalés un tracte més professional, potser algun dia no ens hauríem de veure com a amants despistats, desesperats, després d'haver passat des de l'estimació infinita a l'amor *bajo cero*, com cantava Kàtia Loritz.

Si en aquest punt de l'article algú es resisteix encara a assumir l'antigor de la senyora Velasco, que pensi en els seus homenatges a il.lustrísims veterans de la seva parròquia en general i a José María Iñigo en particular, un dels homes de trajectòria més fosca en tota la història de RTVE. *Viva el espectáculo* fa olor d'Iñigo, d'aquelles nits en el mateix Florida Park. El *show* de Conchita pareix el seu germà clònic, amb menys *nyigo-nyigo* i més modernitat.

Per provar, sense rèplica possible, la seva antiguitat, la presentadora va desenterrar l'altre dia una bona *troupe* de cantants dels anys 60. Un programa que en la seva època hauria costat una milionada, però que avui resulta barat perquè l'actual dictadura de la imatge es fixa sobretot en les arrugues, papades, sotabarbes i potes de gall, i ben poc en la veu, que és un desafiament als estralls del temps. En aquest programa de nostàlgia incandescent, ingènua i amable com la mateixa Conchita (mai Concha), la temperamental Massiel va deixar desbordar el seu pit dret (si a Espanya es mou alguna cosa sempre es mou a la dreta) sobre els espectadors del planeta. Tranquils: la reserva espiritual d'Occident no s'esgota.

Ramon Miravitllas

Demani'l ara i desgravi del 10% al 56%.

Demani'ns el quadern "Solucions per no esperar als 65 anys".

L'hi enviarem a casa seva, gratis, encara que no sigui client de Caixa de Barcelona.

Perquè pugui fer-se un Pla per retirar-se quan vulgui, modificar les aportacions com li convingui, posar i treure diners en qualsevol moment i, a més, **desgravar del 10% al 56%.**

☒ **Enviïn-me per correu, gratis i sense compromís, el quadern "Solucions per no esperar als 65 anys".**

Nom i cognoms

Domicili

Codi postal Població

Telèfon DNI

És titular d'algun compte a Caixa de Barcelona? ☐Sí ☐No

Signatura

En cas afirmatiu, indiqui: Cl. Oficina

Nº de compte

Lliuri aquest cupó a qualsevol de les nostres Oficines o enviï'l per correu a: CAIXA DE BARCELONA (Pla de Jubilació i Pensions) Diagonal 530, 08006 Barcelona

Plans de Jubilació i Pensions.

CAIXA DE BARCELONA

CULTURA

Adolf Beltran, un autor format a l'ombra de la Generació dels 70

"S´han de fer novel.les breus"

No digues adéu ha aconseguit una bona colla d´acòlits en pocs mesos. L'autor, Aldolf Beltran, és un vell coneixedor de la vida cultural i literària valenciana, no obstant la seua joventut. Ara enllesteix un llibre de relats.

Conegut periodista d´*El País* en la delegació valenciana, Adolf Beltran ha participat en moltes de les empreses culturals que durant els últims deu anys s´han generat ací. Així mateix va treballar en aquella quimera que va ser el diari *Noticias al día* i en la revista EL TEMPS. Però darrere de l´excel.lent periodista, de l´home ubicu que sap com pocs de la vida cultural de la ciutat, hi ha, des de sempre, l´escriptor: recordem les seues col.laboracions a revistes com *Reduccions*, *L´Espill* o *Cairell* on va publicar poemes, relats o crítica literària, o els premis guanyats durant la dècada dels setanta. Ara, per fi, s´ha decidit a publicar una novel.la i cal dir que l´espera valia la pena. En *No digues adéu* la ciutat es converteix en protagonista, no obstant mantenir-se en l´ombra, com si d´una influència secreta es tractara.

—Malgrat la teua joventut d´alesho-res vas participar en molts dels projectes de la Generació del s70.

—La veritat és que sempre he estat una mica el xicotet de tot aquell grup de gent, diguem que em vaig formar a l´ombra de tot aquell moviment. Era una època molt interessant on no faltaven els projectes; en *Cairell*, per exemple, vaig formar part del consell de la revista crec que ja des del número tres i, més tard, del projecte editorial d´El Cingle, que va llançar Ferran Torrent amb aquella novel.la en col.laboració amb Josep-Lluís Seguí, *La gola del llop*; mai ens hauríem pensat que n'eixirien vuit o nou edicions. Més tard, El Cingle va passar a integrar-se en la Federació d´Entitats Culturals, on hi havia Manuel Granell.

—És el moment dels premis Enric Valor, de la gran descoberta del llibre infantil.

—Sí, i crec que mai es reconeixerà prou el paper de Manuel Granell, amb la incorporació dels nous dibuixants a l'edició de llibres infantils en català. Però per això que deies de la Generació dels 70, jo crec que no som gent exactament d´aquesta generació, som un grup intermedi d´alguna manera, que hem viscut unes circumstàncies que ens abocaven a ser una mena de pont.

—Tu que vas viure tot allò, ¿com en veus els resultats?

— Crec que caldria diferenciar. Com a generació ha quallat en alguns llocs i ha generat la primera promoció sòlida d´escriptors en ofici i en professionalitat. Ara, era evident que una sèrie de noms havien de desaparèixer i o han desaparegut o han quedat molt al marge, s´han consolidat noms tant en poesia com en narrativa, noms que potser eren impensables en aquell moment. Crec, no obstant, que la Generació dels 70 a València va estar molt marcada per la poesia, i una mica la pèrdua de paper de la poesia ha fet que veus molt interessants hagen quedat un poc en segon terme o s´han passat a la prosa, que seria el cas de Josep Piera, per exemple.

—¿Però no creus que hi ha mancat una generació intermèdia entre els Guarner, Fuster, etc. i Josep Piera o Joan Navarro, per donar uns noms?

—Sí, però també és cert que hi ha un gran nom com és Joan Francesc Mira, un cas insòlit, ja que ha estat més una generació d´assagistes, de polítics. Seria la generació que ara està en el poder, de la qual només Joan Francesc Mira fa un producte realment digne. Ara, cal pensar que publica al mateix temps que la gent dels 70 i no hi ha una successió cronològica. De tota manera cal no oblidar una perspectiva més global on els catalans també en formarien part. Un dels encerts de la Generació dels 70 va ser l´enorme sentit cultural comú que va desenvolupar, una obsessió de Fuster que ells van posar en pràctica.

—Vas guanyar a les darreries dels 70 alguns premis i vas publicar algunes coses. Després, de sobte, desapareixes com a autor.

–Més que desaparèixer el que passa és que me´n vaig per una altra vessant. Jo vaig guanyar una sèrie de premis d´aquests d´iniciació, però sempre he estat molt reticent. A més, en aquell moment també, vaig començar a fer crítica literària i això em va conduir al periodisme cultural i més tard al periodisme en general. D'altra banda, mai he tingut pressa per publicar ja que calia madurar moltes coses, calia anar escrivint. No he deixat mai d´escriure, però sí que és cert que m´he deslliurat una mica de l´ambient estrictament literari, sobretot tan intensament com vaig estar en aquell moment.

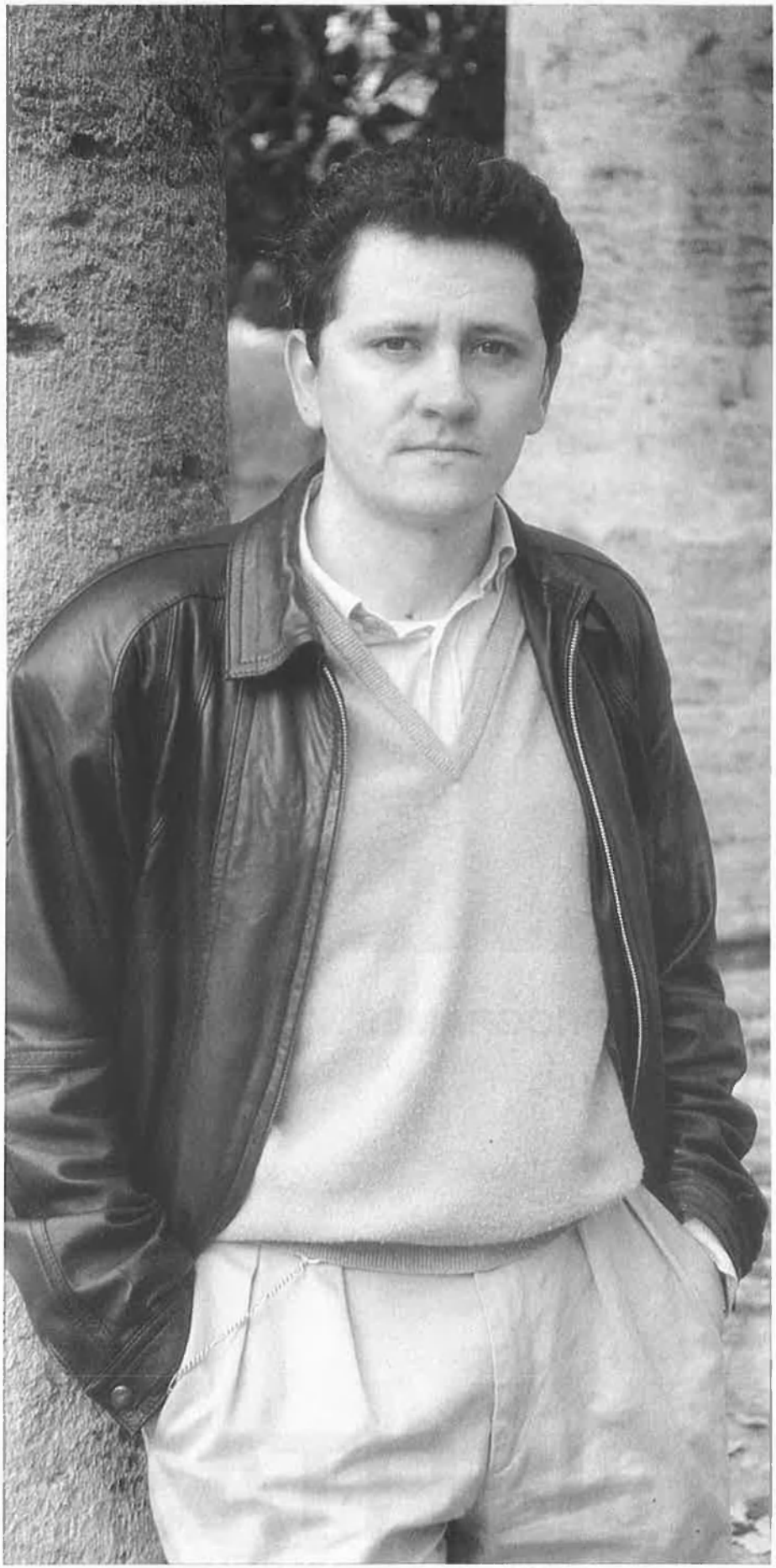
—¿Era el moment de traure alguna cosa?

—Sí, bé, crec que m´han animat molt els amics.

—¿Fins a quin punt el periodisme t´ha ajudat a escriure creació, fins a quin punt l´ha amagada?

—Les dues coses es condicionen mútuament. El fet de venir del periodisme cultural, de la literatura en primer lloc, crec que ha marcat molt la meua manera de treballar en premsa, però també l´economia de llenguatge a què t´obliga el periodisme ha influït bastant en la meua literatura. De tota manera, jo estic molt per una narrativa on faça un paper important l´economia de llenguatge, no sóc en aquest sentit gens barroc, ni gens divagatori.

—¿La intensitat de la creació, real-

ment, és una altra?

—Sí, és totalment diferent, però les influències són evidents, és a dir, jo crec que aquests dos oficis s´influeixen molt. El periodisme obliga a prescindir d'allò que és superflu i això està bé.

—¿No digues adéu *és la teua primera novel.la?*

— Sí, perquè jo vaig fer alguna cosa curta, i fins i tot poesia, però ho vaig anar replantejant. De fet, a mi sempre m´ha agradat escriure relats curts i ara estic fent això. La novel.la encaixa un poc en aquest esquema.

—Però, a més, és un llibre que ja tenies escrit de fa temps.

—Sí, en lloc de traure´l molt aviat a la llum l´he anat refent. M´agrada preguntar a la gent que conec i de la qual em fie. Jo crec que la gent de la meua edat ens trobem amb la necessitat de preguntar-nos si tenim coses a dir o no, perquè no es tracta de repetir el que ja s´ha fet, encara que ja saps que no pots crear una cosa magnífica, perquè la narrativa és una cosa molt lenta, de molt de temps.

—¿Això vol dir que ets molt exigent?

— Sí, perquè també és cert que tinc fets molts relats que no publicaré mai.

—¿Dius que estàs escrivint relats?

—Sí, són narracions curtes molt ambientades en la ciutat; és el meu tema, el que passa és que el terme *narrativa urbana* sembla que s´ha gastat massa. Fixa't en *No digues adéu*, que intenta reflectir un estat d´ànim, un cert desencant d´un moment en què comencen a primar les qüestions personals sobre les altres, les col.lectives; vol contar un món d´inflexió en què el món intel.lectual, social i polític passa dels grans entusiasmes transformadors i la realitat comença a assentar-se, cauen mites d´altres èpoques i guanya molt espai tot el que són les relacions personals.

—S´hi veu molt la influència del cinema al teu llibre.

—Sí, sobretot en l´estructura, en les seqüències que el componen. Jo estic molt d´acord amb Calvino, quan parlava de la necessitat de fer novel.les breus, ben fetes. Això seria una part, l´altra potser fóra escriure grans novel.les, d´aquestes que marquen una època.

Xulio Ricardo Trigo

CENTRE DE PRODUCCIÓ DE PROGRAMES
DE LA TELEVISIÓ VALENCIANA

CUBIERTAS
Y MZOV, S.A. CIA. GRAL. DE CONSTRUCCIONES

Els esdeveniments que viuen els països de l'Est fan trontollar velles certeses heretades.

Postcomunisme

Segons Santiago Cucurella, autor d'aquest article, el fracàs dels estats socialistes no té per què significar la fi del marxisme ni, encara menys, el final de la història, com afirmen determinats pensadors.

La desfeta de l'univers comunista cal abordar-la en tota la seva dimensió, és a dir, no només pel que fa als països de l'Est, sinó també a occident, on els partits comunistes i molts pensadors marxistes es troben instal.lats en la incertesa i la desorientació.

EL NOUS ANTICOMUNISTES

Com sempre que es consumen fets històrics transcendentals, apareixen *–a posteriori–* els pretesos profetes que ho anunciaven.

És per això que resulta grotesca l'habilitat de desmarcar-se d'algunes persones i organitzacions fins fa poc ben compromeses amb els ideals del paradís socialista que ells concretaven, de manera sovint acrítica, en els països de l'Est. El passat novembre, en una conferència sobre la *perestroika* celebrada a Madrid, Evgueni Ambarzumov parlava de la utopia comunista, Serguei Plekhanov es referia a la bancarrota del socialisme burocràtic i Serguei Karaganov gosava afirmar que la presència nord-americana a Europa és una garantia de seguretat. Tots ells, fins fa molt poc, destacats membres de l'aparell soviètic...

EL DEBAT A FRANÇA

Però no són aquests els únics conversos a l'anticomunisme: *Le Nouvel Observateur* va organitzar a París, el passat 18 de gener, un col.loqui sobre el futur del comunisme en el qual es va poder dir tota mena de despropòsits, tal com sempre fan els conversos. Un article d'Eric Dupin a *Liberation* el passat 21 de gener en recollia alguns. Referint-se al comunisme, es va dir que "és la via més llarga per a arribar al sistema capitalista" i també que "és l'estadi superior del capitalisme". Fins i tot, Jean Daniel, director del diari que organitzà el col.loqui i periodista de gran prestigi a França, fou incapaç de diferenciar entre la fi del comunisme real i la fi de la ideologia marxista, quan no està gens clar que aquesta darrera hagi ja periclitat, definitivament superada per una nova alternativa al capitalisme; alternativa que, com reconeix Paul Thibaud, director de la revista *Esprit*, continua sent tan necessària com sempre. Més encara, Thibaud ens alerta de no tornar a pensar el futur amb els mateixos errors del comunisme, inclosos els teòrics.

Xeverdnatze, principal impulsor de la fi dels blocs militars.

Sembla clar que des dels postulats de la fraternitat universal i de la llibertat cal celebrar l'enderroc del mur de Berlín i tota l'evolució posterior dels països de l'Est, especialment pel que signifiquen de distensió mundial (Xeverdnadze ja ha proposat la fi dels blocs militars) i d'extensió dels principis democràtics. Però no és menys cert que l'eufòria no ens ha de fer oblidar que es fa difícil entendre que la fi del marxisme-leninisme faciliti una crítica més lliure i rigorosa del sistema capitalista, com pretén Jean Daniel que, fins i tot, arriba a afirmar que aquesta crisi hauria de permetre emergir una nova socialdemocràcia; curiosament, la mateixa tesi de l'inefable Alfonso Guerra quan diu que el comunisme es troba en "fase terminal" i planteja –¿com no?– la mateixa alternativa que el director de *Le Nouvel Observateur*.

L'ANTÍTESI DEL CAPITALISME

Potser caldrà que passi un temps perquè els fugitius de la RDA descobreixin els barris marginats de les grans ciutats occidentals, perquè ens adonem que, sense la por del contrapès de l'Est ni de cap altra alternativa madura al sistema, pot accelerar-se el procés de destrucció del medi ambient pels excessos del capitalisme i que, des de la impunitat militar, els EUA podran convertir qualsevol país que vulgui mantenir criteris propis en un Panamà qualsevol. Per aquest motiu –in-

sisteixo– és important que l'alegria pel final d'aquelles dictadures no ens emboiri una hipòtesi tan plausible com la que remarco.

No som, doncs, davant la fi de la història com interessadament ens vol fer creure Fukuyama. Prendre seriosament les seves teories és d'una irresponsabilitat equivalent a creure Hitler quan deia que el seu imperi duraria mil anys o Nietzsche quan anunciava, ara fa un segle, la mort de Déu. Però cal ser ben conscients que aquest és el discurs que s'acosta i que cal afrontar des de la intempèrie de la postmodernitat i des de la crisi de les velles seguretats. Això no obstant, no és menys veritat que Marx va equivocar-se quan afirmava que el comunisme és l'enigma de la història resolta.

En formular la seva teoria del materialisme dialèctic Marx plantejava que la matèria és anterior a l'esperit i que el condiciona. O, més plenament, que els interessos econòmics –la infrastructura– determinen la superstructura, és a dir, les religions, la ciència, les ideologies, etc... D'altra banda, segons aquest filòsof, de la mateixa manera que tot ser viu està en mutació constant, tota situació històrica, tot mode de producció i cada classe social generen, ells mateixos, la seva pròpia contradicció. Es a dir, tota tesi conté la seva antítesi i totes dues s'enfronten permanentment. El resultat d'aquesta confrontació és el que Marx anomena síntesi. Per això, durant molt de temps ha semblat força clar que la burgesia (tesi) ha estat la generadora del proletariat (antítesi) i que de la lluita de les dues classes socials havia de sorgir una síntesi que, en pura ortodòxia, era l'anomenada societat socialista.

Avui, aquest dogma s'ha esquerdat, en part, perquè en els països de l'Est d'Europa han fallat les persones que l'havien d'aplicar, caient en els vicis i la perversitat del mateix sistema que havien de substituir. En certa mesura, aquest fracàs és comparable al que ha succeït amb el cristianisme. André Fontaine ho explicava recentment a *Le Monde* (27-1-90). Paradoxes de la història... Això, però, no significa que el marxime sigui intrínsecament pervers com pretenen els nous ideòlegs del consevadorisme, encapçalats per Paul Johnson, ex-director del *New Statesman*. Contràriament, per a Norberto Bobbio, la fi del comunisme històric és la fi d'una dictadura, però no de l'esperança d'un món millor.

En qualsevol cas, no és positiu que "el sistema" es quedi sense alternativa, independentment de quina sigui i com es configuri aquesta. Només des del sectarisme (Fukuyama) o des de la resignació i el desconcert en què es troben tants marxistes convençuts es pot parlar de la fi de la història argumentada amb la pretesa desaparició de l'antítesi al capitalisme, una fi que mai no pot produir-se mentre resti qui sàpiga escriure i senti la necessitat de dissenyar un nou futur creïble.

LA RESPOSTA DEL TERCER MÓN

De tota manera, aquesta allau d'incertesa pot afrontar-se de maneres diverses:

a) Excavant noves trinxeres i elaborant una nova teoria de blocs com en el cas del comunisme cubà. Per a Fidel Castro ha quedat superada la tradicional divisió del món en dos blocs encapçalats pels Estats Units i la Unió Soviètica, respectivament. Per al dirigent comunista caribeny, els esdeveniments que se succeeixen en els països de l'Est europeu representen simplement la caiguda d'aquells estats –fins i tot de l'URSS– en el parany del capitalisme i del colonialisme. Per aquest motiu, els antics antagonistes estan condemnats a esdevenir aliats i l'antítesi al colonialisme capitalista només pot sorgir de la reacció dels països espoliats del Tercer Món, que tenen la missió de barrar el pas al que ell anomena l'agressió imperialista.

EL GAT INVISIBLE

Amb altres matisos, la posició de la República Popular Xinesa és, en certa mesura, homologable, tot i que amb molta menys credibilitat ja que per marcar distàncies dels canvis que s'operen a l'òrbita soviètica no dubten a apropar-se novament, tal com van fer en els anys setanta, als Estats Units.

LA REACCIÓ D'OCCIDENT

Molt diferent resulta la resposta dels comunistes d'Europa occidental. El desmarcatge és pràcticament unànime i arriba fins a l'extrem de renunciar no només a la litúrgia comunista sinó al mateix nom. Tot i això, no seria just presentar com un tot homogeni el que per tradició i per vocació s'ha manifestat amb graus diversos de complicitat. Que avui es parli d'estalinisme en referir-se a bona part dels dirigents comunistes de França o Portugal pot tenir una certa explicació tot i les matisacions necessàries. Aplicar el mateix criteri als comunistes italians, espanyols o catalans pot resultar poc rigorós tal com explicava recentment Teresa Pàmies defensant-se de les "agressions" de Vicenç Villatoro al diari *Avui* (7-1-90), d'Horacio Sanz a *La Vanguardia* (9-1-90) o d'Estanislau Torres al *Diari de Barcelona* (7-1-90). "Ara per ara, no veig motiu per a abandonar ni per a demanar perdó" deia la històrica comunista balaguerina.

Independentment, però, de la raó moral que pugui assistir Teresa Pàmies, el que és cert és que a occident els comunistes volen canviar el seu paper més o menys radicalment. Per a Julio Anguita, "el modelo soviético se ha acabado" (*El País*, 8-1-90). Segons ell, les concepcions del món tenen a voltes manifestacions aberrants. El capitalisme va tenir el feixisme... Anguita és l'exemple d'autocrítica moderada que rebutja la renúncia al marxisme i a les sigles conformant-se amb una simple operació de maquillatge a través d'Izquierda Unida.

LA PROPOSTA DE RIBÓ

Molt més enllà aniria Rafael Ribó si no fos per la pressió d'una part de les bases del PSUC. El dirigent comunista català, en un debat organitzat el passat 10 de desembre per *Contrapunt*, manifestava que els ideals del comunisme ja poden trobar-se a l'antiguitat clàssica (Demòcrit) i que al llarg de la història han existit instruments diversos per a fer-los realitat, tot i que fins a la revolució soviètica no ha existit cap possibilitat d'èxit. Avui, però, aquell és un model esgotat políticament, socialment i econòmicament pel seu amorfisme, per l'estatalització de la vida social i pel fracàs cultural.

Segons Ribó, a occident els ideals del comunisme en els anys vuitanta han de buscar-se a través del que ell anomena l'esquerra transformadora, la que ha de contribuir a l'enfortiment de l'estat del benestar i a l'afermament dels drets individuals i col.lectius. Rafael Ribó, com tants marxistes occidentals (Giovanni Berlinguer, Maurice Duverger, Achille Occhetto...), creu que no hi ha triomf possible sense llibertats, és a dir: la democràcia, o és total (política, econòmica i social), anant més enllà del simple parlamentarisme, o no existetix. Coincideix plenament amb ells quan diu que els objectius de l'esquerra transformadora han de ser la pau (distensió), l'europeisme (entès dins els paràmetres de la diversitat cultural i nacional), la creació de noves formacions d'esquerres amb esperit globalitzador, sense caure en nominalismes, i la solidaritat del nord ric amb el sud marginat.

El problema, però, dels postcomunistes és que en la defensa d'aquests postulats troben la competència de l'esquerra antidogmàtica de sempre; aquella que, amb components llibertaris, ecologistes, liberals-progressistes i radicals, ha vist en el marxisme una aportació més, però

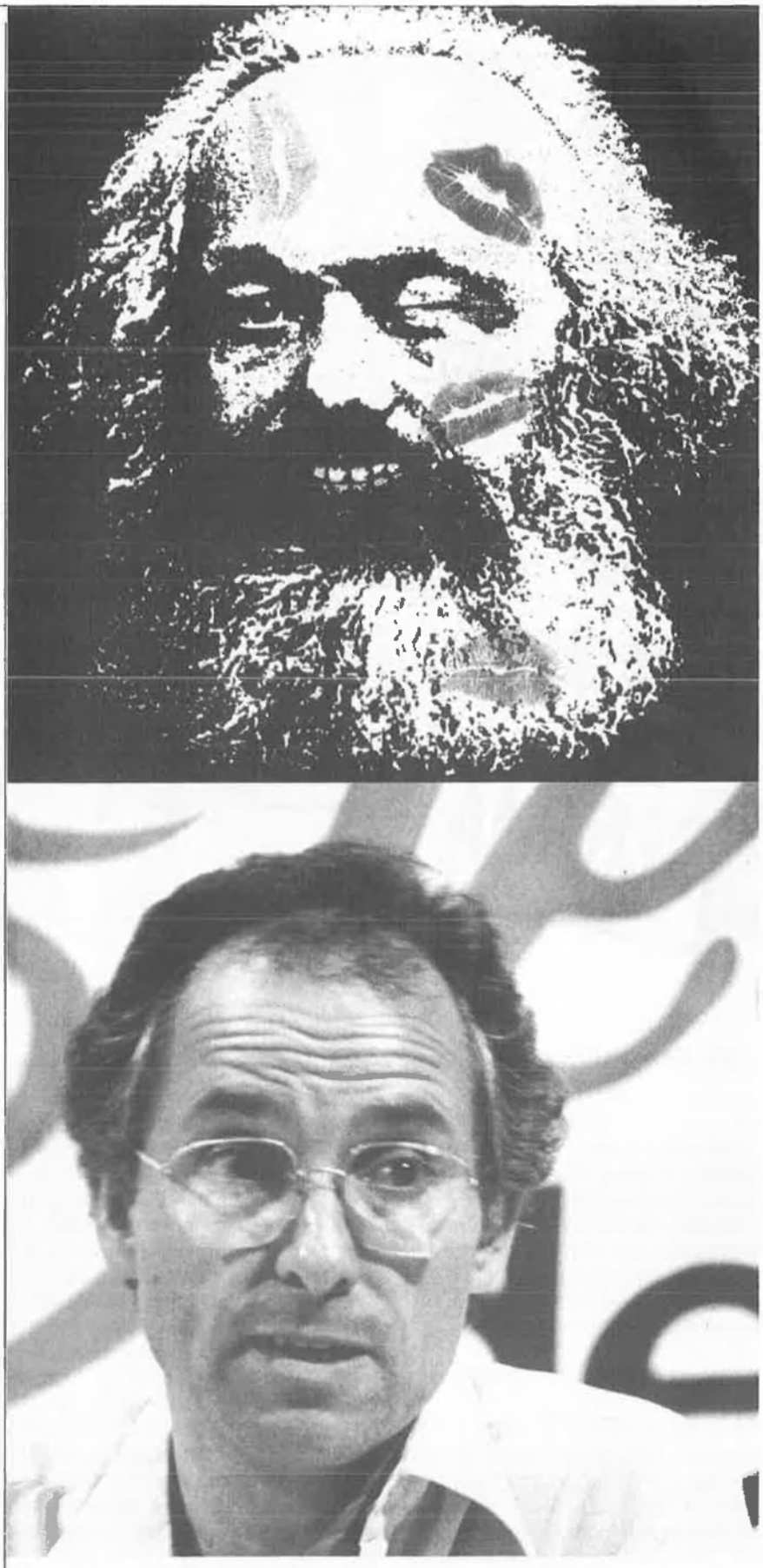
no l'única, ha diagnosticat l'estalinisme com una aberració del discurs progressista, i s'ha mostrat *socialitzant* però mai col.lectivista; una esquerra que, en definitiva *sempre* ha posat per davant la defensa dels drets humans i de les llibertats individuals, per la qual cosa no veu necessari reconvertir-se per defensar els mateixos postulats; la mateixa que, si és intel.ligent, no rebutjarà *a priori* col.laborar amb els postcomunistes des del moment que aquests assumeixen els mateixos valors culturals que han estat el patrimoni més preciat del món occidental enfront del que Lluís Racionero batejà fa uns anys com la barbàrie del nord. En qualsevol cas, com diu Miquel Porta Perales, a partir d'ara, la visió del món de l'esquerra s'haurà de fonamentar en dos pilars: el postmarxista i el liberal. Segons l'autor d'*El positivismo lógico* es tracta de socialitzar els valors liberals tot democratitzant les estructures socials. Heus ací una hipòtesi plausible.

REMODELACIÓ DE LES FRONTERES EUROPEES

Finalment, des dels Països Catalans no podem obviar que, com a conseqüència de les mutacions dels règims comunistes a l'Europa de l'Est, resulta molt més que probable una reestructuració de les fronteres europees. Contra la pretesa immutabilitat de la divisió posterior a la II Guerra Mundial, sembla clar que la història camina vers la reunificació alemanya i la recuperació de la independència dels Països Bàltics. Eslovènia, Ucraïna i Moldàvia poden seguir l'exemple.

Tal com diu Vicent Partal, ben aviat la nova cultura democràtica fruit del postcomunisme pot afectar el nostre país, per la llei de la compensació. No va ser possible en l'època de Wilson; tampoc no reeixiren els esforços, especialment de *Free Catalonia*, els anys quaranta. Ara, en la tercera reestructuració d'aquest segle, els Països Catalans poden tenir una nova oportunitat d'accedir a Europa sense intermediaris. En qualsevol cas, un diari tan poc sospitós de pancatalanisme com ara el *Financial Times*, en un reportatge sobre l'Europa del segle XXI publicat el 24 de gener i que reproduïa EL TEMPS al número 297, contemplava seriosament la hipòtesi de l'existència d'un estat català d'aquí a trenta anys. Una conseqüència indirecta més dels canvis iniciats a l'Europa de l'Est.

Santiago Cucurella

Segons Ribó, els ideals del comunisme dels anys 80 han de cercar-se a través de l'*esquerra transformadora*.

L'OU COM BALLA

Joan de Sagarra

Goodbye, Mr. Keats

Feia temps, molt de temps, que no veia aplaudir en un cine al final de la projecció. Em refereixo, és clar, a una projecció en una sala comercial, un dia qualsevol, en la segona sessió del vespre, amb un públic variat, on predominava, és veritat, la gent jove, inclús molt jove. Un altra cosa és el públic dels festivals cinematogràfics, amb mentalitat estrenista, que aplaudeixen —o xiulen— deixant-se dur per un convencionalisme heretat del teatre i que té el seu origen en la política d'espectacles de l'Imperi romà: *vadite et plaudite*.

La pel.lícula que he vist aplaudir per un públic d'ulls plorosos es titula *El club de los poetas muertos*, producció nord-americana, de la Touchstone Pictures, filial de la Walt Disney Corporation, la mateixa que va produir *Roger Rabbit*. Quant al director de la pel.lícula, es diu Weir, Peter Weir.

Com a producte, és un bon producte: el *casting* és bo; la fotografia, excel.lent; la història té ganxo i està contada amb empenta. Però tot això no és suficient per a posar-se a aplaudir.

A grans trets, l'argument pot resumir-se de la manera següent: en una escola privada nord-americana, molt cara, molt selectiva, on els xicots es preparen per a accedir a les millors universitats, apareix a mitjan anys cinquanta un professor de literatura, el senyor Keating, amb un criteri pedagògic completament distint d'aquell pel qual es regeix l'escola. Keating es guanyarà els seus alumnes despertant en ells l'esperit de rebel.lia, el desig d'arribar a ser alguna cosa en la vida, alguna cosa que necessàriament no coincideix amb el destí que els havien marcat els seus pares, alguna cosa que l'aborregament a què els tenia sotmesos l'escola els impedia fins i tot albirar. Un dels alumnes, Neil, segueix els consells del professor, s'enfronta amb el seu pare, perd i se suïcida. S'obre una investigació, que culmina amb la destitució del professor, el mètode del qual es considera inductor de la conducta del noi i, en definitiva, del suïcidi d'aquest. Per arrodonir la cosa, s'implica cinc companys del suïcida en l'acusació contra Keating, amb l'argument-amenaça que algú ha de salvar l'honor de l'escola i aquest algú no poden ser els alumnes, als quals espera un futur esplèndid (mentre els seus pares continuïn pagant la seva selecta formació).

La pel.lícula acaba amb la víctima, el professor Keating, que entra en la classe de literatura —que imparteix ara el director de l'escola— per recollir les seves coses i és victorejat per una part dels alumnes, amb gran indignació del director.

¿Què aplaudeix el públic? ¿La valentia dels nois? No; el públic aplaudeix un grup de perdedors: el professor, que ha fracassat (els seus millors alumnes han firmat el paper que representa la seva destitució), i els alumnes que, malgrat el seu coratge, continuen estant condemnats a una pedagogia que farà d'ells uns homes com cal. Feia molt de temps que no veia aplaudir en un cine, i més aplaudir un grup de simpàtics perdedors.

LLIBRES

Viure i escriure

M. Martí i Pol, Obertura catalana. *Empúries 1988. Barcelona 154 pàgs.* Defensa siciliana. *Empúries, 1989. Barcelona 188 pàgs.*

També Miquel Martí i Pol, com Vicent Andrés Estellés, ha encetat una sèrie de volums en prosa —*Obertura cantalana* (1988) i *Defensa siciliana* (1989)—, deixant, així, de moment almenys, d'escriure versos, que és el que bàsicament havien fet tots dos fins fa poc. Es tracta, però, crec, de dos casos ben diferents. Estellés ha començat a escriure, o a publicar, prosa com una projecció més de la seua personalitat i de la seua activitat com a escriptor, però sense qüestionar el poeta, sense sentir-se'n separat i ni de bon tros en conflicte. El prosista Martí i Pol, en canvi, sembla que ha nascut del silenci del poeta, d'un *silenci* que té la seua arrel en una crisis personal, en la necessitat urgent de replantejar-se i revisar-se. "Sempre havia estat d'acord amb mi mateix —escriu—. Sempre m'havia plantejat els diferents aspectes de les crisis amb claredat. Això em permetia afrontar-les d'una manera neta, objectiva. Ara no. Ara se sent "desconcertat" i insegur. Aquest desacord amb ell mateix resulta decisiu, crec, en el projecte de Martí i Pol, perquè una gran part dels textos d'aquesta obra responen a aquesta situació i tracten d'analitzar-la i d'encarar-s'hi des de diferents angles i en diferents moments d'aquest procés. Encara més, la decisió mateixa d'escriure aquests *papers*, el fet d'escriure'ls, és, ja d'entrada, *la* resposta al desconcert i a la inseguretat. Sembla, fins i tot, que Martí i Pol s'hi agafa com a una taula de salvació, i que parle ara i adés dels papers que porta entre mans d'una manera gairebé obsessiva o ansiosa.

Les anotacions que hi podem trobar en aquest sentit són nombroses. N'hi ha de circumstancials però molt significatives, com ara quan ens parla dels fulls què porta escrits, o del seu refús a llegir-los per no trencar el ritme que porta, o per lamentar-se'n si alguna cosa li ha impedit escriure regularment... L'autor, engrescat amb la seua provatura, sense saber massa bé on anirà a parar aquesta improvisació, la té sempre al davant més o menys explícitament al llarg del camí que va fent amb el seu treball.

Però hi ha també una permanent reflexió sobre la funció o funcions d'aquests escrits. Subratlla, per exemple, —cosa que qüestionarà al segon volum— el valor "catàrtic" que té per a ell la confecció d'uns textos en prosa.

El fet mateix de perseverar en la seua redacció i de constatar que avança, l'ajuden a viure, a sentir-se millor, a "nedar contra corrent". I no deixa d'animar-se en aquest sentit: "No puc cedir. Sé que si no ho faig em sento malament. No podré, segurament, mantenir el ritme d'escriptura d'aquests papers, però no els puc abandonar de cap manera. Ni ells, ni tot l'esforç de pensament que representen, i que tant bé em fa". De més a més, i per això mateix, s'hi obstina. Per a ell,

els fulls que va escrivint són com un experiment engrescador que l'encara en una nova direcció. "Aquesta és la meva ruta. No me l'ha assenyalada ningú. la vaig fent jo". Hi ha també, al mateix temps, el fet que escriure les seues proses és una manera de practicar l'autoconeixement: "Em vaig descobrint a poc a poc una personalitat nova, una manera de fer nova que de vegades em sorprèn. Em miro com un entomòleg mira un insecte. M'estudio. M'analitzo. Assajo rectificacions, fintes, designis..." D'aquest propòsit, d'aquest treball interior, en de-

riven línies —fils— de reflexió que el porten a tractar temes vitals per a ell en la seua aventura de viure i escriure. Per exemple, de la relació amb el seu cos, amb la seua malaltia. O d'idees generals que tenen, però, en ell mateix, el punt de partida, com l'*harmonia*, l'*experiència*, el *diàleg*, la *llibertat*, l'*amor*... O sobre la relació entre l'autor d'aquests llibres de prosa i l'autor dels llibres de versos. En parla en diferents llocs d'aquestes planes i valdria la pena posar-los en relació per extreure'n la concepció que l'autor es fa de la poesia i la prosa. Ara no puc deixar de recordar, almenys, algunes remarques que fa a l'últim fragment d'*Obertura catalana*: "L'home, el *pobre* home que hi ha en mi, ha guanyat la partida al poeta. I ocupa el seu lloc. I imposa els seus petits problemes al poeta. I el poeta calla i no sap com canviar les coses". I tot seguit afegeix: "El pobre home que sóc domina. Anys enrere el poeta dominava l'home. Més ben dit, convivien en bon equilibri". I també: "els problemes de l'home han sotmès, gairebé diria anul.lat, la força del poeta". Es en aquesta dramàtica incompatibilitat, que té origen l'escriptura actual —la prosa— de Martí i Pol.

Això, però, li planteja —entre altres qüestions més— una dificultat important: l'home que escriu aquests papers no es pot limitar a escriure simplement per sentir-se millor, per analitzar-se, per viure amb una consciència més aguda i amplia d'ell mateix. *També* vol escriure per als altres, per a uns possibles lectors, i això vol dir que ha de fer literatura —bona— i fer-la sense el poeta. El poeta, davant les noves dificultats que no pot compartir amb l'home "no sap què fer". Els problemes que abans "se solucionaven a través de la poesia" els ha de resoldre ara a través d'una nova forma literària.

¿Quina? L'autor insisteix, sovint, sobre aquest punt sense arribar a definir-la ja que en la seua obra és com una improvisació permanent i no respon a una pauta fixa. "No sé exactament què vull fer, però sé força *què* no vull fer. No vull fer ni un diari íntim, ni unes memòries ni unes notes filosòfiques, ni uns apunts crítics, i, no obstant, voldria que aquests papers fossin tot això i més coses, una mena de novel.la llarga, o de narració llarga..." En un altre lloc diu que ha tractat de fer "un assaig de novel.la personal i intransferible" que anomena "memòries novel.lades o una novel.la *memoriada* com es vulgui". No puc ara detenir-me en aquesta qüestió, més complexa del que sembla a primera vista. Ara bé, el que hi trobem és una sèrie de reflexions entre les quals intercala, de tant en tant, narracions de records d'infantesa —familiars i de la guerra, en el primer volum, o dels primers anys de la postguerra fins que entra a treballar al despatx d'una fàbrica, en el segon. En els textos, però, de "reflexions", l'autor s'hi representa també com un personatge que escriu i viu, a cada moment, en determinades circumstàncies: el lloc on escriu, l'oratge que fa, la seua companya o els amics... Això l'obliga a desdoblar-se: "desdoblar-me en tot de personatges diferents, que pogués controlar i, si volgués, integrar en un de sol, que seria jo. El jo únic i alhora múltiple que hi ha en mi". Ara bé, tot aquest teixit de fils diferents que s'entrecreuen —i aquest és el punt decisiu per a Martí i Pol— ha de tenir un valor literari, cosa que vol dir tenir en compte el lector. I l'ha de convèncer: aquest és el criteri. "El que escrigui ha de ser creïble. Més ben dit, si algú ho llegeix s'ho ha de creure, no ha de poder dubtar de la veracitat d'allò que llegeix, ha de dir: Això devia ser així, i prou". Es tracta, però, d'una veritat literària, poètica, i, per tant, sentida com inevitable, necessària.

Com es veu són molts els fronts de combat o les línies de direcció d'aquests textos. Que l'autor haja batejat els dos volums apareguts fins ara amb noms de jugades d'escacs, no deixa de tenir el seu sentit. Perquè, ben mirat, i per resumir-ne la impressió general, podem llegir-los com una partida d'escacs —dura, lúcida i pacient— de l'autor amb ell mateix. I amb els lectors. *Josep Iborra*

SEDUCCIONS

Diagnòstic: encefalograma quasi pla

Els editors addueixen, i no sense raó, que la causa principal de no publicar assaig és que no es llegeix, però que tampoc se n´escriu. ¿Per què? La veritat no ho sé, però diria que en això els espanyols han guanyat una altra vegada: cultura en català, sí, *ma non troppo*. Però la culpa no és exactament d´ells, pensar això només ho poden fer la dreta nacionalista, els espanyols, ves qui ho havia de dir, es limiten a ser menys provincians que nosaltres, ni que sigui per raons quantitatives (ho dic per allò del mercat, que són més lectors, que hi ha Hispanoamèrica, *cinco siglos*, etc.). La realitat és que aquesta és l´època en què hi ha més universitaris als Països Catalans, en què el nivell cultural ha assolit un nivell més extens, però malauradament cap de les dues coses no és símptoma de nivell intel.lectual. Aquell que vulgui accedir a una producció d´idees mínimament actual ha de recórrer a les llengües originals o a traduccions relativament puntuals espanyoles. Perquè la producció assagística indígena és francament desoladora. Excepte en el camp del nacionalisme, tema que els cadells de la dreta catalana han ocupat de forma semblant a un carret de gelats davant d´una escola, a l´assalt, el repàs per la producció assagística és trist. En el darrer any, i no vull fer un treball estadístic, la gran majoria de treballs presentats, excepció feta de col.leccions especials com "Clàssics del pensament modern" i els "Textos filosòfics", totes dues dedicades a omplir buits importants, se centren en la crítica literària. Però el més greu és que els punts de partida d´aquests assajos, diguem-ne lletraferits, és en la seva majoria tan *indigenista* que faria enrojolir un antropòleg enemic, d´aquells que s´aferrissen a explicar la cultura des de dins en el moment precís en què es manifesta.

Per quins set sous hem de llegir res més que no sigui literatura en català, si tothom sap que la llengua, aquesta manifestació de l´esperit català, s´expressa en la seva forma més contundent en la literatura, que, al seu torn, no és més que una expressió de l´ésser (català), i com diu un seguidor de Heidegger, aquest ésser s´expressa en la llengua alemanya i...després, i cito, "...el català, primer arribat, a l´occident, al llenguatge de la filosofia, per bé que posteriorment aturat en aquest camí, conserva encara latent i fresca la disposició per a aquesta experiència que als seus orígens li reservà Ramon Llull" (M. Carbonell Florenza,"Introducció" a M. Heidegger *Fites*, ed. Laia, 1989). Que encara estiguem reivindicant els camins perduts de l´essència catalana, perduts ja fa molts segles i per motius interns en alguns casos, el 1990 em sembla d´una poca perspectiva intel.lectual esglaiadora. Els catalans, penso, com més va més, en això, ens assemblem a la pífia constant del Barça. La realitat és que aquí només pensa la dreta, els Càstor i Pòl.lux de l´*Avui;* i la perifèria, que hauria de formular crítiques duríssimes contra el cofoisme barceloní, ha après els pitjors vicis: el victimisme i el retret innocent. Què hi farem. Llibres que plantegen les relacions entre la literatura catalana i la modernitat militant passen desapercebuts. Finkielkraut és l´eina de combat del nacionalisme dretà, ves qui ho havia de dir, mentre, altra gent, catalans militants i d´esquerra, tossudament, han d´escriure en castellà perquè aquí ja ningú s´interessa per la història, ni per l´assaig d´abast global. Els filòsofs es distrauen fent articles de diari per passar l´estona, i sabedors que els catalans no llegim, busquen algú amb qui dialogar. Arquitectes il.lustres, editors de tota la vida, amb anys de servei al país, això agrada,¿no? Veuen com les seves memòries no serveixen ni per a fer un trist comentari sobre la seva generació, sobre el seu treball d´abans i d´ara. En fi, sort que només volien escriure, que si a més volguessin incitar un debat, anirien bé.

Cal assumir les coses: els catalans hem dimitit del pensament modern, de la intervenció en la cultura universal. En el fons som unamunians: "que pensin ells". Els mitjans de comunicació, sempre marginant els temes d´assaig de les seves planes de cultura, no fan més que seguir el ritme de la societat. En realitat no és un oblit, és un silenci del desert. Sóc conscient que hi ha exageració i que he personalitzat en aquestes planes. Vull acabar amb una cita en castellà d´un text d´un historiador català de Felanitx, Mallorca, que el 1974, i obligat a escriure en castellà perquè algú el llegís, deia: "Pero qué otra cosa puede hacer uno si procede de un país crepuscular, diariamente invadido, y en donde la única resistencia consiste en exclusivos velatorios lingüísticos(...), actos artísticos y culturales de dudosa calificación, y en donde el análisis de la realida social ha sido definitivamente desplazado por rudimentarios actos de fe; un país solitario, en donde la mixtificada resistencia la organizan minúsculos letrados aquejados de una inmisericorde necesidad de carino colonial. No, en el fin no se halla el principio".(M. Barceló, "Ensayo introductorio" a S.Amin *Sobre el desarrollo desigual de las formaciones sociales*. Anagrama, 1976 (2a. edició).

Josep M. Lluró.

El vell contador d'al.legories.

El cavaller i la mort; *de Leonardo Sciascia, Traducció de Xavier Pejó.Edicions 62, col.lecció "El balancí".94 pàgines. Barcelona, 1990.*

Valgui l'advertiment de cara al lector: no n'he d'explicar aquí fil per randa les raons, però la veritat és que Leonardo Sciascia mai m'ha desvetllat cap entusiasme especial. Això no vol dir que alguns dels seus llibres me'ls hagi empassat amb fascinada goluderia. *El cavaller i la mort* no ha estat l'excepció. Si es vol, en podem dir de tot plegat arbitrarietats de lector que sortosament encara és el crític.

En aquest llibre, i tal com havia fet en algun dels anteriors, l'escriptor sicilià pren com a pretext per explicar la seva història els mecanismes d'un subgènere que té el crim com a protagonista. En aquest cas no en direm ni policíac ni de serie negra –*un gal.licisme*–, ni *giallo* perquè la societat italiana, anava a dir mediterrània en el seu conjunt, difícilment pot adoptar definicions que pertanyen a una tradició literària i a una època que li són del tot alienes.

Leonardo Sciascia.

Ara bé, la primera càrrega de profunditat que engega Sciascia és la del seu sentit innat de la ironia, de la sornegueria fins i tot. Només així, a l'endemig del que només per entendre'ns anomenarem *investigació*, el cap pot dir de les conegudes curiositats del seu segon que "són d'una mena tan subtil que ni es veuen". I que les deixi córrer. En aquesta frase hi ha continguda tota la filosofia del llibre —jo diria que, fins a cert punt, de tota literatura que es preï, a més de capgirar, de subvertir un subgènere literari per portar-lo a un terreny de significacions de més volada. Es clar que, a partir d'aquest moment, els diàlegs entre el cap i el vice inevitablement acaben per assemblar-se més a una conversa entre contertulis que no entre dos professionals de la policia.

El segon tret que fa Sciascia, i que també és una constant de la seva literatura, és una reflexió sobre el poder i els seus laberints. En aquest sentit cal entendre aquella frase que l'autor deixa caure en el curs d'un altre sucós dialeg i on s'afirma que "la seguretat del poder es fomanenta en la inseguretat dels ciutadans". Ací i com a gran rerefons cal posar el terrorisme.

Però tot plegat seria ben poca cosa si Sciascia no s'entretingués al caire de la investigació a fer un seguit de reflexions –i que la seva mort encara recent fa que siguin més punyents pel que semblen tenir de premonitori–, entorn del gravat de Dürer que dóna títol al llibret. Es al voltant d´aquest gravat que Sciascia descriu la paràbola (sobre els diferents rostres de la mort, la inaccessible felicitat, la llibertat o la simulació), no absent de tendresa i malencolia, també de pietat.

Marc Soler.

Poètica de la ciutat

Adolf Beltran. No digues adéu. *Narratives 3 i 4, València 1989, 119 pàgs.*

L'autor de *No digues adéu* introdueix en el seu món de ficció el títol d'una obra d'Italo Calvino, que llegeix el protagonista. I en la nota introductòria que ha escrit per presentar la seua novel.la, cita també l'escriptor italià per manifestar-se d'acord amb la seua manera de plantejar les possibilitats o les alternatives de la narrativa del nostre temps. O bé, diu, escriure "històries curtes, memorables, de gran intensitat i força creadora", o bé *hipernovel.les* de tècnica modular, combinatòria, que expressen la multiplicitat de la vida i de l'univers. Enmig, "només quedaria espai per a productes de caire funcional..." Tot i que Adolf Beltran declara, modestament, que la seua novel.la "no té la pretensió de desenvolupar cap paper en aquest panorama", crec que resulta bastant evident que s'ha decantat per la primera opció: si més no, es tracta d'una novel.la curta, concentrada i intensa, despullada d'elements accesoris, de digressions o amplificacions. Es tracta d'un relat directe –en primera persona–, contat amb discreció i senzillesa. L'autor ha triat un to de veu distanciat, una mica cansat, diríem, que es manté regularment al llarg de la narració. En aquest sentit podríem parlar d'una obra antibarroca –cosa que no deixa de ser novedosa entre nosaltres– construïda amb frases curtes i ràpides, al.lusives o el.líptiques...

La història organitzada en petits capítols, distribuïts en quatre parts, que resumeixen els moments essencials de la peripècia personal del personatge-narrador, un periodista. Aquests fragments, més aviat ràpids, instantanis, estan units pel fil d'una història d'amor viscuda pel protagonista.

El relat d'aquesta passió no constitueix, però, la substància del llibre. No sols perquè està contat "lacònicament", i al.lusivament, sinó perquè s'entrecreua amb altres esdeveniments que en constitueixen la trama: un colp d'estat, insinuat pels tancs al carrer, o per les converses de la gent entorn d'un diari, un atemptat amb bomba, la riuada catastròfica provocada per una presa que ha rebentat... Fets, que sobretot el lector valencià reconeix de seguida, malgrat que el narrador no els detalle o hi pose noms propis. Ell conta sobre la marxa, mentre viu o té notícia d'aquests esdeveniments. Hi ha també, com un residu dels anys de *missió* pro-País Valencià: un col.loqui en una petita capital comarcal, un record, ràpid igualment, d'un aldarull provocat per un grup que suposem anticatalanista... Repetesc que Adolf Beltran utilitza una tècnica estricatment al.lusiva o el.líptica. El que pretén –i aquest és, en realitat, el proposit central de l'autor– és evocar la pulsació d'una ciutat, no sols recordant el seu passat més immediat i els seus problemes amb quatre ratlles distanciades i desencantades, sinó com el marc concret en què es mou el personatge: hi trobem així, de passada, diferents imatges que la fan present: els carrers, la plutja, la gent i els cotxes... Aquesta obsessió viscuda i insinuada pel narrador, s'explicita en uns quants capítols de l'obra centrats en la figura d'un escriptor que, en morir, ha deixat entre els seus papers un assaig sobre la ciutat del qual el personatge-narrador cita fragments i fins i tot publica l'obra... La ciutat, en definitiva, és el catalitzador on cristal.litzen els diferents elements que l'autor ha combinat en una estructura clara, esquemàtica i ben dosificada.

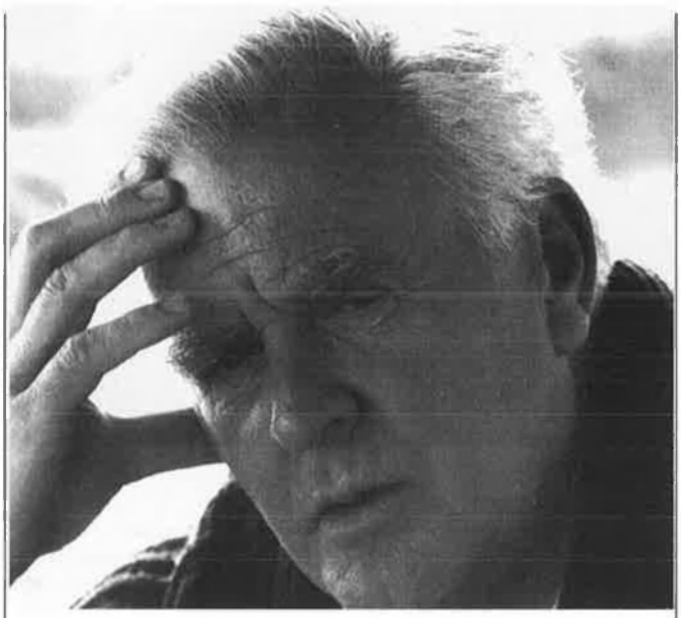
Josep Iborra.

Passió freda

John Le Carré. La Casa Rússia. *Traducció d'Esther Roig i Montserrat Solanas. "El confident", núm. 2. Edicions 62. 335 pàgines. Barcelona 1989.*

Le Carré fa anys que va triar. Una opció còmoda, si es vol. Al cap i a la fi, havia treballat en el *Foreing office*. No podia parlar d'una cosa diferent. Un de tants sense imaginació, condemnat al solitari vici del realisme. Aquesta pot ser una descripció acurada de la pràctica literària de Le Carré, massa propera, per als purs, al *best-seller* en el millor dels casos i a un subgènere mediocre en el pitjor. Le Carré, una altra víctima il.lustre del desig de comprendre un món, que cau en el parany de la política, com per exemple Greene.

Hi ha també una altra lectura de l'obra de Le Carré. Una lectura militant de vegades, però estrictament literària. Perquè les novel.les de l'escriptor anglès presenten una dissecció d'una parcel.la de la realitat que ha esdevingut símbol de tota la segona meitat del segle XX: la guerra freda. Però lluny de ser un subgènere acomplexat, lluny d'un realisme esclavitzador, les novel.les de Le Carré, en especial el cicle de Smiley, són una mirada honesta i espectant d'aquest món intuït on habiten els personatges grisos que vesteixen els esquinçalls dels vells ideals: el patriotisme, la defensa del món occidental, el comunisme, etc., esdevenen en Le Carré rutines de funcionaris ben assumides, exercicis mecànics que, cruelment, deixen entreveure una part de la vella lluentor d'altres temps. El mateix guspireig que persegueixen cansats incansables, assedegats, la gent

John Le Carré.

de Smiley.

Aquesta zona gris que a força d'ensenyar-nos-la s'havia converit per a nosaltres en un *finis terrae* irredimible, en un paisatge del qual no fugiríem mai més, resulta que va començar a difuminar-se ara fa uns tres anys. El final del 89 sembla haver posat fi al Mur, la destrucció física del qual no implica la seva desaparició *de facto* i, si no, al temps.

Le Carré, doncs,¿ha de deixar de mirar?, ¿ha acabat ja el seu temps? La crítica americana sembla pensar alguna cosa semblant. La rebuda de *La Casa Rússia* als EUA ha estat freda, perplexa. Le Carré, segons aquesta crítica, és un escriptor ingenu que s'ha deixat entabanar pels russos. El mateix Le Carré va veure's obligat a respondre a les acusacions d'ingenuïtat en un discurs pronunciat a la seu del *New York Times*. La rèplica es converteix en sospita, gens ingènua per altra banda. Es demana en aquest discurs si els quaranta anys de guerra freda no hauran creat una "afinitat silenciosa" entre les forces de la intolerància de tots dos costats. Hi denuncia també el pensament simplificador que diu "com pitjor per a ells, millor per a nosaltres" i subratlla la incompatibilitat d'aquesta consigna amb els ideals que animaven a defensar els drets humans a l'altra banda del Mur. El compromís ¿no és amb la humanitat? sembla demanar-se Le Carré. Però, ben mirat, potser no cal estranyar-se de les reticències de la crítica americana. *La Casa Rússia* conté molts moments que, per a una societat tan fortament ideologitzada i sensible a tot el que tingui tonalitats vermelles com la d'Estats Units, han de produir certs enuig i sovint estranyesa. ¿Potser Le Carré no és anglès, un aliat? La darrera novel.la de l'autor de *La gent de Smiley* és una resposta a les dues preguntes anteriors. No hi ha renúncia ni deserció; Le Carré continua mirant. La construcció d'aquesta mirada sobre la *perestroika* aplega els materials que Le Carré coneix ja d'altres inquisicions semblants. Al protagonista, un borratxo desencisat que recupera la passió mitjançant l'amor per una russa, s'hi contraposen dues figures diferents: Palfrey, el cronista, un personatge tan eficient com gris i covard, i Katya, la dona russa que rescatarà Barley del procés d'autodestrucció que l'anorreava. Al costat d'aquests personatges, apareix tota la Casa Rússia, el centre d´espionatge dedicat a l´URRS, els americans, la societat de la *perestroika*. Tots ells es converteixen en els elements a partir dels quals Le Carré construeix aquesta excel.lent faula moral sobre la capacitat de resistència i l'heroïcitat dels individus. Res, sembla dir Le Carré, justifica la destrucció de les persones i, en això, tan nocius són els soviètics com nosaltres. La raó d'estat exerceix, de fet, la mateixa violència en un cantó que en altre. Aquesta és la causa per la qual Barley es converteix en un heroi quan, en un acte de traïció, decideix que la seva causa no són les informacions que tant necessita la Casa Rússia, sinó aquesta noia soviètica que, per honestedat i compromís amb uns ideals de pau s'ha involucrat en un estrany afer d'espionatge.

Però Le Carré no pretén fer una reflexió només sobre els individus. Com sempre, les seves novel.les amaguen una dura visió de la seva realitat, que també és la nostra. Katya resumeix aquesta visió: "Jo sóc russa(...), fins i tot en la tragèdia, somio un món millor que el vostre". En definitiva, per a ella encara hi ha l'esperança, el canvi, l'atracció per la utopia: a nosaltres, en canvi, se'ns ha enfosquit la caverna, han desaparegut les ombres contra les quals ens reafirmàvem. Ara tot és definitivament negre. Anem a les palpentes. *J.M.Lluró*

Els paratextos de 'Lletra de Canvi'

La revista de literatura *Lletra de canvi*, que ens va oferir durant els últims números de l´any passat uns excel.lents dossiers sobre les dècades dels anys 60, 70 i 80, inaugura ara l´any amb un conjunt d´articles sobre paratextos. S´hi parla sobre "El plaer del paratext", per Vicent Salvador; "Títols i poesia", per Ferran Carbó o el text d´Anna Devís sobre "El pròleg: una relació de poder". Sense oblidar una sucosa entrevista amb Jordi Llovet. Però sobretot cal constatar-hi la major definició i interès dels seus textos en aquesta nova etapa. *X. R. T.*

Vicent Berenguer, premi Ciutat de València de poesia

Conegut home de lletres, promotor d´Edicions de la Guerra, però sobretot, poeta, Vicent Berenguer ha guanyat l´últim premi Ciutat de Valencia de poesia. Una bona manera d´arrodonir la repercussió que ha tingut el seu llibre *La terra interior.*

–¿Com naix aquesta Imitació de la soledat?

–Es un aplec dels poemes que he fet al llarg dels darrers cinc anys. Són poemes circumstancials, poemes solts.

–¿La soledat es pot imitar?

–Hi ha una cita de Flaubert que encapçala el llibre que diu: "A res temia tant com a allò que més estimava, la presència dels altres." Els poemes van darrere d´aquesta idea. Pense que és un llibre trist, l´home ho és i la poesia ho reflecteix.

–Has guanyat un premi molt envoltat de polèmiques.

–La literatura, i més la poesia, sempre ha estat sostinguda per mecenes. Els premis no ajuden molt a viure, però sí que donen alguna alegria. El premi València no és massa brillant, però el consistori, cosa normal si atenem a la seua composició, no ha sabut donar-li la projecció necessària. La divulgació dels llibres guanyadors ha estat nefasta.

–¿Què prepares com a editor?

–Voldria publicar més, ja que en poesia sempre tenim dèficit. A més, el mercat necessita deu obres perquè n´isquen dues de bones. Ara publicaré una tria personal de Marc Granell i una antologia de poetes valencians.

X.R.T.

Erudits

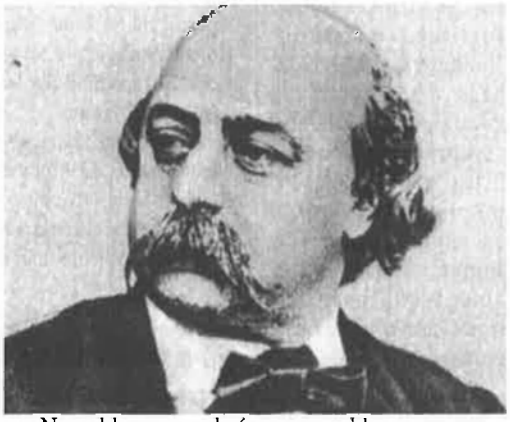
Deu fer aproximadament un any, poc més –ho recorde perquè vestia el protagonista una horrorosa i cridanera corbata, el vertader destí de la qual, vaig pensar, havia d´haver estat el foc: érem als volts de Sant Antoni i la imatge purificadora se´m féu evident. Flames, doncs, en la memòria, i una conversa sobre literatura. Sí, deu fer un any que un aprenent d´escriptor demanava consell i jo m´apressava a fer-li recomanacions: llegeix això, llegeix allò, cerca ací, cerca allà...

– I aquest llibre, ¿què et sembla? –em va demanar.

– Has de llegir-lo per necessitat. Amb ell aprendràs a estimar la literatura –que li dic.

(Era *Madame Bovary*).

Però el tercer contertulià va avançar la seua sentència:

– No val la pena, sols és una novel.la rosa.

Oblide –gràcies teranyines de la memòria– les lectures per ell recomanades. Allò de la novel.la rosa ho havia escoltat qui sap on –¿devia haver-ne vist, potser, la pel.lícula?– i sols s´havia quedat amb la referència xiroia; per altres coses dites s´advertia que de la novel.la no havia llegit ni un borrall.

Lluís Bonada, en un estudi sobre el *Quadern Gris*, comentava que tant per a Pla com per a Stendhal la paraula *erudit* sovint era feta servir per ambdós en un sentit despectiu, sobretot quan l´erudit estava mancat de gust literari, de sensibilitat. Perquè –i fem l´esforç d´imaginar que l´erudit en qüestió s´ha llegit allò de què parla–, com va a entendre Ausiàs Marc, ¿qui no ha tingut l´imperatiu de la carn com una fiblada poderosa, com entendre Cernuda qui no sap del desig i del desdesig?

Un erudit a la violeta, un erudit gris. Tristament, una màscara feta de ressenyes, de solapes de llibres, de citacions apreses en converses. Un imitador de veus que no sap imitar la pròpia. Com aquell altre que al Palau Pallavicini –ens ho contava Thomas Bernhard– havia fet una demostració triomfal.

Ramon Guillem

PRESTATGERIA

Jaume Ferran, *Història natural*, Lleida, Institut d´Estudis Ilerdencs, 1989, 225 pàgs.
Poesia popular i també compromesa, poesia lírica, humorística, de tot això podem trobar en aquest llibre de Jaume Ferran que aplega una part ben significativa de la seua obra.

Calataiud Bernabeu, *Apòcrif de la Vall*, València, Ed. Amós Belinchón, 1989, 190 pàgs.
Un home de terra endins afronta la mort de la seua muller i, davant les circumstàncies familiars, escriu unes reflexions malenconioses, en aquesta novel.la que enceta la nova col.lecció Àsia.

Gabriel Janer Manila, *Mallorca, els dimonis de l´illa*, Enciclopèdia de Temes Catalans, núm. 5.
Interessant dissertació sobre el tema dels dimonis, des del punt de vista de les festes i la literatura mallorquina.

X.R.T.

Una visió diferent de Barcelona

Edicions de l´Eixample ha tret a llibreries un volum força esperat: *Barcelones*, on s´apleguen catorze narracions d´altres tantes escriptores que, per una o altra causa, però no simplement per la seua condició de barcelonines, han tingut una relació especial amb la ciutat olímpica. El llibre parteix, doncs, d´una idea engrescadora com es literaturitzar l´urbs, introduir la creació, la reflexió i la fantasia en aquesta visió tan quotidiana i sovintejada que patim.

Es tractava, al meu parer, de fer literatura, com poden fer-la les autores convocades a aquest àpat ciutadà: Maria Barbal, Maria Aurèlia Capmany, Felícia Fuster, Maria Mercè Marçal, Maria-Antònia Oliver, Marta Pessarrodona, Teresa Pàmies, Anna Murià, Cristina Peri Rossi, Núria Pompeia, Maria Mercè Roca, Montserrat Roig, Isabel-Clara Simó i Olga Xirinacs. I a fe que ho aconsegueixen algunes –cal destacar-hi els textos de la Montserrat Roig o la Maria Mercè Roca–, però altres no semblen haver entès la idea inicial i s´han dedicat a escriure una mena de guies

turístiques, personals, però turístiques al cap i a la fi.

A l´edició, extremadament acurada, no podem objectar res i hi ajuden molt les excel.lents fotografes que la il.lustren.

Xulio Ricardo Trigo

Es presenta la poesia completa del rossellonès Francesc Català

El propassat dimecres 14 de febrer va celebrar-se a Perpinyà la presentació del llibre *Poesia completa*, de Francesc Català (1928-1988), editat per Columna en la seva col.lecció "Àuria" de poesia. L´acte va consistir en una sèrie de parlaments breus entorn de la figura i personalitat d´aquest poeta. Mr. René Marques, president del Consell Regional du Languedoc-Roussillon, en va fer una semblança psíquica que va destacar, privilegiadament, el pes humà del personatge. J. Armengol va donar també, un apunt de l´home i Pere Verdaguer emmarcà la seva obra poètica en el panorama de la literatura catalana feta al Rosselló. El poeta Jep Gouzy parlà de l´amic i obsequià l´auditori amb la lectura d´un poema de Català, especialment significatiu. Per raons de salut, Renat Andioc no va poder ser present en aquest acte, que clogué Alex Susanna, editor de l´obra, amb unes paraules d´agraïment i de ple convenciment en la tasca de recuperació de les figures literàries actuals en terres

rossellonesses.

Entre els assistents hi havia J. P. Cerdà -bon coneixedor de l´obra de Català, amb qui l´unia una profunda amistat-, Jaume Queralt i Patrick Gifreu, tots ells coneguts creadors en llengua catalana, com també la Llibreria Catalana de Perpinyà, que exhibí els volums fins ara publicats (J.S. Pons, J.P. Cerdà i F. Català).

Montse Ferreter

NOTES

El 30 d´abril acaba el termini de presentació pel premi de teatre "Memorial Antoni Santos i Antolí", de 1990, que ha convocat el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Més informació al tel. 93-3171809.

El llibre de Maria de la Pau Janer, *L´hora dels eclipsis*, que va guanyar l´últim premi Octubre de narrativa, ha estat seleccionat per a concórrer al Premi Nacional de Literatura. L´edició original en català va ser publicada per l´editorial Tres i Quatre.

Jaume Pont serà el número dos en l´excel.lent i nova "Sèrie Gran" d´Edicions 62. El llibre es dirà *Raó d´atzar* i inclou un nou poemari de l'autor lleidatà. La col.lecció, dedicada a publicar obres completes, va encetar-se amb l´obra de Jordi Sarsanedas.

L´Ajuntament de Calp ha reeditat en edició facsímil un llibre històric per a la ciutat. El publicat pel Pare Vicent Llopis el 1953. El llibre conté frases impagables sobre allò que va ser Calp, un tranquil poble de pescadors, segons l´autor.

X.R.T.

CIENCIA I MEDI AMBIENT

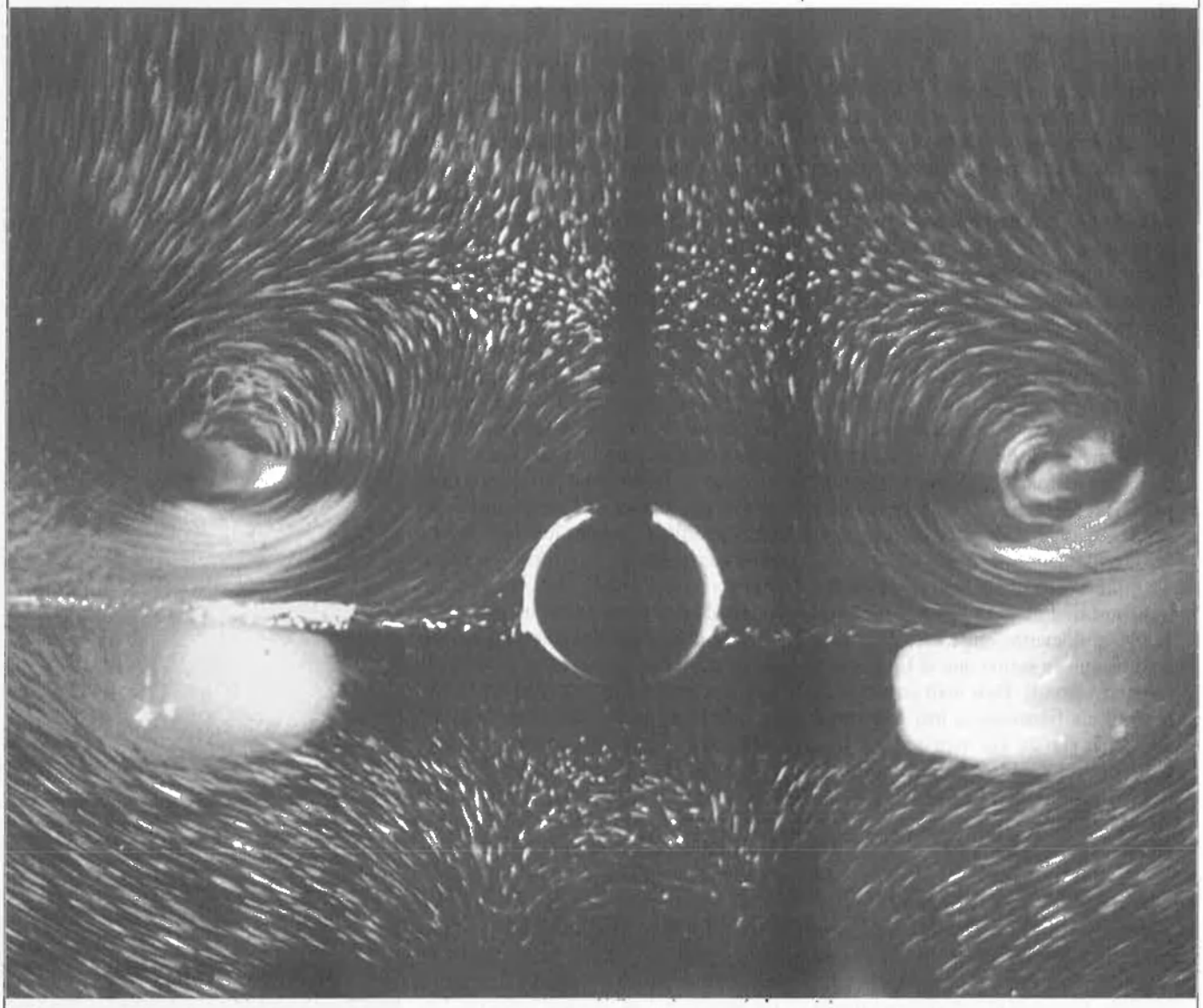
A la recerca del successor del Concorde

Un somni travessa els aires

Fa vint-i-un anys que es va enlairar el primer Concorde. Europeus, americans i japonesos busquen ara el successor d'aquest avió supersònic.

El trànsit al voltant de Tolosa de Llenguadoc es va aturar quan la majestuosa figura del Concorde es va enlairar el 2 de març de 1969. Era la realització d'un somni, que es va començar a definir el 1955, amb els primers dissenys, i que va acabar de prendre forma el 1964, quan Charles De Gaulle va donar un cop damunt la taula i va afirmar que França construiria el Concorde —tot sigui per la *grandeur*—. Més endavant, es van suavitzar algunes discrepàncies en el consorci francobritànic, que havien provocat la denominació irònica de *Discorde* per al nou avió.

L'èxit tecnològic és innegable. L'èxit econòmic ha quedat lluny. Avui hi ha tretze Concorde pels aires —set són britànics i sis francesos—. El cop de De Gaulle va donar empenta a un

Una maqueta del Concorde mostra la sèrie de remolins engendrats per la relliscada de bombolles d'aire, de manera que imiten les condicions hidrodinàmiques.

pressupost de 600.000 milions de pessetes, amb la mirada no gaire convençuda del ministre de Finances, que aleshores era Valéry Giscard d'Estaing. Es calculaven unes vendes de 200 aparells, que han quedat en aquella xifra no apta per a supersticiosos.

Ara ha fet vint anys del primer vol comercial d'un altre gegant dels aires. El Jumbo 747 de la Boeing transporta cada any 800 milions de passatgers a tot el món. La seva capacitat de 500 passatgers per vol li va permetre abaratir les tarifes, cosa que no es pot dir del Concorde. Anar de París a Nova York i tornar costa 570.000 pessetes. Els usuaris, no cal dir-ho, són executius i artistes de fama, que necessiten els avantatges de fer aquest trajecte en només 3 hores i mitja. De vegades, el seient l'ocupa un passatger atípic: Mstislav Rostropòvitx reserva sempre un passatge per a ell i un altre per al violoncel.

Però les característiques del Concorde no permeten línies molt rendibles. Buit, el Concorde pesa 79.890 quilograms. Amb passatge i combustible pot passar dels 180.000. No té una capacitat excessiva —128 passatgers— i per tant la relació consum/passatger és alta. Tampoc pot recórrer distàncies molt llargues, a causa de les necessitats de reserva de carburant.

Per això, ja es va pensant en el successor del Concorde. D'una banda, es pot dissenyar un altre avió supersònic. De l'altra, es pot construir un avió hipersònic. És a dir, si la velocitat del Concorde és Mach 2 —dues vegades la velocitat del so—, els hipersònics haurien d'assolir Mach 5, això és, uns 6.000 quilòmetres per hora.

Aquest nou avió hauria de poder transportar 250 passatgers i recórrer 12.000 quilòmetres sense escales, a més de consumir la meitat que el Concorde i fer menys soroll. Però això costa molts diners i els francesos ja han assenyalat que s'hauria de fer pensant en una col.laboració internacional, amb els Estats Units, Europa i el Japó. Els temps de gastar tants diners només per la *grandeur* han passat.

PARÍS-NOVA YORK EN MENYS DE TRES HORES

Per això, cal veure si un avió així seria rendible. El trànsit de passatgers a través de l'Atlàntic augmentarà en els pròxims anys. A primers de segle, uns 50 milions de persones el travessaran cada any. Entre Àsia i Europa o Àsia i Amèrica els avions transportaran uns 25 milions de passatgers. Les capitals financeres hauran d'estar tan a prop com sigui possible. Però cal que els executius amb pressa siguin suficients per a assegurar un mercat.

De moment, tothom es pren seriosament el disseny. Fins i tot els soviètics han viatjat a Tolosa per observar els estudis de l'ATSF3. Disset anys després que el Tupolev s'estimbés en el Festival de l'Aire de París, tornen a tenir interès en aquest tipus de transport.

L'any vinent, un projecte francès es farà públic. Es tracta de l'AGV —Avió de Gran Velocitat—, un aparell que volaria a més de Mach 5 a uns 30.000 metres d'altitud —el Concorde ho fa a uns 19.000— i que portaria 150 passatgers de París a Tòquio o a Nova York en menys de tres hores. Amb l'experiència del Concorde i els treballs sobre la nau espacial Hermes, els francesos podrien resoldre els diversos problemes, que se centren en el tipus de material i en el motor. Pel que fa al primer punt, es tracta de trobar els materials que suportin les altes temperatures provocades per la fricció amb l'atmosfera i que en alguns casos poden arribar a uns centenars de graus. Quant al motor, és el problema més greu, ja que per ara no hi ha cap model que pugui respondre a les demandes sobre potència, consum i poc soroll.

Aquest darrer punt no és un dels menys importants. El *bang* supersònic està prohibit sobre de les terres habitades. Hi ha territoris verges a Sibèria i al Canadà. La cooperació internacional és necessària, perquè si Canadà o la Unió Soviètica participen en el projecte, seran més proclius a deixar sobrevolar el seu territori —s'ha de pensar en tot—. D'altra banda, els òxids de nitrogen expulsats pels motors poden col.laborar en la destrucció de la capa d'ozó. Mentre hi hagi una dotzena de Concorde el problema no és greu. Però amb una flota d'avions supersònics, tot es pot agreujar.

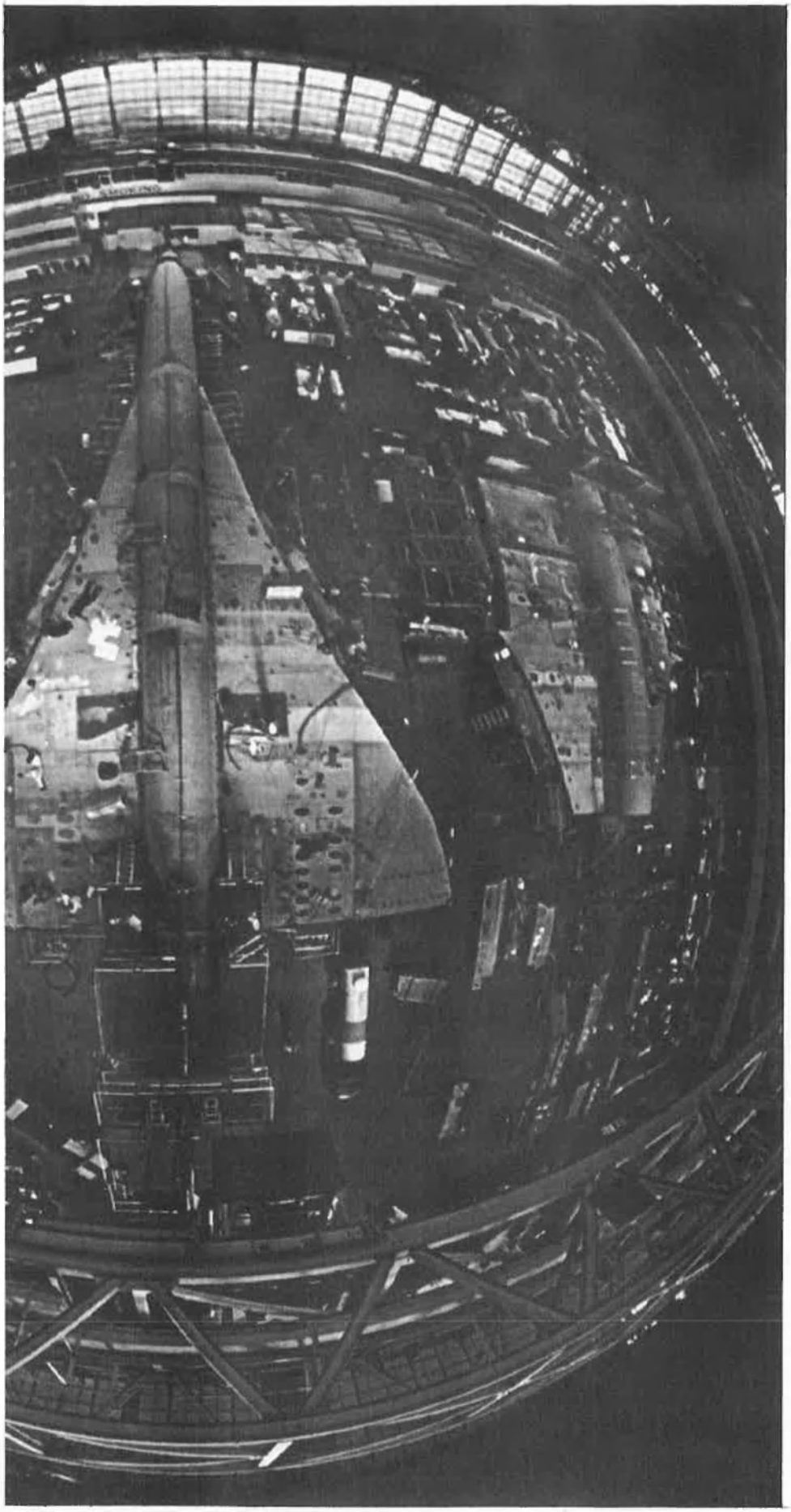
ORIENT EXPRESS

Els francesos tenen un altre projecte. Es tracta de l'ATSF, que portaria 200

Hangar de la British Aircraft Corporation a Filton (Gran Bretanya)

amb un avió Concorde en procés de muntatge.

passatgers a velocitat lleugerament superior a la del Concorde —Mach 2,2—. Pesaria la tercera part i aniria dues vegades més lluny amb el doble de passatgers i amb la meitat de combustible. El primer vol es faria d'aquí a deu anys.

Els Estats Units tenen un projecte més ambiciós. El president Reagan l'havia batejat com Orient Express, però el nom oficial és X-30. Ja no es tracta d'un avió convencional, sinó el que s'anomena avió aeroespacial. Podria volar a Mach 25 —més de 28.000 quilòmetres per hora— a una altitud de 30.000 metres o més. La NASA ha invertit 100 milions de dòlars en recerques sobre aquest tipus d'avió, mentre Boeing, McDonnell Douglas i altres companyies també han fet els seus estudis.

MÉS VELOCITAT, MÉS PROBLEMES

Òbviament, en augmentar la rapidesa també augmenten els problemes. Els materials han de suportar temperatures més altes i les proves són més laborioses. No hi ha cap túnel aerodinàmic on es pogués assajar un avió així. La simulació per ordinador permet fer-ne el disseny i corregir-ne els aspectes menys convincents. Però ningú es pot arriscar a construir un avió que costaria 400 milions de dòlars —el triple que un Jumbo— si només s'ha provat a l'ordinador.

El Japó també ha fet els seus projectes supersònics. El Ministeri d'Indústria ha fet un pla de set anys, amb uns 25.000 milions de pessetes de pressupost i la participació d'empreses europees i americanes. Es tracta d'un treball encabit en un projecte més ampli, que pot dur els nipons a aconseguir el seu avió supersònic cap a l'any 2010. Reduiria de 12 hores a 4 el temps per anar de Tòquio a Nova York.

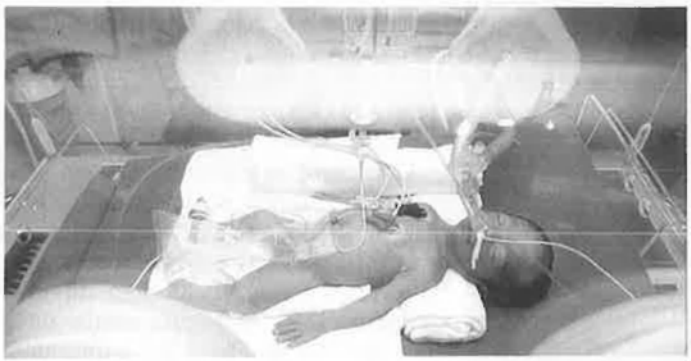
Com es pot veure, hi ha problemes diversos per resoldre i les previsions no són a curt termini. Però cal treballar de ferm si es vol disposar d'avions que redueixin notablement el temps necessari per a viatjar entre ciutats cada vegada més relacionades entre sí. I això no significa que els viatges turístics quedin exclosos d'aquests plans. En tot cas, si anar en Concorde ja resulta car, el preu del passatge en aquests nous avions estarà pels núvols —i mai millor dit.

Xavier Duran

Un preu que potser es massa car

POLS D'ESTELS

Sense que el ciutadà arribi a assabentar-se'n del tot, sinó mitjançant alguna informació esbiaixada, es viu en alguns cercles mèdics una autèntica guerra científica de la ceguesa a Jaén, concretament al seu hospital d'especialitats Ciudad de Jaén, de diversos nens —tots nounats i prematurs— a causa, pel que s'ha repetit i han refermat especialistes en oftalmologia, d'una incorrecta aplicació d'oxigen a les incubadores on eren.

El doctor Bonifacio Esteban Velasco, cap del servei de pediatria, ho ha desmentit categòricament i ha insistit que, segons les estadístiques, aquestes cegueses estan dins les xifres normals de l'estat i arreu del món. Per contra, i en comentar que les retinopaties que condueixen a la ceguesa del prematur no és possible considerar-les normals en el 35 per cent dels casos, com fa el doctor Esteban, alguns oftalmòlegs de prestigi han indicat, sense embuts, que "el que passa és que l'oxigenoteràpia és dolenta per se, i cal anar-hi amb molt de compte".

En mig de la guerra de declaracions, que no ha tingut la transcendència pública que es creu que hauria de tenir perquè el problema es presenta arreu, ha aparegut la figura del doctor Rafael Jiménez González, del barceloní Hospital Clínic, president de la secció de Neonatologia de l'Associació Espanyola de Pediatria. Per al doctor Jiménez, "aquests i altres problemes són el preu que cal pagar pel progés mèdic".

L'afirmació, si no agosarada, sí que sembla arriscada. Certament, quan un obstetra es troba a les mans una criatura acabada de nàixer i amb un quilo o menys de pes, pensa immediatament en la incubadora assistida i amb l'administració de vitamina E i d'etansilat per a prevenir hemorràgies que afectin seriosament la retina. I fa bé.

Però el doctor Jiménez, respectat per la seva professionalitat, ha situat el llistó del preu del progrés —si més no en aquest camp— massa alt. Molt més del que és permissible i acceptable en una societat que presumeix d'haver assolit altes cotes d'eficàcia mèdica. Possiblement sense adonar-se que queia en flagrant contradicció, Jiménez González ha indicat que "a l'estat espanyol s'accepta un màxim del 5 per cent" de ceguesa per aquestes retinopaties.

¿En què quedem? ¿No era el 35 per cent la xifra normal, segons el cap del servei de pediatria del Ciudad de Jaén? ¿Voleu dir que el doctor Jiménez no ha passat de la ratlla en la seva defensa gremialista del seu col.lega de Jaén?.

Josep Català.

Tractats bàsics d'informàtica

PRESTATGE

L'expansió de la informàtica fa necessària l'existència de textos que permetin introduir-se en aquest món i ajudin en l'elaboració de programes i aprofitament de l'ordinador. L'Editorial Eumo, de Vic, està fent una important contribució en aquest camp, amb els fins ara quatre llibres escrits per Enric López. Els dos textos que foren publicats primer corresponen a la col.lecció didàctica. Es tracta de *BASIC 1. Introducció al món de la informàtica* (1985; 140 pàgs.) i *BASIC 2. Introducció al tractament de fitxers* (1986; 140 pàgs.). Es tracta de llibres escrits per a no-professionals. En el primer hi ha una explicació de diverses instruccions, comandaments i funcions del llenguatge BASIC. El segons ens introdueix en els diversos tipus de fitxers, amb exemples, i inclou també programes per a resoldre alguns problemes de física.

Els altres dos llibres escrits per Enric López estan dins la col.lecció Tecno-Ciència. Són *Introducció a la informàtica* (1988; 178 pàgs.) i *Introducció al Pascal* (1989; 570 pág.). En el primer s'expliquen de manera molt senzilla les característiques dels ordinadors, la seva història, les bases de dades, alguns programes i hi ha a més una breu introducció al BASIC i al Pascal. L'altre

Esmorzar

IN VITRO

El neguit de les activitats quotidianes sovint ens fa oblidar que és el nostre cos qui les realitza. No ens parem mai a pensar que el nostre organisme funciona bàsicament com una màquina molt més sofisticada –i això, ho hem d'agrair a la sàvia Natura– que les que nosaltres fabriquem. Una màquina que funciona mitjançant l'energia que li aportem amb els aliments que consumim.

Escollim els nostres nodridors moltes vegades sense ordre ni concert, només guiats pel seu aspecte menjívol o per pautes d'alimentació tradicionals que massa sovint no responen a les necessitats dietètiques del nostre cos. Se sol donar molt poca importància al primer àpat del dia, l'esmorzar, quan teòricament hauria de reposar les reserves d'energia emprades en el descans nocturn. Des del l'últim àpat, el sopar, fins que ens llevem, hauran transcorregut de deu a onze hores de dejuni en les quals el nostre cos mantindrà el normal funcionament del cor, la respiració, la temperatura corporal, totes les funcions de la vida vegetativa que consumeixen energia. Aquesta energia de reserva la proporcionarà el glucogen, acumulat en el fetge, glucogen que es transformarà en glucosa circulant, que ve a ser com "la gasolina" del cos humà.

A més a més, l'esmorzar ens hauria de posar en forma i desvetllar la ment i les palanques del cos per a la feina que ens espera. ¿I què fem massa sovint? Ens conformen amb un simple cafè amb llet pres a corre-cuita o, encara pitjor, a mig matí allargant dues o tres hores més el dejuni nocturn.

llibre és una introducció ja més completa al llenguatge Pascal. Ofereix una àmplia visió de les possibilitats d'aquest llenguatge i també molts exemples de programes. Si se segueix tot el llibre es poden adquirir uns bons coneixements per a iniciar-se en el Pascal i aprofundir-hi més endavant. Es tracta d'una sèrie de llibres molt necessaris, ja que posen a l'abast del lector català uns coneixements molt bàsics i importants sobre l'ús dels ordinadors i les possibilitats de la informàtica.

X.D.

Cada persona ha de cobrir unes necessitats energètiques diaries que estan en funció de l'edat, el sexe i l'activitat desenvolupada. L'esmorzar, diuen, hauria d'aportar d'un 20 a un 25 % del valor calòric de la dieta total diària. La Dietètica, que ens ensenya a menjar equilibradament, ens recomana que no descuidem l'esmorzar. Massa estudiants distrets, o excessivament nerviosos, o mancats d'atenció, potser es trobarien molt més relaxats i receptius, ara que estem en època d'exàmens, si el seu cervell disposés d'una aportació continuada de glucosa. ¡Apa, l'esmorzar saborós ens espera!: poma, plàtan, taronjada, ou, formatge, iogurt, mel, melmelada, mantega, torrades, cereals, llet, xocolata... ¡Ep!, però no ens passem: del 20 al 25 % de la dieta total diària, recomanen els especialistes en dietètica.

Rosa Fabregat i Armengol

La ploma i el disquet

TUB D'ASSAIG

Si mai us acosteu a Tolosa de Llenguadoc, és recomanable anar al *Florida*, un cafè de la Plaça de l'Ajuntament. Està decorat a l'antiga i encara serveixen els cafès i les infusions en tasses de pisa, de color verd i contorns daurats. Si podeu anar més lluny, us agradarà visitar el *Florian*, a Venècia, local per on passaren Byron, Balzac i Stendhal, entre altres, i on D'Annunzio escrigué algunes de les seves obres i Wagner apuntà els primers compassos de l'òpera *Tanhäuser*. I podeu acabar l'excursió en els cafès de Viena, Praga i Budapest.

Aquests locals recorden l'època en què els escriptors podien seure en una taula de marbre i inspirar-se en la clientela per anar omplint capítols de les seves novel.les. No he vist mai ningú prendre notes en el *Florida*. I sospito que si D'Annunzio no hagués cedit al màrqueting seductor dels *burgers*, aniria al *Florian* amb un processador de text portàtil. I això esborraria bona part de l'encís d'aquests índrets.

Aprofitar els avantatges de la tècnica per a no haver d'embrutar més paper del compte és una cosa perfectament legítima. Però potser no seria dolent fer un exercici nostàlgic, si més no, de tant en tant. Els lletraferits —professionals o anònims— haurien d'anar als vells cafès i escriure qualsevol cosa a mà. Tant se val si els poemes que en resultin no tenen ritme, si les descripcions són poc acurades, si un petit conte és inconsistent. El que importa és el simbolisme de l'acció. *Papers contra la cinta magnètica*, es titula el dietari de Norbert Bilbeny publicat fa uns anys. La idea és la mateixa: paper i bolígraf contra el disquet. El suau raspar de la ploma contra el soroll sec del teclat. Cal no deixar-se guanyar del tot per les coses pràctiques i exercir el romanticisme. Hem de demostrar que, enmig del progrés tècnic, podem recuperar alguns bocins de passa

X.D.

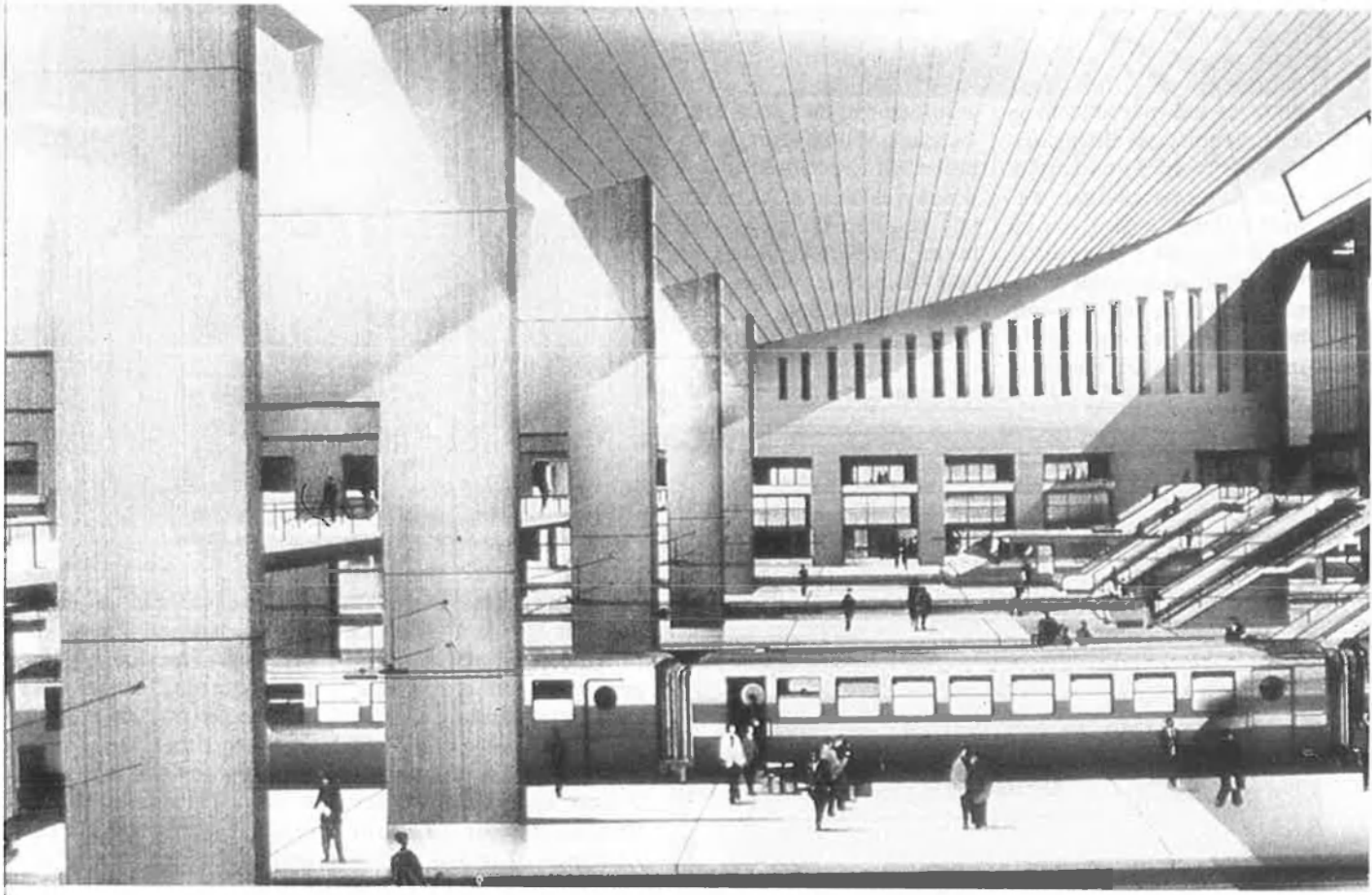
Antoni Serra, un escriptor que preferix la ploma al disquet.

ECONOMIA

Trens d'alta velocitat i avions es disputen el transport de passatgers a Europa

Vol ras

Les companyies ferroviàries aspiren a desbancar les empreses aèries en la comunicació entre les principals capitals europees. Tren d'alta velocitat o avió, aquesta és la qüestió. Els més optimistes pretenen que tots dos mitjans de transports integren els seus serveis.

Eixir de Londres a les 7 del matí, resoldre un important assumpte econòmic a París de 10 a 12 del migdia i tancar un negoci a Amsterdam a les 4 de la vesprada seran cites possibles a fixar en les agendes dels euroexecutius del segle XXI. Almenys així ho pretenen els membres de la Comissió Europea més entusiastes davant la idea de construir una xarxa continental de tren d'alta velocitat capaç d'enllaçar les principals capitals de la CE. Un projecte que els *arquitectes* de Brussel.les tenen quantificat i pressupostat: 36.000 quilòmetres de vies i més de 10 bilions de pessetes.

L'alta velocitat farà possible que els nord-europeus es desplacen al seu lloc de vacances en una sola nit, cosa que podria evitar l'habiutal caos dels aeroports. O que Londres i París estiguen més prop per tren que Londres i Manchester via aèria. Avui el viatge entre les dues capitals tarda 5 hores i mitja si es combinen tren i aerolliscador, i 7 si s'enllacen tren i vaixell regular. Però qualsevol persona amb pressa vola i, malgrat que molts turistes estan disposats a canviar temps per diners, sols 1'3 milions de passatgers van per tren mentre 1'4 milions trien l'avió. La relació canviarà quan el TGV faça el viatge en menys de tres hores.

¿On queden les companyies aèries davant uns trens que assoliran velocitats punta de 350 quilòmetres per hora? De moment estan a l'expectativa, escèptics a un projecte ferroviari que requereix un pressupost elevat i sobre el qual els governs implicats no tenen una voluntat clara. Es podria pensar que les línies aèries europees estan acomplexades davant la futura competència, però no ho estan, en part perquè esperen un creixement espectacular del nombre de passatgers –al voltant d'un 7% al llarg de la present

dècada– i podrien seguir creixent encara que perden una part del mercat a favor dels trens d'alta velocitat . I per una altra banda, perquè estan més preocupats per la competència que la resta de companyies aèries presentaran a partir del 1992, quan es liberalitze el transport aeri.

EL MODEL FRANCÈS

França –amb les línies París-Lió i París-Le Mans– és, per ara, l'únic estat de la CE que ha posat en marxa dos trajectes d'alta velocitat amb trens que atenyen els 270 km/h. Ara bé, la prolongació de la xarxa francesa de TGV a la resta d'Europa no depèn tant de la voluntat dels estats veïns com de la possibilitat que puguen tenir la RFA, Anglaterra o Espanya de finançar l'euroxarxa. De fet, l'experiènica París-Lió ha estat realitzada sense partides directes del pressupost francès. El mateix model se seguirà per a la línia nord del TGV, París-Lille. Això no obstant, difícilment es podria aplicar aquesta fórmula a trajectes menys lucratius com París-Estrasburg o Marsella-Barcelona, els quals necessiten el finançament dels respectius estats.

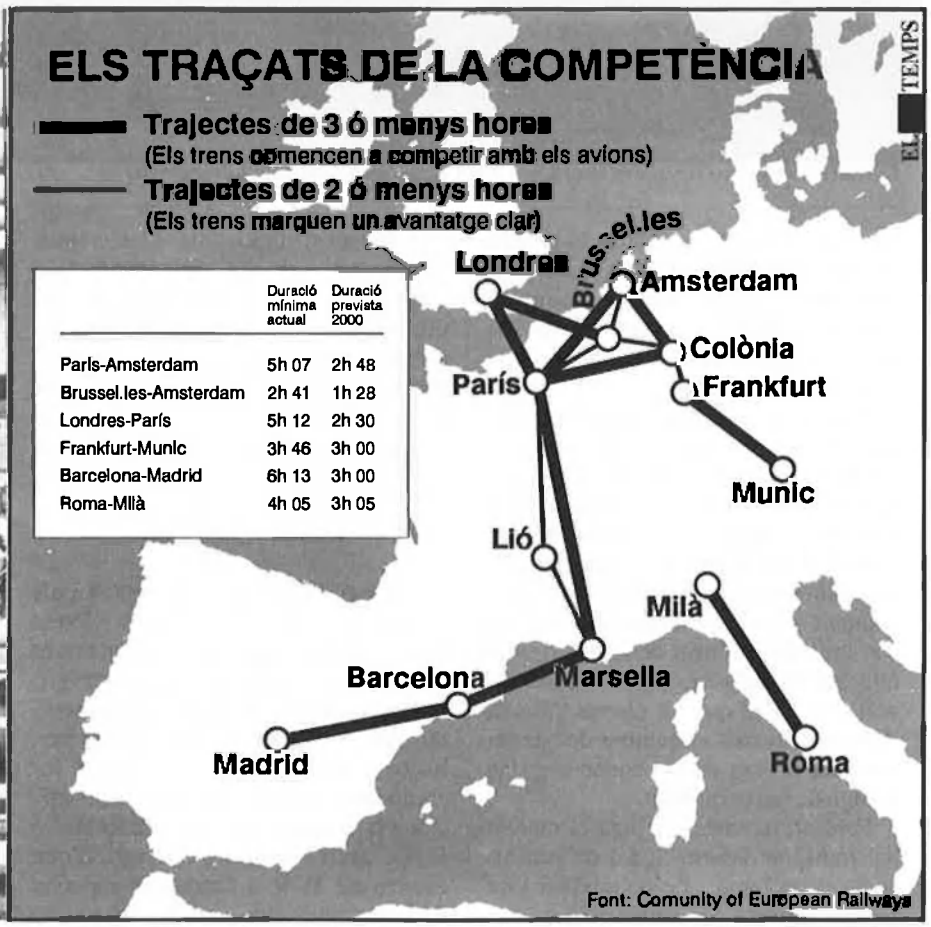
La influència del TGV en la ruta entre París i el sud-est francès ha estat molt positiva i no extrapolable a altres casos. Si el 1980 un milió de persones van optar per l'avió per a desplaçar-se entre París i Lió mentre 2 milions feien ús del tren, després de l'entrada en funcionament del TGV són 5 milions els que han optat pel TGV mentre mig milió són fidels a l'avió.

D'altra banda, si bé tots els membres de la CE tenen projectes d'alta velocitat en estudi, la seua definició varia considerablement. Així, mentre França fa experiments per a llançar els seus trens a una velocitat de 540 km/h (la meitat de la velocitat d'un reactor) i estudia l'ús comercial de velocitats superiors als 350 km/h, a Irlanda la gran aventura és que els trens que enllacen Dublín amb Cork i Belfast siguen capaços d'aconseguir una velocitat punta de 180 km/h. Enmig, Espanya i Itàlia projecten emular les velocitats franceses amb nous traçats mentre les autoritats britàniques han optat per millorar les línies existents. A la RFA es planifica una xarxa capaç d'assolir els 320 km/h, però el gran nombre de túnels encareixen considerablement el projecte. Tota una Babel ferroviària.

Si els estats arriben finalment a harmonitzar les seues concepcions d'alta velocitat, el transport ferroviari serà competitiu amb l'aeri per a viatges de negocis quan la durada del viatge se situe al voltant de les 3 hores, i plenament avantatjós quan el viatge es realitze en menys de 2 hores (Vegeu mapa). El triangle París-Amsterdam-Colònia, amb Brussel.les al mig i Londres adossat, amb una saturació aèria evident, serà el primer mercat que es disputaran els dos tipus de companyies.

Davant aquesta revitalització del tren, les companyies aèries ja han donat signes de passar a la contraofensiva. Air Inter, la línia domèstica francesa, ha començat a introduir millores en un servei que tradicionalment ha despertat les crítiques dels usuaris i que a principis de la dècada passada havia entrat en una perillosa corba descendent de passatgers. Un nou sistema d'aterratge automatitzat, tarifes més flexibles i un major servei a força d'incloure en la flota avions més xico-

	Duració mínima actual	Duració prevista 2000
Paris-Amsterdam	5h 07	2h 48
Brussel.les-Amsterdam	2h 41	1h 28
Londres-París	5h 12	2h 30
Frankfurt-Munic	3h 46	3h 00
Barcelona-Madrid	6h 13	3h 00
Roma-Milà	4h 05	3h 05

La creació d'un sistema europeu de control aeri, única solució per a posar fi als habituals retards.

tets han servit per a detenir la pèrdua de mercat. La baixada dels preus serà estensible a la resta de companyies europees quan, en un termini de dos anys, es desmantellen els monopolis estatals.

Però, en aquest cercle d'accions-reaccions, les companyies ferroviàries també tenen resposta i empreses com la SNCF francesa ja estan adaptant el sistema computeritzat de reserva i control utilitzat per American Air Lines. I més encara, hi ha introduït descomptes selectius i les hostesses ja no són un luxe exclusiu dels avions sinó que també formen part del personal dels trens. I és que els clients valoren cada vegada més la qualitat del servei i els trens estan encara ancorats a una imatge de baixa qualitat.

Però on realment es juga el mercat del transport internacional de passatgers és en termes de puntualitat i en aquest aspecte les línies aèries han d'espavilar-se. Aquestes juguen amb tarifes barates per a la classe turista i fan pagar sobretaxa per a la classe preferent. No poden, però, vendre dues classes de puntualitat. Mentre el 85% del transport ferroviari de llarg recorregut té un marge d'error de 10 minuts en l'arribada dels trens, el 20% dels vols europeus –25% a l'estiu– ix més de 15 minuts tard. El marge d'error en l'arribada, naturalment, és encara més gran.

Ara bé, el trànsit aeri pot superar aquest greu problema si, com projecta l'Associació de Línies Aèries Europees, estableix un sistema únic de control en substitució dels 22 sistemes fragmentats que ara funcionen. Un canvi que podria quedar finançat amb una sobretaxa de 200 pessetes per passatger. Els lobbies aeris juguen ara a pressionar sobre els governs obligant-los a replantejar-se si no serà una pèrdua de diners invertir bilions en el futur TGV europeu.

L'AVIÓ A LES VIES

Més enllà de la competència pels passatgers, companyies aèries i ferroviàries poden superar l'enfrontament amb la coordinació dels seus serveis. Ubicar estacions de trens d'alta velocitat als aeroports i millorar els enllaços poden ser fórmules per a fer compatibles els dos sistemes i beneficiar els usuaris. Així ho ha entès la SNCF amb l'anunci d'obertura d'una estació de TGV a l'aeroport parisenc Roissy-Charles de Gaulle, una zona de transbord entre vols intercontinentals i trajectes ferroviaris per a les capitals europees del nord-oest.

També Brussel.les i Amsterdam aspiren a aconseguir una terminal de TGV. Tant Bèlgica com Amsterdam intenten fer dels seus aeroports punts de redistribució de vols procedents d'altres continents. És l'única eixida per a companyies com l'holandesa KLM i la belga Sabena, que tenen un mercat domèstic poc desenvolupat per raons geogràfiques òbvies i que hauran de pactar amb el tren si no volen perdre quota de mercat.

De fet, les companyies aèries s'han vist obligades a marcar-se un nou repte davant l'ofensiva dels trens. Els seus projectes i la filosofia que intenten implantar al llarg dels futurs anys està en el fet que l'usuari entenga que el seu vol comença a l'estació central. Això passa, però, per oferir serveis específics als passatgers i anar més enllà de la simple connexió amb els aeroports. Així, l'alemanya Lufthansa ja ha establert un tren *intercity* que connecta els aeroports de Frankfurt, Colònia i Düsseldorf i evita la congestió d'aquests corredors intereuropeus. Són trens que tenen atorgat un número de vol i que han adoptat un servei i un estil propis dels avions.

Els plans de la Comissió Europea van, fins i tot, més lluny i ja s'estudia establir una autoritat comunitària que siga la propietària de la xarxa de línies ferroviàries i amb potestat per a llogar el seu ús tant a les empreses estatals com a les privades. Un projecte que, de moment, rebutgen visceralment les companyies estatals, les quals argumenten que la coordinació d'aquest tipus de sistema seria poc menys que impossible. Per contra, el trànsit aeri està en vies de trobar una solució integral a la saturació actual. A curt termini sembla improbable establir una autoritat paneuropea d'aquest tipus, però és evident que la proposta pressionarà les empreses ferroviàries estatals perquè òbriguen les seues xarxes a altres empreses foranes tant estatals com privades.

Albert Vicent

Pegaso premiada

Pegaso ha rebut el premi concedit per la revista *Dirigentes* destinat a distingir aquells dirigents, empreses, innovacions empresarials i campanyes publicitàries més destacades del passat exercici. El projecte pel qual ha estat guardonada Pegaso és el demostrador electrònic "solo 500", el qual va ser presentat com a primícia en el Saló Internacional de l'Automòbil de Barcelona, i que representa un gran avanç en la concepció del transport per carretera per la seua incorporació de novetats tècniques usades en aeronàutica i telecomunicacions.

D'altra banda, el comitè d'empresa de CCOO d'Enasa-Pegaso s'ha dirigit a la direcció de la multinacional alemanya Mann per a expressar-li les inquietuds dels treballadors del Centre Tècnic de Barcelona donada la potencialització del Centre Tècnic de Madrid en detriment del de Barcelona. *S.M.*

Iberia turística

Iberia ha formalitzat un Acord de Cooperació Turística amb la Compañía de Turismo de Puerto Rico i una Declaració d'Intencions amb l'Instituto Costarricense de Turismo. Tots dos documents, vigents per al present any, tenen per objectiu establir una sèrie d'accions tendents a incrementar el trànsit turístic cap a les destinacions de Puerto Rico i Costa Rica. *A.V.*

Fira de Barcelona: nou director

Ferran Lemús ha estat nomenat nou director general de la Fira de Barcelona a proposta del president de la Fira de Barcelona, **Enric Reyna**. Lemús serà el nou director per un període de quatre anys, malgrat la renovació de la Cambra de Comerç de Barcelona, prevista per al pròxim mes de novembre.

Enric Reyna ha manifestat que la marxa del fins ara director general, **Enric Crous**, no és deguda al fet "que no haguem sintonitzat", malgrat les discrepàncies de parer que hagin pogut existir en certs moments. Crous abandona la Fira de Barcelona per a incorporar-se al sector privat, concretament a l'empresa cervesera Damm SA. Els criteris d'elecció de Lemús han estat, segons ha manifestat Enric Reyna, "l'experiència empresarial, i no en el món firal precisament". Una de les principals actuacions que haurà d'emprendre el nou director general serà la potencialització internacional de la Fira de Barcelona. Ferran Lemús ocupava fins ara el càrrec de direcotr general d'Iniciatives, SA. *S.M.*.

Dalt, instal.lacions de Petromed. Baix, Miquel Torres i Jordi Pujol.

La paraula té un preu

TAV–Traductores Asociados de Valencia, SL– és el nom de la nova empresa creada a València en els camps de la comunicació i la traducció de textos tècnics, jurídics, econòmics, publicitaris i literaris. TAV està afiliada a Übersetzergruppe Zürich-UGZ i entre els seus plans d'expansió hi ha l'obertura de sucursals a les principals capitals de l'estat. *A.V.*

Miquel Torres

El president de l'empresa Miguel Torres, SA, Miquel Torres, ha estat distingit per la Generalitat de Catalunya amb la Creu de Sant Jordi, el màxim guardó que atorga el govern autònom d'aquesta comunitat.

Miquel Torres ha rebut la Creu de Sant Jordi als 82 anys en reconeixement per la seua activitat empresarial de quasi 60 anys al capdavant de l'empresa.

Miguel Torres, SA, va exportar l'any passat 6 milions d'ampolles a més de 75 països del món. Així, es converteix en l'empresa líder d'exportació de vins amb denominació d'origen. L'empresa posseeix en l'actualitat 800 hectàrees de vinya pròpia a la comarca del Penedès i també té a Xile 150 hectàrees i un celler que produeix un milió d'ampolles a l'any. *A.V.*

Empreses segures

Les instal.lacions de Proquimed, Repsol Butano i Petromed al polígon del Serrallo de Castelló són les tres empreses pioneres que han adoptat, per primera vegada a l'estat espanyol, un pla conjunt d'emergència exterior. Aquest s'adapta a les exigències comunitàries en matèria de reglamentació per a prevenir accidents industrials o minimitzar-ne els efectes.

La supervisió d'aquest pla és competència de la Conselleria d'Administració Pública i està previst que siguen 29 les empreses instal.lades al País Valencià que ho adopten a curt termini. *A.V.*

"Cal saber com s'exporta"

El pressupost d´enguany de la Direcció General de Promoció Comercial serà de 2.361 milions de pessetes, un 47'3% més respecte a l'any passat. Anna Birulés, directora general, afirma que un dels punts foscos de l'actual creixement de l'economia catalana és el sector exterior.

Estem a les portes del Mercat Unic. ¿En quines condicions es trobarà l'empresari català?

—L'empresari català es trobarà amb un mercat de 320 milions de consumidors d'alt nivell adquisitiu. Però es trobarà, també, amb una competència molt més forta, instal.lada en unes xarxes de distribució i amb unes quotes de mercat.

—¿Està preparat per a fer-hi front?

—Si bé l'economia catalana ha estat una economia més oberta que la de la resta de l'estat i, per tant, sempre ha exportat més, des del punt de vista de mercat i d'estratègia empresarial no està tan acostumada ni adequada com l'empresa francesa, alemanya o holandesa. Des del punt de vista de mentalitat n'hi ha molts de preparats, i això es tradueix en una estratègia empresarial diferent, i ara estan en bones condicions per a seguir el canvi que, a partir del 92, hauran de fer totes les empreses europees.

—L'augment d'inversió estrangera està causant recel en certs sectors.

—La inversió estrangera forma part de la interrelació dels mercats, de les estratègies d'internacionalització de les empreses... Amb aquesta estratègia val més que les empreses estiguin aquí i no que es limitin a vendre els seus productes. Però el punt clau és la inversió de les nostres empreses a l'exterior i, per això, hi ha d'haver suport i competitivitat internacional de les nostres empreses i els seus productes.

—¿El teixit empresarial de les PIMEs dificulta l'accés als mercats internacionals?

—Moltes d'elles són empreses familiars i no estan acostumades que es produeixi un canvi accionarial i renunciar a una part del control. Però això no vol dir que s'hagi de deixar de controlar l'empresa. Ara bé, el sistema financer ha ofert pocs recursos diferents del tipus de préstec i línies de crèdit habituals i hi ha hagut poca tradició a sortir a borsa.

—Que l'economia catalana creixi per damunt de la mitjana estatal i aquesta per sobre de l'europea, ¿és perjudicial a la llarga?

—El creixement conjuntural pot provocar alguna tensió. Hem d'intentar seguir creixent per sobre de la mitjana per a reforçar el teixit empresarial i els elements bàsics d'inversió a nivell d'infrastructures, inversions per part de les empreses, dinamitzant el sector privat. Fer una frenada ara seria contraproduent, de cara al retard que hem de suplir en aquests dos anys. A més, s'han d'arbitrar polítiques que incideixin en l'oferta i mesures més estructurals per a fer augmentar l'oferta i la qualitat d'aquesta.

—¿Hi ha desequilibris en l'economia catalana que siguin preocupants?

—El tema que requereix més atenció és el del sector exterior, però també hi ha una altra qüestió que ve de més lluny, que és la de la feblesa del sector financer.

—¿Quines mesures cal prendre per a afrontar el sector exterior?

—Una mala informació o una informació segmentada fa que les decisions empresarials siguin poc eficients o que certes decisions no es prenguin. I en el sector exterior això és molt important. S'ha de fer una selecció clara del segment de mercat en el qual s'és competitiu i actuar a nivell internacional, conèixer els sistemes de distribució i l'entramat industrial i empresarial d'un altre país. Però també calen mesures macroeconòmiques, com la de reduir el diferencial d'inflació en relació als altres països de la CE, els tipus d'interès i alliberar alguns dels fenòmens que tenen incidència sobre la pesseta.

—El que passa és que la política macroeconòmica és una política d'estat.

—Sí, i actuacions més microeconòmiques d'incidència directa sobre l'empresa se'n prenen molt poques per part de l'administració central, i les que es prenen són per a un model d'empresa gran lligada, sovint, a l'empresa pública. La gestió i el disseny de programes específics serien molt més eficients si es fessin totalment en mans de les comunitats autònomes, ja que així s'estaria més a prop de la realitat empresarial.

—¿L'augment d'importacions que s'està produint no és perillós?

—Les importacions poden créixer encara més perquè el nivell d'obertura de la nostra economia encara és inferior al nivell d'altres països de la Comunitat. Ens estem beneficiant de produccions exteriors per a poder créixer, tant en consum com en producció. Ara bé, això ha d'estar compensat pel ritme de creixement de les exportacions.

—¿I per a fer augmentar aquest ritme de creixement què faria falta?

—Això va molt lligat a un entorn macroeconòmic més favorable, fomentar la informació, un major coneixement exterior, una millora generalitzada de la imatge i de la realitat de la qualitat. Però també és molt important saber com s'exporta. Cal que hi hagi una xarxa comercial interior, una estratègia de penetració i un manteniment de les quotes de mercat. I calen moltes aliances si es vol créixer no només en dimensió sinó en marca.

—¿Les restriccions del crèdit com estan afectant l'economia catalana?

—Amb una posició creditícia adreçada, per una banda, al sector exterior per a evitar entrades de capital especulatiu i, des del punt de vista intern, més adreçades al consum, en la pràctica, on les dues mesures incideixen negativament és en l'empresa.

—Ha dit diverses vegades que seria interessant la creació d'un loby.

-En el temps que passa des que es comença a discutir un esborrany de llei fins que un estat adopta la legislació s'ha de poder incidir en el procés i pressionar en una direcció o una altra perquè passin primer uns productes en unes condicions determinades.

S'ha de fer arribar la veu, tenir interlocutors i insistir, en favor als interessos de tots els estats de la CE.

—¿Quines oportunitats ofereix a l'empresari català la nova Europa de l'est?

—Hem de parlar a mig termini. Si bé hi haurà sectors en què es produirà una demanda important, els costos d'operació seran elevats perquè hi repercutiran la formació de mà d'obra, la consecució de primera matèria, el manteniment d'uns nivells de qualitat, el subministrament i el tipus d'energia, les tecnologies que es puguin utilitzar, a més d'altres factors.

Sílvia Montfort

Traure suc al suc

Des de fa uns tres anys, el sector del suc de fruita viu un *boom* espectacular que ha fet créixer com bolets el nombre d´empreses que s´hi dediquen.

El grup Vichy Català invertirà enguany 1.000 milions de pessetes en la construcció d´una nova fàbrica a Catalunya on produirà i envasarà els sucs de la marca Granini que ara només distribueix. Palau de Plegamans sona com l´emplaçament amb més possibilitats, entre les diverses localitats que s´estudien.

L´acord signat amb Granini Deutsche significarà que l´empresa catalana disposi de la fórmula de fabricació dels sucs, a més de comptar amb assessorament sobre el mercat mundial de fruita, i el subministrament de maquinària per a la nova fàbrica. Granini Espanya ha acordat amb l´empresa mare d´exportar a França els sucs i els nèctars que produeixi, quan s´hagi posat en marxa la fàbrica de Catalunya.

El cas de Granini es pot considerar representatiu dins el sector , tot i tractar-se d´una empresa que el 1989 va tenir l´u per cent del mercat, amb unes vendes de 580 milions de pessetes.

Durant els darrers tres anys els fabricants han proliferat com bolets per repartir-se unes vendes que han anat creixent any rere any fins al 40 per cent. El mercat, controlat fins fa ben poc per dues o tres marques, presenta ara una oferta molt disgregada i atomitzada, fins al punt d´haver-se convertit en un element clau dins el procés d´expansió i de diversificació de molts fabricants, com és el cas de la majoria d´indústries lleteres del país.

14 LITRES A EUROPA

Algunes fonts del sector associen el descobriment del negoci a la febre pels productes naturals que s´està vivint arreu, si bé els estudis sobre el repartiment del consum durant l´any assenyalen clarament que es continuen bevent bastants més sucs de fruita durant l´estiu.

Aquesta xifra correspon al consum global mitjà per habitant i any a Europa. La República Federal d´Alemanya és el país que encapçala el rànquing, amb una mitjana de 34 litres per habitant. La reunificació pot fer que el nou país faci estralls en les comparacions de consum dels pròxims anys. A l´estat espanyol, el consum el 1989 va ser de 7,5 litres per habitant, enfront dels 3,5 litres que trobàvem el 1986. En total, a Europa, es van consumir l´any passat 4.900 milions de litres de suc de fruita.

Segons l´estudi *Anuari del Consum Alimentari* el 30,34 per cent de les llars del País Valencià consumeix sucs habitualment, una xifra similar a la qual correspon a les Illes Bàlears —el 30,15 per cent— i lleugerament superior al 29,78 per cent de Catalunya.

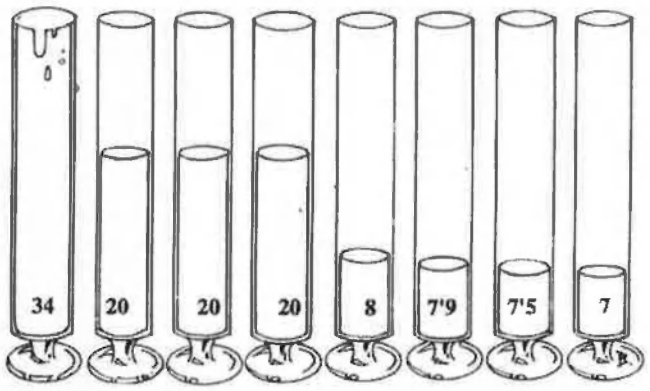
A l´estat espanyol hi ha registrades més de 400 marques diferents de sucs de fruita, encara que el nombre de les que tenen una projecció real de mercat es redueix a unes 30.

POSSIBILITATS DE FUTUR

Les possibilitats de futur del sector continuen sent immenses aquí, si tenim en compte que encara som lluny dels paràmetres de la resta d´Europa.

L´aparició de l´envàs de cartó, fonamentament el Tetra Brik, ha llançat els sucs a la fama, en permetre amagar el suc i per tant les vitamines dels efectes nocius de la llum. La millor conservació, la comoditat de tractament, transport i conservació, i les reduccions de preus han servit per incrementar a poc a

CONSUM LITRES/HABITANT A LA C.E.E.

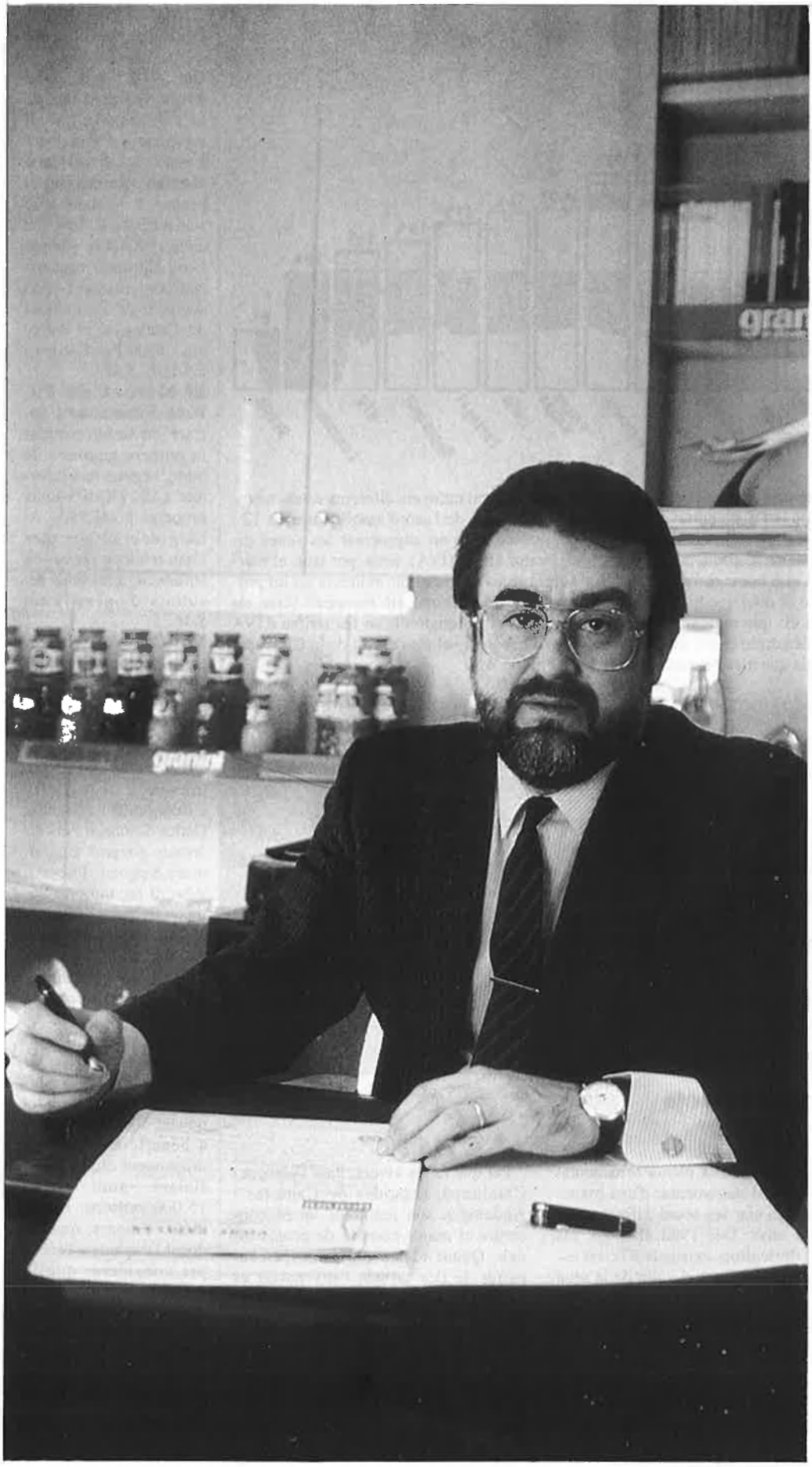
RFA Suècia Dinamarca Noruega Itàlia PP.CC. Espanya Grècia

PERCENTATGE DE CASES AMB CONSUM HABITUAL DE SUCS

P. Valencià Les Illes Catalunya

J. Ramon Peitx, director de Granini Espanya.

poc la demanda d´aquest producte. Kas Fruit, Zumisol, Juver, Vida o Frutti són alguns bons exemples de com fer triomfar un producte que té com a millor reclam el seu envàs. A l´altra banda de la taula, trobem els que prefereixen mostrar el que venen, com l´esmentada Granini o les més tradicionals Fruco o La Verja. Es tracta llavors d´incorporar una bona dosi d´àcid ascòrbic (vitamina C) en el moment de l´envasat per compensar els efectes nocius de la llum. Entre els avantatges de l´envàs de vidre hi ha l´atractiva possibilitat de sacsejar-lo per barrejar bé els diversos elements que componen el suc.

Els beneficis d´explotació que deixa aquest producte són importants i permeten destinar importants quantitats de diners a la investigació de noves fórmules, com ara nous sabors, nous dissenys, noves presentacions d´envàs, etcètera. La fidelitat del consumidor habitual al suc de taronja i en ampolla de litre s´ha començat a perdre davant dels nous gustos i presentacions de format que els fabricants han anat introduint a poc a poc.

2.000 MILIONS EN PUBLICITAT

A l´estat espanyol els diversos fabricants del sector es van gastar prop de 2.000 milions de pessetes en publicitat el 1989. Dos anys abans, la xifra d´inversions havia estat de 1.380 milions de pessetes. Els casos de creixement més espectaculars són els de Zumisol, del Grup Pasqual, que va aparèixer el 1987 i ha aconseguit situar-se com a líder en vendes a través del canal d´alimentació. Frutti, de Celbasa-Ato és també un bon exemple dins el mercat català, que va aconseguir vendre tres milions de litres tan prompte com va arribar al mercat. *Frederic Rovira*

PREGUNTA DE LA SETMANA

Antoni Lozano
Secretari General de la Unió de Llauradors i Ramaders

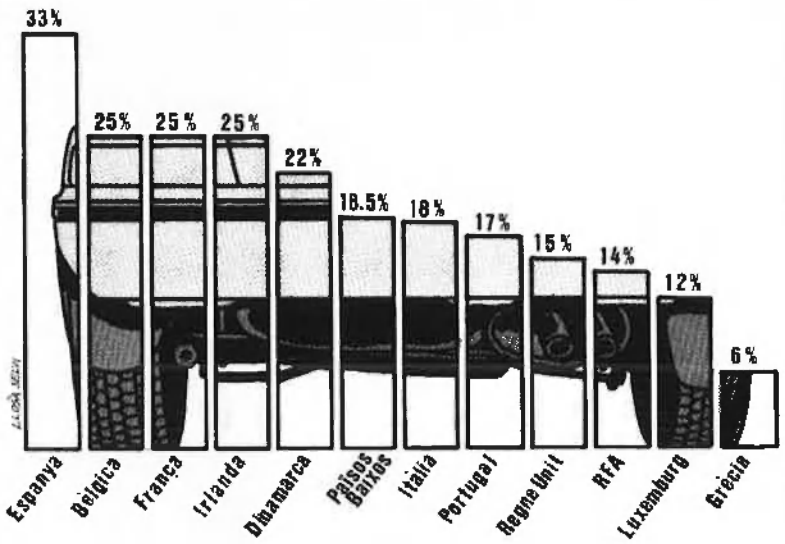
¿Com valora la recent reforma del subsidi agrari?

"Els treballadors del camp estan inclosos en un règim agrari especial, la qual cosa ja comporta un greuge comparatiu. Per tant, qualsevol reforma és un pegat a aquesta discriminació. En aquest context és positiva la incorporació al règim de la Seguretat Social per part dels llauradors. Queda, com assignatura pendent, el reconeixement de la jubilació anticipada en un moment que la CE pretén reduir a la tercera part la població agrària". *A.V.*

LA XIFRA

3.400

pessetes/quilo és la cotització assolida pels fragments del mur de Berlín la passada setmana després d'haver-se iniciat l'última fase de desmantellament. L'empresa germano-oriental Limex és l'encarregada de la comercialització i els blocs d'1'20 metres d'amplada es venen per 30 milions de pessetes. Museus i col.leccionistes particulars són, per ara, els principals compradors. *A.V.*

Consum penalitzat. L'harmonització fiscal entre els diferents estats membres de la CE ha entrat en vies de solució després de l'acord assolit entre els 12 i pel qual els diferents governs es comprometen a no augmentar les seues divergències respecte a l'impost sobre el valor afegit (IVA). Serà, per tant, el mercat el que marcarà l'aproximació d'aquest tipus de fiscalitat indirecta en un procés en el qual quedaran fora les suggerències de la comissió europea i seran els estats els que marcaran el procés. El sector de l'automòbil, on les tarifes d'IVA oscil.len entre el 6% de Grècia i el 33% d'Espanya –el més elevat de la CE–, serà un dels que més beneficiaran el consumidor. *A.V.*

Negocis florents

El sector de la planta ornamental ha vist incrementar d'una manera espectacular les seues xifres en els darrers anys. Del 1982 al 1988, els 2.000 floricultors existents a l'estat espanyol han duplicat el valor de la seua producció de flor passant en aquest període de 16.000 milions de pessetes a 33.400 milions. Aquest increment ha beneficiat també als 1.000 viveristes censats, els quals han incrementat en un 112% la facturació, passant dels 9.000 milions de pessetes a 20.000.

Pel que fa als vivers, País Valencià i Catalunya, seguides de Canàries i Andalusia, són les àrees on es concentra el major nombre de professionals. Quant a les exportacions, en l'apartat de flor tallada l'any passat es van registrar vendes per valor estimatiu de 10.000 milions de pessetes, mentre la facturació a l'exterior en planta ornamental va ser de 4.500 milions de pessetes. El conjunt de les importacions es va situar en 10.000 milions. *A.V.*

EN BREU

La CE en els anys 90 és el títol de la conferència que el president del Parlament Europeu, **Enrique Barón**, pronunciarà el proper 2 de març a la seu d'ESADE dins del cicle que sobre Mercat Únic Europeu organitzen conjuntament l'Associació de Periodistes de Catalunya, el Patronat Català Pro-Europa i ESADE. *S.M.*

El Mercat de Futurs Financers entrarà en funcionament la primera quinzena de març, segons han informat a EL TEMPS fonts properes a MEFSA. Al llarg dels últims dies s'han realitzat proves de simulació amb bons resultats d'operativitat *S.M.*

El FCI (Fons de Compensació Interterritorial) ha quedat reformat després d'alguns mesos de negociacions entre el Consejo de Política Fiscal y Financiera, que presideix el ministre d'Economia i Hisenda, Carlos Solchaga i els diferents governs autonòmics.Segons l'acord, subscrit per totes les comunitats menys Balears, el FCI d'enguany se situa en 239.802 milions de pessetes. Catalunya rebrà, en concepte de compensació per la reforma aplicada en el FCI, 27.000 milions de pessetes. El País Valencià, que finalment ha quedat contemplat com a beneficiari del fons pròpiament dit, es beneficiarà amb quasi 15.000 milions. Finalment, Balears, que ha donat l'esquena a l'acord per considerar que la variable de població ignora l'afluència de turistes, té adjudicats 1.613 milions de pessetes. L'increment aprovat per al conjunt del FCI és del 21'5%. *A.V.*

Relleu a la COEPA

EL pròxim 5 d'abril es coneixerà qui és el nou president de la Confederació Empresarial de la Província d'Alacant (COEPA), després d'un procés electoral iniciat fa alguns dies amb la dimissió de Josep Llorca. De moment, l'únic que ha presentat candidatura com a substitut de Llorca és l'actual vicepresident de la institució empresarial alacantina, Isidre Marín, qui, d'altra banda, presenta un programa continuïsta a la molt valorada gestió del president de las COEPA.

Això no obstant, dins de la COEPA hi ha dubtes sobre si algú serà capaç de realitzar una gestió tan brillant com la que durant vuit anys ha desenrotllat Llorca. Des de l'any 1982 fins a la presentació de la seua dimissió, Josep Llorca ha aglutinat el noranta-cinc per cent dels empresaris de la província dins de la COEPA, ha aconseguit trobar solucions objectives als problemes econòmics de la institució i ha tingut accés al patrimoni sindical, que es farà efectiu a finals del present any amb la cessió d'uns locals per part de la Conselleria de Sanitat.

Josep Llorca es manté, però, com a president de la CIERVAL, després que l'anterior president, Pere Agramunt, decidira dedicar-se a la política. Llorca ha negat reiteradament que els empresaris valencians estiguen pressionats perquè la presidència de la CIERVAL siga exclusivament valenciana. D'una manera o altra, el que està clar, com assenyala Llorca, és la intenció del govern autonòmic valencià de centralitzar les activitats empresarials a la capital del país.

Amb la dimissió de Josep Llorca com a president de la COEPA, la patronal alacantina s'enfronta a partir d'ara a un canvi de direcció que no s'augura conflictiu,

Josep Iborra.

sinó més aviat al contrari, sobretot perquè només un estret col.laborador de Llorca ha anunciat la seua candidatura, amb la pretensió de consolidar la unió dels empresaris.

Salvador Enguix

EL PRONÒSTIC

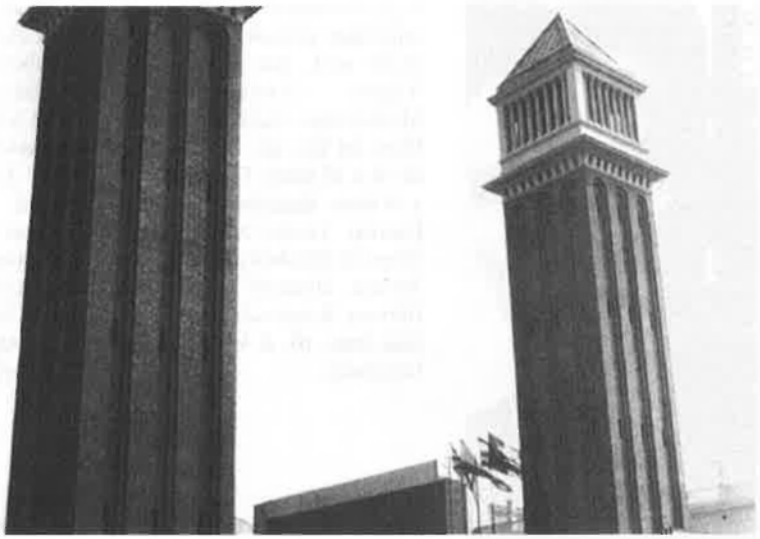
Fabià Estapé

L'exportació necessària

Les excitacions al voluntarisme solen caure pel seu propi pes. Ara ens trobem davant d'una situació en la qual els poders públics han resolt *renyar* el sector privat. El tema és el de les exportacions. Aquestes són clarament insuficients a la vista del descomunal dèficit de la balança comercial. La nostra adscripció a la CEE posa en entredit els mitjans heterodoxos de l'estímul a les exportacions. Per això es repeteix que la sortida està en un augment més que proporcional de les exportacions. Això no obstant, la tasca és qualsevol cosa menys fàcil.

La majoria de les empreses nacionals consideren l'exportació com una activitat residual en la qual col.locar els excedents no venuts al mercat interior. Això comporta les vendes a preu de saldo i ensopega amb les dificultats que enclou una producció manufacturera poc acreditada. La marca "Espanya" té plena vigència en les exportacions tradicionals però ateny molta menys dimensió quan ens acostem a un món industrialitzat que requereix tecnologia punta. I, malgrat tot, no queda altre camí que el de fomentar l'exportació. Les mesures ortodoxes han estat adoptades per l'ICEX i d'aquestes es poden esperar resultats... a mitjà termini. Els arranjaments de la nostra balança comercial vindran d'una reducció del ritme de creixement de les importacions com a conseqüència d'una minoració del ritme de creixement de l'economia.

Fira de Barcelona, l'exportació pendent.

Ha arribat l'hora de fomentar el clima exportador. Fa pocs anys, una alta autoritat política valenciana assenyalava que mentre la Fira de Mostres de València afavoreix un clima exportador, la Fira de Mostres de Barcelona tendeix a afavorir la importació. Cal canviar aqwuest clima de la Fira barcelonesa perquè en cert sentit de la paraula el dèficit exterior ha tocat fons.

PAÍS VALENCIÀ

Dijous

Música: Simfònica Varsòvia. Director: Krzysztof Penderecki. Viola: Grigori Zhislin. Interpretaran la Simfonia de Cambra en *do* menor Op. 110 de D. Xostakòvitx, Concert per a viola i orquestra de K. Penderecki i la Simfonia núm. 4 en *la* major Op. 90 *Italiana* de F. Mendelssohn. 20.15 hores. Palau de la Música. València.
Música: Concert del grup de *rock* The Sundays. Garage Arena. Emilio Baró, 71-73. València.

Divendres

Cinema: *Campanadas a media noche (Chimes at midnight,* 1965), d'Orson Welles. Versió en castellà. Inclosa dins del cicle "Luces en la pantalla". 20.00 hores. Sala Juan Piqueras. Plaça de l'Ajuntament, 17. València.
Música: Orquestra Municipal de València. Director: Eduardo Cifre. Corno di bassetto: José Vicente Herrera. Clarinet: Joan Enric Lluna. Interpretaran obres de F. Mendelssohn, C. Debussy i C. Franck. 20.15 hores. Palau de la Música. València.

Dissabte

Teatre: Ur Teatro Antzerki de Renteria presenta *Remora,* espectacle basat en *Penthesilea,* de V. Kleist. Dramatúrgia i direcció d'Helena Pimenta i José Tomé. Sala La Nau. Pare Rico, 8. València.
Música: Orquestra de Cambra de Santa Cecília de Roma. Director: Alessio Vlad. Piano: Sandro di Palma. Interpretaran entre d'altres la Simfonia núm. 45 en *fa* sostingut, menys La Despedida, de J. Haydn. 19.30 hores. Palau de la Música. València.

CATALUNYA

Exposició: "Nàpols i el barroc mediterrani". Mostra representativa d'aquest important període de l'art del segle XVII, que a partir de Nàpols s'estengué pel Mediterrani. Saló del Tinell. Plaça del Rei, s/n. De 10 a 14 i de 16 a 20 hores. Festius, de 10 a 14 hores. Barcelona.
Dansa: Teatre Adrià Gual. Obres de Stravinsky, J. S. Bach i Vivaldi. Direcció a càrrec de Bàrbara Kasprowicz. Baix de Sant Pere, 10. A les 22 hores. Barcelona.

Música: Solistes. Concert organitzat per Ibercàmera. Pinchas Zukerman (violí) i Mark Neikrug (piano). Obres de Schubert. Palau de la Música Catalana. Amadeu Vives, 1. A les 21 hores. Barcelona.
Exposició: "Portugal foto a foto". Fotografies recents de Ricard Domènech sobre aspectes humans de la societat portuguesa. Organitza l'agència de notícies terrassenca Free Lance Press. *Pub Beethoven.* Avda. Abat Marcet, 263. Fins al 8 de març. Terrassa.

Cinema: Free Cinema. Cicle dedicat a l'escola anglesa de cinema. Films de Lindsay Anderson i Guy Brenton. Fundació Joan Miró. Parc de Montjuïc. A les 12 hores. Barcelona.
Dansa: Elisa Monte Dance Company. Companyia nord-americana que dirigeix Elisa Monte. Centre Cultural de la Caixa de Terrassa. Rambla d'Egara, 340. A les 22 hores. Terrassa.

BALEARS

Conferències: Dins de la Campanya d'Informació sobre el Patrimoni Històric, conferències de Lluís Plantalamor, director del Museu de Menorca, amb el títol: "El Patrimoni Històric Espanyol"; i de Josep M. Forteza, cap del Servei del Patrimoni Històric de la Conselleria de Cultura, amb el títol "El Patrimoni Històric en el seu aspecte legal". Museu de Menorca. Avda. Dtor. Guàrdia, s/n. Maó. Menorca.

Conferència: Dins de les "Jornades d'Absorció Intestinal de Nutrients" organitzades per l'Institut d'Estudis Baleàrics, conferència a càrrec del Dr. Xavier Manteca, amb el títol "Estudi in vitro de l'absorció intestinal d'isòmers geomètrics (cis-trans) d'àcids grasos". Ca's Jai (Campus Universitari. Carretera de Valldemossa, quilòmetre 7.5). 12.00 hores. Palma.

Música: Gala "Balears: sentiment de poble", dins dels actes commemoratius del Dia de les Illes Balears, amb l'actuació de Aires de Muntanya de Selva, Aires Formenterencs, Capella Mallorquina, Miquelina Lladó, Joan Bibiloni, Antoni Borràs i Gabriel Estarelles, entre d'altres. Teatre Principal. 22.00 hores. Palma.

Diumenge

Teatre: *Carmen, Carmen,* d'Antonio Gala i Juan Cánovas. Direcció: José Carlos Plaza. Interpretada per Concha Velasco, Pedro Mari Sánchez i Osky Pimentel. Teatre Principal. Barques, 15. València.
Exposició: "L'impacte de la Revolució francesa: 1789-1813". Últim dia. Sala d'exposicions de l'Ateneu Mercantil. Plaça de l'Ajuntament, 18. València.

Dilluns

Exposició: Fischili-Weiss. Escultures, fotografies i films. Peter Fischili i David Weiss són els dos artistes més significatius de la Suïssa actual. L'exposició és una àmplia selecció dels seus treballs al llarg de l'última dècada. IVAM Centre del Carme. C/ Museu, 2. València.
Música: Maria Joao Pires, pianista. Societat Filharmònica de València. 19.15 hores. Palau de la Música. València.

Dimarts

Teatre: *Macbeth,* de William Shakespeare. Es una coproducció de la Fundació Institut Shakespeare i el Centre Dramàtic de la Generalitat valenciana. Direcció d'Edward Wilson. Escenografia de Brian Lee. Sala Rialto. Plaça de l'Ajuntament, 17. València.

Cinema: *Las tres noches de Eva (The lady Eve,* 1941), de Preston Sturges. Versió original amb subtítols en castellà. 22.30 hores. Sala Juan Piqueras. Plaça de l'Ajuntament, 17. València.

Dimecres

Exposició: Bram Van Velde. Aquesta retrospectiva permet analitzar l'evolució de l'artista i evidenciar la seua aportació fonamental com a vincle entre l'Escola de París i l'expressionisme abstracte americà. IVAM, Centre Julio González. Guillem de Castro, 118. València.
Cinema: *Eva al desnudo (All about Eve,* 1950) de Joseph Mankiewicz. 22.20 hores. Sala Juan Piqueras. Plaça de l'Ajuntament, 17. València.

Teatre: *Es fa tard,* per la Companyia PI Q Teatre. Obra que tracta de la crisi social i econòmica dels setanta, a partir d'un personatge marginat. Espai B del Mercat de Les Flors. Carrer de Lleida, 59. A les 21 hores. Barcelona.
Música: *Jazz.* Sessió de Jazz internacional, amb la participació de diverses formacions i intèrprets. Cova del Drac. Carrer de Tuset, 30. A les 22 hores. Barcelona.

Exposició: Meret Oppenheim. Coneguda per haver estat model del fotògraf Man Ray. Espai 2 del Palau de la Virreina. Rambla, 99. De 10 a 14 hores i de 16.30 a 21 hores. Festius de 10 a 11 hores. Barcelona.
Música: Joventuts Musicals de Catalunya. Actuació dels solistes Albert Giménez (piano), Dolors Almirall (oboè) i Georgina Bergé (piano). Auditori Eduard Toldrà del Conservatori de Música de Barcelona. Carrer Bruch, 110. A les 21 hores. Barcelona.

Exposició: "Reus-París-Londres". Instal.lació de l'artista Anna Mauri. Centre de Lectura de Reus. Carrer Major, 5. De les 18 a 21 hores. Reus.
Música: *Jazz.* Sessió a càrrec de New Blues Explosion. Cova del Drac. Carrer de Tuset, 30. A les 22 hores. Barcelona.

Teatre: *Fi de partida,* obra original de Samuel Beckett, representada per la Companyia La Gàbia, sota la direcció de Jordi Mesalles. Espai B del Mercat de les Flors. Carrer de Lleida, 59. A les 21 hores. Barcelona.
Exposició: Inici de l'exposició fotogràfica dedicada a l'obra recent de Rafael Vargas. Galeria Fòrum. Carrer de Santa Anna, 18. De les 18 hores a les 21 hores. Tarragona.

Acte: Dins dels actes commemoratius del Dia de les Illes Balears, acte Institucional i lliurament de la Medalla d'Or de la Comunitat de les Illes Balears al pintor Juli Ramis. Seu del Consell Insular de Mallorca. 12.00 hores. Palma.

Conferència: Dins de la Campanya d'Informació sobre el Patrimoni Històric, conferències a càrrec de Jordi H. Fernández, director del Museu Arqueològic d'Eivissa, amb el títol "El Patrimoni Històric Espanyol", i de Josep M. Forteza que parlarà sobre "El Patrimoni històric en el seu aspecte legal". Museu Arqueològic d'Eivissa (Via Romana, 21). A les 17.00 i 18.00 hores, respectivament. Eivissa.

Conferències: Dins de la Campanya d'Informació sobre el Patrimoni Històric, conferències a càrrec de Benjamín Costa, arqueòleg, que parlarà sobre "Arqueologia submarina", i de Joan Josep Rodrigo, de la Brigada de Patrimoni Històric de la Generalitat de Catalunya, que parlarà sobre "Política del Patrimoni Històric". Museu Arqueològic d'Eivissa. A les 17.00 hores i 18.00 hores, respectivament. Eivissa.

Conferència: Dins de la Campanya d'Informació sobre el Patrimoni Històric, conferència a càrrec de Guillem Daviu i Pons sobre "El Patrimoni Arquitectònic". Museu Arqueològic d'Eivissa. 17.00 hores. Eivissa.

CANAL 9

Dijous

13.00: Carta d'ajust.
13.15: Avanç de programació.
13.20: Enquadres.
13.50: Els Monkeys. C. 39.
14.15: Bellesa i Poder. C. 14.
14.45: Notícies 9.
15.00: California. C. 37.
15.55: Bendígame padre. C. 8.
16.25: Tu o nadie. C. 37.
17.30: El món salvatge dels animals.
18.00: Notícies 9
18.05: Els Guardians de la galàxia. C. 60.
18.30: Pruna, la cangur. C. 32.
19.00: Notícies 9. Comarques.
19.10: Hospital. C. 40.
20.00: Notícies 9
20.03: Super Agente 86. C. 22.
20.30: El show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: Tal com show.
23.00: Miss Marple.
24.00: Temps de joc.
00.30: Notícies 9.
00.35: Bona nit.
00.40: Fi d'emissió.

Divendres

13.00: Carta d'ajust.
13.15: Avanç de programació.
13.20: Temps de joc.
13.50: Oum, el dofí blanc. C. 1.
14.15: Bellesa i Poder. C. 15.
14.45: Notícies 9.
15.00: En divendres.
16.00: Sessió contínua.«Vámonos Bárbara».
17.45: Notícies 9.
17.50: Els Guardians de la galàxia. C. 61.
18.20: Grafiti.
19.20: Notícies 9. Comarques.
19.30: Max Headroom. C. 8.
20.30: El show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: Hui cinema.«Rambo II, Acorralado».
23.15: Crònica Amarga.
01.20: Notícies 9.
01.25: Bona Nit.
01.30: Fi d'emissió.

Dissabte

11.15: Carta d'ajust.
11.30: Avanç de programació.
11.32: Avanç informatiu.
11.35: El llapis encantat
12.05: Bàsquet -NBA.
13.20: Mons desapareguts.
14.20: Popeye.
14.45: Notícies 9
15.00: Sessió contínua: «El trono del fuego».
16.40: Beverly Hills Buntz.C. 10.
17.05: Los nuevos vengadores. C.3.
18.00: Vídeo Cine.«L'assassinat de Randy Webster».
20.00: Oficis i beneficis.
20.25: Allo, Allo. C.20.
21.00: Notícies 9.
21.20: Dossiers
21.50: Entre amigos.
23.50: Cinema nit: «Largos días de violencia».
01.40: Fi d'emissió.

TV3

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat Oberta.Geologia: «L'argila»
11.15:Segona vegada:«Informatiu cinema». «Basquetmania».«60 minuts»
13.40: T/N comarques.
13.55: La senyoreta. C.104.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 213.
15.40: Com a casa.
16.30: La gran vall. C. 26.
17.20: Víctor.
17.35: Dibuixos animats.
18.00: Matraca, no!
18.45: Mikimoto Club.
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
20.55: El temps.
21.00: Bona cuina.
21.15: Tres pics i repico.
22.55: Temps de neu.
23.20: Sport Flash.
00.20: Telenotícies.
00.40: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat Oberta. Curs d'iniciació cultural: "Llengua i literatura".
11.15: Segona vegada: «Esport Flash».«Senyals». «Actual».
13.40: T/N comarques.
13.55: La senyoreta. C.105.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 214.
15.40: Com a casa.
16.30: La gran vall. C. 27.
17.20: Víctor.
17.35: Dibuixos animats.
18.00: Matraca, no!.
18.45: Mikimoto Club.
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.20: La vida de un xip.
23.45: Telenotícies.
00.05: Cinema de mitjanit: «El cor del cérvol»
01.35: Fi d'emissió.

09.45: Carta d'ajust
10.00: Sardanes.
10.25: Resum setmanal: «Matraca, no!».
12.40: Photomaton 2V.
13.20: Resum setmanal.
15.00: Telenotícies.
15.25: El temps.
15.30: Bona cuina.
15.35: Tarda de comèdia: «Maresmes verdes».
16.55: Curt-metratge
18.00: Festival Tex Avery.
18.15: Robin Hood. C. 9.
19.05: Retorn a l'illa del tresor. C. 7.
19.55: Vida salvatge.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Lotto 6/49
21.15: Bona cuina.
21.20: Pel.lícula: «Necessitat»
22.55: Cagney i Lacey «Vells fantasmes». C. 66.
23.40: Campion. C. 4.
00.40: Fi d'emissió.

CANAL 33

17.45: Carta d'ajust.
18.00: Bàsquet: Lech Poznan - F.C. Barcelona.
19.30: Universitat Oberta.
20.00: Videoclips.
20.05: Sputnik.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: Actual.
23.00: Canal 33 presenta.
24.00: Fi d'emissió.

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat Oberta.
20.00: Videoclips.
20.05: Futbol 90.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: La bella i la bèstia. C. 24.
23.00: Tres, catorze, setze.
24.00: Fi d'emissió.

15.45: Carta d'ajust.
16.00: Esport show.
20.00: Vibria.
20.10: Photomaton.
21.00: Telenotícies.
21.25: El temps.
21.35: La caixa sàvia.
23.05: Cadència.:«Madrid-Barcelona»
00.35: Fi d'emissió.

Diumenge

11.15: Carta d'ajust.
11.30: Avanç de programació.
11.32: Avanç informatiu.
11.35: Grafiti.
12.35 Futbol americà.
13.45: Vostè parla.
14.15: Mini Monstres. C. 14.
14.45: Notícies 9.
15.00: Sessió Contínua. «El xeriff terrible».
16.45: Reilly, As de espias. C.3.
17.40: Flash Gordon. C. 20.
18.00: Minut a Minut.
19.45: Quatre per terra. C. 8.
20.15: Menjar i Viure.
20.30: Roseanne. C. 8.
21.00: Notícies 9.
21.20: Cagney y Lacey. C. 19.
22.20: Minut a Minut.
23.30: Solfa íntima.
00.20 Trobats a l'estació.
00.50: Fi d'emissió.

Dilluns

13.00: Carta d'ajust.
13.15: Avanç de programació.
13.20: Targeta de visita.
13.50: Oum, el dofí blanc. C. 2.
14.15: Bellesa i Poder. C. 16.
14.40: Notícies 9.
15.00: California. C. 38.
15.55: Bendígame padre. C. 9.
16.25: Tu o nadie. C. 38.
17.30: El món salvatge dels animals.
18.00: Notícies 9.
18.05: Els Guardians de la galàxia. C.63.
18.30: Pruna, la cangur. C. 33.
19.00: Notícies 9. Comarques.
19.10: Hospital.C. 41.
20.00: Notícies 9.
20.03: Phyllis.C.22.
20.30: El show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: Primera Fila.«La llegenda de Lylah Clare»
23.45: George y Mildred. C. 22.
00.15: Notícies 9.
00.20: Bona nit.
00.25: Fi d'emissió.

Dimarts

13.00: Carta d'ajust.
13.15: Avanç de programació.
13.20: Oficis i beneficis
13.50: Oum, el dofí blanc. C. 3.
14.15: Bellesa i Poder. C. 17.
14.40: Notícies 9.
15.00: California. C. 39.
15.55: Bendígame padre. C. 10.
16.25: Tu o nadie. C. 39.
17.30: El món salvatge dels animals.
18.00: Notícies 9.
18.05: Els Guardians de la galàxia. C. 64.
18.30: Pruna, la cangur. C. 34.
19.00: Notícies 9. Comarques.
19.10: Hospital. C. 42.
20.00: Notícies 9.
20.03: La cuina dels embolics. C.9
20.30: El show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: 1 de 5.
23.00: Viudas. C. 8.
00.00: Temps de joc.
00.30: Notícies 9.
00.35: Bona nit.
00.40: Fi d'emissió.

Dimecres

13.00: Carta d'ajust.
13.15: Avanç de programació.
13.20: Temps de joc.
13.50: Oum, el dofí blanc. C. 4.
14.15: Bellesa i Poder. C. 18.
14.40: Notícies 9.
15.00: California. C. 40.
15.55: Bendígame padre. C. 11.
16.25: Tu o nadie. C. 40.
17.30: El món salvatge dels animals.
18.00: Notícies 9.
18.05: Els Guardians de la galàxia. C. 65.
18.30: Pruna, la cangur. C. 35.
19.00: Notícies 9. Comarques.
19.10: Hospital. C. 43.
20.00: Notícies 9.
20.05: Newhart. C. 20.
20.30: El show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: En pantalla:«Confidencias»
23.30: Targeta de visita.
24.00: Enquadres.
00.30: Notícies 9.

09.45: Carta d'ajust.
10.00: Dibuixos animats.
10.45: Signes del temps.
11.30: Cadència.
13.00: Gol a gol.
15.00: Telenotícies.
15.25: El temps.
15.30: Jim West. C. 5.
16.35: Pel.lícula diumenge tarda. «Dies perduts».
18.10: Gol a gol.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.05: Trenta minuts.
21.40: Dallas. C. 73.
22.35: Gol a gol. Edició nit
23.50: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta. Ciències: «Un dia en la vida»
11.15: Gol a gol.
12.05: Tres, catorze, setze.
13.10: Trenta minuts
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. C. 106.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 215.
15.40: Com a casa.
16.30: La gran vall. C. 28.
17.20: Víctor.
17.35: Dibuixos animats.
18.00: Matraca, no!
18.45: Mikimoto club.
19.30: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.20: Roseanne. C. 8.
21.50: Pantalla. «Libera, amor meu».
23.35: Telenotícies.
23.55: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta. Matemàtiques: «Dilatacions en direccions oblíqües»
11.15: Thalassa.
12.05: La caixa sàvia.
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. C. 107.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 216.
16.30: La gran vall. C. 29.
17.20: Víctor.
17.35: Dibuixos animats.
18.00: Matraca, no!.
18.45: Mikimoto club.
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.20: La parada.
22.55:L'hora d'Alfred Hitchcock. C. 37.
23.45: Telenotícies.
00.05: Fi d'emissió

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta. Ecologia: «Els pòlders de Flevoland: una successió dirigida»
11.15: La parada.
12.10: A debat.
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. C. 108.
14.30 Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 217.
15.40: Com a casa.
16.30: La gran vall. C. 30.
17.20: Víctor.
17.35: Dibuixos animats.
18.00: Matraca, no!.
18.45: Mikimoto club.
19.40: Filiprim.
20.30: Bàsquet: F.C. Barcelona - Maccabi de Tel Aviv.
22.00: Telenotícies.
22.30: El temps.
22.35: Bona cuina
22.40: Cinema 3: «Gal.lípoli».
00.40: Telenotícies.

01.00 Motor a fons.
01.20: Fi d'emissió.

15.45: Carta d'ajust.
16.00: Treure partit del micro.
16.30: Com és la realitat?. C. 3.
17.00: Senyals.
17.45: El món del cinema.
18.15:Fila 33.«Sang a les mans».
19.30: Curt-metratge.
20.20: Thalassa.
21.00: Telenotícies.
21.25: El temps.
21.30: VO.«Quai des Orfèvres».
23.15: Fi d'emissió.

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat oberta.
20.00: Basquetmania.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: Dimensió desconeguda. C. 26.
22.25: A debat.
24.00: Fi d'emissió.

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat oberta.
20.00: Star trek. C. 24.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: Teatre. «Amb la mosca al nas».
23.30: Fi d'emissió.

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat oberta.
20.00: Cosmos.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: Farrington.C.5
22.30: 60 minuts.

CANAL 9

Dijous

Divendres

Vámonos Bárbara (1977, 90 minuts) de Cecilia Bartolomé. Interpretada per Amparo Soler Leal, Ramiro Oliveros, Julieta Serrano i Ivan Tubau. La pel·lícula narra el viatge d´una dona i la seua filla.16.00 hores.

Rambo II, Acorralado(*Rambo- first blood part II*, 1985, 94 minuts) de George Pan Cosmatos. Sylvester Stallone és el guionista i el protagonista d´un film d´acció amb una magnífica realització, però altament reaccionari. 21.30.

Dissabte

El trono del fuego (*Il truono del fuocco*, 1983, 87 minuts) de Franco Properi. Un grup de valquíries salven el jove rei Thor de l´atac d´una tribu de salvatges. Protagonitzada per Sabrina Siani, Pietro Torrisi i Harrison Muller.

Largos días de violencia (*Un uomo dalla pelle dura*, 1971, 96 minuts) de Franco Prosperi. Film que intenta reflectir l'obscur món de la boxa. Protagonitzat per Robert Blake, Catherine Spaak i Ernest Borgine. 23.50 hores.

TV3

El cor del cérvol (*Heart of the stag* , 1984, 94 minuts) de Michael Firth. Interpretada per Bruno Lawrence i Terence Cooper. 00.00 hores.

Maresmes verdes (*Green grow the rushes, 1951, 77 minuts)* de Derek Twist. Protagonitzada per Roger Livesey i Richard Burton. 16.15 hores.

Necessity (95 minuts) de Michael Miller. Interpretada per Loni Anderson, John Heard i Jaes Naughton. 21.45 hores.

TV-1

Las petroleras (1971, 106 minuts) de Christian Jaque. Comèdia d´ambientaciówestern amb un to eròtic. La pel.lícula narra la rivalitat entre dues dones per uns territoris plens de petroli; l´una, ajudada per les seues quatre irresistibles germanetes, i l´altra per quatre germans molt poc espavilats. Protagonitzada per Brigitte Bardot, Claudia Cardinale, Michael J. Pollard, José Luis López Vázquez i Emma Cohen. 1.00 hores.

aDeseo bajo los olmos (*Desire under the elms,* 1957, 107 minuts) de Delbert Mann. L'ú- nica cosa digna de menció és que aquesta pel.lícula significà el debut nord-americà de Sofia Loren. Una dona jove i apassionada es casa amb un bell home de Nova Anglaterra, el fill del qual s´enamora de la seua madrastra. Protagonitzada per Sofia Loren, Anthony Perkins, Burl Ives i Parnell Roberts. 1.00 hores.

El secreto de Joey (*Joey,*198-5, 107 minuts) de Ronald Emmerich. Interpretada per Joshua Morrell, Evakyrl i Jan Zierold. 16.00 hores.

Peligrosamente juntos (*Legal eagles,* 1986, 110 minuts) d'Ivan Reitman. Protagonitzada per Robert Redford, Debra Winger i Daryl Hannah. 22.25 hores.

Y si no nos comemos a Raoul (*Eating Raoul,*1982, 80 minuts)de Paul Barter. Amb Paul Bartel, Mary Moronou i Robert Beltran. 1.00 hores.

TV-2

Hombre de Chinatown-Hammet (*Hammet,* 1982, 93 minuts) de Wim Wenders. Aquesta barroca pel.lícula és d'una bellesa visual difícil de veure en el panorama cinematogràfic actual. Molt recomanable per a qualsevol amant del cinema. Protagonitzada per Frederic Forrest, Peter Boyle, Marilu Henner i Sylvia Sidney. 22.40 hores.

La rueda de la vida (1942, 86 minuts) d'Eusebio Fernández Ardavín. La pel.lícula tracta la intermitent història d´amor entre una famosa estrella de la cançó, cansada de la vida dels escenaris i un jove compositor musical que aconseguirà una fama molt superior a la que va disfrutar ella. Protagonitzada per Antonita Colomé i Ismael Merlo. 17.30 hores.

Diumenge

El xèrif terrible, d'A. Momplet. Després d´haver estafat mitjançant el joc de cartes un grup de miners, els germans Bullivand es veuen obligats a seguir fugint. Protagonitzada per Walter Chiari i R. Vianello.

Escrit en el vent (*Written on the wind* , 1956, 99 minuts) de Douglas Sirk. El film reflecteix la decadència de la societat nord-americana en un clima opressiu de frustració sexual, alcohol i diners. A partir d´una història melodramàtica, Sirk aconsegueix una bona crítica gràcies al bon ús dels elements cinematogràfics. Protagonitzada per Rock Hudson, Lauren Bacall, Robert Stack i Dorothy Malone. 17.00 hores.

Mi mujer favorita (*My favorite wife*, 1940, 85 minuts) de Garson Kanin. Protagonitzada per Cary Grant, Irene Dunne i Gail Ptrick. Una dona suposadament morta torna al seu país i troba el seu marit casat amb una altra. 16.00 hores.
Jesucristo superstar (*Jesus Christ superstar*, 1972, 103 minuts) de Norman Jewison. Protagonitzada per Ted Neely, Carl Anderson, Yvonne Ellimen i Berry Dennen. Basada en l´òpera *rock* original del mateix nom. 22.00 hores.

La segunda guerra de los ninos (1981, 89 minuts) de Javier Aguirre. Pel.lícula produïda arran de l'èxit de públic obtingut pel primer film de la sèrie. Protagonitzada per Parchís, Rodrigo Valdecantos, Manuel Alexandre i Ricardo Merino. 10.30 hores.
El capitán intrépido (1960, 100 minuts) de Pierre Gaspard Huit. Interpretada per Jean Marais, Louis de Funes i Philippe Noiret. 0.15 hores.

Dilluns

Feliz Navidad, Mister Lawrence (*Senjo no merry Christmas*, 1984, 119) de Nagisha Oshima. L´enfrontament de mentalitats antagòniques que es dóna al camp de concentració japonès, es veu agreujat per l´aparició del comandant Celliers. Protagonitzada per David Bowie, Ryuichi Sakamoto, Tom Conti i Jack Thomson. 21.30 hores.

Libera, amor meu (*Libera, amore mio*, 1973, 111 minuts) de Mauro Bolognini. La pel.lícula narra la història de Libera, una activista anarquista que es veu embolicada en una sèrie d´aventures en les quals lluita contra els feixistes italians. Protagonitzada per Claudia Cardinale i Bruno Cirino. 21.50 hores.

Oda a la juventud (1985, 92 minuts) de Zhang Nuanxin. Durant la revolució cultural, la bella Li Chun ha d'establir-se al camp. Allí, Li Chun viu amb una família i l'ajuda en el seu treball. Li Chun s´enamora de Ren Jia, un altre jove provinent de la ciutat com ella. Quan la seua felicitat és total, ha de tornar a la ciutat per donar classes a la universitat. Protagonitzada per Li Feng xu, Feng Yuanzheng i Guo Jianguo. 1.00 hores.

La misteriosa dama de negro (*The notorious landlady* , 1962, 119 minuts) de Richard Quine. Un jove diplomàtic americà dóna un salt en la seua carrera en ser destinat a l´ambaixada d'Estats Units a Londres. Allí coneix una dona que és acusada pel veïnat de l´assassinat del seu marit, malgrat que la justícia no va poder demostrar res. Amb Kim Novak, Jack Lemmon i Fred Astaire. 22.35 hores

Dimarts

Pero... ¿quién mató a Harry? (*The trouble with Harry*, 1955, 97 minuts) d'Alfred Hitchcock. Protagonitzada per Edmund Gwenn, John Forsythe i Shirley MacLaine. 22.30 hores.
El misterioso senor Wong (*Misterious Mr. Wong*, 1935, 59 minuts) de William Nigh.
Asesinato por televisión (*Murder by television*, 1935, 57 minuts) de Clifford Sanforth. Les dues dins del cicle dedicat a Bela Lugosi. 1.00 hores.

Dimecres

Confidencias (*Grupo di famiglia in un interno*, 1974, 111 minuts) de Luchino Visconti. Un vell professor que viu sol, aïllat en el seu món particular de cultura i estètica, es veu importunat per una comtessa, el seu amant, la seua filla i l´amant d´aquesta, que pretenen instalar-se a l'àtic que manté buit. Interpretada per Burt Lancaster, Silvana Mangano, Hemut Berger i Stefano Patrizi. 21.30 hores.

Gallípoli (*Gallipoli.*, 1981, 111 minuts) de Peter Weir. Representa el film més ambiciós quant a producció del cinema autralià, i alhora l´exaltació i el record d´un dels seus episodis nacionals més tristos. Aquest és el cas de la batalla de Gallipolli, on foren derrotats els més joves soldats pels turcs el 1915. El film narra l'amistat de dos soldats i el final d´aquesta batalla. 22.00 hores.

La comida del labrador(*The ploughman´s lunch*, 1983, 103 minuts) de Richard Eyre. Un historiador i periodista, especialista en la caiguda de l´imperi britànic, contempla amb espant i desil.lusió el rebrot del fervor patriòtic dels seus compatriotes els britànics davant la guerra de les Malvines. Protagonitzada per Jonathan Prynce, Tim Curry i Rosemary Harris. 1.00 hores.

.Mujeres salvajes (*The wild women of Chastity Gulch*, 1982, 91 minuts) de Phillip Leacock. En els últims dies de la guerra civil, una jove doctora arriba a una ciutat on només queden dones i xiquets. Les dones de la ciutat s´enfronten amb les xiques del bordell que regenta la doctora. Ella s´encarregarà de posar ordre entre totes. Amb Priscila Barne i Joan Collins. 23.30 hores.

Hivern NOVETATS en LLIBRES

edicions 62 s/a

TRUQUEU TRES, UN, DOS

Fredric Brown
Seleccions de la Cua de Palla, 98. 152 pàgines

Cada nit un sàdic assassí ronda les dones soles. Un home vol desprendre's de la seva dona...

EDITORIAL TRES I QUATRE

16/17. 10 RELATS

El Grill, 6
144 pàgines. 650 ptes.

Deu relats dels deu narradors més joves dels Països Catalans. Relats premiats en el concurs convocat per l'Ajuntament de Benidorm, «EL Gos i la Tortuga», 1989.

Edicions BROMERA

LA VENJANÇA DE MAIWA

Henry Rider Haggard
Traducció i notes d'Antoni Torregrosa
Il·lustracions d'Alex
Col. A la lluna de València, 12
160 pàg. 690 ptes.

Una trepidant aventura de Quatermain, el personatge de Les mines del rei Salomó.

Editorial Empúries

GIRONA, MATÈRIA I MEMÒRIA

Narcís Comadira
Fotografies de Carme Masià

El millor llibre mai publicat sobre Girona.

La Galera

HORARI DE CLASSE

Christine Nöstlinger
Col·lecció Cronos, 29.

Tres dies en la vida d'una adolescent.

FUNDACIÓ REVISTA DE CATALUNYA

TERCERES JORNADES SOBRE EL NACIONALISME CATALÀ A LA FI DEL SEGLE XX (IGUALADA, 1989)

Edicions de la Revista de Catalunya, 2

Edicions Proa

EL JARDÍ DELS SET CREPUSCLES

Miquel de Palol
Il·lustració de Raimon Sunyer
A tot vent 273, 274, 275.

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

SOCIOLINGÜÍSTICA

F. Gimeno i B. Montoya
Biblioteca Lingüística Catalana

Un tractament original i un balanç objectiu sobre la realitat i les espectatives de la sociolingüística catalana.

SALA D'EXPOSICIONS de la FUNDACIÓ CAIXA de PENSIONS
Carrer Correus, 3. València Tel 351 14 35

JOHN GUTMANN

99 Fotografies

Del 16 de febrer al 25 de març de 1990

Feiners, d'11 a 14 h. i de 17 a 21 h.
Festius, d'11 a 14 h.
Dilluns matí, tancat.

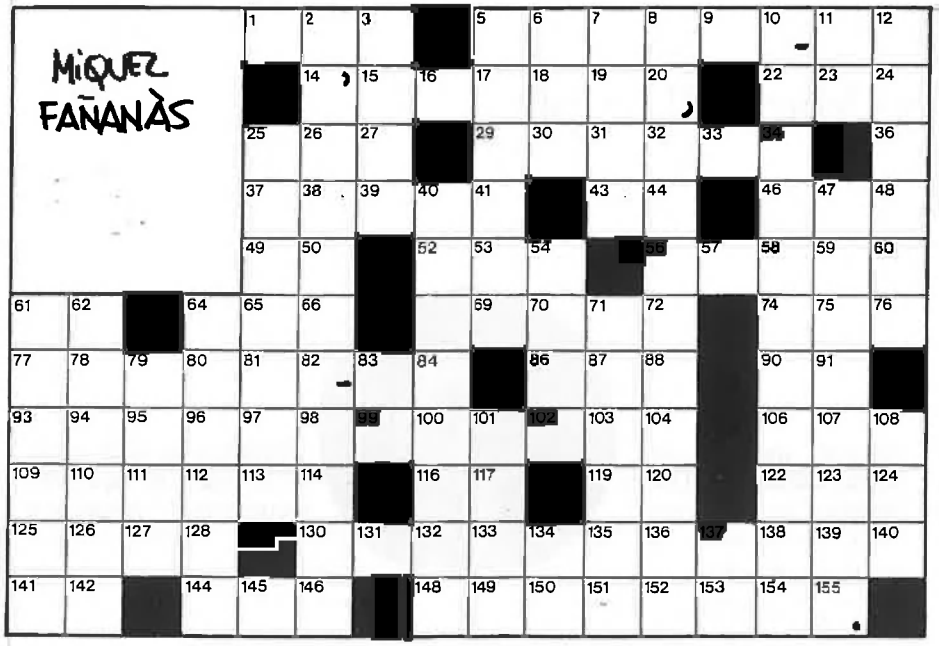
FUNDACIO CAIXA DE PENSIONS

OFERTA DE TREBALL

(per a direcció empresarial i administració)

Important empresa valenciana necessita personal qualificat i amb experiència laboral, per a càrrec, ben remunerat, de direcció. És necessari tindre cotxe i conèixer la nostra llengua.

Interessats/des, adreceu el vostre currículum a: O.T., apartat de correus núm. 28 F.D. 46080 València

Text explicatiu

Aquest damerograma es resol traslladant les lletres de les solucions a la casella corresponent de la graella superior, on es podrà llegir un text extret de la divertida novel.la del periodista gironí Miquel Fananàs *A tant la peça*. Per facilitar la tasca, el títol de la casa editorial que l'ha reeditada el 1989 es llegeix acròsticament a partir del primer mot-solució.

Innocent, ingènua.
94 60 141 16 110 134 80

Esbiaixada.
145 8 66 117 23 90 100

Reivindicació canina.
26 155 86 68 40 52 6

Que compta amb l'aquiescència de tothom.
24 113 136 77 33 131 151

Fruita boscana.
148 74 14 107 72 34 98

Entre els practicants d'aquest esport olímpic es troba el major nombre d'admiradors de Yul Brinner.
103 138 31 126 59 153 84

Trompeta que no se'n surt de to.
19 106 125 81 112 61 149

En els vells minva, en els ordinadors es manté constant.
96 2 87 120 49 69 44

Cançó lírica introduïda de manera destacada en una òpera o sarsuela.
57 12 29 128 146 79 9

Allò que hi havia a la plaça del Diamant quan la Colometa hi ballava.
133 91 36 102 27 5 142

Lligada, fixada.
114 3 30 124 154 64 15

Bosc de verns.
127 41 46 111 76 99 93

Que no opta per la mà dura.
18 122 53 140 43 95 108

Residir.
11 70 48 135 150 62 20

Símbol de les bones idees.
144 17 139 88 37 56 7

Ultraoficialisme.
39 78 1 130 116 101 25

Que tremola.
137 71 65 132 50 123 82

Tallar algun membre.
109 58 104 97 83 22 152

Formes.
75 54 119 32 10 47 38

El davantal enigmístic

Els pleonasmes són figures retòriques que fan servir la redundància per emfasitzar algun aspecte. El bo del cas és que en ocasions són del tot involuntaris. Un exemple seria un riu anomenat Fluvium (el riu riu). Però a casa nostra, durant el franquisme es donà un exemple molt més conspicu. El rètol que llegien els esforçats ciclistes que aconseguien pujar un turó clàssic de la "Volta a Catalunya" feia *"Alto del Ordal"*. Si analitzem l'origen d'aquest nom veurem que *Alto* vol dir "alt" en espanyol, *Or* vol dir el mateix en occità i *dal* repeteix significat en català. De manera que l'esforç dels ciclistes els conduïa a coronar l'"Alt de l'Alt Alt".

CONTRAPUNT

Ni Stalin, ni Marshall, ni pla

Joan F. Mira

Un respectat columnista americà escriu, ple de recança, vista la tristesa del panorama: "La transformació del comunisme en capitalisme, del totalitarisme en democràcia, és la gran aventura de la pròxima generació. ¿Hi volem prendre part d'una manera seriosa o no?" Deixant de banda la discutible objectivitat del plantejament (no està clar que la *gran aventura* siga precisament la transformació del comunisme en capitalisme, però això és un altre tema), la tristesa del columnista ve de la resposta implícita: no, els americans no tenen cap interès seriós a prendre part en l'aventura en qüestió. Els símptomes de la desgana comencen amb el mateix president del país: el senyor Bush —¿però com van poder elegir un president amb tan poca substància que arriba a fer enyorar Reagan?— va per la vida tan absent, veient-les passar tan altes, tan ocupat per Panamà i tan fora de la història, que un arriba a dubtar si l'home llegeix la premsa, només que siguen els titulars. El símptoma més important, però, són els dòlars.

La importància real que un país i un govern atribueixen a un tema es mesura pels diners que estan disposats a gastar-hi. Tant t'interessa, tant pagues, i la resta és retòrica. Això vol dir, per desgràcia, que a la major part dels països, començant pels EUA i acabant on vostès voldran, —m'estic referint als països considerats *rics*— els interessa ben poc el destí del planeta, l'aire, l'aigua, les plantes, els animalets de Nostre Senyor i tot això. Vol dir també que tots els pobles de la terra, els de casa pròpia i els d'Àfrica i altres continents de la misèria, provoquen un interès tan escàs que resulta —pressupostàriament— invisible. Bé. Segurament això ha estat sempre així, i no és cap novetat.

El cas, però, és que en la història recent hi ha un precedent, excepcional, en sentit contrari: quan els americans, acabada la II Guerra Mundial, es van ocupar, i molt seriosament, de la reconstrucció d'Europa occidental. Un senador Marshall va proposar un pla, el van aprovar, i en quatre anys s'hi van gastar l'equivalent actual de 80.000 milions de dòlars, que seria com gastar-se'n ara —amb un producte nacional brut quatre vegades més gran— 240.000 milions. No sé si és fàcil fer-se una idea de la quantitat de duros que això representa: per al nivell d'ingressos actuals de la població americana, seria com gastar-se 1.200 dòlars per cap. Que és, en diners i en les condicions de l'època, el que van fer entre 1947 i 1951. El Pla Marshall, independentment dels seus objectius estratègics i dels interessos de l'imperi, no va ser cap broma.

Ara, quaranta anys després, en vista que l'Europa Oriental ha perdut la guerra freda, captiu i desarmat el sistema enemic, amb un immens camp de batalla si no en ruïnes almenys completament arruïnat, la generositat americana torna a entrar en acció: el president Bush ha concedit 300 milions a Polònia i a Hongria, i diu que farà alguns favors no comptables als altres països de l'Est. Suposant que tan brillant aportació dure quatre anys també, tocaran a 4.80 dòlars per cada ciutadà dels EUA, aproximadament. En això ha quedat la mà generosa de l'imperi. I encara va dient el senador Robert Dole, antic candidat a president, que cada dòlar d'ajuda cap a l'Europa de l'Est s'ha de restar de l'ajuda al Tercer Món. "*Ils sont fous, ces américains*", que deien a França durant la postguerra. Semblaven *fous* llavors perquè ho donaven tot. Són ara positivament *fous* perquè no estan diposats a donar res. Ja s'ho trobaran, algun dia.

Perquè, si no volen pagar, no és perquè no faça falta: "reconstruir" Alemanya Oriental, Txecoslovàquia, Polònia, etc., i més si hi comptem l'URSS, costarà, efectivament, com a mínin una generació d'esforç. Reconstruir vol dir posar a nivell *occidental* el sistema productiu, la distribució, les comunicacions, les carreteres, tot. No acaben d'eixir d'una guerra, però quaranta anys de la més insigne incompetència econòmica que s'ha conegut de memòria humana els ha deixat tan esclafats com una passada de bombarders. I endeutats fins a les celles (no cal ser una irresponsable dictadura sud-americana per cobrir-se de deutes: per habitant, el deute de Polònia, Hongria o Iugoslàvia és tan brutal com el de Brasil o Argentina: un es pregunta on han anat a parar tants milers de milions de dòlars: ¿on? Un estat de desastre, doncs, i els americans disposats a aportar 4.80 dòlars per cap, el preu d'una cervesa en un bar, el preu d'una hamburguesa amb patates. Jo no demane que en posen 1.200, com fa quaranta anys, que ja se sap que hi ha coses irrepetibles: però només 4.80, ¿com s'entén?

Potser només s'entén d'una manera: ara no hi ha cap Stalin en l'horitzó de l'orient. La generositat de fa quaranta anys va ser real, d'acord, com va ser real l'entusiasme de la guerra contra els nazis. Però darrere del Pla Marshall hi havia l'ombra de Stalin: o ajudem urgentment a la recuperació econòmica —i per tant l'equilibri social i el potencial militar— de l'Europa Occidental, o els russos no haurà qui els ature. Ara els russos s'han aturat sols; i si es mouen, es mouran endins, no enfora. Consolidar la victòria, per tant, pot resultar pràcticament gratis: 4.80$ per cap. Una hamburguesa.

VIA LLIURE A QUALSEVOL TARGETA

Caixa Ràpida

Encara que no sigui client de "la Caixa",
pot operar en el nostre Servei Caixa Ràpida amb les targetes
VISA, Mastercard, Eurocard, Eurocheque, Access i 6.000,
d'altres entitats financeres.
Tenim més de 1.000 caixers a la seva disposició.
Vingui a la Caixa de Pensions amb qualsevol targeta,
tots els dies de l'any. Hi tindrà via lliure.

Pegaso gira al seu favor.

Hi ha grans professionals que necessiten i exigeixen el millor. Homes que necessiten una eina de treball en la qual poden confiar absolutament.

Per això creixem. Per això avancem. Per això girem al seu favor. La nostra voluntat i el nostre esforç és estar al seu costat i oferir-los els millors vehicles, la millor assistència, el millor tracte humà.

Per als professionals del transport, Pegaso gira al seu favor.

PEGASO

SOLANA